

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TURİZM EĞİTİMİNDE YABANCI DİL
SORUNUNUN ÇÖZÜLEBİLMESİ İÇİN
YAPILMASI GEREKENLER: İSTANBUL'DAKİ
YÜKSEKÖĞRETİM PROGRAMLARINA
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Hasan Gazi TOPBAŞ

2501220391

DANIŞMANI

Prof. Dr. İsmail KIZILIRMAK

İSTANBUL – 2024

ÖZ

TURİZM EĞİTİMİNDE YABANCI DİL SORUNUNUN
ÇÖZÜLEBİLMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKENLER:
İSTANBUL'DAKİ YÜKSEKÖĞRETİM PROGRAMLARINA
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Hasan Gazi TOPBAŞ

Bu çalışmanın amacı turizm sektöründe nitelikli personel yetiştirmek için yabancı dil becerilerinin önemini vurgulayarak turizm eğitimindeki yabancı dil sorununu çözmeye yönelik somut önerileri ile ilgili olarak üniversitelerin bölüm başkanlarının görüşlerini göstermektir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kapsamındadır. Araştırmada katılımcı grubu olarak turizm eğitimi alanında geniş bir yelpazede programlara sahip olan ve araştırmacının kolayca erişebilme olanağının olduğu İstanbul'daki belirli vakıf ve devlet üniversiteleri seçilmiştir. Bu üniversitelerin hepsine ulaşmak istenmiştir ancak bunlardan yalnızca 8 tanesi dönmüş ve bu üniversitelerin her birinin program/bölüm başkanları araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımı ile elde edilmiştir. Görüşmeler, 15 Nisan 2024 ile 15 Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, görüşme verilerinin analizinde içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Verilerin içerik analizi ve ortaya çıkan durumun modellemesi için MAXQDA-11 paket programı kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçları, turizm eğitiminde yabancı dil öğretimiyle ilgili önemli zorlukları ortaya koymaktadır. Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar, öğrenci kaynaklı, öğretim elemanı kaynaklı ve kurum kaynaklı olmak üzere üç ana tema altında incelenmiştir. Öğrenci kaynaklı sorunlar arasında, ders materyali satın almama, derse hazırlık yapmama ve öğrencilerin yabancı dil öğrenme motivasyonlarının düşük olması ön plana çıkmaktadır. Öğretim elemanı kaynaklı sorunlar arasında dil öğretim yetersizliği, pedagojik yetersizlik ve motivasyon eksikliği yer almaktadır. Kurum kaynaklı sorunlar ise materyal erişim sorunları, müfredat yetersizlikleri, altyapı sorunları ve yönetimden kaynaklı sıkıntılar olarak belirtilmiştir. Yabancı dil eğitiminde karşılaşılan sorunların çözümü için öğrenci, akademisyen, bölüm ve yönetim düzeyinde kapsamlı ve koordineli çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalarda öğrenci talepleri ve ihtiyaçları ön planda tutulmalı, farklı öğrenme stillerine ve becerilere hitap eden çeşitli yöntemler ve uygulamalar geliştirilmelidir. Öğretim elemanlarının bilgi ve becerileri geliştirilmeli, çalışma koşulları iyileştirilmeli ve motivasyonları artırılmalıdır. Yeterli ders saati ayrılmalı, güncel ve erişilebilir eğitim materyalleri sağlanmalı ve yabancı dil deneyimi artırıcı uygulamalar teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Eğitim, Yabancı dil, Nitel Araştırma.

ABSTRACT

[WHAT NEEDS TO BE DONE TO SOLVE THE FOREIGN LANGUAGE PROBLEM IN TOURISM EDUCATION: A RESEARCH ON HIGHER EDUCATION PROGRAMS IN ISTANBUL]

[HASAN GAZİ TOPBAŞ]

The aim of this study is to show the opinions of department heads of universities regarding their concrete suggestions to solve the foreign language problem in tourism education by emphasizing the importance of foreign language skills in training qualified personnel in the tourism sector. The study is within the scope of the case study model, one of the qualitative research methods. Certain foundation and state universities in Istanbul, which have a wide range of programs in the field of tourism education and which the researcher can easily access, were selected as the participant group in the research. It was attempted to reach all of these universities, but only 8 of them returned and the program/department heads of each of these universities were included in the research. Research data was obtained with the help of a semi-structured interview form. The interviews were held between April 15, 2024 and May 15, 2024. In the research, content analysis techniques were used to analyze the interview data. MAXQDA-11 package program was used for content analysis of the data and modeling of the resulting situation. The results of the study reveal important challenges regarding foreign language teaching in tourism education. Problems Encountered in Foreign Language Teaching were examined under three main themes: student-related, instructor-related and institution-based. Among the student-related problems, not purchasing course materials, not preparing for the course, and students' low motivation to learn a foreign language come to the fore. Problems caused by instructors include language teaching inadequacy, pedagogical inadequacy and lack of motivation. Problems originating from the institution are stated as material access problems, curriculum inadequacies, infrastructure problems and management problems. In order to solve the problems encountered in foreign language education, comprehensive and coordinated studies should be carried out at the student, academician, department and management levels. In these studies, student demands and needs should be prioritized, and various methods and applications that appeal to different learning styles and skills should be developed. The knowledge and skills of faculty members should be improved, their working conditions should be improved and their motivation should be increased. Sufficient course hours should be allocated, up-to-date and accessible educational materials should be provided, and practices that increase foreign language experience should be encouraged.

Keywords: Tourism, Education, Foreign language, Qualitative research.

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının her aşamasında her türlü fedakarlığı gösteren, yardımlarını benden esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleri ile bana her daim yol gösteren, lisansüstü eğitime başladığım ilk günden beri danışmanlığımı yürüten değerli danışman hocam Prof. Dr. İsmail KIZILIRMAK hocama teşekkürü bir borç bilirim. Bu araştırmadan elde ettiğim sonuçlar itibariyle şu önerilere ulaştım; ders saatlerinin artırılması, müfredat çeşitliliği, öğretim elemanlarına destek ve öğrenci motivasyonunu artırmak için çeşitli etkinlikler düzenlenmesi yer almaktadır. Bu önerilerin hayata geçirilmesiyle, turizm eğitiminde dil sorunlarına çözümler getirilerek dil becerilerinin gelişimi desteklenebilir.

Hasan Gazi TOPBAŞ
İSTANBUL, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM EĞİTİM

1.1. Eğitim Kavramı	5
1.1.1. İlköğretim	7
1.1.2. Ortaöğretim	9
1.1.3. Zorunlu Eğitim.....	10
1.2. Eğitim Çeşitleri	11
1.2.1. Formal (Bicimsel) Eğitim.....	12
1.2.1.1. Örgün eğitim ve temel öğeleri	14
1.2.1.2. Yaygın eğitim	15
1.2.1.3. Mesleki Eğitim.....	15
1.2.2. Informal (Doğal).....	31
1.2.2.1. Doğa eğitimi	32
1.2.2.2. İlk yıllar programı (PYP)	34
1.2.2.3. Waldorf eğitimi.....	35
1.2.2.4. Okul dışı eğitim.....	37

İKİNCİ BÖLÜM TURİZM EĞİTİMİ

2.1. Turizm ve Eğitim İlişkisi	47
2.1.1. Bir Disiplin Olarak Turizm	49
2.2. Dünyada Yükseköğretimde Turizm Eğitimi	57
2.2.1. Fransa’da Yükseköğretimde Turizm Eğitimi	57

2.2.3.	ABD’de Yükseköğretimde Turizm Eğitimi	58
2.2.4.	İspanya’da Yükseköğretimde Turizm Eğitimi	60
2.2.5.	Çin’de Yükseköğretimde Turizm Eğitimi.....	61
2.2.6.	İtalya’da Yükseköğretimde Turizm Eğitimi.....	62
2.3.	Turizm Eğitimi	64
2.3.1.	Yaygın Turizm Eğitim	68
2.3.2.	Örgün Turizm Eğitimi.....	70
2.3.3.	Yükseköğretimde Turizm Eğitimi	71
2.4.	Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi.....	73
2.5.	Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi.....	76
2.6.	Mesleki Turizm Eğitiminin Sorunlar	79
2.6.1.	Turizm Eğitimi Politikası ve Planlaması Sorunu.....	80
2.6.2.	Akademik Yeterlik ve Öğretim Programı Sorunları.....	85
2.6.3.	Kuruluş Yeri ile Eğitim Araç ve Gereçleri Sorunu	93
2.6.4.	Staj Sorunları	97
2.6.5.	Yabancı Dil Öğretimine İlişkin Sorunlar	101

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1.	Araştırmanın Amacı ve Önemi	110
3.2.	Araştırma Modeli	111
3.3.	Katılımcı Grubu	112
3.4.	Verilerin Toplanması.....	114
3.6.	Verilerin Analizi.....	116

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUM

4.1.	Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar	118
4.1.1.	Öğrenci Kaynaklı Sorunlar	118
4.1.2.	Öğretim Elemanından Kaynaklı Sorunlar	123
4.1.3.	Kurum Kaynaklı Olarak Karşılaşılan Sorunlar.....	128
4.2.	Yabancı Dil Eğitiminde Karşılaşılan Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler.....	133
4.2.1.	Öğrenciler Düzeyinde Yapılabilecekler	134
4.2.2.	Akademisyenler Düzeyinde Yapılabilecekler	136

4.2.3. Bölüm Düzeyinde Yapılabilecekler	138
4.2.4. Yönetimi Düzeyinde Yapılabilecekler	141
SONUÇ.....	144
KAYNAKÇA.....	149
EKLER.....	184

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: İlköğretimin Amaçları	8
Tablo 2: Turizmin Kavramsal Özellikleri	47
Tablo 3: Turizm Eğitimi Politikası ve Planlaması Sorunu.....	80
Tablo 4: Akademik Yeterlik ve Öğretim Programı Sorunları	85
Tablo 5: Kuruluş Yeri ile Eğitim Araç ve Gereçleri Sorunu.....	93
Tablo 6: Staj Sorunları	97
Tablo 7: Yabancı Dil Öğretimine İlişkin Sorunlar	102
Tablo 8: Araştırmaya Dahil Edilen Katılımcıların Demografik Bilgileri	112
Tablo 9: Katılımcıların Görev Yaptıkları Programlara İlişkin Bilgiler	113

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Eğitim Çeşitleri.....	11
Şekil 2: Mesleki Eğitim Programları.....	27
Şekil 3: Ön Lisans Düzeyinde Turizm Programları	75
Şekil 4: Lisans Düzeyinde Turizm Programları.....	77
Şekil 5: Araştırma Kapsamında İncelenen Temalar	117
Şekil 6: Öğrenciden Kaynaklı Sorunlar	118
Şekil 7: Öğretim Elemanından Kaynaklı Sorunlar	124
Şekil 8: Kurum Kaynaklı Olarak Karşılaşılan Sorunlar	129
Şekil 9: Öğrenciler Düzeyinde Yapılabilecekler.....	134
Şekil 10: Akademisyenler Düzeyinde Yapılabilecekler	137
Şekil 11: Bölüm Düzeyinde Yapılabilecekler.....	139
Şekil 12: Yönetimi Düzeyinde Yapılabilecekler.....	141

KISALTMALAR LİSTESİ

BM	: Birleşmiş Milletler
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
PYP	: Primary Years Program
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
M.Ö.	: Milattan Önce
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
UNWTO	: World Tourism Organization
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Turizm, bir yerin doğal, kültürel veya tarihi özelliklerini ziyaret etmek amacıyla gerçekleştirilen seyahatlerin ve bu seyahatlerin ekonomik etkilerinin tümünü kapsayan genel bir terimdir (Zaman ve Doğanay, 2019). Başka bir ifade ile turizm, insanların keşif yapmak, dinlenmek, eğlenmek, öğrenmek veya iş yapmak amacıyla seyahat etmeleriyle ilgili bir faaliyettir. Turizm, insanlığın varoluşundan beri var olan bir olgudur. Farklı coğrafyalardan gelen insanların, ticaret, kültür ve bilim gibi alanlarda etkileşimleri ve gelişen seyahat imkânları sayesinde turizm kavramı da şekillenmeye başlamıştır. Bu etkileşimler, sosyolojik bir bakış açısıyla incelenmeye başlamasıyla birlikte turizm, bir alan olarak da tanımlanmıştır (Solmaz, 2019). Günümüzde turizm, tarihsel süreçlerin önemli bir sonucu olarak dünyanın önde gelen ekonomik alanlarından biri haline gelmiştir (Solmaz, 2019). Nitekim Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), 2023 verilerine göre uluslararası seyahat sayısının önceki yıla göre %43 artarak 700 milyona ulaştığını bildirmiştir. Türkiye ise 2023 yılında 52.7 milyon ziyaretçi kabul ederek, bir önceki yıla göre %10.8 artış sağlamıştır. Aynı dönemde Türkiye'deki turizm geliri %16.9 artarak 54 milyar 315 milyon 542 bin dolar olarak gerçekleşmiştir (TURSAB, 2023). 2023 yılının son ayında Türkiye'deki turizm sektöründe ücretli çalışan sayısı %3.6 artarak 1.20 milyona yükselmiştir (Turizm Ajansı, 2023). Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (WTTC), Türkiye'de turizmin istihdama katkısının artacağını ve 2030 yılında yaklaşık 2.945.000 kişiye istihdam sağlayacağını öngörmektedir (WWTC, 2021). Bu veriler de göstermektedir ki Turizm sektörü, günümüzde küresel ölçekte hızla büyüyen ve gelişen bir sektördür.

Turizm sektöründe hizmet üretimi ve tüketimi eş zamanlı olarak gerçekleştiği için, sektörün gelişimini sürdürmenin en önemli yollarından biri nitelikli ve kaliteli iş gücü oluşturmak ve istihdam etmektir. Bu özellikleri sağlamak ve geliştirmek için turizm eğitimi önemli bir rol oynamaktadır (Boz, 2006). Turizm eğitimi genel olarak bireylere turizm sektöründe gereken yetenekleri kazandırarak ve kişilerin genel

kabiliyetlerini birçok alanda geliştirmesini sağlayarak insan kaynaklarının kalitesini artırmayı hedefleyen bir süreçtir (Üzümcü ve Bayraktar, 2004). Turizm sektöründe insan kaynaklarının kalitesi, hem bireysel işletmelerin hem de sektörün genel başarısı için son derece önemlidir. Nitelikli bir işgücü, işletmelerin sunduğu ürünlere değer ekerek pazarda rekabet avantajı elde etmelerini sağlayabilir. Bu nedenle, sektör genelinde eğitim ve öğretimin önemi büyüktür. Eğitime yapılan yatırım, çalışanların tatmin edici bir hizmet sunmasına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda sektördeki genel performansı ve üretkenliği artıracak pratik beceriler ve bilgilerle donatılmasını sağlamaktadır (Cooper ve Shepherd, 1997).

Türkiye'deki turizm eğitimi, iki temel kategoriye ayrılabilir: örgün eğitim ve yaygın eğitim. Örgün eğitim, diplomaya yönelik eğitim programlarını kapsar ve lise, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde sunulur. Yaygın eğitim ise kamu ve özel kuruluşlar tarafından düzenlenen kısa süreli ve sertifikalı mesleki kurslardan oluşur. Türkiye'de turizm alanında yaygın eğitim faaliyetleri genellikle Milli Eğitim Bakanlığı, Turizm Bakanlığı ve özel kurumlar tarafından yürütölmektedir (Pehlivan, 2008). Örgün eğitim ise lise, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerini kapsayan resmi eğitim programlarını içermektedir (Unur ve Köşker, 2015). Yükseköğretimde sunulan turizm eğitimi, genellikle öğrencilerin sektördeki kariyerleri için hazırlık yapmaya odaklanmıştır. Turizm eğitimi genellikle mesleki eğitim olarak kabul edilir ve eğitimciler, sektör için yetenekli ve bilgili yönetici personeli yetiştirmeye odaklanırlar (Busby ve Klug, 2001). Ancak önceki araştırmalar bu alanda çeşitli sorunların ortaya çıktığını ortaya koymaktadır. Örneğin, Boylu (2008) tarafından belirtildiği gibi, turizm eğitimi ilkeleri ile sektörel turizmden beklentiler ve rolü konusunda henüz net bir sınır çizgisi çizilmemiş ve bu konuda makro düzeyde planlar oluşturulmamıştır. Yeşiltaş ve arkadaşlarının (2010) çalışmasına göre, Türk turizm sektörü hızla gelişmiş olmasına rağmen, eğitim kurumları sektörün insan kaynağı ihtiyacını hem nicelik hem de kalite açısından yeterince karşılayamamıştır. Bu durum Türk turizm sektöründe birkaç yıldır nitelikli personel eksikliği yaşanmasına neden olmuştur. Okumuş ve Yağcı (2006) tarafından belirtildiği üzere,

turizm eğitimindeki sorunlar arasında nitelikli akademik kadro eksikliği, yanlış tasarlanmış müfredatlar ve öğrenciler için sınırlı uygulamalı eğitim fırsatları bulunmaktadır.

Turizm sektörü, farklı kültürlerden ve ülkelerden insanları bir araya getiren bir endüstridir. Bu nedenle, turizm alanında çalışacak profesyonellerin etkili iletişim kurabilmek için güçlü bir yabancı dil yeteneğine sahip olmaları gerekmektedir. Yabancı dil bilgisi, turizm uzmanlarının gereksinimlerinden biridir. Bu bilgi, bir uzmanın bakış açısını genişletmekle kalmaz, aynı zamanda turizm yöneticilerinin mesleki yeterliliğinin ayrılmaz bir parçası olan çeşitli mesleki sorunları çözmek için gereklidir. Turizm yöneticilerinin işlevlerini genişletmek için daha iyi bir yabancı dil eğitim sistemi geliştirilmesi gerektiği bilinmektedir (Nematillokizi vd., 2020). Önceki araştırmalar bu alanda da önemli sorunların olduğu göstermektedir. Okumuş ve Kılıç (2004) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'de turizmin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda, turizm endüstrisinin temel sorunlarının yabancı dil bilen nitelikli insan gücü eksikliği ve hizmet kalitesinin düşüklüğü olduğu belirtilmiştir. Türkeri (2014) tarafından ifade edildiği üzere, üniversitelerde dil laboratuvarları veya zorunlu hazırlık programları bulunmaması nedeniyle yabancı dil bilgisi sektörün ihtiyaç duyduğu düzeye ulaşamamıştır. Eker ve Zengin (2016) çalışmasında ise, üniversitelerin yabancı dil öğretimi konusunda yeterli altyapıya sahip olmamasının dil eğitiminde olumsuzluklara neden olduğu vurgulanmıştır. Bu bulgular da göstermektedir ki yabancı dil sorunu, turizm eğitimi alanında karşılaşılan önemli bir engeldir. Türkiye'deki yükseköğretim kurumları, turizm eğitimi veren fakülteler ve bölümler, öğrencilere hem teorik bilgiyi hem de pratik becerileri kazandırmayı amaçlar. Ancak, bu eğitimde yeterli düzeyde yabancı dil becerisi sağlanamaması, mezunların sektördeki rekabette dezavantajlı olmalarına neden olabilir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı turizm sektöründe nitelikli personel yetiştirmek için yabancı dil becerilerinin önemini vurgulayarak turizm eğitimindeki yabancı dil sorununu çözmeye yönelik somut önerileri ile ilgili olarak üniversitelerin bölüm başkanlarının görüşlerini göstermektir. Çalışma, yükseköğretim düzeyindeki karar alıcılarına yönelik somut

öneriler sunarak, turizm eğitimindeki yabancı dil becerilerini güçlendirmenin ve sektördeki profesyonellerin uluslararası standartlara uygun olarak yetiştirilmesinin önemini vurgulaması açısından önemlidir. Çalışmada dört bölüm üzerinden ilerlemektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde eğitim kavramı ve çeşitleri ele alınmaktadır. İlk olarak, eğitim kavramı genel olarak tanımlanmakta ve eğitimin temel bileşenleri incelenmektedir. Ardından, ilköğretim, ortaöğretim ve zorunlu eğitim gibi temel eğitim düzeyleri detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Daha sonra, eğitim çeşitleri üzerinde durulmakta ve formal (biçimsel) eğitim ile informal (doğal) eğitim kavramları tanımlanmaktadır. Bu şekilde, eğitim süreçlerinin farklı boyutları ve çeşitli yaklaşımları bu bölümde ele alınmaktadır. İkinci bölümde turizm eğitimi konuları detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Öncelikle, turizm ve eğitim arasındaki ilişki incelenecek ve turizmin bir disiplin olarak ve bir alan olarak tanımı yapılmaktadır. Daha sonra, dünyada yükseköğretim seviyesinde turizm eğitimi örnekleri verilecek; Fransa, ABD, İspanya, Çin ve İtalya gibi ülkelerdeki turizm eğitime yönelik durumlar değerlendirilecektir. Bölümde ayrıca ön lisans ve lisans düzeyindeki turizm eğitiminin özellikleri ve gereklilikleri incelenecek. Son olarak bu bölümde mesleki turizm eğitiminin karşılaştığı sorunlar ayrıntılı olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde yöntem başlıkları detaylı olarak ele alınmaktadır. Öncelikle, araştırmanın amacı ve araştırma modeli açıklanmaktadır. Daha sonra, çalışma grubu ve veri toplama aracı hakkında bilgi verilmektedir. Verilerin nasıl toplandığı ve hangi yöntemlerin kullanıldığı ayrıntılı olarak incelenmektedir. Bu bölümde araştırma sürecinin metodolojisi detaylı bir şekilde açıklanarak çalışmanın bilimsel temeli ortaya konmaktadır. Çalışmanın dördüncü bölümünde bulgular ve yorumlar ele alınmaktadır. Bu bölümde, araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak elde edilen bulgular detaylı bir şekilde sunulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM

1.1.Eğitim Kavramı

İnsanlar, yaşamlarını sürdürebilmek için gelecek nesillere bilgi ve deneyimlerini aktarabilme becerisine sahiptirler. Öğrenme kavramı, davranış değişikliği ile sonuçlanan bilişsel bir süreçtir. İnsan etkileşimi ile öğrenme kavramının gelişimi de tarih boyunca sürekli devam etmiştir (Gürkan, 2006). Öğrenme ve eğitim kavramları, her ne kadar birbiriyle karıştırılsa da öğrenme oluşan davranış değişikliğine gönderme yaparken eğitim daha sistematik bir süreci tanımlamaktadır. Erden'in (1998) çalışmasında da vurgulandığı gibi, insanlarda davranış değişikliği, büyük ölçüde kendi yaşantıları yoluyla ortaya çıkar. Bu bağlamda, markette alışveriş yapan bir çocuğun para üzerini ilk etapta saymadan cebine koyması ve daha sonra basit matematik işlemlerini öğrenmesiyle birlikte bu parayı sayarak doğruluğunu kontrol etmesi, bu durumun somut bir örneğidir. Bu örnek, deneyim yoluyla öğrenmenin insan davranışlarında nasıl etkili olduğunu açıkça göstermektedir. Bireyler, yeni bilgiler ve beceriler edindikçe, bu bilgileri günlük yaşamlarında uygulamaya koyar ve bu sayede davranışlarını da değiştirirler. Bu değişim, basit bir matematik işlemini öğrenmek kadar karmaşık bir problem çözme becerisi kazanmak kadar da geniş bir yelpazede olabilir. Bu öğrenme olgusudur, fakat eğitim için çocuğun matematik alt yapısına sahip olması gerekmektedir. Ertürk'ün (1994) belirttiği gibi, eğitim, bilinçli bir şekilde ve kişinin kendi isteğiyle gerçekleşen, kendi deneyimleri yoluyla davranış değişikliği gösteren bir olaydır. Bu bağlamda, eğitim sadece bilgi aktarmaktan öte, bireyin davranışlarını ve düşünce yapısını da dönüştürmeyi amaçlayan bir süreçtir. Filozof Richard Peters, eğitimi, etik açıdan kabul edilebilir bir yöntemle, değerli olan bilgilerin kasıtlı olarak aktarılması şeklinde tanımlamaktadır (Matheson, 2014). Bu tanıma göre eğitim, sadece bilgi ve beceri aktarmakla kalmaz, aynı zamanda ahlaki değerleri ve etik ilkeleri de aktararak bireyin karakterini ve kişiliğini de geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Eğitim sözcüğünün İngilizce karşılığı olan “education”, Latince kökenli bir sözcüktür. Kökünde “educare” ve “educere” sözcükleri yer alır. “Educare”; sözcüğü öğreneni özel bir kabiliyetle donatmak için talim ettirmek anlamına gelirken, “educere” sözcüğüne göre ise eğitim; öğrenenin, keşfetmenin yanında kendini de tanıyabilmesini sağlayan, fikirlerinin takip edilerek, becerilerinin gelişmesinde katkıda bulunan bir eylem olarak tanımlanmaktadır (Billington, 1997).

Eğitim; birçok düşünür, eğitim bilimci ya da sosyal bilimci tarafından tanımlanmıştır. Örneğin Tolstoy’a (2008’den akt: Karaman vd., 2019: 18) göre eğitim, “bir insanın karşısındakini kendi gibi kılma eğilimidir”. Holt (2008’den akt: Karaman vd., 2019: 18) eğitim için, “bazı insanların bilmesi gereken şeylerin öğretilmesi, kişileri belli bir kalıba sokmayı amaçlayan bir sistem” demiştir. Akyüz ise eğitimi, bireyin zihinsel, duygusal ve toplumsal kabiliyetlerinin toplumdaki davranışlarının istenilen hedefler doğrultusunda yeni bilgi ve davranış yetileri kazandırma çalışmaları olarak tanımlamaktadır (Akyüz, 2014’ten akt. Karaman, vd., 2019: 18).

İnsanlığın doğuşundan itibaren, yetişkin neslin kazandıkları bilgi ve kültürün yeni nesillere aktarılması büyük önem kazanmıştır. Sürekli rekabet içinde olan toplumlarda, duruma uyum sağlamak için, değişen ve gelişen şartlara insanları hazırlamanın aracı olarak görülen eğitim kavramı ortaya çıkmıştır (Şimşek, vd., 2012). Toplumsal, ekonomik, kültürel ve bireylerin gelişimi gibi amaçları bulunan eğitimin; toplumun devamlılığını ve gelişmesini sağlayarak, toplumun kültürel mirasını aktarmak, kişisel ilgi ve istekleri doğrultusunda, değerlerine saygılı, ekonomik güce sahip bireyler yetiştirmek en önemli amaçları arasındadır (Ereli, 2001). Eğitim, yaşamın kendisi olmakla beraber öğretmen yol gösterici, öğrencinin etkin olduğu süreci ifade etmektedir (Sönmez, 2014). Eğitim, toplumda geleneksel standartları, değişmezlikleri değil, değişen hayatı ve durumları öğreten bir süreçken, eğitilmiş kişi hayata yön veren ve onun gelişimini sağlayan kişi olarak belirtilmektedir (Kop, 2004). Bireyin, toplum içinde karşılaştığı, yaşadığı deneyimler sonucu bilinçli ya da bilinçsiz elde edilen öğrenmeler bu süreçle kazanılır (Fidan, 2012). Bu yönüyle eğitim, bireyin

toplumun değerleriyle, kültürüyle bütünleştiği bir süreci kapsamaktadır (Güven, 2012).

Eğitim sistemlerinin dayandığı bir eğitim felsefesi vardır ve toplumdaki bireyler ile toplum modeli bu felsefeye göre biğimlendirilir (şışman, 2007). İlerlemeci felsefeye dayanan Türk eğitim sisteminde, eğitim programları da bu felsefeye uygun olarak öğrencinin aktif olduğu, yaparak yaşayarak öğrendiği, fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimine yardımcı olacak şekilde düzenlenmektedir. Toplumların gelişmesinde önemli bir faktör olan eğitimin bireylere ulaşmasında etkili olan eğitim programının; izlenen yol ya da öğrencilerin yaşantılarını düzenleme gibi tanımları mevcuttur (Demirel, 2012). Eğitim felsefesine göre; öğrenme, öğrencinin sorumluluğundadır ve tercihleri ile şekillenmektedir (Arı, 2018). Eğitim programları, dinamik bir yapıda olup, okul ve sınıf içi ile sınırlı olmayan, ders dışında da devam eden, eğitimin genel amaçları doğrultusunda da ğretim etkinlikleri de içeren ve sonunda değerlendirmenin yapıldığı bir süreci kapsamaktadır (Karademir, 2013).

Günümüzde meydana gelen hızlı gelişim ve ilerlemelere bağlı eğitim kurumlarının da amaçlar. Bu nedenle eğitimin amacı, ęaęın gerektirdiği teknoloji, bilim, sanat ve toplumsal gelişmelere bağlı olarak bilimsel, teknolojik ve sosyal değişimlere uyum sağlayabilecek, bilimsel, bedensel, duyuşsal ve sosyal yönlerden gelişmiş bireyler yetiştirmektir (Aybek ve Arslan, 2015). Bu amaçlara dönük olarak yapılandırılmış olan eğitim sistemleri, ęeřitli düzeylerdeki okullardan oluşmaktadır. Bu okullar; ilköğretim, ortaöğretim ve zorunlu eğitim olarak sınıflandırılabilir.

1.1.1. İlköğretim

İlköğretim, Türk eğitim sisteminin ilk aşaması olarak, her yurttaşın görmesi gereken temel bir eğitimidir. Bu zorunlu eğitim, İlköğretim ve Eğitim Yasası'na (1961) göre, kadın-erkek tüm Türklerin milli gayelere uygun olarak bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerine katkıda bulunmayı ve yetişmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Yasada da vurgulandığı gibi, ilköğretim sadece bilgi aktarmakla sınırlı değildir. Aynı

zamanda öğrencilerin milli ve manevi değerlerini kavramaları, toplumsal sorumluluk bilincine sahip olmaları ve geleceğe hazır bireyler olarak yetişmeleri için gerekli temel becerileri kazandırmayı da hedeflemektedir. İlköğretim, bireyin eğitim hayatındaki en önemli okul kademesidir. İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde (1992) ilköğretimin amaçları aşağıdaki tablo 1’de sıralanmıştır:

Tablo 1: İlköğretimin Amaçları

İlköğretimin Amaçları	Öğrencilerin ilgileri ve yetenekleri doğrultusunda gelişim göstererek hayata ve üst öğrenim seviyelerine hazırlanması
	Öğrencilerin el becerileri ile zihinsel faaliyetlerini birleştirerek çok yönlü bir gelişim sağlanması
	Mesleki ilgi ve yeteneklerin keşfedilmesi yoluyla gelecekteki meslek seçimlerinin kolaylaştırılması .
	Öğrencilerin ekonomik kalkınmaya katkıda bulunacak bir meslek için gerekli ön hazırlıkların yapılması. Bu doğrultuda, mesleğe girişin kolaylaştırılması ve mesleki uyumun sağlanması için gerekli davranışların kazandırılması hedeflenir.

Kavak'ın (1997) da belirttiği gibi, ilköğretimin çocuk sağlığı, beslenme ve eğitimi üzerindeki faydalarının yanında, toplumların ekonomik ve sosyal gelişmesine de önemli katkılar sağladığı bilinmektedir. Fidan ve Baykul (1994)’a göre ilköğretim, çocuğun toplumda etkinliğini artıracak bilgi ve becerilere sahip olmasını sağlarken, onlara toplumun amaçlarını, değerlerini ve normlarını öğreterek toplumsal değer sistemi oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Aydın (2000)’a göre ilköğretimin toplumsal yararları yanında ekonomik, sosyal, kültürel, düşünsel ve teknoloji gibi daha birçok alanda bireysel ve toplumsal faydaları bulunmaktadır. Bu açıdan ilköğretim, kültürel sürekliliği sağlamada ve demokratik bir toplumun oluşturulması, yaşam düzeyinin yükseltilmesi ve bunun sürekliliğinin sağlanmasında toplumlar için vazgeçilmez bir ön koşuldur.

1.1.2. Ortaöğretim

1973'te kabul edilen 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 26. maddesi, ortaöğretimi "temel eğitim sonrası en az üç yıl süren genel, mesleki ve teknik eğitim kurumlarının tümü (liseler)" olarak tanımlamaktaydı (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). Ancak, 2 Aralık 2016'da yürürlüğe giren 6764 sayılı "Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile bu tanım değiştirilerek, ortaöğretim "ilköğretim üzerine dört yıl süren zorunlu örgün veya yaygın eğitim sunan genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerini kapsar" biçiminde yeniden düzenlenmiştir. Ortaöğretim kurumlarının amacı 1739 sayılı Kanunun 28'inci maddesinde, Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şu şekilde sıralanmıştır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973):

- Genel Kültür Kazandırmak: Ortaöğretim, öğrencilere temel bilimler, sosyal bilimler, sanatlar ve insan hakları gibi alanlarda bilgi ve beceri kazandırarak genel bir kültür oluşturmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu sayede öğrenciler, eleştirel düşünme becerilerini geliştirerek bilgiyi sorgulamayı ve analiz etmeyi öğrenirler.
- Yükseköğretime ve Hayata Hazırlamak: Ortaöğretim, öğrencileri ilgi alanlarına ve yeteneklerine göre yönlendirerek yükseköğretime ve hayata hazırlamayı amaçlamaktadır. Bunun için farklı seçmeli dersler ve uygulamalı programlar sunulmaktadır. Ayrıca, rehberlik ve danışmanlık hizmeti ile de öğrencilere kariyer planlama konusunda yardımcı olunmaktadır.

Bu süreçte, öğrencilerin istekleri ve yetenekleri ile toplumun ihtiyaçları arasında bir denge gözetilir. Türkiye'de ilköğretim ve ortaöğretim, 12 yıllık zorunlu eğitim sürecinin kademelerini oluşturur.

1.1.3. Zorunlu Eğitim

Demirel ve Ün (1987) tarafından yapılan tanım, zorunlu eğitimi eğitim kurumlarında belirli bir yaştan başlan ve belirli bir yaşa kadar süren yasal süreç olarak dar bir çerçevede ele almaktadır. Bireylerin temel öğrenme gereksinimlerinin sabit bir standardı yakalayabilmesi, eğitim uygulamalarında sürekliliği sağlaması ve örgün eğitimin en fazla önemsenen bölümü olması bakımından zorunlu eğitim, tüm devletlerin önem verdiği bir alandır (Aydın, 2006; Baş, 2004). Zorunlu eğitimin uluslararası yasal dayanaklarını İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartı oluşturmaktadır. Bu yasal dayanaklara göre devletler, eğitim hakkını, himayesindeki tüm toplum fertlerine eşit olarak sağlamak durumundadır (Güven, 2012). Özoğlu (2012), her ülkenin zorunlu eğitim uygulamasının sahip oldukları sosyal kültürel ve ekonomik etkenlere göre değiştiğini ifade etmiştir. Eğitimin zorunlu hale getirilmesinde eğitimin dışsallıklarının da yeri büyüktür. Bir toplumdaki zorunlu eğitim süresinin artırılması, ülkelerin gelişmişlik ve kalkınmışlık düzeyleriyle paralel tutulmuştur. Toplumun refah düzeyi ile eğitim seviyesi arasında pozitif yönlü ilişki, toplumdaki okullaşma oranlarının da arttırılmasını zorunlu hale getirmiştir. Okullaşmanın artışının da ancak zorunlu eğitim süresinin arttırılmasıyla sağlanacağı düşünülmüştür.

2012 yılında yürürlüğe giren 6287 sayılı yasa ile Türkiye'de zorunlu eğitim sistemi 8 yıllık kesintisiz eğitimden 12 yıllık kademeli eğitime dönüştürülmüştür. Bu sistemde eğitim süresi üç kademeye ayrılmıştır:

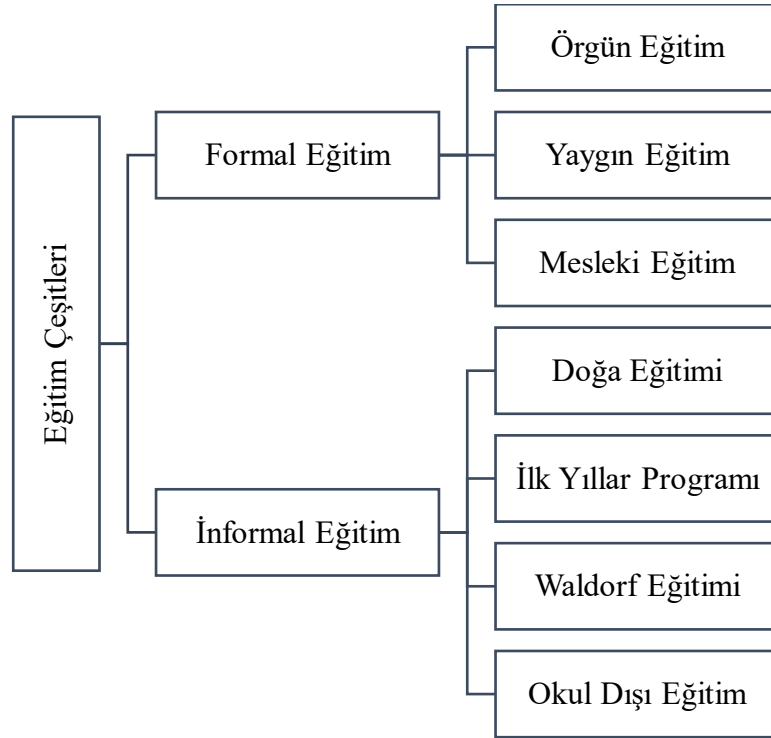
- İlkokul: 4 yıl (1. 2. 3. ve 4. sınıflar)
- Ortaokul: 4 yıl (5. 6. 7. ve 8. sınıflar)
- Lise: 4 yıl (9. 10. 11. ve 12. sınıflar)

Ortaokul kademesi, 12 yıllık kademeli eğitim sisteminin en önemli ve yenilikçi yönlerinden biridir. Bu kademedede öğrencilere çeşitli seçmeli dersler sunulurken ilgi

alanlarını ve yeteneklerini keşfetmeleri için fırsat sunulmaktadır. Ayrıca, 8. sınıfta öğrenciler lise türüne göre tercih hakkına sahip olarak eğitim hayatlarında yönlerini belirleyebilmektedirler. Ortaokul, öğrencilerin kişiliklerinin ve sosyal becerilerinin geliştiği kritik bir dönemdir. Bu dönemde öğrencilerin özgür düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme ve iletişim gibi becerilerini geliştirmeleri oldukça önemlidir. Ortaokulda sunulan seçmeli dersler ve tercih hakkı da bu becerilerin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Göksoy, 2013).

1.2. Eğitim Çeşitleri

arklı açılardan ele alındığında, eğitim çeşitli kategorilere ayrılabilir. Bu bölümde, en yaygın kullanılan iki eğitim kategorisi olan Formal Eğitim ve İnfomal Eğitim üzerinde duracaktır (Şener vd., 2023). (Şekil 1).

Şekil 1: Eğitim Çeşitleri

1.2.1. Formal (Biçimsel) Eğitim

Formal eğitim; örgün ve yaygın eğitim olarak değerlendirilebilir. Örgün eğitim; okul çatısı altında, belirli yaş ve seviyedeki öğrencilere, düzenli olarak yapılan eğitimidir. Yaygın eğitim ise: belirli bir yaş sınırı olmadan, hayat boyu devam eden, halk eğitim kurslarında ve hizmet içi eğitimlerde yapılan eğitimidir (Dal ve Tatar, 2017).

Belirlediği amaç doğrultusunda öğrenme ortamı, önceden hazırlanmış ve bir program çerçevesinde yapılmaktadır. Öğretim yoluyla gerçekleştirilecek olan bu süreçte eğitim, öğretmen tarafından izlenir ve kişide hangi davranış değişikliklerinin olması istendiği kasıtlı bir biçimde düzenlenmektedir. Bu süreçte, bireyde değiştirilmek istenen davranışlar toplumun uygun gördüğüve istediği davranışlardır. Eğitim süreci, başından sonuna kadar kontrollü bir biçimde yürütülürken belli aşamalarında ve sonunda değerlendirmeler yapılmaktadır (Çoban, 2013).

Formal eğitim, resmi eğitim kurumları tarafından belirli bir müfredat, program ve plan çerçevesinde sunulan eğitim türüdür. Bu eğitim türünde eğitimciler, uzmanlık alanlarında eğitim görmüş kişilerdir ve eğitim süreci devlet tarafından denetlenmektedir. Formal öğrenme okul öncesi eğitimden üniversiteye kadar, okullarda yapılan çalışmalardır (Ertaş, vd 2011). Eğitim sürecini öğretmenin planladığı, uyguladığı ve değerlendirdiği, kontrollü, özel bir çevrede yapılan uygulamaları da kapsamaktadır (Fidan, 2012). Formal öğrenme, bireylerin ve toplumun ihtiyaçlarını gözeterek, iyi tanımlanmış, planlanmış bir dizi özelliğe sahiptir (Soh ve Meerah, 2013). Bu bağlamda formal öğrenmenin özellikleri aşağıda sıralanmaktadır (Kumar, 2013):

- Amaca yönelik, zamana bağlı, müfredat odaklı ve tanımlanabilir hedefler ve spesifikasyonlara sahip profesyoneldir.
- Çocuğu eğitmek amacıyla bilinçli olarak planlanır.
- Doğrudan eğitim ve öğrenim yoluyla öğretimin verilmesinden oluşur.

- Çocuğu, olgunluğa erişme konusunda uygun bir mesleğe girebileceği ve sosyal olarak arzu edilen bir yaşam sürebileceği her türlü yaşam tarzına hazırlamayı amaçlamaktadır.
- Bilinçli ve iyi planlanmış okullar ve kolejler, sosyal açıdan gelişmiş gruplara örgün eğitim verme konusunda uzmanlaşmış kurumlardır.
- Belirli bir süre içinde kapsanması gereken belirli bir kurs vardır.
- Örgün eğitim yoluyla öğretim yapılırken, sabit bir zaman çizelgesi dahilinde belirli normlar ve işleyiş tarzları takip edilir.
- Bir müfredat, ders kitapları ve binalar, laboratuvarlar, oyun alanları vb. gibi bir altyapı mevcuttur. Devamlılığın notlanması, sınavlar ve değerlendirmelerin yapılması ve sonuçların gözden geçirilmesiyle uygun öğretim yardımcıları ve yöntemleri takip edilir.
- Belirli niteliklere ve eğitime sahip profesyonel öğretmenler dahil edilir ve ücretlerin usulüne uygun olarak ödenmesi gerekir.
- Bu eğitim türü evrensel olarak uygulansa da aslında yapaydır, köklü değildir, geçicidir, daha az etkili, monotondur ve çoğunlukla teoriye dayalıdır ve pratik dünyadan uzaktır.
- Örgün eğitim, insanı yalnızca beyaz yakalı işler için daha özel olarak geçimini sağlamaya hazırlar.
- Örgün eğitim 3R'nin vizyonunu geliştirmeye odaklanır. Okuma, yazma ve aritmetik konusunda uzmandır ve çoğu zaman çocuğun gizli potansiyellerini fark etmez.
- Öğretmen ve öğrenilenlerin üzerinde zihinsel bir baskı var.
- Bireyin yaşamının yalnızca bir kısmını kapsar ve yaşam boyu sürececek bir süreç değildir.
- Eğitim merkezileştirilmiştir.
- Tam zamanlı bir kurs olduğu için öğrenci aynı anda hem kazanıp hem de öğrenemez.
- Öğretmen öğretilenden üstün kabul edilir.

- Çocuğun her yönden gelişimine hitap eder.

Formal öğrenmeye ait yukarıda sayılan özellikler bu eğitim sistemini diğer eğitim sistemlerinden ayırmaktadır.

1.2.1.1.Örgün eğitim ve temel öğeleri

Örgün eğitim ile ilgili Oktay (2012) aşağıdaki şekilde temel öğeler sıralamıştır;

- Bir ülkede, yasal çerçeve dahilinde belirli bir yaş grubuna yönelik olarak okul ortamında uygulanan, planlı ve programlı eğitimidir.
- O ülkenin eğitim sisteminin yapısını da belirlemektedir.
- Eğitim sisteminde çeşitli kademeler ve her kademe için belirlenmiş amaçlar bulunmaktadır.
- Bu amaçlara uygun olarak hazırlanmış eğitim programları mevcuttur.

Türkiye’de örgün eğitim sisteminin yapısı, Anayasa ve Milli Eğitim Temel Kanunu tarafından belirlenen çerçeve doğrultusunda şekillendirilmiştir. Türkiye'deki örgün eğitim sistemi, okul öncesi eğitimden başlayarak ilköğretim, ortaöğretim (hem genel ortaöğretim hem de mesleki-teknik ortaöğretim) ve yükseköğretim olmak üzere dört temel basamaktan oluşmaktadır (Oktay, 2012). Okul öncesi düzeyindeki kurumlar arasında kreş ve anaoku; ortaöğretim düzeyindeki kurumlar arasında genel lise ve mesleki ve teknik lise; yükseköğretim düzeyindeki kurumlar arasında ise üniversiteye bağlı fakülte, enstitü ve yüksekokul bulunmaktadır. Bu eğitim süreci, belirli yıllara ve dönemlere bölünmüştür. Bu dönemleri başarıyla tamamlayan öğrencilere bir diploma veya akademik yetkinliklerini gösteren bir derece verilir. Örgün eğitime devam edenlerin sınıf sistemi ile belirlenmiş olan, belli bir takip ettikleri sıra vardır. Bu sırada örgün eğitim kurumunun ön koşulu olan başarı seviyesini gösterememiş öğrenci bir sonraki üst eğitim seviyesinde bulunan eğitim kurumuna devam edememektedir. Bir diğer ifade ile örgün eğitim süreklilik gerektiren uzun süreçtir (Erden, 1998; Çoban, 2013).

1.2.1.2. Yaygın eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitim sisteminin dışında kalan ve farklı amaçlara hizmet eden bir eğitim sistemidir (Oktay, 2012). Bir diğer ifadeyle ise yaygın eğitim;

- Hiç örgün eğitim sistemine girmemiş olanlar,
- Örgün eğitimin herhangi bir aşamasında olan,
- Örgün eğitim sisteminin kademelerinin herhangi birinden ayrılmış,
- Belirli bir meslek dalında daha ileri seviyeye ulaşmayı ve yeterlilik kazanmayı amaçlayan bireylere, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak sunulan bir eğitim türüdür. (Erden, 1998; Çoban, 2013).

Yaygın eğitim kapsamında çeşitli etkinlikler, hedef kitleye uygun olarak tasarlanır ve uygulanır. Örneğin, Halk eğitim merkezlerinde düzenlenen okuma yazma kampanyaları, toplumda okuryazarlık oranlarını artırmayı hedefler. Bu kampanyalar kapsamında, okuma-yazma kursları düzenlenir ve kitap okuma etkinlikleri düzenlenir. Ayrıca, çocuklar için hikaye saatleri ve yetişkinler için okuma grupları gibi topluluk merkezli etkinlikler de yaygın eğitim faaliyetlerinin bir parçasıdır. Bunun yanı sıra, meslek edindirme kursları da yaygın eğitim kapsamında yer alır. Örneğin, iş arayanlara yönelik mesleki becerilerin geliştirilmesini sağlayan kurslar düzenlenir. Bu kurslar, iş arayanların işgücü piyasasına katılmasını kolaylaştırır ve istihdam edilebilirliklerini artırır. Her biri toplumun belirli ihtiyaçlarına odaklanan bu tür etkinlikler, yaygın eğitimin önemli birer parçasıdır ve toplumun genel refahı için kritik öneme sahiptir. Örgün eğitim ve yaygın eğitimin ortak noktası ise, eğitim faaliyetlerinde plan ve program olması ve ikisinin de eğitimi formel eğitimidir (Çoban, 2013).

1.2.1.3. Mesleki Eğitim

Meslek, genellikle belirli bir eğitim süreciyle kazanılan ve sistemli bilgi ile becerilere dayanan bir faaliyettir. (Türk Dil Kurumu, 2020). Bu faaliyet bireyin kendi özelinde belirli ihtiyaçlarını gidermek için yapılan bedensel ve zihinsel her türlü iş ve

eylem olarak tanımlanabilir. Meslek kavramı sadece maddi ihtiyaçları karşılamakla sınırlı değildir. Kuzgun'un (2003) da vurguladığı gibi, meslekler bireylerin maddi ihtiyaçlarını karşılamının yanı sıra kişisel tatmin ve başarıyı da sağlayabilir. Pekkaya ve Yıldırım'ın (2018) da belirttiği gibi, meslek sahibi olmak, kişinin kendini gerçekleştirme ve mutlu, huzurlu bir yaşam sürmesi için önemli bir yoldur. Bu anlamda, meslekler sadece gelir sağlama aracı olmaktan öte, kişisel ve toplumsal anlamda da önemli bir işlevi yerine getirebilirler. Çakır'ın (2007) ifade ettiği gibi, meslek sahibi olmak bireyin becerilerini kullanarak kendini ifade etmesine, kişisel hedeflerini gerçekleştirmesine ve yaşamından tatmin duymasına katkıda bulunabilir. Bu bağlamda, mesleklerin sadece maddi değil, aynı zamanda ruhsal ve duygusal ihtiyaçları da karşılayabilecek önemli bir rolü vardır. Meslek seçiminde toplum açısından mesleki saygınlık ve bireye hayatı boyunca yetecek bir gelirin etkili olduğu gerçeği oldukça önemlidir. Sevimli ve İşcan (2005) ise bireyin yaşam doyumunu mesleki doyumu ile ilişkilendirmiş, sonuçların paralellik göstermesini önemsemiştir.

Bir ülkenin gelişiminde en önemli paya sahip olan üretim araçlarının başında emek ve doğal kaynaklar gelmektedir. Ülkenin kalkınması için doğal kaynaklarının verimli bir biçimde kullanılmasının sağlanmaya çalışıldığı gibi emek gücünün de etkili ve doğru bir biçimde kullanılması gerekmektedir. Bu da ancak insan kaynağının eğitilmesi ve geliştirilmesi ile mümkün olabilir (Özyakışır, 2011).

Eğitim, bütün ülkelerinin üzerinde titizlikle durduğu en önemli konuların başında gelmektedir. Eğitim sistemlerini çağın gereklerine uygun bir şekilde oluşturan ülkeler, dünya piyasasında ve ekonomisinde söz sahibi olup saygın bir konuma ulaşırken bunu başaramayan ülkeler geri planda kalmaktadır (Uçum 2009). Bundan dolayı da eğitim, bir ülkenin kalkınması ve ilerlemesi açısından temel öneme sahip araçların başında gelmektedir. Dünya, küreselleşmenin arttığı bilgiye dayalı bir toplum haline gelirken, ülkelerin refah seviyelerini artırmak, işsizlikle mücadele etmek ve uluslararası piyasalarda rekabet gücünü artırmak için işgücü piyasasının talep ettiği niteliklere sahip çalışanları yetiştirebilecek bir eğitim sistemi oluşturmak zorunlu hale gelmiştir (Demirci, 2007). Öte yandan ülkelerin eğitime verdiği önem ve ayırdığı

kaynaklar, genellikle o ülkenin gelişmişlik düzeyiyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, eğitim sistemlerine yapılan yatırımlar ve eğitim politikaları, bir ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine önemli ölçüde katkı sağlar. Bu bağlamda farklılaşan koşullara uyum sağlayan, iletişim becerileri güçlü, problem çözme yeteneğine sahip, takım çalışmasına yatkın ve mesleki eğitime sahip işgücü, bir ülkenin kalkınması için kritik bir faktördür (Tekin ve Bolat 2017).

Tuncer ve Tanaş'ın (2011) belirttiği gibi, meslek seçimi birçok etkene bağlı olarak gerçekleşebilir. Bu etkenler arasında ekonomik koşullar, rol modeller, yönlendirme ve hatta tesadüfi faktörler bulunabilir. Meslek seçimi, bireyin yaşadığı toplumun sosyo-ekonomik yapısı, aile içindeki örnekler, çevresel etkiler ve kişisel tercihler gibi birçok faktörün etkisi altında gerçekleşir. Arslan ve Kılıçkaya'nın (2008) da ifade ettiği gibi, meslek seçimi ve kariyer imkanları, bireylerin hayatlarının birçok alanını etkiler. Meslek seçimi sadece ekonomik getirileri değil, aynı zamanda bireyin toplum içindeki statüsünü, kişisel tatminini ve ruh sağlığını da etkileyebilir. Bu nedenle, eğitim sürecinde meslek seçimi ve kariyer planlaması önemli bir yer tutar. Bireylerin eğitimleri ve kariyerleri üzerinde bilinçli ve düşünülmüş kararlar alması, uzun vadede mutluluk ve başarı için önemlidir. Toplumların düzeni ve gelecek nesillerin düzenli gelişimi tamamen bu konuların sağlıklı bir şekilde çözüme kavuşturulmasından geçmektedir. Dünya'da teknolojik olarak güçlü olan ülkelerin ekonomilerinin de güçlü olduğu bir gerçektir. Teknolojiyi kullanan ülkeler daha iyi nitelikli birey yetiştirmede öncüdür. Toplumların geleceğe umutla bakabilmesi için, mesleki eğitimle teknolojik gelişmelerin paralel bir şekilde bireylere kazandırılmalıdır (Margarita, 2008).

Mesleki ve teknik eğitim, bireylerin meslek edinmelerine ve iş hayatına hazırlanmalarına yardımcı olan bir eğitim türüdür. Bu eğitim türünde, teorik bilgi ve pratik beceriler bir arada sunularak bireylerin mesleklerinde uzmanlaşmaları ve başarılı olmaları sağlanır (Uçar ve Özerbaş, 2013).

Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları ve Kurumları, mesleki ve teknik eğitimde orta öğretim seviyesinde diplomaya yönelik programlar sunan kurumlarla birlikte, her tür ve seviyedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında belge ve sertifika programlarının uygulandığı eğitim kurumlarını içerir (Korkmaz ve Tunç, 2010).

Bugünün mesleki ve teknik eğitim uygulamalarına bakıldığında, iki ana yaklaşım belirlenmektedir: tam zamanlı mesleki eğitim ve çıraklık eğitimi. Mesleki ve teknik eğitim, bireylere gelecekteki yaşamlarında gerekecek belirli bir mesleğin teknik bilgisini, becerilerini ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak, diğer bireylerden daha üstün bir şekilde donanımlı hale getirir (Alkan, vd, 1991). Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim, 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu ile temelini bulmaktadır. Bu kanun, mesleki ve teknik eğitimin amaçlarını, ilke ve esaslarını, eğitim programlarını, kurum ve kuruluşlarını ve finansmanını düzenlemektedir (Kepenekçi 2007). Mesleki ve teknik eğitimi ilgilendiren diğer yasalar şunlardır:

- 1982 Anayasası: Eğitim ve öğretimin temel ilkelerini ve MTE'nin anayasal çerçevesini belirler.
- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu: MTE'nin Milli Eğitim Sistemi içerisindeki yerini ve işlevlerini tanımlar.
- 4904 Sayılı İşkur Kanunu: İşgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücü yetiştirmek için İşkur'a görev ve yetkiler verir.
- 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu: MTE'den yükseköğretime geçiş imkanlarını düzenler (Kepenekçi 2007).

Bu yasalar, mesleki ve teknik eğitimin bireysel ve toplumsal kalkınmada önemli bir rol oynamasını ve nitelikli işgücü yetiştirilmesine katkıda bulunmasını sağlamaktadır (Alkan, 1972).

Mesleki eğitim, bir meslekte etkin bir şekilde çalışmak için gereken yetkinliklerin kazandırılması sürecini ifade eder. Genel eğitim ve mesleki eğitim, eğitim sisteminin içinde birbirlerini tamamlayan bir rol oynadığından, ayrılamaz bir

bütünün ayrılmaz parçalarıdır. Bu iki alandaki eğitimin kalitesi bireyde ortaya çıkacak nitelik nicelik kalitesini de etkileyeceği kesindir (Doğan, 1997).

Bir ülkenin ekonomik ve beşeri açıdan gelişebilmesi için doğal kaynaklara, yetişmiş insan gücüne, etkili yönetim sistemlerine, sermayeye ve girişime sahip olması gerekir. Özellikle doğal kaynakların ekonomik olarak kullanılabilir olması ve insan gücünün nitelikli olması hayati öneme sahiptir. Çünkü doğal kaynakların verimli bir şekilde kullanılması üretimi mümkün kılar ve bunun için yüksek kaliteli ve etkili bir eğitim sistemi gereklidir (Alkan vd., 1996). Yüksek nitelikli iş gücü açısından eğitim kalitesinin yüksek olması hayati bir öneme sahiptir. Eğitim kalitesinin ve çeşitliliğinin oluşturulmasıyla ortaya çıkacak mal ve hizmetin kalitesinin de aynı oranda artması beklenebilir.

Geçmişten günümüze, birikimlerin gelecek nesillere aktarılması amacıyla eğitim önemli bir rol oynamaktadır. Ancak kapitalizmin yükselişi ve insan eğitiminin evrimi arasında tam bir uyum gözlenmemektedir. Kapitalizm öncesi dönemde, değişim ve dönüşüm süreci oldukça yavaş ilerlerken, yeni üretim teknikleriyle birlikte bu süreç hızlanmıştır. Bu hızlanma, yeni mesleklerin ve uzmanlık alanlarının ortaya çıkmasına olanak tanımıştır. Ancak, el becerisine dayalı ve geleneksel ev üretimine odaklanan beceri eğitimi, değişime ayak uydurmaya çalışırken eski mesleklerin önemini kaybetmesine neden olmuştur. Yeni meslekler ve teknik bilgiler ortaya çıksa da, eğitim hizmetlerinin toplumsal önemi artmış olsa da, tam anlamıyla ekonomik bir boyut kazanmamıştır (Buyruk, 2016).

Savaş sonrasında Japonya ve Avrupa ekonomisinin toparlanması için uygulamaya alınan Marshall Planı beklenmedik bir başarıya ulaşmıştır. İlgili ülkelerde büyük bir teknolojik ve ekonomik gelişmeler görülmüştür. Marshall Planı'nın yönetim tarzı, ABD'nin sermaye ve teknoloji transferi gibi unsurlarıyla başarıyı sağlamış ve gelişmekte olan ülkelerin bu modelle gelişme ve değişim potansiyeline sahip olduğu düşünülmüştür. Ancak, aynı yaklaşımların uygulanmasına rağmen Avrupa ve

Japonya'daki başarıyı elde etmek mümkün olmamıştır. Bu durumun incelenmesi, 1960'lı yıllarda önemli hale gelmiştir (Çakmak, 2008).

1950'lerde işgücü ve sermayedeki artışlar, bir ülkenin büyüme hızının belirlenmesinde sermayenin değeri ve işgücü saatlerine dayalı olarak hesaplanmıştır. Bu hesaplamaların sonuçlarına göre, büyüme sürecinde öngörülemeyen "katma değer" in başlangıçta teknoloji ile ilişkilendirildiği düşünülmüştür. 1960'ların başlarında Denison, Griliches ve Jorgenson tarafından yapılan çalışmalarda, sermayenin niteliğindeki gelişmenin ve devamının önemi üzerinde durulmuştur (Ak ve Bingöl, 2011).

1980'lerdeki ekonomi stratejisinde, insan ihtiyaçlarına dayalı kalkınma düşüncesi terk edilerek, "bilgi ekonomisi" odaklı bir yaklaşım benimsenmiştir. Ekonomik büyümenin sürdürülebilir olması ve dinamik bir işgücünün oluşturulması için eğitim sisteminin geniş kapsamlı olarak yeniden düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, Lucas ve Romer gibi ekonomistler, yaptıkları çalışmalarda, ekonomik değişimlerin sadece işgücünün verimliliğinin artmasıyla sağlanamayacağını, aynı zamanda işgücünün teknolojinin geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik eğitim alması ve niteliklerinin artırılmasının da gerekliliğini vurgulamışlardır (Buyruk, 2016).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında eğitim ve ekonomi arasındaki ilişkinin güçlenmesinde, Alman üniversitelerinin bilimsel liderliğini Amerikan üniversitelere devretmesi de önemli bir rol oynamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde, eğitim, uygulamalı araştırmalara ve temel bilimsel çalışmalara odaklanmış, kamu hizmetlerine ve mesleki eğitime ağırlık verilerek, üniversite fonksiyonlarının yerine getirilmesi için kamu ve özel kaynaklarla önemli ölçüde sermaye harcanmıştır. Aynı dönemde, kitle eğitimi yaygınlaşmış ve herkesin eğitim hakkına ulaşması sağlanmıştır. Girişimci üniversitelerin, geleneksel akademik fonksiyonların yanı sıra teknolojinin yerleştirilmesi, yenilik, ekonomi ve topluma hizmet etme gibi işlevlerini de benimsemesi dikkat çekicidir. Bu üniversiteler, dış taleplere ve piyasa koşullarına

uyum sağlamak için araştırma-geliştirme, öğretim ve topluma hizmet etme fonksiyonlarını bir araya getirerek "çoklu üniversite" veya "girişimci üniversite" olarak adlandırılan bir organizasyonel yapıya dönüşmüştür. Bilimin sadece maddi üretim için bir araç olarak görüldüğü, bilimsel üretimin tam anlamıyla önemsenmediği bir düşünce yapısının ortaya çıktığı gözlemlenmiştir (Arap, 2010).

1927'de çıkarılan bir yasa ile il idaresi tarafından kontrol edilen mesleki eğitim okulları, daha sonra Maarif Vekâleti'nin denetimine geçmiştir. Bu dönemde, Mesleki ve Teknik Genel Müdürlüğü tarafından bu okullara yönelik çalışmalar yapılmış ve birçok yeni okulun açılmasına öncülük edilmiştir (Vatandaş, 2010). 1960'lara kadar eğitim, yalnızca temel bir hak olarak görülmüş ve ekonomik boyutu pek önemsenmemiştir. Ancak daha sonraki araştırmalar, eğitimin ciddiye ele alındığı ve önemli bir konu olduğunu ortaya koymuştur (Koşan, 2003). Cumhuriyet'in ilk yıllarında sanayi sektörünün zayıf ve gelişmemiş olması nedeniyle, mesleki eğitim okullarında belirli bir seviyede eğitim verilmiştir.

Mesleki eğitim kurumu hizmetleri, 1960 yılının başlarında sınırlı bir gruba hizmet veriyordu. Fakat milyonlarca genç işgücü piyasasına girmeye devam ediyordu. Bu genç işgücü kesiminin, farklı meslek kollarında mesleki eğitime almaya ihtiyacı vardı. Mesleki eğitim veren okulların öğretmen ihtiyacını karşılayan okullarda 20 farklı alanda öğretmen yetiştirildiğinden, bu durum okullarda yürütülen programları sınırlamıştı. Bu okullarda uygulanmak üzere ortaya konan programların saha tecrübesinden ve sanayi iş birliğinden uzak olması uyum sağlayamamasına neden olmuştur. Farklı alanlarda eğitim veren kurumların ve sanayi arasında sağlıklı bir iletişim kurulamadığından teknolojik gelişmelerden yeterli miktarda yararlanılamamıştır. Mesleki eğitim, uzun bir süreç ve ekonomik açıdan çok pahalı olduğu için bakanlığın mali şartları karşılamasının imkânlı olmadığından nitelikli işçilerin yetiştirilmesinde sanayicilerin katılımına ihtiyaç duyulmuştur. 1960'lardaki şartlar, geline nokta mesleki eğitimde varılan aşama ve sanayinin yetişmiş insan talebi mesleki eğitim veren okullar ile sanayi tecrübesini birlikte çalışmaya itmiştir (Doğan, 1997).

Zamanla, gelişmiş devletler mesleki eğitimin önemini ve değerini anlamışlardır. Sanayi sektöründe verimli, dikkatli ve belirli görevleri ustaca yerine getirebilecek nitelikli işgücünün gerekliliğini öncelikli hale getirerek mesleki eğitime verdikleri önemi ve yatırımı artırmışlardır. Bu durum, gelişmiş ülkelerde mesleki eğitimin, eğitim içerisindeki payını % 65'lere kadar çıkarmıştır. Temel eğitim ihtiyaçlarını karşılamada okulların tam olarak yeterli olmadığı ve sanayi iş birliğine ihtiyacın olduğu artık çok net bir şekilde ortaya çıkmıştır (Bıncı ve Arı, 2004).

Küreselleşen 21. yüzyıl dünyasında, beşeri sermaye ve teknolojik gelişmeler, ekonomilerin dışa açılması ve yatırım süreçlerinin tamamlayıcı unsurları olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, eğitim aracılığıyla insan gücünün becerilerinin artırılması, yatırımların verimliliğini ve getirisini artırmanın bir yolu olarak görülmektedir. Gelişmiş işgücünün, yeni teknolojilerin geliştirilmesi, uygulanması ve düzenlenmesi için bir gereklilik olduğu öngörülmektedir (Saygılı vd., 2006). Bu noktada, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), eğitim sisteminin, donanımlı, esnek, uyumlu, dinamik, küresel bakış açısına sahip, özgüveni yüksek, yaşam boyu öğrenme yeteneğine ve motivasyonu olan, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesine daha fazla önem vermektedir (Buyruk, 2018).

Eğitimin başlı başına önemli bir faaliyet alanı olmasıyla birlikte mesleki eğitim, eğitim almış bir kişinin özel bir alana yönlendirilmesine adına değerli bir unsurdur (Altınsoy ve Karakaya, 2018: 21). Mesleki eğitim, kişi ile işgücü piyasasını buluşturmakta ve piyasanın ihtiyacı olan vasıfları kişiye kazandırarak gençlerin istihdam edilmesini sağlamaktadır (Kısa, 2012).

Eğer geleneksel mesleki eğitimi tarif etmek istersek, işleyişi çırak-kalfa-usta hiyerarşisi etrafında şekillenen, belirli bir zanaati yerine getirmek için ihtiyaç duyulan iş alışkanlıkları, bilgi ve becerilerin gençlere aktarıldığı bir sistemdir. Bu sistem, gençlerin çıraklık döneminden başlayarak ustalık seviyesine kadar bir disiplinde eğitilmesini sağlar (Bağış, 2017).

Gelişmiş ülkelerde eğitim sistemleri, nitelikli işgücü ihtiyacını yetiştirecek, araştırma ve geliştirme yaratım süreçlerinde ihtiyaç duyulan yenilikçi ve yaratıcı beyin gücü olarak anlatılırken, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ise nitelikli işgücü ihtiyacı ara nitelikli işgücüne karşılık gelmektedir. Bu da Türkiye’de mesleki eğitim politikasının merkezindeki nitelik vurgusunun anlamını göstermektedir (Pınar, 2016: 216). Farklı eğitim türlerinin ekonomik kalkınma üzerinde farklı etkileri vardır. Toplumun gelişiminin ilk dönemleri için temel eğitim alt yapı oluştururken, mesleki eğitim sanayileşme sürecine giren toplumlar açısından büyük önem taşımaktadır (Ertuğral, 2018). Bu çerçevede, gelişmekte olan ülkelerin içinde bulunduğu yapısal değişim gereği ortaya çıkan nitelikli işgücü ihtiyacının mesleki eğitim yoluyla sağlanması bir zorunluluk olarak görülmektedir (Ertuğral, 2018).

Türkiye’de mesleki eğitim kurumlarının uyguladığı eğitim programı ile işgücü piyasasının ihtiyaçları arasında uyum sağlanamaması, işgücü arzı ile talebi arasında ciddi dengesizliklere neden olmaktadır. Bu durum, niteliksiz işgücünün artmasına yol açarken, aynı zamanda ekonominin ve hızla gelişen teknolojinin talep ettiği nitelikli işgücünün ihtiyacını karşılamada zorluklar yaşanmasına neden olmaktadır (Işıklar vd., 2011).

Mesleki eğitimde, müfredatın güncelliğinin sağlanmaması işgücü piyasasının talep ettiği niteliklere uygun, değişen bilgi ve beceri gereksinimlerine sahip ara nitelikli işgücünün yetiştirilmesini engellemektedir (Işıklar vd., 2011). Sözü edilen merkezlerde karşılaşılan bir diğer sorun ise, örgün eğitim sistemi içerisinde başarısız olan öğrencilerin mesleki eğitim merkezlerini tercih etmesi sonucu düşük niteliğe sahip mezun verilmesidir.

Mesleki eğitim, genellikle başarısız ve düşük gelir seviyesine sahip öğrencilerin zorunlu bir seçeneği olarak algılanmaktadır. Bu durum, mesleki eğitime yönelik olumsuz bir algının oluşmasına yol açmaktadır. Bir yanda mesleki eğitime yönelik beklentilerin artması, diğer yanda ise başarılı öğrenciler için mesleki eğitimin tercih edilmez hale gelmesi, mesleki eğitimin karşılaştığı önemli zorluklardan biri

olarak öne çıkmaktadır (Özer, 2019). Bouerdieu ve Passeron, eğitimle toplumsal eşitsizliklerin giderilemediğini ve sınıfsal hareketliliğin sağlanamadığını belirtirken, eğitime erişimin artmasına rağmen tabakalaşmanın devam ettiğini ve sınıflar arasındaki sürekliliğin eğitim yoluyla yeniden üretildiğini vurgularlar. Bu bağlamda, mesleki eğitimin genel eğitime oranı, toplumsal tabakalaşmanın bir ölçüsü olarak da değerlendirilebilir (Özer, 2019).

1.2.1.3.1. Mesleki eğitimin amacı

Mesleki eğitim; bir taraftan iş gücünün üretkenliğini artırmak, diğer taraftan örgün eğitimden kopmuş olan gençleri örgün eğitim sisteminin içine çekmek, öte yandan da ezilmeden sömürülmeden gençlere bir meslek edindirerek istihdama katılmalarını sağlamaktadır (Abay, 2002).

Mesleki eğitim, meslek standartlarına uygun olarak, bir meslekte gerekli olan yeterlilikleri kişiye kazandırma amacı taşır. Mesleki eğitim merkezlerinde gerekli olan davranışları kazanan öğrenci, mesleki bilgi ve becerisini ise iş içerisinde edinmektedir. Zorunlu eğitimi tamamlayan ve gerçek iş deneyimi kazanarak meslek edinmek isteyen 15 yaş ve üzerindeki gençler, belirli bir programa göre teorik ve pratik mesleki eğitim alarak ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücü haline gelmeyi hedeflemektedirler. Mesleki eğitimin ana amacı budur. Ayrıca, mesleki eğitim ile şu hedefler de gözetilmektedir (Kazu vd., 2020):

Mesleki Eğitimin Amaçları;

- Öğrencilerin sosyal güvenlik kapsamına alınması,
- İş hayatında çalışma disiplinin sağlanması,
- İşyeri açmanın belirli bir standarda bağlanması,
- İşlerin kalitesinin ve verimliliğinin artırılması
- Eğitimde fırsat eşitliği sağlama hedefinin gerçekleştirilmesi

İşsizlikle mücadele etkinliğini artırmak amacıyla Avrupa Komisyonu 1994 yılında Essen stratejisini ortaya koymuştur. Bu stratejiye göre, mesleki eğitime de önem verilerek insan kaynaklarının geliştirilmesi böylece işsizliğin ortadan kaldırılması hedeflemiştir (Alptekin ve Kaya 2018).

1.2.1.3.2. Mesleki eğitimin önemi

Mesleki eğitim, bireylerin işgücü piyasasına daha donanımlı bir şekilde katılmasını sağlarken, işverenlerin de ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünü bulmasına yardımcı olur. Ayrıca, mesleki eğitim, bireylerin kişisel ve mesleki gelişimlerini destekleyerek toplumsal kalkınmaya ve ekonomik büyümeye katkı sağlar. Bu nedenle, mesleki eğitimin önemi, hem bireylerin hem de toplumun geleceği açısından büyük bir öneme sahiptir.

Ülkenin ilerlemesinde, sanayileşme en temel faktörlerden biridir. Dolayısıyla, diğer ülkelerde ve Türkiye'de kalkınmanın sağlanması için teknolojik ilerlemelere adapte olabilen, mesleki ve teknik bilgi ile becerilere sahip insanlara ihtiyaç vardır. Bu gereksinimi karşılamak içinse, günümüz teknolojisini kullanabilen, geliştirebilen, yorumlayabilen ve yeniliklere uyum sağlayabilen nitelikli iş gücünün yetişmesini sağlayacak mesleki ve teknik eğitim veren okullara ihtiyaç vardır (Yörük vd., 2002).

Mesleki eğitim, emek piyasasının taleplerinin karşılamada, üretimde verimlilik ve kalite artışını sağlamada, ülkenin içinde bulunduğu rekabet gücünü artırmada, kaynakların etkin ve verimli bir biçimde kullanmasında, işsizliğin önlenmesinde ve istikrarlı ve sağlıklı bir kalkınmanın sağlanmasında büyük bir öneme sahiptir (Özsoy, 2015). Ülkelerin küresel ekonomi içerisinde rekabet güçlerini koruması ve artırması için üretim faktörlerini etkin bir şekilde kullanması gerekmektedir. Bu bağlamda bilgi, beceri ve yetkinliklerin sürekli geliştirilmesi ve nitelikli iş gücüne sahip olmak ülkeler açısından önemli bir rekabet unsuru olarak ön plana çıkmaktadır.

Türkiye'nin küresel arenada rekabet gücünü artırması için, mesleki ve teknik açıdan donanımlı bir işgücüne ihtiyacı vardır. Orta düzeyde yeteneklere sahip

işgücünün nicel ve nitel olarak artırılması, Türkiye'nin rekabet gücünü artırabilir. Ek olarak, mesleki eğitimle işsizlik azaltılabilir, işgücü piyasasının talepleri karşılanabilir, kaynakların etkin kullanımı sağlanabilir, verimlilik artışları elde edilebilir ve teknolojik ilerlemeler üretim süreçlerine entegre edilebilir (Erdayı, 2009).

Mesleki eğitim, bireylere bir dizi fayda sağlayabilir, bunlar arasında daha güvenceli bir iş, artan gelir, kendi işini kurma fırsatı, kariyer ilerlemesi, artan özgüven ve saygınlık duygusu ve en önemlisi yoksulluk ile mücadele yeteneği bulunmaktadır (Tekin ve Bolat, 2017).

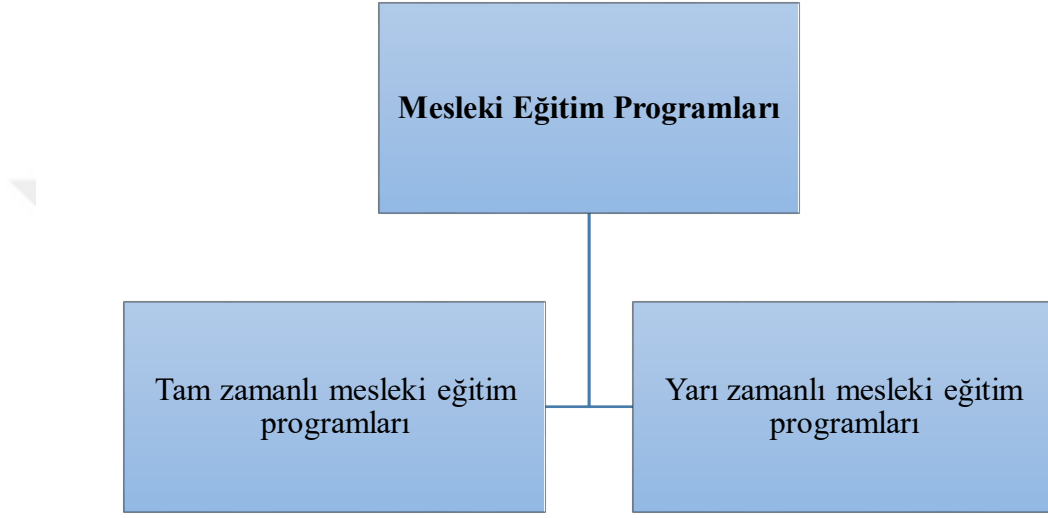
Mesleki eğitim programları, gençlerin niteliklerini geliştirmelerine yardımcı olduğu için işletmelerle eğitim kurumları arasında doğrudan bir ilişki kurulabilir. Gençler, işgücü piyasasının taleplerine uygun beceriler kazanarak çalışma hayatına katılır ve uygulamalı eğitim fırsatlarından yararlanırlar. Bu durum, gençlerin iş bulma olasılıklarını artırırken, işletmelerin de istedikleri niteliklere sahip gençleri yetiştirip istihdam etme sürecine katılarak işe alım ve eğitim gibi maliyetlerden tasarruf etmelerini sağlar (Erdayı, 2009).

İnsan kaynağının niteliğini artırmaya yönelik, mesleki eğitime yönelik politikalar geliştirmek ve uygulamak, bütün ülkelerde temel öncelik haline gelmiştir. Türkiye’de işsizlik oranının giderek yükselmesi, işsizlik seviyesinin istenilen düzeye düşürülememesi, eğitimli kesiminin işsizlik oranlarının yıllar itibariyle yükselmesi, sanayide ortaya çıkan ara nitelikli işgücü ihtiyacının günden güne artması mesleki eğitime verilen önemi artırmıştır (Yıldırım ve Çarıkçı 2017).

1.2.1.3.3. Mesleki eğitim programları

Mesleki eğitim programları, bir mesleği veya sektörü icra edebilmek için gereken bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandırmak amacıyla oluşturulan öğretim programlarıdır. Bu programlar, öğrencilere teorik bilgiyi pratik uygulamayla birleştirerek mesleki becerilerini geliştirmelerini sağlar. Genellikle okul eğitimiyle birlikte veya bağımsız olarak sunulurlar ve öğrencilere belirli bir mesleği icra etmek

için gereken mesleki yeterlilikleri kazandırırken aynı zamanda iş dünyasına hazırlarlar. Mesleki eğitim programları, gençlerin ve yetişkinlerin istihdam edilebilirliklerini artırmaya ve kariyerlerini geliştirmeye yönelik önemli bir araçtır. Mesleki eğitim programları iki gruba ayrılmaktadır. Bunlar: Tam zamanlı mesleki eğitim programları ve yarı zamanlı mesleki eğitim programlarıdır (Şekil 2).

Şekil 2: Mesleki Eğitim Programları

1.2.1.3.4. Tam zamanlı mesleki eğitim programları

Günümüzde mesleki eğitim sistemleri, ülkelerin insan yapısı, endüstriyel uygulamalar, hizmet biçimleri, devlet yapıları, ekonomik imkanlar, kültürel gelenekler ve tarihî geçmişleri gibi çeşitli faktörlere göre farklı yapılarla uygulanmaktadır (Gürol, 1997).

Mesleki eğitim programları, çalışma biçimine göre "tam zamanlı programlar" ve "yarı zamanlı programlar" şeklinde ayrılabilir. Tam zamanlı programlar, herhangi bir işte çalışmayan bireyleri iş dünyasına hazırlamayı amaçlar. Bu programlar, temel becerilerin kazanılmasını hedefler ve eğitim yerinde tam gün katılım gerektirir. Bu tür programlar, genellikle "okul sistemi tabanlı programlar" ve "okul-endüstri işbirliği ile uygulanan programlar" olarak iki alt kategoride incelenebilir. Okul sistemi tabanlı

programlar, ıraklık ęitimine yönelik beklentilerin karşılanamaması nedeniyle ortaya çıkmıştır ve işgücü ihtiyaının okul ortamında karşılanmasına olanak tanır.

Mesleki ęitimi savunanlar, mesleki ęitimin genel ęitim sistemi içinde bir parça olduğunu ve dolayısıyla okullar tarafından kontrol edilmesi gerektiğini savunabilirler. Bu nedenle ęitim programları oluşturmak, planlanmak ve yürütmek okulların ana sorumluluğu olarak kabul edilir. Bu yaklaşıma göre, okullar mesleki ęitim programlarını geliştirirken yerel ihtiyaçları, endüstri gereksinimlerini ve öğrencilerin yeteneklerini göz önünde bulundurmalıdır. Bu sayede, mesleki ęitim programları, öğrencilere gerçek dünya becerilerini kazandırmak ve onları iş dünyasına hazırlamak için etkili bir şekilde tasarlanabilir (Gürol, 1997). Bu programların kendine özgü zorluklarının olduğu belirtilmektedir. Bunlardan bazıları: elemanlara yapılacak meslek grubuna uyumları için ihtiyaç duyulan tecrübe ortamını sağlayamamasıdır. Okul ile yapılacak meslek arasında yeterli iş birliği oluşturamaması da ayrı bir problemdir. Mesleki ęitim için gerekli maddi ve beşer kaynakların bulunamaması hizmetlerin geniş gruplara ihtiyaç duyulan zamanda ulaştırılamamasına neden olmakta, mesleklerin giderek çoğalması nedeniyle okul alanında sınırlı mesleklere özgü ęitimin verilebilmektedir. Bu durumda, insan ihtiyaçlarına yeterince yanıt verilememesi, genç çalışanlara hizmet sunmanın güçlüğü, tam zamanlı ęitim programlarını sunan ęitimcilerin yeterli alan deneyimine sahip olmaması gibi sorunlar ortaya çıkar. Bu nedenle, okul ve endüstri arasındaki işbirliğiyle uygulanan bu programlar, okul sistemine dayalı mesleki ęitim programlarının eksikliklerini göz önünde bulundurarak tam zamanlı mesleki ęitim programları olarak tasarlanmıştır. Tam zamanlı program farklı ülkelerde farklı isimler altında uygulamaya koyulmuştur (Alkan vd., 1996).

Programda mesleki ęitim ihtiyaçları; devlet, iş sahipleri, sendika yetkilileri tarafından programlanmaktadır. Uygulanan ęitim bakanlık ve özel işletmelerle sağlanmaktadır. Yaygın bir şekilde ıraklık ęitiminde uygulanan bu programda, okul ve işletme ortamına önem verilmektedir. Okul ortamında teorik ęitim sağlanırken iş yerlerinde ise beceri ęitimi sağlanmaktadır (Gürol, 1997).

1.2.1.3.5. Okul- Endüstri İşbirliği programları

Okul-Endüstri işbirliği programları verilecek eğitimlerin endüstriden usta kişilerle desteklenerek iletilmesidir (Doğan vd., 1997). Bu programların olumlu yanlarının yanı sıra olumsuz yanları da bulunmaktadır. Olumlu yanları okul-endüstri işbirliği ile çalışırken öğrencilerin sahaya yönelik pratik bilgileri deneyimleyebilme imkânı bulması, sahadan kıymetli bir bilginin kazanılabilmesi gibi konular dikkat çekebilir. Bu olumsuz yönler, mesleki eğitim programlarının etkinliğini etkileyen önemli faktörlerdir. Öncelikle, eğitim için uygun ortamların ve donanımlı eğitici ustaların yetersizliği, işletmelerin eğitim süreçlerinde karşılaştığı zorluklardan biridir. Teknolojinin hızla değişmesi ve kullanılması, işgücü ihtiyacını azaltabilir ve donanımlı çalışanlara olan talebi etkileyebilir. Büyük işletmelerin kendi içlerinde eğitim vermesi, işgücü piyasasında iletişimi azaltabilir ve eğitici ustaların sayısını azaltabilir. Bu durum, işletmelerin dışardan yetişmiş nitelikli iş gücüne olan ihtiyacını azaltabilir. Ayrıca, teknolojik gelişmelere ayak uyduramama ve programların el becerisi odaklı olması, öğrencilerin gereksinimlerini karşılamada zorluklar yaratabilir. Öğrencilerin yeterli işletme bulamamaları, eğitimlerini tamamlamadan mezun olmalarına ve pratik deneyim kazanamamalarına yol açabilir. Son olarak, meslek öğrencilerine yeterli maddi karşılık verilmemesi de, eğitim sürecinin etkinliğini olumsuz etkileyen bir diğer faktördür (Doğan vd., 1997).

1.2.1.3.6. Yarı zamanlı mesleki eğitim programları

Yarı zamanlı programlar, okulda eğitim alması gereken dönemde olmasına rağmen farklı nelerden ötürü okul hayatını bitirmek zorunda kalmış ve bir işte ücret karşılığında iş yapmakta olan bireyleri kapsamaktadır. Genel ve mesleki eğitim becerileri aktarılarak değişen iş dünyasının şartlarına uyum sağlayabilmelerine ve iş ortamında kendilerini geliştirmelerine imkân sağlamak için uygulanmaya koyulmuştur. Programın içeriğinde , “genel eğitime yönelik program”, “çıraklık eğitim programları” ve “akşam kursları” imkânları sağlanmaktadır (Alkan vd., 1996).

Yarı Zamanlı Mesleki Eğitim Programları, öğrencilere mesleki beceriler kazandırmak amacıyla düzenlenen eğitim programlarıdır. Türkiye'de bu programlar, Mesleki Eğitim Merkezleri tarafından sunulmaktadır. Bu programlara katılmak için en az ortaokul mezunu olmak gerekmektedir. Programlar, öğrencilerin ilgi alanlarına ve meslek seçeneklerine göre farklı alanlarda sunulmaktadır. Öğrenciler, programları tamamladıklarında, programın özelliğine göre diploma almaya hak kazanırlar (MESEM, 2023). Bu programların bir parçası olarak öğrenciler ulusal mesleki eğitim yeterliliğinin tamamını veya bir kısmını kazanırlar. Öğrenciler ayrıca, yarı zamanlı bir çıraklık veya stajyerlik sürecine girerler (Smith ve Wilson, 2004). Yarı zamanlı mesleki eğitim programları ile öğrenciler farklı ortamlarda farklı öğrenme ve deneyim türleri kazanır. Genel beceriler ile özgün deneyim arasında bir denge sağlar. Buna karşın yükseköğrenim alternatifleriyle karşılaştırıldığında daha düşük statüye sahiptir. Bazen iş ve okul arasındaki bağlantıların yetersiz olduğu algılanır (Deissinger vd., 2006).

Türkiye’de turizm sektöründe önemli oranda kalifiye eleman ihtiyacı olduğundan, yarı zamanlı mesleki turizm eğitimi ile turizm sektöründe çalışanların bilgi, beceri ve düşünce yapısını değiştirmesi amaçlanmaktadır (Unur ve Köşker, 2015). Turizm sektöründe kariyer yapmayı hedefleyen kişiler için tasarlanmış bir eğitim programı olan bu tür bir eğitim, özellikle çalışanlar veya diğer taahhütleri olan bireyler için daha esnek bir öğrenme deneyimi sunmaktadır (Richardson, 2009). Genel eğitim programı, iş hayatında gerekli olan davranışsal becerileri kazanmadan iş ortamına atılan bireylerin iş ortamına olan uyumunu temin etmek için gerekli eğitimleri yarı zamanlı olarak genelde iş çıkışı saatlerinde uygulamaya kayan bir eğitim programıdır. Geleneksel çıraklık eğitim sistemi, teknolojik ilerlemeler ve sanayi dönüşümüyle eski önemini kaybetmiş olmasına rağmen, günümüzde iş dünyasının gereksinimlerine uygun olarak güncellenmiş ve birçok alanda etkili bir şekilde uygulanmaktadır (Kaçmaz Ersü, 2018). Bu program, donanımlı insan gücünü yetiştirmeyi amaçlayarak iş ortamının ihtiyaçlarına göre geliştirilmiş ve yenilenmiştir. Birçok toplumda, insanların yeteneklerini geliştirmek için pratik deneyimlere dayalı olarak veya okul eğitimiyle birlikte mesleki eğitim sistemi içinde uygulanır. Çıraklık

eğitimi programı, bireylere belirli bir iş kolunda gereken tüm becerileri ve davranışları kazandırmayı hedefler. Çıraklar, mesleki bilgi ve becerilerini iş yerinde pratiğe dökerek, işletme içi eğitimler veya ilgili kurslar ve seminerler gibi mesleki eğitim kurumlarındaki çalışmalar aracılığıyla geliştirirler. Bu sayede, iş dünyasının taleplerine uygun olarak donanımlı ve yetenekli çalışanlar yetiştirilmesi sağlanır. Akşam yapılan kurslar çalışan bireylerin iş çıkışında mesleğini geliştirmesine ya da değiştirmesi için gereken kazanımları kazanmasına yardımcı olur Akşam kursları farklı nedenlerden dolayı tam zamanlı eğitimlere katılamayanlar için programlanmıştır. Bu durum, esnekliği beraberinde getirmektedir (Alkan vd., 1996).

1.2.2. Informal (Doğal)

Eğitim, resmi olmayan öğrenme informal (Doğal) eğitimin diğer bir adıdır. Konuşmak, başkalarını gözlemlemek, deneme yanılmalar ve bilgili insanlarla çalışmakla gerçekleşir. Bu tanım, planlı eğitim sürecinden ziyade daha serbest ve doğal ortamlarda gerçekleşen eğitimi ifade ediyor. Bu tür eğitim, belirli bir program veya plana bağlı olmayabilir ve genellikle tesadüfi etkinliklerle ve doğal süreçlerle ortaya çıkar. Örneğin, aile içinde, akran gruplarında veya usta-çırak ilişkisi içinde kazanılan davranışlar ve beceriler, bu tür eğitimin bir örneği olabilir. Bu tür eğitimde, birey kendi çevresindeki etkileşimlerden, deneyimlerden ve gözlemlerden öğrenir. Planlı bir müdahale olmaksızın, günlük yaşamın akışı içinde bilgi ve beceri edinir. Ancak, bu sürecin tamamen kontrolsüz olabileceği ve istenmeyen sonuçlara da yol açabileceği unutulmamalıdır. Bu tür eğitimin olumlu veya olumsuz sonuçları olabilir. Olumlu yönde, bireyin çevresindeki deneyimlerden ve etkileşimlerden faydalanarak pratik bilgi ve beceriler kazanması ve kendini geliştirmesi mümkündür. Ancak, istenmeyen yönde, bireyin olumsuz davranışları veya yanlış bilgileri öğrenmesi ve kötü alışkanlıklar edinmesi de söz konusu olabilir. Kişinin doğduğu andan itibaren etkileşimde bulunduğu, aile ve arkadaş ortamı gibi, gazete okurken, müzik dinlerken, günlük faaliyetlerle kendiliğinden oluşan, öğrenenin liderliğinde gerçekleşen öğrenmelerdir (Ertaş vd, 2011). Türkiye’de gerçek anlamıyla yeni yeni

yapılandırılmakta olan informal öğrenmenin ilk amacı; eğitim olmamakla beraber topluma ayak uydurma ve uyum sağlama için yaptığımız her şeyi kapsamaktadır (Şimşek, 2011). Çoğu zaman okullarda kavratılamayan kavramların, evde bilgisayarda oynarken veya televizyon izlerken, okul dışı zaman programları, yetişkinlere yönelik dersler veya filmler gibi informal ortamlarda gerçekleştiği açıktır (National Research Council, 2009).

İnformal öğrenme ise, formal öğrenmenin yapılmadığı yerlerde, yani okul dışında planlanmış eğitim ile gerçekleşen öğrenmelerdir. Formal eğitime yardımcı olmakla beraber, öğrenme ve öğrencinin motivasyonuna bağlıdır (Eshach, 2007). Herkes için öğrenme ortamları, okul dışındaki kurumsal alanları, informal öğrenme ortamları ise yakın çevremizdeki kurumsal özelliği olmayan alanları ifade etmektedir (Tal ve Morag, 2009).

Resmi olmayan öğrenme ile herkes için öğrenme okul dışında mekanlarda gerçekleştiği için çoğu yerde aynı anlamda kullanılsa da asıl farkın yapılandırılmamış öğrenmenin planlı ve kasıtlı olarak, yarı yapılandırılmış öğrenmenin ise plansız yapılmasından kaynaklanmaktadır (Türkmen, 2010). Resmi olmayan ve herkes için öğrenme, formal öğrenmenin tamamlayıcısı olmanın ötesinde toplumdaki her yaştan insanın bilim ve teknolojiyi keşfetmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Hofstein ve Rosenfeld, 1996).

1.2.2.1.Doğa eğitimi

Doğa eğitimi; doğayla ilgilenenlerden oluşmuş hedef kitleye, derin bir ekoloji bakış açısı kazandırmayı amaçlayan, konuları ise doğayla ilgili bilgilerin çerçevesinde oluşturulmuş eğitimidir (TÜBİTAK, 2018). Doğada yapılan, doğa temelli olan etkinliklerden oluşur. Ancak doğa kavramı geniş bir kavramdır. İçine alacağı eğitim konuları da geniştir. Diğer yandan, doğa eğitimi zaman zaman çevre eğitimiyle aynı anlamda kullanılsa da çevre eğitimi de içine alan geniş bir kavramdır (Ozaner, 2004; Karadoğan, 2016). Doğa eğitiminin amacı ise; ilk basamakta bireylerin doğa ve doğa

sorunlarına karşı farkındalıklarını oluşturmaktır. Sonrasında doğanın dengesi ve işleyişi ile ilgili temel bilgi ve anlayışı geliştirmektir. Doğa eğitiminin amaçları bunlarla sınırlı kalmaz. Bireylerin doğa için pozitif davranışlar geliştirilmesini sağlamak da doğa eğitiminin amaçlarındandır. Bireyler, pozitif davranışlarını geliştirirken doğayla ilgili sorunların belirlenmesinde de rol almaları önemlidir. Bu sorunları belirleyen bireylerin, sorunları araştırma ve çözme ile ilgili beceriler edinilmesini sağlamak, yine doğa eğitimi amacı kapsamındadır. Tüm bu becerilerin kazandırılması ışığında, bireylerin doğanın korunmasına aktif katılım sağlamak, doğa ve çevre eğitiminin amacını tamamlar niteliktedir (Dikmen, 2018).

Doğa eğitimindeki etkinlikler, çocukların doğada meydana gelen olayları doğrudan algılamalarını sağlar. Ayrıca kişisel olarak doğanın onlarda yaratacağı yeni anlamların farkında olurlar. Doğayla kurdukları iletişim bağı güçlenir. Dış alan etkinliklerinde tecrübesi olan çocukların, doğayla kurdukları empati duygusu güçlenir. Böylece doğayla empati kurabilen çocuk doğaya karşı daha ilgili ve istekli olur (Palmberg ve Kuru, 2000). Doğayla ilgili faaliyetlere katılan çocuklar birçok farklı disiplinlerden birçok çalışmayla da bir araya gelmektedir. Çocuklar, matematik ve fen alanını bir arada görme şansına sahip olup nitelikli etkinliklerde bulunabilirler. Çocuklar edindikleri teorik bilgileri, doğada katıldıkları etkinliklerle yaparak ve yaşayarak pratik hale getirebilirler. Bu durum, onların gelişim alanlarına farklı boyutlarıyla hitap etmektedir. Çocukların sadece psiko-motor alanda gelişmesine katkı sağlamakla kalmaz, duygusal, sosyal ve bilişsel alanda gelişmesine de katkı sağlar (Erdoğan, 2011). Doğa eğitimi; Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programı ile çeşitli okullarda uygulanmaktadır. Bu program, toplum ile bilgiyi bir araya getirerek bilginin genişletilmesini ve somutlaştırılmasını, etkileşimli uygulamalarla anlaşılır bir şekilde sunmayı hedeflemektedir. Programın projelerinde, katılımcıların bilimsel gerçeklere dikkatlerini çekerek meraklarını artırmak ve araştırma, sorgulama ve öğrenme isteklerini teşvik etmek amaçlanmaktadır (TÜBİTAK, 2018).

Haktanır'a göre çevre ve doğa eğitiminde çocukların doğaya ve çevreye yönelik bakış açılarını belirlemeye dair yapılacak olan bilimsel çalışmalarda ele alınması önemli olan temel beş amaç aşağıda listelenmiştir (Haktanır, 2007).

- Farkındalık (Awareness): Çocuğun, içinde yaşadığı çevreye karşı sorumluluk geliştirmeyi, içinde yaşadığı çevrenin sorumluluğunu üstlenmeyi ve karşısına çıkacak karmaşık durumları çözebilecek yeteneklerini açığa çıkarmayı sağlamaktır.
- Bilgi (Knowledge): Çocukların çevreyle ilgili gözlemlerini somutlaştırıp çevre ve doğayla nasıl ilişki kurduklarını, bu ilişkileri yorumlarken karşılarına çıkacak olan problemlere nasıl çözüm yolu bulacaklarına dair yardımcı olmak.
- Tutumlar (Attitudes): Çocukların çevre ve doğaya karşı tutumları, sürdürülebilir ve geliştirilebilir çevre için nasıl davranışlar sergileyeceklerini belirlerken önemli bir rol oynar. Tutumlar, çocukların çevre ve doğa hakkındaki bilgi düzeyi, deneyimleri ve duygusal bağlılıklarıyla şekillenir. Bu tutumlar, çocukların çevreye karşı duyarlılık düzeyini, sorumluluk alma yeteneklerini ve motivasyonlarını yansıtır.
- Beceriler (Skills): Çocukların doğa ve çevrede gördükleri yanlışları belirleyeceği, enerji kaynaklarını doğru nasıl kullanacaklarına yönelik sorular soracağı ve sorulara cevap bulmak için lazım olan davranışları geliştirmelerine yardımcı olmaktır.
- Katılım (Participation): Çocukların çevresel sorunları fark etme yeteneklerini, bu sorunlara yönelik çözüm önerileri üretebilme yetilerini ve bu önerileri uygulamaya geçirebilme deneyimlerini kazanmalarına yardımcı olmayı hedefler.

1.2.2.2. İlk yıllar programı (PYP)

Sorgulama temelli eğitim modeli olan bir diğer program, PYP (Primary Years Program)'dir. PYP, ilk yıllar programı 3-11/12 yaşları arasındaki eğitim alan bireyler

için Uluslararası Bakalorya Organizasyonu tarafından dünyanın çoğu ülkesinde uygulanmaktadır. Bu programın uygulandığı okullar; çocuklara hem sınıfta hem de dış çevrelerinde araştıran bireyler olmaları için eğitim verir. Ayrıca meraklı, bilgili, soru soran, diğer insanları önemseyen, farklı kültürleri anlayan, saygılı ve dünya insanı bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Sorgulama metoduyla öğrenmeye yaratıcı bir boyut getirmektedir. İnsan yetiştirme amacıyla eğitim alan bireyler, kendi değerlerini ortaya koyarak orijinal ürünler yapabilirler ve başka bireylerle bunları karşılaştırıp arasındaki ilişkiyi anlayabilirler. Çocuklar karşılaştıkları sorunlara buldukları çözüm yollarını dans, drama, görsel sanatlar ve müzik ile gösterebilirler ayrıca hayallerini de yansıtabilirler (Walker, 2004). Bu programın uygulandığı okullardaki öğrenciler, merak ettikleri olgular ışığında bağımsız olarak araştırma yapar ve araştırdıkları bilgileri sorgular. Hem ulusal hem de uluslararası öneme sahip olan kavramları ve fikirleri sorgularlar (Skirrow, 2003). Dünya insanı yetiştirmeyi amaçlayan ve bu bağlamda her alanda araştıran bireyler eğitimin önemli bir parçasıdır. Bu program ölçme aracı olarak birçok farklı teknik kullanmaktadır. Gözlem, problem çözme, deney ve analiz, gibi farklı tekniklerin bir arada kullanılması geleneksel test yöntemiyle ölçülmesi planlanan becerileri çok daha sağlıklı sonuçlarla göz önüne çıkarmaktadır.

1.2.2.3. Waldorf eğitimi

Klasik eğitim anlayışına alternatif oluşturmak üzere doğa eğitimiyle okullarda informal (doğal) eğitim olarak benimsenen diğer bir eğitim modeli ise Waldorf eğitim modelidir. Dünya sanayi çağındayken çocukların ihtiyaçlarını gidermek amacıyla Steiner tarafından kurulmuştur. Steiner'e göre birey; fiziksel ve düşünsel boyuttan oluşur. Birey bilgiyi gerçek dünyadan elde eder. Bu bilgiyi düşünsel boyuta taşır ve ihtiyaç olduğunda düşünsel boyuttaki bilgiyi de gerçek dünyaya taşır. Steiner bu karşılıklı süreci, antroposofi olduğunu ifade eder. Bu kavramı iki şekilde formüle etmiştir. İlki, bireyin düşünsel olarak var olduğunu bireyin gerçek yaşama erişme yolu olarak kabul eder. İkincisi ise, doğal bilginin bireyin ilgileri sonucunda edinildiğidir.

Aynı zamanda antroposofi, bireyin içinde yaşadığı çevreye ve aynı zamanda kendisine yabancılaşmasını eleştiren bir bakış açısıdır. Bu bilgileri somutlaştıran detaylar Waldorf okullarındaki doğal materyallerle açıklanabilir. Çocuğun doğal materyalleri neden ve nasıl üretildiğinin farkında olması, bilgi sahibi olduğu materyallerle eğitim alması, bununla birlikte çocuğun kendine ve bilgiyi üretim amaçlarına yabancılaşmasını engellediği iddia edilmektedir (Gürkan ve Ültanır, 1994). Steiner, bireyi gelişimsel olarak ele alırken, bireyin belli dönemlerde belli davranışları sergilediği ve belli dönemlerde belli yeterlilikleri olduğunu belirtmektedir. Bireyin yedi yıllık gelişimsel olarak dönemler geçirdiğini söylemektedir. Bu dönemlerde bireyin ihtiyaçlarının karşılanması için uygun çevre ve eğitim ortamı sağlanması gerektiğini savunmaktadır (Wood, 1996).

Waldorf eğitim yaklaşımı, neredeyse yüz yıllık bir geçmişe sahiptir. Bazen eleştiriler yapılsa da dünyanın gelişen ve değişen eğitim ihtiyacına alternatif yaklaşım olarak güncel varlığını sürdürmektedir. 1900'lü yıllarda sanayileşmenin hız kazanması ve iş gücünde kadının da ön plana çıkması ailelerde yeni ihtiyaçların baş göstermesine sebep olmuştur. 1919 yılında Almanya'nın Stuttgart şehrinde açılan Waldorf okulu, sigara üreten bir fabrikanın anne işçilerinin çocukları için Steiner tarafından açılmıştır. Birinci dünya savaşının etkilerine karşı açılan ilk Waldorf Okulu, dünyanın barış ile yönetilebileceği vizyonunu taşımaktadır. Açılan Waldorf Okulu, ilkokul olarak tasarlanmıştır. Daha sonraki yıllarda okul öncesi eğitimin gerekli olduğu, bu eğitim için Waldorf eğitim programının titizlikle hazırlanması gerektiği kararına varılmıştır. Okul öncesi eğitimi olarak ilk Waldorf okulu 1924 yılında yine Steiner tarafından açılmak istenmiştir fakat ekonomik yetersizliklerden dolayı açılamamıştır. (Gürkan ve Ültanır, 1994)

Waldorf 'ta okul öncesi eğitim çocuk merkezlidir. Çocukların farkındalık becerilerini geliştiren zengin bir sistemdir. Çocukların akademik becerilerini geliştirmeye zorlamak yerine çocuğun kendi potansiyelinin farkına varması sağlanır. Waldorf okul öncesi eğitim yönteminde, çocukların kendi gerçekliklerinin farkına varmaları için yaratıcılık ve yaratıcılığın ortaya çıkarılması oldukça önemli yer tutar.

Bununla birlikte çocukların estetik duyguları desteklenerek sanat çalışmaları eğitim programında bir rutin halindedir (Çelik, 2013). Bu okul felsefesinde sınıf listesi, sınav, ödül, karne ya da ceza bulunmamaktadır. Öğretmen ve öğrenciler deneyimlerini birlikte paylaşmaktadırlar (Morrison vd., 2014). Teknoloji, Waldorf eğitiminde büyük ölçüde sınırlandırılmıştır hatta kullanılmamaktadır. Televizyon ya da bilgisayar gibi teknolojik aletler, çocuğun kendisini ifade etme yollarını kısıtlayacağı düşünülmektedir. Bunların yerine çocuklar problem çözme ve farklı düşünme becerilerini el işi veya sanata yönlendirilerek gerçekleştirmeleri istenmektedir (Nordlund, 2013). Bu eğitim anlayışını benimseyen okullarda eğitim materyali olarak plastik ya da sentetik malzemeler asla bulundurulmaz. Bunların yerine çam kozalakları, çakıl taşları, yapraklar, ağaç dalları ve toprak gibi doğal materyaller kullanılır. Doğal ve yapılandırılmamış eğitim ortamındaki bu materyallerin amacı insan ve doğa ilişkisini arttırmaktır. Doğa sevgisinin kazandırıldığı çocukların kendilerini doğanın bir parçası olarak görmeleri düşünülmektedir (Huchingson ve Huchingson, 1993). Bu eğitim anlayışını, eğitim felsefelerine katan okullarda yapaylıktan uzak doğayla iç içe bir eğitim vardır. Eğitim etkinlikleri ve programları doğaya yönelik tasarlanır. Hazırlanan bahçelerde çocukların ağaç ve toprakla zaman geçirmeleri için tasarımlar yapılmaktadır (Kaya ve Gündüz, 2015).

1.2.2.4. Okul dışı eğitim

Okul dışı eğitim, felsefi köken olarak Aristo ve Platon'dan başlayarak, Comenius, Rousseau, Pestalozzi, Froebel, Piaget ve Dewey gibi birçok felsefeciyeye dayanmaktadır (Karakaya, 2016). 1980'li yıllardan önce yarı yapılandırılmış öğrenme hakkında yeterli araştırma yapılmadığı, öğrenmeyi olgu ve bilgi edinmek olarak gören, sınıfta ve bir öğretmen rehberliğinde gerçekleşebileceği düşüncesi hâkim iken, 1990'lı yıllarda yarı yapılandırılmış öğrenme ortamları üzerine yapılan çalışmalar artmış olup, bu ortamların bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanlardaki öğrenmeye etkisi anlaşılmıştır. Özellikle okul dışı eğitim, son yıllarda İsveç, İngiltere ve Norveç gibi ülkelerde sınıf içi ile bütünleştirilmiş şekilde uygulanmaktadır (Öztürk Aynal, 2013). Bunun yanı sıra

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki birçok kolej ve üniversitede açık hava oryantasyon programları, doğada kamp ve macera etkinlikleriyle grubun birbirlerine ve okullarına uyumu sağlanmaktadır (Bell, 2008).

Son yıllarda eğitimde en etkili yöntemin, öğrencinin yaparak yaşayarak öğrendiği ve aktif olduğu stratejiler olduğu kabul görmektedir. Son yıllarda, okul dışı eğitim yöntemleri arasında yer alan informal eğitim, nonformal eğitim ve okul dışı eğitim gibi terimlerin öne çıktığı belirtilmektedir (Eshach, 2007).

Karademir'e (2013) göre okul dışı eğitim, yenilikçi bir pedagojik yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Bu tür eğitim, sınıf içindeki öğrenmeyi destekleyen ve sınıf dışında gerçekleştirilen, somut öğrenme deneyimlerine olanak tanıyan, birden fazla duyuya hitap eden etkinlikleri içermektedir.

Priest (1986), okul dışı eğitimin tanımında bazı ana noktaları dikkate almıştır. Deneyimsel, dış mekânda gerçekleştirilen, tüm duyuları aktif şekilde çalıştıran, disiplinler arası müfredat konularına dayanan, insanlar ve doğa ilişkilerini içeren bir öğretim modeli olduğunu savunmaktadır.

Priest (1986), okul dışı eğitimi ağaç benzetmesi ile açıklamaktadır. Okul dışı eğitim ağacında, okul dışı eğitimin köklerinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor deneyimle başladığı ve deneyimsel öğrenme süreci içerisinde tüm duyularını kullanabilen öğrencinin, kişilerarası, içsel, doğa ve çevreyle olan ilişkilerini de olumlu yönde etkileyeceği görülmektedir.

Okul dışı öğrenme; sınıf içi dersleri sınırlarını aşarak, öğrencilerin kişisel ve duygusal gelişimlerine ek olarak doğa ve çevre bilincinin de gelişimine katkıda bulunan bir yaklaşımdır (Sari, 2018). Bu yöntem, okul bahçeleri, kırsal alanlar, parklar gibi çeşitli mekanlarda uygulanabilir ve oyunlar, drama, sanatsal faaliyetler, doğa yürüyüşleri, kampçılık, macera sporları ve kentsel tarih keşfi gibi pratik etkinliklerle desteklenebilir (Öztürk Aynal, 2013).

Bunting'e (2006) göre okul dışı eğitimin dört temeli bulunmaktadır.

- Öğrenciler, uygulamalı okul dışı etkinliklerle, sürece aktif olarak katılmalı, deneyim yaşamalıdır.
- Doğal çevre ile bağ kurulması gereklidir. Doğanın bir parçası olan insan, doğaya bağımlıdır. Dolayısıyla doğa ile nesneler arasında benzerlikler ve farklılıklar dikkate alınmalıdır.
- Okul dışı eğitim; yansıtma, genelleme ve uygulama yapmaya fırsat vermelidir.
- Disiplinler arası ilişkiler kurularak konuların kavranması sağlanmalıdır.

Okul dışı eğitim, iletişimin tek yönlü olduğu geleneksel yaklaşımdan daha fazlasını sunar (Parkin, 1998). Okul dışı öğrenme ortamları, geleneksel sınıf ortamlarına göre farklı öğrenme stillerini barındırırken, okul dışı ortamlarda aktif, yaparak yaşayarak rol alan, zorluklarla karşılaşan öğrenciler, kendi ilgi ve öğrenme hızlarına göre bilgi edinebilmektedir (Melber ve Abraham, 1999). Okul dışı eğitim, öğrencide özgüven, sorumluluk alma, grup çalışması, liderlik ve bağımsızlık gibi değerlerin gelişmesine de yardımcı olmaktadır (James ve Williams, 2017). Bunun yanı sıra, okul dışı eğitimin heyecan verici ve eğlenceli etkinliklerinin; tutum ve duygular, bilgi ve anlama ile kişisel ve sosyal gelişim üzerine de olumlu etkileri bulunmaktadır (Lakin, 2006).

"Sınıf dışı öğretim" terimi, bazen "okul dışı öğretim" olarak da adlandırılrsa da, ülkemizde yapılan bazı araştırmalarda, bu terimlerin daha çok gayri resmi ve yaygın eğitimi ifade ettiği gözlemlenmektedir. Ancak aslında sınıf dışı veya okul dışı öğretim, eğitim programları içinde planlanmış ve okul dışında gerçekleştirilen öğretim etkinliklerini kapsayan bir yaklaşımdır. Diğer bir deyişle, okul dışı öğretim, resmi eğitim sürecinin bir parçası olarak yapılandırılan bir öğretim modelidir (Şimşek ve Kaymakçı, 2015). Kısaca tanımlandığında, sınıf dışı öğretim, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre planlanan ve okul yönetimi ile öğretmenlerin rehberliğinde yürütülen, dersin hedeflediği bilgi, beceri ve değerlerin kazanılmasına katkı sağlayan

etkinlikleri içerir. Bu etkinlikler, toplumsal veya doğal çevre içinde gerçekleştirilir ve çok boyutlu bir süreç olarak yapılandırılır.

Bunting (2006)'in belirttiği gibi, sınıf dışı öğretim çeşitli boyutlardan oluşur. Bunlar genişletme, öğretim ve içerik yöntemleri olarak adlandırılabilir. Okul dışı eğitim süreci, öğrencinin ilgisini çekerek, derse güdülenmesini sağlayacak bir giriş etkinliği, eğlenerek, yaparak, yaşayarak ve bütün duyularını kullanarak konunun kavranmasını sağlayacak ana etkinlik ve çeşitli etkinliklerle konunun öğretilme düzeyini, anlaşılmayan yerleri tespit etmek amacıyla, değerlendirme yapılan yansıtma etkinliğini kapsamaktadır. Bu boyutlar, aşağıda özetle ifade edilmiştir (Bunting, 2006) ;

- **Sınıf dışı öğretimin genişletme boyutu:** Dersin hedeflediği kazanımların okulun sınırlarını aşarak farklı toplumsal veya doğal çevrelerde öğrenme etkinliklerinin planlanması ve öğrencilere bu uygulamaları gerçekleştirme fırsatı sunma sürecini ifade eder.
- **İçerik boyutu:** Eğitim içeriği, öğrencinin maruz kaldığı konuları kapsar. Bu konular, öğrencinin içinde yaşadığı çevreden doğal çevreye, kişisel becerilerden insan ilişkilerine kadar geniş bir yelpazeyi içerir.
- **Öğretim yöntemleri boyutu:** Öğrencileri sınıf ortamının dışına çıkararak yeni deneyimler kazanmalarını ve farklı ortamlarda öğrenmelerini sağlayan bir eğitim yöntemidir.

Dillon ve arkadaşları (2006), okul dışında öğrenmenin düzeyini ve kalitesini etkileyen bazı dış faktörleri belirtmişlerdir;

- Sağlık ve güvenlik ile ilgili korku ve endişe,
- Öğretmenlerin okul dışı eğitime duyduğu gereksinim ihtiyacı,
- Okul müfredat gereksinimleri,
- Zaman, kaynak ve destek sıkıntısı,
- Eğitim sektöründeki değişimlerdir.

Öğrenciler, normal okul saatlerinde yaptıklarını unutabilirken, okul bahçesinde ya da bir gezide yaptıklarını hatırlayabilmektedir. Ancak öğrenmenin; konu, öğrenci ile ilgili olduğunda ve öğrenme süreci konunun tam olarak kavratılmasını düzenleyecek şekilde yapılandırıldığında anlamlı olduğu açıktır (Salmi, 1993). Okullar sadece akademik ve mesleki bilgilerin kazanıldığı kurumlar değil, öğrencinin hayata hazırlandığı, sosyal ve çevresel sorumluluklarının geliştiği, bireyin çocukluk ve gençlik yıllarının büyük çoğunluğunun geçtiği yerler iken, öğrencinin yaşı, ihtiyaçları, ilgileri doğrultusunda oyun, tarım ve spor alanları, uygulama bahçelerini içeren okul bahçelerinin de vazgeçilmez bir yeri vardır (Ereli, 2001). Okul bahçeleri bu şekilde müfredata entegre edildiğinde öğrencilerin doğal dünyada keşif yapmalarını sağlayarak, akademik başarılarını arttırırken, çevre bilincinin de gelişmesini sağlar (Szczepanski, 2009).

İKİNCİ BÖLÜM

TURİZM EĞİTİMİ

Turizm, günümüzde sadece seyahat ve tatil ile sınırlı kalmayıp, havayolu ve ulaşım şirketleri, konaklama işletmeleri, pazarlamacılık, rehberlik, eğlence, restorancılık, el sanatları ve daha pek çok farklı işkolundan oluşan 41 alt sektörü kapsayan geniş bir sektöre dönüşmüştür. Bu sektör, milyonlarca insanı birbiriyle iletişim ve etkileşim halinde getiren, kendine özgü bir dil ve kültür geliştirmiş bir kitle hareketi haline gelmiştir (Çımat ve Ozan, 2003).

Turizm kelimesi, Latince kökenli olup ilk defa 1811 yılında Oxford İngilizce Sözlüğü'nde kullanılmıştır. Kelimenin kökeni, "tornus" kelimesine dayanmaktadır ve "dönme" anlamını taşır. İngilizcede "tour" kelimesi de bu kökten türemiştir ve dairesel hareketi ve bazı şehirlerin ziyaretini ifade eder. Turizm, seyahatin başladığı yere dönüş koşuluyla yapılan kısa veya uzun gezileri ifade eder (Sezgin ve Ünüvar, 2009; Acar, 2020). Turizmin gelişmesi için yeterli ve gelişmiş ulaşım imkanlarına, ekonomik refah düzeyine ve boş zaman imkanlarına ihtiyaç vardır.

Turizm, insanların sürekli ikamet ettikleri yerlerden dışarı çıkmalarını ifade eder. Bu nedenle, insanlar turizm işletmeleri tarafından sunulan ürün ve hizmetleri talep eden varlıklar olarak kabul edilebilir (Okuyucu ve Akgış, 2016). Meyer (2013), her bireyin içinde bulunduğu farklı derecelerdeki kaçma ve uzaklaşma isteğiyle ortaya çıkan psikolojik bir değişim aktivitesi olarak turizmi tanımlarken, Hunziker ve Krapf (1941) ise, ziyaretçilerin bir yere yaptıkları gezilerden ve sürekli konaklama veya para kazanma amacı olmayan kalma deneyimlerinden kaynaklanan ilişkileri içeren bir kavram olarak turizmi tanımlamıştır. Meyer (2013) turizmin psikolojik boyutuna vurgu yaparken, Hunziker ve Krapf (1941) turizmi geçici ve para kazanma amacından bağımsız bir etkileşim topluluğu olarak değerlendirmişlerdir (Kozak vd., 2020).

Turizm, uluslararası arenada para kazanma veya yerleşme amacı gütmeyen, sürekli olarak ikamet edilen yerlerden dışındaki yerlere yapılan seyahatler ve bu

seyahatler sırasında genellikle turizm işletmeleri tarafından sunulan ürün ve hizmetlerin talep edilmesi sonucu ortaya çıkan olaylar ve ilişkiler olarak tanımlanmıştır (Akoğlu, 1967). AİEST (Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği)'ne göre turizm, bireylerin dinlenme, eğlenme, kültürel deneyimler kazanma, dinlenme, iş veya diğer nedenlerle seyahat etme ve konaklama gibi amaçlarla geçici olarak bir yerden başka bir yere seyahat etmeleridir. Bu seyahatler, turistlerin seyahat ettikleri yerlerde yerel ekonomiye katkıda bulunmasıyla sonuçlanabilir. Bu tanım, turizmin çeşitli amaçlarla yapılan seyahatleri içeren geniş bir kavram olduğunu ve turistlerin ziyaret ettikleri yerlerde ekonomik etkilerinin de dikkate alındığını vurgular (Kozak vd., 2020). Zaman ve Doğanay (2019) tarafından Dünya Turizm Örgütü'nden aktarılan tanıma göre ise, turizm; bir kişinin, kendi normal çevresi dışındaki bir yere belirli bir süre için seyahat etmesi ve ziyaret ettiği yerde para kazanma amacı dışında seyahat etmesi olarak tanımlanmaktadır.

Turizmin ekonomik etkisi oldukça büyük olduğundan, bu sektörün getirdiği gelirlerin belirlenmesi önemlidir. Bu nedenle, OECD ve Birleşmiş Milletler uzmanları tarafından turizm kavramı tanımlanmıştır. Bu tanıma göre, turist olarak adlandırılan kişiler arasında eğlence, tatil, iş, bilimsel, idari ve diplomatik seyahatler yapanlar ile 24 saatten az süren deniz seyahatlerine katılanlar yer almaktadır. Ancak, transit yolcular ve başka bir ülkede çalışmak veya öğrenim görmek amacıyla seyahat edenler turist olarak kabul edilmemektedir (Akova, 2002).

Turizm faaliyetinin tanımına göre, bir eylemin turizm olarak kabul edilmesi için iki temel unsur bulunmaktadır: Kalıcı olarak ikamet edilen yerden geçici olarak ayrılıp başka bir yere seyahat edilmesi ve bu seyahat sırasında konaklama için işletmelerden mal ve hizmet talep edilmesi gerekmektedir. Bu iki temel unsur, turizmi diğer aktivitelerden ayırmak için belirleyicidir. Turizmi tanımlayan bu unsurlar, bireyin kendi normal yaşam alanından ayrıldığı ve farklı bir çevrede eğlence veya spor gibi kişisel faaliyetlerde bulunduğu durumları içermektedir (Zaman ve Doğanay, 2019).

Turizm, ekonomiye döviz ve gelir akışı sağlayarak katkıda bulunan ve işsizlik sorununa istihdam yaratma potansiyeli olan bir sektördür. Bu sektör, genellikle hizmet endüstrisine dayanır ve turizm faaliyetleri aracılığıyla birçok fırsat sunar. Turizmin ekonomik faydaları, gelişmekte olan ülkelerde artan ilgiyle birlikte daha da önem kazanmıştır. Ancak, bu artan ilgiyle birlikte, plansız turistik gelişmelerin getirebileceği sorunlar da göz önünde bulundurulmalıdır. Turizmin ekonomik etkileri, döviz geliri ve istihdam yaratma kapasitesiyle öne çıkar. Turistlerin harcamaları, yerel ekonomiyi canlandırır ve yerel halkın gelir düzeyini artırır. Aynı zamanda, turizm sektörü genellikle birçok farklı sektörle bağlantılı olduğu için, yerel işletmeler ve tedarik zincirleri üzerinde de olumlu etkileri vardır. Bu nedenle gelişmekte olan ülkelerin turizme artan ilgisi, sektörün potansiyelini artırırken aynı zamanda plansız turistik gelişmelerin getirebileceği sorunlara karşı da dikkatli olunmasını gerektirir. Bu nedenle, insan kaynağı ve altyapı imkanlarının geliştirilmesi, sürdürülebilir turizm uygulamalarının benimsenmesi ve yerel toplumların katılımının sağlanması, turizmin olumlu etkilerinden maksimum düzeyde faydalanmayı ve olumsuz etkilerini minimize etmeyi amaçlar (Usta, 2016).

Turizm cazibe merkezi veya turizm yöreni olarak bilinen bölgeler, turistlerin çekim alanı haline gelmiş ve bu amaçla özel olarak hazırlanmış şehirler, ülkeler veya kasabalardır. Bu bölgelerde meydana gelebilecek beklenmedik olumsuz durumlar, turizm faaliyetlerini ve bu faaliyetlerden geçimini sağlayan kişileri olumsuz etkileyebilir, dolayısıyla ekonomik zorluklar yaşanabilir. Bu sebeple, birçok ülke turistik alanlara ve turizm endüstrisine önemli destekler sağlamaktadır (Akova, 2022).

Farklı ülkelerde, turizm kavramı tanımlanırken çeşitli parametreler dikkate alınmıştır. Örneğin, Kanada Turizm Komisyonu, bir seyahatin turizm olarak kabul edilebilmesi için 80 kilometrelik bir mesafenin aşılması gerektiğini ve bu seyahatin 12 ayı geçmemesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, iş gibi amaçlarla yapılan seyahatler turizm tanımı dışında tutulmaktadır. ABD Seyahat Endüstrisi Kurumu ise sınır olarak 80 mil mesafeyi kabul etmektedir. Çin Ulusal Turizm Yönetimi, geceleme içeren seyahatler için 40 kilometrelik bir sınır öngörmekte ve bu seyahatlerin en fazla 12 ay

sürebileceğini belirtmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu, turizm tanımını ikamet edilen ülkeden başka bir ülkeye en az 1 gün süreyle yapılan seyahatler olarak yapmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı ise ülke içi seyahatler için 6 ay, ülke dışı seyahatler için 12 aydan fazla olmama kuralını turizm tanımına dahil etmektedir (Kozak vd., 2020).

Tarihi bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, insanların seyahat etme nedenlerinin çeşitliliği açıkça görülmektedir. Dini inançlar, yeni yerlerin keşfi ve yiyecek-içecek tedariki, tarihteki erken seyahatlerin temel motivasyonları arasındadır. Örneğin, M.Ö. 4000'lere kadar uzanan Sümerler döneminde turistik seyahatlerin gerçekleştiği bilinmektedir ve eski Mısır'da M.Ö. 3000'lerde insanların piramitler ve tapınakları ziyaret ettikleri kaydedilmiştir. Antik dönemde düzenlenen Olimpiyat Oyunları'nın Yunanistan'da turizm faaliyetlerini başlatıcı bir etkisi olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, zengin Romalıların Avrupa genelinde turistik seyahatler gerçekleştirdikleri bilinmektedir (Akdağ, 2019). Orta Çağ'a bakıldığında, seyahatlerin temel amacının din olduğu görülmektedir ve ticari seyahatlerin yanı sıra savaşlar, özellikle Haçlı Seferleri, kitlesel göçlerde etkili olmuştur. Orta Çağ'da genellikle askerler, tüccarlar ve varlıklı bireyler seyahat etmiştir. Bu seyahatler, genellikle atlar veya atlı arabalarla gerçekleştirilmiş ve deniz yolculuklarında gemiler kullanılmıştır. Ticaret seyahatleri ve Marco Polo'nun İpek Yolu'ndaki yolculukları, Orta Çağ'daki en önemli seyahatler arasındadır. Ayrıca, burjuva ailelerin çocuklarının "Büyük Tur" olarak adlandırılan seyahatleri de büyük önem taşır (Yeşiltaş, 2018).

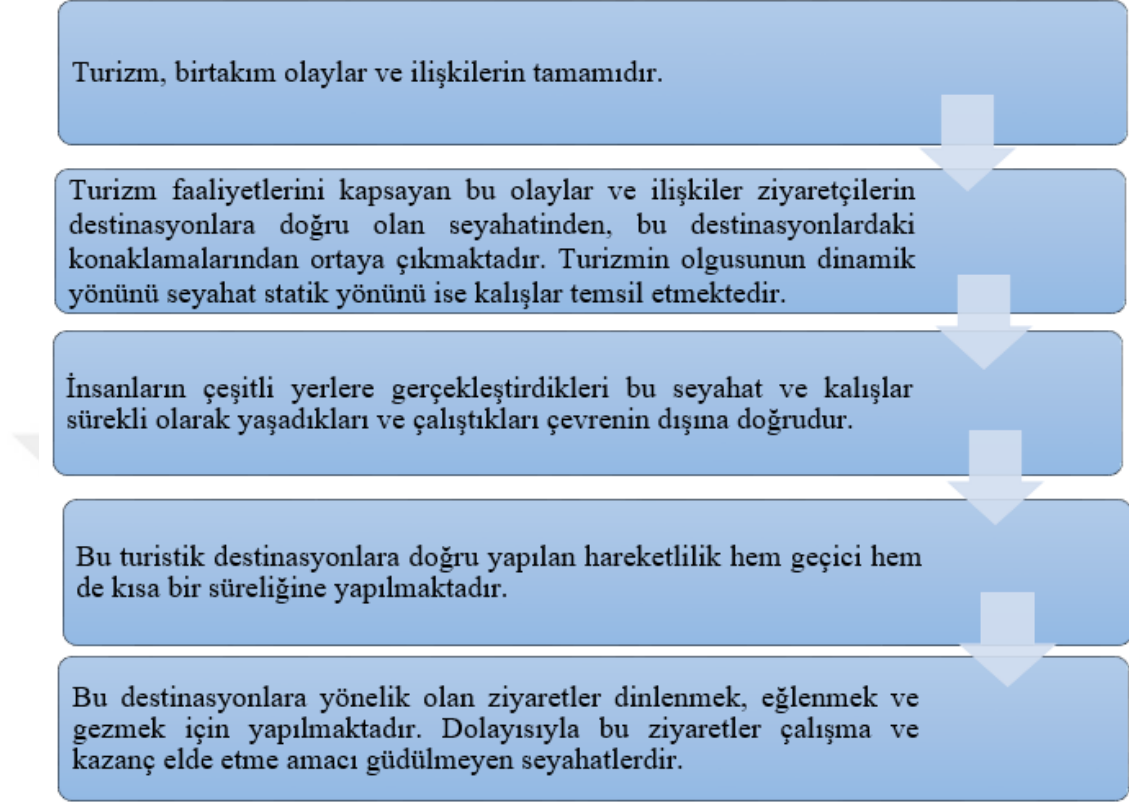
Turizmin ulusal ve uluslararası düzeyde önem kazanmasıyla, sektöre özgü belirli özellikler ortaya çıkmıştır (Yeşiltaş, 2018):

- Turizm, insanların rutin yaşam alanlarının dışına çıkarak seyahat etmelerini ve gittikleri yerlerdeki aktiviteleri içeren dinamik bir boyuta sahiptir. Ayrıca, konaklama gibi statik bir boyutu da içerir.
- Turizm, birden fazla faaliyetin bir araya gelmesinden oluşan bir olgudur.

- Ekonomik ve sosyal yönleri olan bir olaydır.
- Endüstriyel bir yapıya sahiptir.
- Müşteri memnuniyeti için farklı sektörlerin koordineli çalışmasını gerektirir.
- Hizmet endüstrisidir çünkü genellikle hizmetler sunulur ve pazarlanır.
- Ürünlerin heterojen bir yapısı vardır ve üretim ile tüketim aynı anda gerçekleşir.
- İnsan gücüne dayalı bir sektördür.
- Talebi siyasi, ekonomik ve çevresel koşullara bağlı olarak değişebilir ve önceden tahmin edilmesi zordur.
- Turistler, turistik ürün ve hizmetlerin sunulduğu destinasyonlara gitmek zorundadır, bu dağıtım sisteminin tersine çalışmasına neden olur.

Turizm olayının kavramsal olarak beş temel özelliği vardır. Tablo 2’de sıralanan bu özellikler:

Tablo 2: Turizmin Kavramsal Özellikleri

2.1.Turizm ve Eğitim İlişkisi

Turizm, bireyin kendi alışlagelmiş çevresinin dışına çıkarak, belirlenmiş bir süreden daha kısa bir süreliğine gittiği ve ziyaret ettiği yerde para kazanma amacı dışında seyahat etme eylemidir (Zaman ve Doğanay, 2019). Turizm dünya genelinde hızlı bir gelişme göstererek ülkelerin ekonomilerine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. UNWTO 2023 yılı verilerine göre, uluslararası seyahat sayısının önceki yıla göre % 43 artarak 700 milyona yükselmiştir (UNWTO, 2023). Ülkemiz ise 2022 yılına göre %10.8 artarak 2023 yılında 52.7 milyon ziyaretçi kabul etmiştir. Ülkemizde turizm geliri, geçen yıl bir önceki yıla kıyasla %16,9 artarak 54 milyar 315 milyon 542 bin dolara çıkmıştır (TURSAB, 2023). 2023 yılının son ayında Türkiye turizminde ücretli çalışan sayısı % 3,6 yükselişle 1,16 milyondan 1,20 milyona yükselmiştir (Turizm Ajansı, 2023). WTTC açıklamasında turizm sektörünün istihdama katkısının artacağını ve 2030 yılında Türkiye’de de turizmin yaklaşık

2.945.00 kişiye istihdam sağlayacağını öngörmektedir (WWTC, 2021). Emek yoğun faaliyetlerin fazlalığı, makineleşme ve otomasyon sistemlerin sınırlı oluşu yüksek oranda istihdam alanı oluşturmaktadır (Mill ve Morrison, 1992:294).

Hizmet üretimi ve tüketiminin eş zamanlı gerçekleştiği turizm sektöründe tahmin edilen verileri sağlayarak gelişmeyi yakalamanın en önemli yolu, istihdamı oluşturacak iş görenin kaliteli ve nitelikli olmasından geçmektedir. Bu özellikleri sağlamak ve geliştirmek de eğitim ile mümkündür (Boz, 2006). Dünya Turizm Örgütü'nün yapmış olduğu çalışmalarda, sektörde mevcut olan niteliksiz işgücü, turizmin gelişimini engellemekte, özellikle gelişmekte olan ülkelerde turizm istihdamındaki en büyük sorunun eğitimsiz işgücü olduğu vurgulanmaktadır. Bu durumun önüne geçmek adına çalışanların mesleki eğitime ve formasyona tabi olmaları gerekmektedir (Ünlüöner ve Boylu, 2005). Turizm eğitiminde mesleki formasyon, turizm sektöründe çalışanların mesleki niteliklerini geliştirerek hizmet kalitesini artırmaya ve çalışanların kişilerarası iletişim, motivasyon, takım çalışması, beden dili, zaman yönetimi gibi konularda da eğitim almalarını sağlamaya yardımcı olmaktadır (Kırmızı, 2017).

Turizm eğitimi; turizm kavramının ve turizm ekonomisinin halka ve öğrencilere öğretilmesi, alanında bilgi sahibi ve donanımlı çalışan ve yönetici yetiştirilmesi üzerine yapılan çalışmalardır (Sezgin, 2001). Turizm eğitiminin temel amacı çalışacak elemanlara turizm farkındalığı kazandırmak, sektörün gelişimine katkı sunarak yetişmiş personel ihtiyacını gidermek ve yönetim yetisine sahip, yeni fikir, teknik ve buluşları kavrayabilecek turizm profesyonelleri yetiştirmektir (Eren, vd., 2003). Turizm eğitiminin sektörel amacı ise tablo 4'te belirtildiği şekilde özetlenebilir (Aymankuy ve Aymankuy, 2002);

Turizm Eğitiminin Sektörel Amaçları:

- Toplumsal turizm bilincini geliştirmek,
- Nitelikli ve kaliteli personel ihtiyacını gidermek,
- Turizmin ülke ekonomisine katkılarını öğretmek,

- Diğer sektörlerle gerçekleşen iş birliğini betimlemek,
- Turistik arzın gelişimi ve korunması için yapılacakları öğretmek,
- Farklı kültürlerle ve milletlere hoşgörölü davranmak,
- Sektörel problemlere çözümler üretmek,
- Hizmet içi etkinlikleri çeşitlendirmek ve geliştirmek,
- Bireylere mesleki bilgi kazandırmak,
- Uluslararası turizm hareketliliğini sağlamak,
- Meslek eğitimi almış istihdam oranını arttırmak,
- Teori ve uygulama karmasını oluşturabilmektir.

Bu bağlamda mesleki turizm eğitimi, turizm sektöründe yer alan işletmelerin verimliliğini arttırmaya yönelik bilimsel metot ve yöntemler geliştirir, araştırma ve planlama çalışmaları yaparak sektörün ihtiyacı olan işgücünü sağlamak üzere verilen bir eğitimidir (Bozok, 1991).

2.1.1.Bir Disiplin Olarak Turizm

Turizm eğitiminin başlangıcı hakkında kesin bir tarih verilememekle birlikte 1960'lı yıllarda turizmde ve turizm eğitiminde bir dizi önemli değişiklikler olmuştur. Toplumda turizm hem kendi başına bir çalışma alanı, hem de diploma ve derece düzeyinde çalışma ve araştırma konusu haline gelmiştir (Airey, 2005). Epistemoloji veya bilgi teorisi, bilginin gelişim süreci ve bilgi analizi ile ilgilenmektedir (Scheffler, 1965). Tribe (1999)'a göre, epistemolojinin turizm için iki kat daha fazla önem taşıdığını belirterek:

"Epistemoloji öncelikle, bilgi kalitesinin kontrolünün temelini sağlamaktadır. Bu durum turizm çalışmaları gibi henüz olgunlaşmamış alanlar için özellikle önem taşımaktadır. Ayrıca turizm çalışmalarının sınırları konusunda, hala bir anlaşmaya varılamadığı da görülmektedir. Epistemoloji ile bu eksikliklerin üstesinden gelinebilmesi mümkündür".

Turizm epistemolojisi konusunda ise çeşitli görüşlerin ortaya atıldığı görülmektedir. Bu görüşlerin özellikle disiplinler ve alanlar üzerinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Tribe (2000)'a göre bir disiplin, “kendine özgü bir bilgi kitlesi” olarak tanımlanmaktadır ve bilgiyi geliştirmek için kavramsal bir yapı oluşturmaktadır. Hirst (1974:33-34)'e göre, disiplinlerin sahip olması gereken özelliklerin aşağıdaki gibi sıralandığı görülmektedir:

- Bir disiplin birbiriyle ilişkili kavramların bir ağını oluşturmalıdır; Her bir disiplin biçiminin, kendi karakterine özgü bazı kavramlara sahip olduğu görülmektedir.
- Kavramların belirli bir mantık yapısı içerisinde olması gerekmektedir: Bir disiplindeki kavramların kendine özgü, belirli bir mantığa sahip olduğu görülmektedir. Örneğin mekanik ile ilgili ifadeler, kesin ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir.
- Kavramların mantıksal yapısı dahilinde test edilebilir ayırt edici ifadelerle sahip olması gerekmektedir; Her kavramın kendine özgü kriterlere uygun olarak, deneyime karşı test edilebilir ayırt edici ifadelerle sahip olduğu görülmektedir.
- Kavramların test edilmesi; ayırt edici kavramların test edilebilir olduğu görülmektedir.

Benzer yaklaşımlara göre disiplinler, teorilerden (yapıların ağları) ve yöntemlerden (uygulama alanlarının bilgi üretimi ve test etme yolları) oluşmaktadır (Volgger ve Pechlaner, 2015). Disiplinler müfredat ile iç içe geçmiş bir durum sergilemektedirler. Ayrıca disiplinlerin, akademik bilgi üretiminin temel prensiplerinden biri olduğu dikkat çekmektedir.

Turizm çalışmalarının bir disiplin olarak kabul edilmesi konusu oldukça karmaşıktır ve birçok yazar, hala bu konuda tam bir fikir birliğine varmış değildir (Kunwar, 2018). Bu doğrultuda turizm araştırmalarının bir disiplin olarak değil, daha çok bir çalışma alanı olarak algılandığı gözlemlenmektedir (Tribe, 1997). Örneğin Echtner ve Jamal'a (1997) göre, turizm çalışmaları potansiyel bir disipline dönüşürken,

evrimini engelleyen birçok pratik ve felsefi sorunların olduğu sonucuna varmışlardır. Ancak Johnston (1991:9)'a göre; sabit bir disiplin seti veya konuya göre, herhangi bir akademisyen bölünmesi bulunmamaktadır. Şu anda var olan disiplinler ise, daha önceki akademisyenler tarafından kurulan sınırlar içerisinde yer almaktadırlar. Disiplin sınırlarının geçirgen bir yapıya sahip olmasından dolayı, birbirleriyle etkileşime girmektedirler. Turizm bir disiplin statüsünde kabul edilmektedir. Turizm bilgisinin disiplin statüsünün kabul edilmesiyle birlikte, sektörde gerekli altyapı ve yapılar da oluşturulmuştur. Bu gelişme, turizm bilgisinin bağımsız bir disiplin olarak kabul edilmesine ve kendi alanında ilerlemesine olanak tanımıştır. Bu sayede, turizm bilgisi kendi içinde yönlendirici bir yapıya kavuşmuş, kalite kontrolü sağlanabilmiş ve turizm akademisyenleri diğer disiplinlerle eşit seviyede kabul görmüştür. Turizm bilgisinin disiplin statüsünün kabul edilmesi, sektörde bilimsel araştırmaların artmasına ve nitelikli turizm profesyonellerinin yetişmesine katkı sağlamıştır. Bu durum, turizm bilimindeki akademik çalışmaların ve araştırmaların çeşitliliğini ve derinliğini artırmıştır. Aynı zamanda, turizm eğitimi ve öğretimi için uygun altyapı ve yöntemlerin geliştirilmesine de olanak tanımıştır (Tribe, 1997).

Jovicic (1988) Turizm çalışmalarının karmaşık bir fenomen olmasından dolayı, mevcut bir disiplin içerisinde yeterince ele alınamayacağını belirtmektedir. Turizmde tutarlılığın sağlanması için bilimsel yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Ekonomi, sosyoloji ve coğrafya da dahil olmak üzere turizm çalışmalarına katkıda bulunan çeşitli disiplinlerin, "turizmi bir bütün olarak kavramakta başarısız olduklarını ve turizmi yalnızca bireysel yönleri ile açıklamaya çalıştıklarını" vurgulamaktadır (Jovicic, 1988). Turizmoloji ile, çeşitli disiplinler içerisinde meydana gelen ve turizmin karma bir fenomen olarak incelenmesine olanak sağlayacak olan uzmanlık çalışmalarının birleştirilmesini kolaylaştıracaktır. Ayrıca ayrı bir disiplinin ortaya çıkması ile entegre bir turizm teorisinin geliştirilmesine izin verecektir. Jovicic (1988) turizmoloji kavramının henüz kabul görmediğini belirtirken, "yakın gelecekte tam yerini bulacağını" ilave etmektedir.

Goeldner (1988)' ın turizmi bir disiplin olarak tanımlanmaktadır. Diğer taraftan Cooper ve Sherbet (1997)'e göre turizm bir çalışma alanı oluşturmaya rağmen şu anda disiplin olmasına izin verecek temel teorik düzeyden yoksun olduğunu belirtmektedirler. Bu bağlamda turizm çalışmalarının bir disiplin mi veya bir alan mı olduğu noktasında belirsizlikler devam etmektedir. Gülcan (2006) tarafından ele alınan turizmin ayrı bir bilim dalı olup olmaması konusu, turizmin disiplinler evrimi ve turizmi ayrı bir bilim dalı olarak kabul edilip edilmemesi konusundaki akademisyenlerin görüşlerini içermektedir. Bu çalışmada, turizmin tarihsel gelişimi incelenerek, hangi aşamalardan geçtiği ve hangi disiplinlerden etkilendiği araştırılmıştır. Ardından, turizmin ayrı bir bilim dalı olarak kabul edilip edilmemesi konusunda turizm akademisyenlerinin görüşleri ve eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. İlk olarak, turizmin disiplinler evrimi tarihsel bir perspektiften incelenmiştir. Bu inceleme, turizmin hangi disiplinlerden etkilendiğini ve nasıl bir bilim dalı olarak geliştiğini anlamak için önemli bir çerçeve sunmuştur. Ardından, turizmin ayrı bir bilim dalı olarak kabul edilip edilmemesi konusunda turizm akademisyenlerinin görüşleri araştırılmıştır. Bu çalışma, turizmin bilimsel ve akademik kimliğini belirleme çabalarını yansıtmaktadır. Daha sonra, I. Disiplinler arası Turizm Araştırmaları Kongresi'nde turizmin çok disiplinli ve disiplinler arası yapısı ele alınmıştır. Bu kongre, turizmin farklı disiplinlerden etkilendiğini ve çok yönlü bir araştırma alanı olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda, turizm araştırmalarının farklı disiplinlerden gelen katkıları bir araya getirerek daha kapsamlı bir perspektif sunması önemlidir. Son olarak, Gülcan'ın (2011) doçentlik alanındaki sorunların turizm bilgisini olumsuz yönde etkilediği konusu incelenmiştir. Bu çalışma, turizm bilgisinin akademik düzeyde gelişimine ve yaygınlaşmasına yönelik engelleri ve sorunları ele almaktadır. Doçentlik alanındaki sorunların çözülmesi, turizm bilgisinin daha etkin bir şekilde yayılmasını ve gelişmesini sağlayabilir.

Turizm olgusu ilk kez 1800'lü yılların sonlarında bilimsel bir konu haline gelmiştir. Dönemin araştırmacılarının yaptığı ilk çalışmalarda turizm ekonomik bir olgu olarak algılanmıştır (Toskay, 1989: 27). II. Dünya Savaşı sonrasında sosyo-

kültürel ve ekonomik alanda yaşanan birçok gelişmeye paralel olarak turizm hareketleri de hızla gelişmeye başlamış ve bu gelişimin ivmesi günümüze kadar artarak devam etmektedir. Böylece turizm önemli bir endüstri, daha doğrusu ekonominin bir sektörü haline gelmiştir (Ünlüöner vd., 2009:33). Zamanla turizmin çok yönlü doğası, başta sosyal bilimler olmak üzere çeşitli disiplinleri turizm olgusunu araştırmaya yöneltmiştir. Turizm araştırmaları, 15 ana disiplin içinde özellikle ekonomi, sosyoloji, psikoloji, coğrafya ve antropoloji olmak üzere beş ana akademik disiplinin ağırlığını ortaya koymuştur (Gülcan, 2011). Ele alınan tartışmaların öncelikle turizmin kavramsallaştırılmasına odaklandığı görülmektedir ve ayrı bir disiplin olarak değerlendirilmemesi gerektiği üzerine yoğunlaşmaktadır (Evans, 2012:215). Turizmin bir disiplin olarak gerekli kriterleri karşılayamadığı ve yalnızca bir çalışma alanı olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedirler (Dann vd., 1988; Pearce ve Butler, 1993; Ritchie ve Goeldner, 1994; Tribe, 1997).

İlk olarak turizm çalışmaları, bir dizi kavramı geçersiz kılmaktadır. Örneğin; turizm çarpanı, turizm yaşam döngüsü, taşıma kapasitesi ve turist davranışları gibi kavramların sadece turizme ait olduğunu söylemek zordur. Aslında bu kavramlar, başka bir yerde hayata başlayan ve onlara bir turizm boyutu verecek şekilde gelişmiş ve bağlamsallaşmış kavramlardır. Örneğin Butler (1980)'ın turizm yaşam döngüsü kavramı coğrafya, biyoloji ve pazarlama alanlarından yayıldığı görülmektedir ancak destinasyonların gelişimini ve bunların pazar evrimiyle ilişkilerini göstermek için turizm içinde merkezi bir konumda bulunmaktadır. Benzer şekilde bir başka örnek ise, çarpan kavramı ekonomistler tarafından geliştirilmiştir. Turizm çarpanı kavramı ise ekonomiden bu kavramı ödünç almaktadır ve belirli bir bölgede turizm harcamalarının ne ölçüde yapıldığını göstermek için kullanılmaktadır.

İkincisi, turizm kavramları kendine özgü bir ağ oluşturamamaktadır. Parçalanmış ve dağınık bir bilgi üretimi mevcuttur. Özünde turizmin, disiplinlerin mantıksal yapısı dahilinde anlaşılması gerekmektedir. Buradan çıkarılacak sonuç, turizm çalışmalarının herhangi bir mantıksal yolda bağlanmamasıdır. Tek bağlantıları turizm çalışmalarının gerçekleştirilme amacı olduğu görülmektedir. Turizmin

karşısında bulunan kavramlar ile bir bağlantısı bulunmamaktadır ve teorik bir çerçeve oluşturmamaktadırlar. Ele alınan bu sebeplerden dolayı turizm çalışmalarının ayırt edici mantıksal bir yapısı olmadığı sonucuna varılmaktadır (Gülcan, 2011).

Üçüncüsü, turizm çalışmaları için özel olan kriterleri kullanarak deneyime karşı test edilebilir ifadelerle sahip olmadığı görülmektedir. Örneğin Hirst, (1974) matematiği muhakeme yeteneğine sahip bir bilim dalı olarak örnek göstermektedir. Turizm çalışmaları kendisi için özel olan gerçek bir kriter sağlamamaktadır. Fakat diğer disiplinlere katkıda bulunan kriterleri kullanmaktadırlar. Bu bağlamda Hirst'in (1974) kriterlerine göre turizm, ne bir disiplin ne de bir alt disiplin olarak kabul edilmemektedir. Bu konudaki ana eksiklik teorik ve kavramsal birliğin noksanlığından kaynaklanmaktadır (Tribe, 1999).

Tribe'a (1999:85) göre turizmin üç ana kavramdan oluştuğu görülmektedir: turistler, işletmeyle ilgili ortam ve işletme dışı ortamdır. Turist ve turizm işinin, işletme dışı ortam çerçevesinin çoğunu yerinden ettiği görülmektedir. Bu bağlamda turizm, parçalanmaya ve dağılmaya müsait bir eğilim içerisinde yer almaktadır. Stuart (2002:9)'a göre ise, bu problemlerin tedavisinin turizm akademisinde olduğu sonucuna vardığı görülmektedir. Turizm beraberlik ile karakterize edilecek bir topluluk değildir veya konuları geliştirmeye yönelik herhangi bir yaklaşımı takip edemedikleri görülmektedir. 15 yıl sonra bile turizm araştırmaları, belirgin ve tutarlı bir yapıya sahip olamamıştır.

Dördüncüsü, Belhassen ve Caton (2009: 343)'a göre, turizm epistemolojisinin anlaşılabilmesi için dilbilimsel bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Bu bağlamda turizm araştırmalarındaki epistemolojik ilerlemenin ilk boyutunun, çalışmaların dilinden geçtiği görülmektedir. Turizm terimlerinin sınırlarını belirleme konusunda anlaşmazlık yaşanması ise bu durumun bir kanıtı olarak yer almaktadır. Örneğin Hunt ve Layne (1991:7) zamanın turizm terimlerinde, çok sayıda tutarsızlık ve farklılıklar bulunduğunu ifade etmektedirler.

Beşincisi, turizm çok disiplinli bir araştırma alanı olarak görülmektedir. Turizmin genç bir çalışma alanı olmasına rağmen, bir araştırma topluluğu olarak büyümesi dikkat çekmektedir. Bu durumun ders kitaplarında, meslek kuruluşlarında ve akademik dergilerde açıkça yansıtıldığı görülmektedir (Tribe, 1999:92). Buna göre turizm araştırmaları, farklı disiplinler arasında işbirliği ve etkileşimi gerektiren karmaşık konuları ele almaktadır (Saklı, 2011). Bu bağlamda turizm, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, psikoloji, antropoloji ve işletme gibi farklı bilimsel yaklaşımlarla ilişkili olmuştur (Kervankıran vd., 2019). Turizm, farklı disiplinler arasında bütünleştirici çalışmalar yapan disiplinlerarası bir yaklaşım olarak görülse de Leiper (1981:71) turizmin bir disiplin olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Temelde parçalanmış bir müfredattan kaynaklanan kusurların üstesinden gelmek ve özellikle mesleki düzeyde kapsamlı programların temelini oluşturmak için yeni bir disiplin oluşturulmalıdır. Leiper (1981) çalışması, genel turizm teorisi olarak adlandırılabilir bir sistemin genel bir bakış açısını vermektedir. Genel turizm teorisi turistler, üretici bölgeler, transit yollar, destinasyonlar ve endüstriden oluşan bir sisteme dayanmaktadır. Ancak Leiper (1981)' in bu önerisi turizm boyutlarının gösterilmesinde faydalı bir harita olsa da, birleştirici bir turizm teorisi oluşturmada yetersiz kaldığı görülmektedir. Leiper (1981) genel turizm teorisine dayanarak, gelişmekte gördüğü disiplini tanımlamak için "turoloji" teriminin kullanılmasını önermektedir. Bu terimin, turizmin bilimsel incelemesi için uygun bir isim olarak görmektedir. Ancak günümüzde, böyle bir terimin kullanıldığına dair herhangi bir kanıt bulunamadığı görülmektedir (Tribe, 1997). Leiper'in araştırması, eleştirilere rağmen ilgili literatürün temel taşlarından birini oluşturmaktadır. Çünkü bir bakıma Leiper ile başlayan turizmin disiplinler konumu hakkındaki felsefi tartışma, günümüze kadar yoğunlaşarak devam etmiştir (Gülcan, 2011). Öyle ki turizmin ABD'de son 50 yılda işletme yönetimine paralel olarak geliştiğini belirten Leiper (1981) gibi Golden (1988) ve Jovicic (1988) de, turizmi oluşum ve gelişme aşamalarındaki bir disiplin olarak kabul etmektedirler.

Turizm, tarih boyunca insanlar arasındaki kültürel, ticari ve bilimsel ilişkilerin gelişmesi ve seyahat etme yeteneğinin artmasıyla bir alan olarak ortaya çıkmıştır. Ancak turizmin alan olarak ortaya çıkışı, sosyolojik bir olgu olarak incelenmeye başlamasıyla birlikte gerçekleşmiştir. Turizm, günümüzde dünya ekonomisinin önemli bir parçası haline gelmiştir ve bu duruma gelene kadar önemli bir tarihsel gelişim sürecinden geçmiştir (Solmaz, 2019). Turizm, başlangıçta sadece birkaç kişinin seyahat etmesiyle sınırlı olan bir faaliyet iken, endüstriyel devrimle birlikte daha geniş kitlelere ulaşmış ve büyümüştür (Kılıçbey, 2017). Özellikle Aydınlanma Çağı ve Rönesans'ın gelişiyile birlikte Roma'da antik eserlere olan ilgi artmış, merak ve heyecanla buraya birçok gezi düzenlenmiştir. Bu süreçte, İtalya'da başlayan Rönesans hareketi Avrupa geneline yayılmış ve birçok ülkeden öğrencilerin İtalya'ya gelmesine yol açmıştır. Öğrenci gruplarının ziyaretleriyle birlikte, Atina'daki Akropolis'i görmek isteyen çok sayıda kişi de önemli turistik etkinlikler düzenlenmiştir (Ahipaşaoğlu ve Arıkan, 2003). Bu dönemde, günümüzde kültür turizminin öncüsü olarak kabul edilen Büyük Turlar da ortaya çıkmıştır. "Büyük Tur" kelimesi ilk kez 1670 yılında Richard Lascelles tarafından yazılan İtalya'ya Yolculuk adlı eserde geçmektedir (Goeldner ve Ritchie, 2009: 47-48).

Turizmin bugünkü anlamıyla bir çalışma alanı olarak ortaya çıkması esas olarak Sanayi Devrimi'nin etkisiyle olmuştur. Çünkü Sanayi Devrimi döneminde birbirini ardına icatlar ortaya çıktı ve bu icatlar teknolojik gelişmeyi büyük ölçüde hızlandırdı. Sanayi Devrimi ile birlikte kaplıcalar yeniden moda olmuş ve bu dönemde ortaya çıkan aşırı çalışan girişimci gruplar arasında rahatlama ve kaçma arzusu ortaya çıkmıştır (Kozak vd., 2020). Böylece turizm etkinlikleri artmış ve turizm sosyolojik bir olgu olarak incelenmeye başlanmıştır (Solmaz, 2019). Bu dönemde artan turizm araştırmaları, turizmin toplumlar üzerindeki etkisi, turizmin sürdürülebilirliği, turizm pazarlama stratejileri, turizm politikaları gibi konuları ele almaktadır (Ünlüöner ve Kılıçlar, 2021). Turizm araştırmaları, turizmin çok disiplinli bir araştırma alanı olarak görülmesine neden olmuştur (Çallı, 2015). Görüldüğü gibi turizmin bir alan olarak ortaya çıkması, bir dizi faktörün bir araya gelmesiyle gerçekleşmiştir ve dünya

genelinde ekonomik büyümeye ve istihdama önemli katkılarda bulunmuştur. Günümüzde turizm sektörü, birçok ülkenin milli gelirinin önemli bir parçasını oluştururken, insanların dünya çapında farklı kültürleri ve yerleri keşfetmelerine olanak tanımaktadır.

2.2.Dünyada Yükseköğretimde Turizm Eğitimi

Bu bölümde, Fransa, ABD, İspanya, Almanya, Fransa, Çin, İtalya’da yükseköğretim düzeyinde gerçekleşen turizm eğitimi anlatılacaktır.

2.2.1.Fransa’da Yükseköğretimde Turizm Eğitimi

Fransa eğitim sisteminde hem kamu hem de özel tüm eğitim kurumları devletin kontrolündedir ve Millî Eğitim Bakanlığına bağlı birimler tarafından yönetilmektedir. Fransa’da ilköğretimin ve ortaöğretimin ilk basamağını kapsayan ve 10 yıl süren zorunlu eğitim 1959 yılından beri 6-16 yaş arasına uygulanmaktadır.

Zorunlu eğitim sürecinin 6 ile 11 yaş arasını kapsayan ve temel eğitime ayrılan beş yıllık kısmı ilkokullarda verilmektedir (Güçer, 2004). İlkokul eğitimlerini takiben 11-15 yaş aralığındaki öğrenciler, ortaöğretime geçerler. Zorunlu eğitim kapsamında yer alan ortaöğretimin birinci basamağının gerçekleştirildiği okullara kolej adı verilmektedir. Genel eğitimin bir parçası olan ortaöğretimin birinci basamağı, gözlem ve yönlendirme dönemi olarak adlandırılan iki dönemden oluşmaktadır. Öğrenciler, ortaöğretimin ikinci ve son basamağında ise genel eğitim veya mesleki eğitim alacakları liselerden birisini tercih edip en az 1 yıl süreyle devam ederek zorunlu eğitim süreçlerini isterlerse tamamlayabilirler (Ada, 2004). Fransa’da mesleki eğitim almak isteyen öğrencilerin önünde iki yol vardır. Bunlardan birisi mesleki eğitim verilen okullara gitmek ya da çıraklık eğitimi almaktır. Mesleki eğitim verilen okullarda okuyan öğrenciler için de sektörde zorunlu bir çıraklık dönemi vardır. Çıraklık eğitimi tamamen okul sisteminin dışında gerçekleşirken, mesleki eğitim verilen okullarda ağırlıklı olarak öğrenciler okullarındaki atölye veya laboratuvarlarda eğitim almaktadırlar (Boylu, 2004).

Tüm dünyada olduğu gibi Fransa’da da turizm eğitimi, mesleki eğitim kapsamında değerlendirilmektedir ve temel, orta, ileri ve üniversite düzeyinde olmak üzere dört farklı şekilde verilmektedir. Temel düzeyde turizm eğitimi veren programlar, sektöre alt kademe pozisyonlarda çalışabilecek kalifiye işgücü yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Turizm sektöründe çalışabilecek uzmanlaşmış bireyleri yetiştirmeyi amaçlayan orta düzeyde turizm eğitimi mutfak ve servis bölümü olmak üzere iki farklı türde gerçekleştirilmektedir. Eğitim süresi 2 yıl olan orta düzeyde turizm eğitiminin 20 ile 22 haftalık süreci işbaşı eğitimi şeklinde verilmektedir. Fransa’da ileri düzeyde turizm eğitimi ise profesyonel olarak çalışan uzmanlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır ve mesleki otelcilik liselerinde verilmektedir. Bu okullardan başarılı olup mezun olan öğrenciler “ileri otelcilik uzmanı ”derecesini almaya hak kazanırlar. “Otel pazarlama ve işletme” ve “mutfak sanatları” olmak üzere iki bölüm bulunan ileri düzeyde turizm eğitimi verilen okullarda eğitim süresi öğrencilerin daha önce almış oldukları eğitim derecelerine göre 2 ile 3 yıl arasında değişmektedir (Güçer, 2004).

Fransa’da üniversite düzeyinde turizm eğitimi; turizm sektörüne yönetici pozisyonunda çalışacak bireyleri yetiştirmeyi amaçlayan çeşitli kolejler, okullar ve üniversiteler aracılığıyla verilmektedir. Lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde turizm eğitimi veren programların sayıları Fransa’da büyük bir artış göstermektedir. Genel yükseköğretim sistemi ile paralellik göstermekte olan bu programların eğitim süresi bir yıl ile dört yıl arasında değişiklik göstermektedir (Güzel, 2006).

2.2.3.ABD’de Yükseköğretimde Turizm Eğitimi

Dünyanın en çok ziyaretçi alan ve turizm geliri en yüksek olan ülkelerin başında gelen Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’de turizm eğitimi ileri bir seviyededir. Ülkede uygulaması zorunlu olan bir milli eğitim sistemi bulunmadığından dolayı eyaletler, eyalet yönetimlerinin veya eyalet meclislerinin aldıkları kararlar doğrultusunda eğitim politikalarını kendileri belirlemektedirler. Merkezi bir eğitim bakanlığının bulunmaması nedeniyle eyaletler arasında farklılık gösteren Amerikan eğitim sistemi genel olarak 12 yıl sürmektedir (Eren, 2022).

Amerika’da birden fazla yöntem kullanılarak mesleki ve teknik eğitim verilmekte olup öğrenciler, bu seçeneklerden birisine yönelmek durumundadırlar. Seçeneklerden biri meslek yüksekokullarını tercih etmek diğeri ise, Yüksek öğrenim kurumlarından birine giderek çıraklık eğitimi almaktır. Lise eğitimini tamamlayan öğrenciler; turizm ya da farklı alanlarda sertifika ya da diploma programları ile uygulamalı eğitim alarak iş hayatına atılabildikleri gibi teknik enstitü, meslek yüksekokulu veya üniversite seçeneklerinden birisini tercih ederek eğitimlerine devam edebilirler. Bireylere mesleki anlamda yeterlilik kazandırmayı amaçlayan meslek yüksekokulları ABD’de mesleki eğitim uygulamaları arasında önemli bir yer teşkil etmektedir. Lise mezunlarına yükseköğrenim yapma imkânı sağlayan meslek yüksekokulları, iki yıl süren eğitimi başarıyla tamamlayan öğrencilere ön lisans diploması vermektedir. İki yılsonunda eğitimine devam etmek isteyen öğrenciler, kazandıkları kredileri üniversiteye transfer edip lisans eğitimlerine devam edebilirler (Kırmızı, 2017: 60).

ABD’de turizm eğitimi 1980’li yıllardan itibaren bir eğitim alanı olarak görülmeye başlanmıştır ve üç seviyede karşımıza çıkmaktadır. Birinci seviyede, turizm sektörüne nitelikli ara eleman yetiştirme amaçlı sertifika ya da diploma veren ve süresi 1 ay ile 2 yıl arasında değişen programlar ve 2 yıl süren ön lisans programları bulunmaktadır. İkinci seviyede kişisel mesleki gelişime odaklı 4 yıllık lisans eğitimi veren turizm programları bulunurken üçüncü seviyede ise yüksek lisans ve doktora eğitimi veren lisansüstü programlar bulunmaktadır (Ada, 2004).Amerika’daki üniversitelerin birçoğunda turizm sektörünün bir dalında uzmanlaşmaya yönelik turizm finansmanı, turizm pazarlaması, turizmde teknoloji geliştirme, turizm planlama ve geliştirme projeleri, turizm mimarlığı ve tasarımı gibi temel ana bilim dalları oluşturulmuştur. Akademik çalışmaları ve akademisyen yetiştirmesi ile öncü konumda olan Amerika’da lisans düzeyinde turizm eğitimi veren ve yüksek lisans programı başlatan ilk üniversite Cornell Üniversitesi’dir. Cornell Üniversitesi başta olmak üzere turizm dalında eğitim veren tüm programlar günümüzde önerilebilecek çok sayıda ders müfredatı geliştirmişlerdir (Güzel, 2006).

2.2.4.İspanya’da Yükseköğretimde Turizm Eğitimi

Eğitimde merkeziyetçilikten uzaklaşma sürecinde olan İspanya’da eğitim, sorumluluğun devlet özerk bölgeler ve belediyeler tarafından paylaşıldığı bir model olarak tanımlanabilir. İspanya’da ilköğretim ve ortaöğretimin bir bölümünü kapsayan zorunlu eğitimin süresi 10 yıl olup 16 yaşına kadar devam etmektedir. Zorunlu eğitimini tamamlayan öğrenciler genel veya akademik ortaöğretim ya da mesleki ortaöğretim arasında seçim yaparak eğitim hayatlarına devam edebilmektedirler. Ortaöğretimlerini tamamlayan öğrenciler çalışma hayatına başlayabilecekleri gibi üniversitelere bağlı olarak faaliyet gösteren fakültelerde, yüksekokullarda, kolejlerde, teknik okullarda veya meslek yüksekokullarında eğitimlerine yükseköğretim düzeyinde devam edebilirler (Boylu, 2004).

İspanya’da turizm eğitimi, Fransa’da olduğu gibi öğrencinin yeterliliğine ve verilen eğitimin derecesine bağlı olarak temel, orta, ileri ve üniversite düzeyinde olmak üzere dört farklı seviyede verilmektedir. Üniversite düzeyinde turizm eğitimi olarak nitelendirilen ileri düzeyde turizm eğitimi almak isteyen öğrencilerin önünde iki yol bulunmaktadır. Birinci yol, orta seviyede teknik eğitim diplomasını A derecesi ile alarak yükseköğretime doğrudan devam edebilirken ikinci yol ise orta öğretim sahibi olan öğrencilerin yapılacak olan sınavlar sonucunda bu programlara yerleştirilmesidir (Ada, 2004).

İspanya’da üniversite düzeyinde turizm eğitimi; Aşçılık, Otel İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turistik Ticaret olmak üzere dört farklı programda devam etmektedir. İspanya’da “Turistik İşletmeler ve Aktiviteler Diploması” adı verilen ve tek bir diploma vermeye yönelik olan üniversite düzeyinde turizm eğitiminin süresi 3 yıldır. Turizm sektörünün çeşitli alanlarını kapsayan yükseköğretim programlarına katılmak isteyen öğrenciler için belirli gereklilikler bulunmaktadır. Bu gerekliliklerden biri, merkezi bir sistemle gerçekleştirilen üniversite sınavında başarılı olmak ve aynı zamanda mezun oldukları okullardan A derecesi almaktır. Bu yükseköğretim

programlarını başarıyla tamamlayan öğrenciler, "Turistik İşletmeler ve Aktiviteler Diploması" olarak yönetici derecesi kazanma hakkını elde etmektedirler. Bu diploma, öğrencilere turizm sektöründe yönetici pozisyonlarında çalışma fırsatı sunar ve sektörde kariyer yapmalarına olanak tanır. Bu gereksinimler, turizm sektöründe nitelikli ve yetkin profesyonellerin yetiştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlar. Aynı zamanda, öğrencilere turizm sektöründe başarılı bir kariyer yapabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazanma fırsatı sunar. Bu düzenleme, turizm sektöründe çalışmayı hedefleyen öğrenciler için bir yol haritası sağlar ve sektörde kaliteli hizmet sunmaya hazırlık oluşturur. Bu şekilde, turizm sektörüne katkıda bulunacak nitelikli ve yetkin profesyonellerin yetiştirilmesi hedeflenir (Güzel, 2006).

2.2.5.Çin’de Yükseköğretimde Turizm Eğitimi

Çin’de turizm eğitimi, turizmin gelişimini desteklemede, endüstrinin yoğun gereksinimini karşılamada ve kaliteli insan kaynaklarının sürekli tedarikini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. 1978 yılında Deng Xiao-Ping tarafından ekonomik reform politikasının tanıtılmasından sonra yaşanan ekonomik gelişme ile birlikte turizm girişimlerinin yükselişi artmış ve Çin’de turizm eğitimi hızla gelişmeye başlamıştır (Lam ve Xiao, 2000).

Çin’de turizm eğitimi veren ilk kurum, 1978’de Yixing’de kurulan Jiangsu İl Turizm Okulu’ydu. Turizm ve otelcilik alanında ilk yüksek öğrenim kurumu ise 1979’da Şanghai’da kurulmuş olup Şanghai Turizm Enstitüsü olarak bilinmektedir (Lam ve Xiao, 2000). Programlar, bölgenin turizm gelişim modeli ile tutarlı bir şekilde geliştirilmiştir. Bu programların çoğu kıyı bölgelerinde ve iki büyük turizm şehri olan Si Chuan ve Yun Nan’dadır. 1980’lerde, yalnızca kolej veya profesyonel okullarda turizm yönetimi kursları vardı. Üniversiteler nadiren bu alanda lisansüstü eğitim vermektedir. 1999 yılı genel olarak Çin’in eğitimi ve özel olarak turizm eğitimi için kritik bir reform yılı olmuştur. Çin’de turizm eğitimi, yalnızca kapsam olarak değil, aynı zamanda eğitim seviyeleri ve yerellik dağılımları açısından da hızlı ve istikrarlı bir şekilde gelişmektedir. Bu doğrultuda turizm işletmeciliği yüksek lisans programı

sayısı ve bu alanda doktora derecesi veren üniversitelerin sayısı hızla artmıştır (Gu vd., 2007).

Çin’de turizm eğitimi; meslek liseleri, ortaöğretim meslek okulları veya yükseköğretim kurumları (üniversiteler ve kolejler) olmak üzere üç düzeyde gerçekleşmektedir. Çin’de teknik ve mesleki turizm eğitimi, meslek liseleri ve teknik okullarda, hiyerarşik olarak daha düşük bir düzeyde olan mesleki eğitim kapsamında verilmektedir. Bu eğitim türü, turizm ve konaklama işletmeleri ile ortaklaşa yürütülmekte olup genellikle daha kısa ve esnektir. Teknik ve meslek okullarında eğitim genellikle istihdam öncesi turizm işletmeleri için vasıflı veya yarı vasıflı ön büro personelleri yetiştirmeyi amaçlar. Bu kategorideki müfredat, turist rehberliği ve hizmetleri, otel ve turizm hizmetleri, iş iletişimi, otel tanıtım ve satışı, barmenlik, yemek hazırlama ve servisi vb. için dil öğrenimini içerir (Xiao, 1999: 69). Üniversite düzeyinde eğitim veren ve sektöre yönetici pozisyonlarına uygun bireyler yetiştirmeyi hedefleyen okullar; 2 yıllık diplomalar, 3 yıllık sertifikalar ve 4 yıllık lisans dereceleri sunmaktadırlar. Bu düzeyde eğitim veren bölümler Turizm Hukuku ve Yönetmeliği, Turizm Ekonomisi eğitim veren bölümler Turizm Hukuku ve Yönetmeliği, Turizm Ekonomisi, Turizm Koordinasyonu (Tur Rehberliği ve Tercümanlık), Ağırlama İşletmeleri Muhasebesi’dir. Mesleki eğitim sonrası eğitime devam etmek isteyen öğrenciler, üniversitede lisans ve lisansüstü eğitim görebilmektedirler (Ada, 2014).

Sonuç olarak, eğitimdeki reform ve disiplin araştırmaları ile Çin’de turizm eğitimi, daha geniş bir disiplin tabanına, hiyerarşik olarak dengeli bir bilgi ve beceri yapısına ve daha fazla yenilikçi yeteneğe sahip mezunlar ve stajyerler yetiştirmeye devam edecektir.

2.2.6.İtalya’da Yükseköğretimde Turizm Eğitimi

İtalyan eğitim sistemine göre, zorunlu eğitimin süresi 8 yıl olup, 6-14 yaş aralığındaki öğrencileri kapsamaktadır. Zorunlu eğitim sürecinin ilk beş yılını ilkökul sonrakı üç yılını ise alt seviye ortaokul dönemi oluşturmaktadır. Zorunlu eğitim

sürecinin sonrasında öğrenciler liseye ya da meslek okullarına giderek üst seviye orta eğitimlerini alabilirler (Boylu, 2004).

Turizm eğitiminde dünyanın en iyi ülkelerinden biri olan İtalya’da turizm eğitimi; zorunlu eğitimi takip eden kısa süreli meslek edindirme veya geliştirme kurslarında, ortaöğretim seviyesindeki okullarda, enstitü veya yüksekokullarda yapılabilmektedir (Kırmızı, 2017: 62)

İtalya’da turizm eğitimi, temel, orta ve üniversite düzeyinde olmak üzere üç farklı şekilde verilmektedir. Temel düzeyde turizm eğitiminde kalifiye personel yetiştirilmesi, orta düzey turizm eğitiminde sektörde görev yapabilecek uzman yetiştirilmesi, üniversite düzeyindeki turizm eğitiminde ise sektörde yönetici pozisyonunda çalışacak bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Karacıl, 2018). Turizm sektöründe istihdam edilecek yöneticileri yetiştirmeyi amaçlayan üniversite düzeyindeki turizm eğitiminin süresi 3 yıldır. Yükseköğretimde “Turizm” ve “Otel işletmeciliği” adı altında verilen turizm eğitimini başarıyla tamamlayan öğrenciler “Laurea” derecesiyle mezun olmaya hak kazanırlar (Güzel, 2006).

İtalya’da sektörde ihtiyaç duyulan nitelikli personeli yetiştirmeyi amaçlayan resmi kurumlar olduğu gibi özel ve özerk eğitim kurumları da vardır. İtalya’da sektör için kalifiye turizm personeli yetiştirme görevini tüzel bir kişiliğe sahip, eğitim ve öğretim yönünden özerk milli bir teşkilat olan E.N.A.L.C. (Ente Natioonale Addestremento Lavatory Comercio) üstlenmiştir. Turizmin gelişmesinde önemli bir rol oynayan E.N.A.L.C.’ın İtalya’nın birçok yerinde mülkiyeti kendisine ait olan otel okulları bulunmak ile birlikte bu okulların otel ve okul binaları bir arada bulunmaktadır (Tuyluoğlu, 2003).

İtalya’da turizm eğitim sisteminin öne çıkan özellikleri aşağıda belirtildiği gibidir (Ergün, 2013);

- Otelcilik eğitiminin uygulamaya yönelik, pratik eğitimin ağırlıklı olduğu bir şekilde yapılması,

- Eğitimin sınıf ortamında değil otellerde yapılması,
- Mesleğe yönelik yabancı dil eğitiminin verilmesi,
- Öğrencilerin mesleki tercihleri konusunda bilinçlendirilmesi,
- Staj eğitiminin kontrolünün titiz bir şekilde yapılması,
- Eğitim ve program içeriklerinin ve sürelerinin amaca uygun şekilde hazırlanması,
- Güncel ve teknolojik gelişmelerle paralellik gösterecek şekilde eğitimin modern bir şekilde yapılması ve gerekli olmayan derslere müfredatta yer verilmemesi,
- Öğrencilerin ihtisaslaşmak istediği branşlarda eğitimlerine birinci sınıftan itibaren başlanması ve yoğun bir şekilde eğitilmesi,
- Kontenjanların öğrencilerin taleplerine göre değil, sektörün beklentileri doğrultusunda belirlenmesidir.

2.3.Turizm Eğitimi

Türkiye 1980'lerin başından beri turizmde hızlı bir büyüme yaşamıştır. 1982 yılında, turizm sektörü için dinamik bir yapı oluşturulması ve geliştirilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamak amacıyla 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu çıkarılmıştır. Turizm Teşvik Kanunu, ithalat, inşaat ve emlak vergilerinden muafiyet, düşük faiz oranları, yerel veya yabancı para birimlerinde orta veya uzun vadeli yatırım kredileri, elektrik ve su için düşük tarife oranları, turizm projeleri için kamu arazilerini düşük kiralarla kiralama gibi imkânlar sunarak girişimcileri turizm endüstrisine yatırım yapmaya teşvik etmiştir (Kozak 1994; Sezgin 1987). Kanun kapsamında yapılan bu teşvikler, turizmin gelişmesinin olumlu yönlerini ortaya koyarken, otellerin ve turizm altyapısının kalitesi, rekabetçi ve küreselleşmiş turizm pazarında gittikçe karmaşıklaşan turist ihtiyaçlarını karşılamak için tek başına yetersizdir. İnsan kaynaklarının katkısı, hizmet kalitesine ve tüketicinin deneyimine doğrudan yansır ve uluslararası turizmde yüksek kaliteli bir ürün sunumunun temelini oluşturur. Bu

nedenle, insan kaynaklarına yapılan yatırım, turizmin gelişimi için kritik bir unsurdur (Yeşiltaş vd, 2010).

Turizm sektöründe insan kaynaklarının kalitesi, bireysel işletmelerin ve bir bütün olarak sektörün başarısı için kritik öneme sahiptir. İyi bir işgücü, işletmelerin sunulan ürüne değer katarak pazarda rekabet avantajı elde etmelerini sağlayacaktır. Bu nedenle, bir bütün olarak sektör için, eğitim ve öğretimin faydaları çoktur. Eğitime yapılan yatırım, çalışanların sadece tatmin edici bir hizmet ile karşılaşmasını kolaylaştırmakla kalmayacak, aynı zamanda tüm sektörün performansını ve üretkenliğini artıracak pratik beceri ve bilgilerle donatılmasını sağlayacaktır. Öte yandan eğitimin faydaları, kısa vadede ölçülemiyor bile olsa uzun vadede turizm sektöründe hem hizmet hem de personel kalitesinin iyileştirilmesinde etkili olacaktır. Bu nedenle, genel olarak eğitim ve öğretim, personelin kalitesini yükseltecek ve turizmde yer alan işgücüne profesyonellik ve sahiplenme duygusu aşılayarak turizm ürününü geliştirecektir. Ayrıca çalışanlara sağlam bir bütünleştirici çerçeve, turizmin çeşitli sektörlerini tanımlama yeteneği ve aralarındaki karmaşık ilişkileri anlamak için kritik yetenekler sağlayacaktır (Cooper ve Shepherd, 1997).

Turizm eğitimi kavramı, mesleki eğitim ile ilişkilidir. Mesleki eğitim kavramı, toplumdaki bireylerin meslek sahibi olabilmeleri için gerekli olan bilgi ve uygulama becerilerinin edinilmesinin yanı sıra bireylerin fiziksel, duygusal, sosyal ve ekonomik yönden gelişmeleri ile ilgilidir (Aksu ve Bucak, 2012). Mesleki eğitim, öğrencileri mesleklere hazırlar ve onlara etkili iş performansı için gerekli olan ayrıntılı becerileri öğretir (Shavit ve Müller, 2000). Genel olarak mesleki eğitim, bireylere mesleğin gerektirdiği yetenekleri kazandırarak, kişinin kabiliyetlerinin birçok alanda geliştirilmesini sağlama sürecidir (Üzümcü ve Bayraktar, 2004).

Bireylerin doğru mesleği seçmesi ve bu meslek ile ilgili doğru eğitimi alması ülkelerin ve toplumların gelişimine katkı sağlayacak önemli bir adımdır. Bu açıdan bakıldığında, sektörün beklentileri doğrultusunda gerek duyulan nitelikli işgücünü yetiştirmek mesleki eğitimin en temel amacıdır. Yaşanan teknolojik gelişmeler ile

birlikte farklı meslek gruplarının ortaya çıkmış ve bu süreç mesleki eğitimin önemini arttırmıştır (Olçay, 2008). Bu tanımlara ve mesleki eğitim kavramına genel olarak baktığımızda; mesleki eğitim ile ilgili olan değişimlerin ve gelişmelerin tümü bireylere kazandırılarak günümüze uyarlanmalıdır. Böylece belirli alanlarda uzmanlaşmış bireylerin topluma sunacağı hizmet ülkelerin refahını arttırmaya da katkı sağlayacaktır. Turizm eğitimi veren okullarda mesleki eğitimin önemli bir parçası olarak sektörün ihtiyaç ve beklentilerine uygun nitelikli işgücü yetiştirilmesine katkı sağlamaktadır (Kılıç, 2018).

Turizm eğitimi; nitelikli işgücü yetiştirmek, turistlerin istek ve ihtiyaçlarına cevap vermek, sektördeki yenilik ve gelişmeleri takip etmek, istihdam sağlamak, öğrencilere ihtiyaç duydukları teorik ve pratik bilgiyi kazandırmak ve kariyer planlarını arttırmak gibi amaçları vardır. Turizm eğitimi, sektörde istihdam edecek öğrencilerin turizm alanındaki bilinç düzeylerinin artmasını sağlamanın yanı sıra öğrencilere mesleki eğitim vererek sektörün gelişimine katkıda bulunmayı da amaçlamaktadır.

Turizm eğitimi, sektörün gerek duyduğu, işletmelerin verimini arttıracak ve sektördeki güncel gelişmeleri takip edebilecek bilimsel yöntemlerin keşfedilmesi için yapılan mesleki bir eğitim türü olarak tanımlanabilir (TÜRSAB, 1993). Yapıcı ve diğerleri (2021) tarafından ifade edildiği gibi, turizm eğitimi, bir dizi önemli amaç doğrultusunda topluma hizmet etmeyi amaçlar. Bu amaçlar arasında turizm konusunda farkındalık yaratmak ilk sıradadır. Turizm eğitimi, insanların turizm faaliyetlerinin önemini anlamalarını ve turizmin ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerini kavramalarını sağlar. Ayrıca, doğal ve kültürel kaynakların korunması konusunda duyarlılık oluşturarak, sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesine yardımcı olur. Turizm eğitimi aynı zamanda, turistlere ve onların değerlerine hoşgörü ile yaklaşmayı vurgular. Bu, farklı kültürlere ve yaşam tarzlarına saygı duymayı içerir ve turistlere eşit ve adil bir şekilde davranılmasını sağlar. Misafirperverlik ve saygı, turizm sektöründe önemli birer kavramdır ve turizm eğitimi bu değerleri pekiştirmeyi amaçlar. Son olarak, turizm eğitimi, kaliteli hizmet geliştirme sürecini teşvik eder.

Turizm sektöründe çalışanların, turistlere en iyi hizmeti sunmak için gerekli bilgi, beceri ve tutumu kazanmalarına yardımcı olur. Bu, turistlerin memnuniyetini artırır, destinasyonların ve işletmelerin itibarını güçlendirir ve turizm sektörünün sürdürülebilirliğine katkıda bulunur (Yapıcı vd., 2021).

Turizm eğitimi, hem bireysel hem de mesleki eğitim sağlamasının yanı sıra öğrencilerin düşünme yeteneklerini de geliştirmelidir. Turizm müfredatları, turizm endüstrisinin ihtiyaçlarına cevap verecek, müşterileri memnun edecek ve ekonomik fayda sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır (Tribe, 2002).

Morgan (2004), mesleki eğitimin ötesine geçmeyi önermekte ve öğrencilerin endüstrinin geleceği hakkında eleştirel düşünceleri ile gerekli bilgi ve beceriler için yetiştirmelerini sağlayan düzeyde turizm programlarına ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla, turizm eğitiminin rolü, öğrencilerin istihdam edilebilir olmasından veya onlara olanak sağlamaktan çok daha fazlasıdır. Turizm eğitimi alan öğrenciler ile ilgili yapılmış araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmalar aşağıda özetlenmektedir.

Üzümcü ve Bayraktar (2004)' ın turizm eğitimi veren eğitimcilerin verdiği mesleki eğitimi etik açısından inceledikleri araştırmalarında, etik ilkelerin tam anlamıyla uygulanmadığını ve verilen eğitimin yetersiz olduğu belirtilmiştir. Güzel (2006) yapmış olduğu çalışmada, yükseköğretim kurumlarında turizm eğitimi alan öğrencilerin tatmin seviyelerinin düşük düzeyde olduğunu ve verilen turizm eğitiminin öğrencilerin istek, ihtiyaç ve beklentilerini karşılamadığını belirlemiştir. Türkay ve Yağcı (2007) yaptıkları çalışmada, turizm eğitimi alan öğrencilerin bu alanda kariyer sahibi olma beklentilerinde etkili olan nedenlerin başında öğrenilenlerin sektörün beklentilerine uygunluğu ve öğrenilen bilgilerin uygulanabilme imkânı olduğunu belirlemişlerdir. Emir vd. (2008) yaptıkları çalışmada, turizm ve otel işletmeciliği öğrencilerinin yaptıkları stajın kendilerine; insan ilişkilerini yönlerini geliştirmeleri, sektördeki güncel uygulamaları için başında birebir öğrenmeleri, yabancı dil

seviyelerini geliştirmeleri, sektöru ve iş yaşamını tanımaları gibi birçok konuda büyük katkılar sağladığını ortaya çıkarmışlardır.

Luka ve Donina (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışma ise, Letonya'nın turizm alanında da yükseköğretim veren dördüncü büyük yükseköğretim kurumunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı, paydaşların ihtiyaçlarını incelemek ve turizm öğrencilerinin bilgilerini, turizm işletmesinde çalışmak için gerekli beceri ve yeteneklerin düzeyini değerlendirmek ve müfredat geliştirme fırsatlarını belirlemektir. Araştırmanın bulguları turizm işletmelerinde başarılı olmak için gerekli olan bilgi, beceri ve yetenekleri ortaya koymaktadır. Mevcut müfredatın endüstrinin gereksinimlerine ve öğrenci ihtiyaçlarına karşılık geldiğini göstermektedir. Öğrenciler öğrenimleri sırasında edindikleri bilgilere ve geliştirdikleri beceri ve yeteneklere çok değer verirler. İşverenlerin öğrencilerin bilgi, beceri ve yeteneklerini yüksek düzeyde değerlendirmesi bu gerçeği doğrulamaktadır. Kırılar-Can ve arkadaşları (2021) ise çalışmalarında eğitim felsefelerinden yola çıkarak turizm eğitiminin amacı, rolü, sorumluluğu ve sorunlarına yanıt arayarak akademisyenlerin ontolojik ve epistemolojik boyutlara bakış açılarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Sonuçlar, Türkiye'deki turizm fakültelerinin son yıllarda sembolik veya yüzeysel bir yapısal değışime uğradığını göstermektedir. Turizm akademisyenleri, mesleki müfredatın yanı sıra eğitimcilerin rolünü de ön planda tutan eklektik bir yaklaşımı benimsedi. Sonuçlar ayrıca turizm eğitiminin entelektüel kaynaklar ve fiziksel kaynaklardan, yönetim politikalarından ve kurumsal değışimlerden kaynaklanan çeşitli sorunlarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Turizm eğitimi alanındaki bu sembolik ve yapısal değışimler, genel eğitim yaklaşımlarının da dönüşümüne işaret etmektedir. Bu bağlamda, yaygın turizm eğitimi, akademik programların ve eğitimcilerin benimsediğı eklektik yaklaşımın bir sonucu olarak giderek daha önemli hale gelmektedir.

2.3.1.Yaygın Turizm Eğitim

Turizm eğitimi, Türkiye'de örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki başlıkta ele alınmaktadır. Örgün eğitim; lise, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini

kapsamaktadır (Unur ve Köşker, 2015). Yaygın turizm eğitimi hem kamu hem de özel kuruluşlar tarafından verilen kısa süreli, sertifikaya dayalı mesleki kurslardır. Türkiye'de turizm alanında yaygın eğitim faaliyetleri Milli Eğitim Bakanlığı, Turizm Bakanlığı ve bazı özel kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülmektedir (Pehlivan, 2008). Yaygın turizm eğitimi; turizm işletmelerinde çalışmasına rağmen profesyonel turizm eğitimi almamış kişilere meslekleri hakkında bilgi verilmesi ve beceri kazandırılmasını amaçlayan, toplumsal düzeyde gerçekleştirilen turizm eğitimi olup, aynı zamanda geniş kitlelerin yetiştirilmesini de ifade etmektedir (Bozok, 1992). Yaygın eğitimin amacı, turizm sektöründe çalışan vasıfsız işgücüne belirli nitelikler kazandırmak ve bu işgücünün sunduğu hizmetlerin kalitesini artırmaktır (Pehlivan, 2008).

Yaygın eğitim, 1981 yılında kabul edilen ve Türkiye'de uygulanan 2547 Sayılı Kanun uyarınca, yaşamın her kesiminden insanlara farklı alanlarda bilgi ve beceri kazandırmak amacıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütülmesini içerir. MEB, Kültür ve Turizm Bakanlığı, üniversiteler ve Turizmi Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV) Türkiye'de yaygın turizm eğitimiyle ilgilenen ilk kuruluşlar arasındadır (Yapıcı vd., 2021). 1985 yılında kurulan TUGEV, özellikle 1985-1990 yılları arasında Türk turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu personeli yetiştirmek ve turizmdeki kaynakları etkin ve verimli kullanmak için faaliyetlerde bulunan bir kuruluştur.

Günümüzde MEB, Kültür ve Turizm Bakanlığı, üniversiteler, işe yerleştirme merkezleri, meslek kuruluşları, sosyal kuruluşlar, özel eğitim kurumları, belediyeler, halk eğitim merkezleri, işçi sendikaları, turizm kuruluşları gibi çeşitli devlet, yarı kamu ve özel kuruluşların yanı sıra çeşitli ticari ve yerel kuruluşlar yaygın eğitim kapsamındadır. Programlar, bir hafta süren kısa kurslardan 12 ay süren eğitimlere kadar uzanır ve içerik olarak temel turizm ve otel operasyonlarından ileri düzey otelcilik yönetimine kadar çeşitlilik gösterir. Bunlar diploma veren resmi programlar olmasa da, genellikle sertifikalıdır. Bu tür eğitim, öncelikle üniversiteler, MEB, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilmektedir. MEB, yaygın turizm eğitimini halk eğitim ve çıraklık eğitim merkezleri aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Kültür ve

Turizm Bakanlığı genellikle yaklaşık yedi ay boyunca devam eden turizm eğitim merkezlerinde ön büro operasyonları, yiyecek ve içecek hizmetleri, temizlik ve aşçılık konularında düzenli otel yönetimi kursları düzenlemektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı ayrıca talebe yanıt olarak turizm sektörü çalışanları için 2 veya 3 haftalık iş başında eğitim kursları düzenlemektedir (Yeşiltaş vd., 2010). Yaygın turizm eğitimi sonunda katılımcılara sertifika verilmektedir.

2.3.2.Örgün Turizm Eğitimi

Türkiye'de örgün turizm eğitimi; hem devlet hem de özel ortaokullarda ve hem devlet ve vakıf üniversitelerinde verilmektedir. Ortaöğretim düzeyinde örgün turizm eğitimi MEB tarafından yönetilmektedir. Üniversite düzeyinde örgün turizm eğitimi ise, YÖK bünyesinde ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programları gibi farklı düzeylerde verilmektedir. Orta öğretim okulları ve üniversiteler, eğitim döneminin başarıyla tamamlanması üzerine diploma verir. Bu kurumlarda okutulan seçmeli turizm eğitimi dersleri de örgün eğitimin içinde yer almaktadır (Tuna, 2002: 43). Örgün turizm eğitimi, ortaöğretim kurumları tarafından verilen ve YÖK tarafından verilen turizm eğitimi olarak iki gruba ayrılmıştır. Türkiye'de örgün turizm eğitimi kapsamında MEB bünyesinde faaliyet gösteren orta öğretim kurumları bulunmaktadır. Ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlar; ülkelerin kalkınmasında önemli bir rol oynayan turizm sektörünün farklı alanlarında istihdam edilecek nitelikli işgücü yetiştirmeyi amaçlayan, yükseköğrenime hazırlayan okullardır. turizm ve otel işletmeleri için önemli bir ihtiyacı karşılamak üzere öğrencileri mesleğin gerekliliklerine göre hazırlayan lise ve benzeri okullardır. Bu tür okullar, turizm ve otelcilik sektöründe çalışacak olan gelecekteki profesyonelleri yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencileri, işletmelerin taleplerine uygun şekilde donanımlı hale getirerek, sektörün ihtiyaçlarını karşılamak için hazırlar. Bu okullar, öğrencilere bir veya daha fazla yabancı dili etkin bir şekilde konuşma yeteneği kazandırmayı hedefler. Turizm ve otelcilik sektöründe çalışmak, genellikle uluslararası bir ortamda gerçekleşir ve bu nedenle dil becerileri önemlidir. Öğrencilerin, müşterilerle iletişim kurma,

rezervasyon yapma, şikayetleri çözme gibi görevleri yerine getirebilmeleri için yabancı dil bilgisi gereklidir. Ayrıca, bu okullar öğrencileri, sektörde karşılaşacakları çeşitli mesleki becerilere ve bilgilere sahip olmaları için hazırlar. Öğrencilere konaklama işletmeciliği, yiyecek ve içecek hizmetleri, müşteri ilişkileri yönetimi, pazarlama ve satış gibi alanlarda eğitim verilir. Bu sayede, öğrenciler mezun olduklarında sektörde hemen iş bulabilirler ve başarılı bir kariyer yapma şansına sahip olurlar.

MEB’e bağlı turizm eğitimi veren ortaöğretim kurumları olan Mesleki Eğitim Merkezleri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ortaöğretim sonrasında 4 yıllık meslek, uygulama ve staj ağırlıklı turizm eğitimi vermektedir. Turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin ihtiyaç duyduğu elemanları eğiterek öğrencileri üniversiteye hazırlayan bu kurumlarda eğitim gören öğrenciler, teorik ve pratik mesleki ve bilgi ve becerilere sahip, turistlerle iyi iletişim kurabilen bireyler olarak sektörde istihdam edeceklerdir (Eren, 2022). Bu düzeyde turizm eğitimi tamamlayan öğrenciler sektörde istihdam edilebilmekte ve istedikleri takdirde öğrenimlerine devam ederek üniversitelerin ilgili bölümlerinde eğitim alabilmektedirler. YÖK tarafından verilen yükseköğretim düzeyinde turizm eğitime ilerleyen başlıklar altında detaylı olarak yer verilecektir.

2.3.3.Yükseköğretimde Turizm Eğitimi

Sınırların ortadan kalktığı günümüz dünyasında nitelikli iş gücü yetiştirme çabası eğitim kurumlarının en önemli amaçlarından biridir. Bu çerçevede yüksek başarı standardına sahip olan üniversiteler, gençleri toplumların değişen ihtiyaçlarına cevap verebilecek düzeyde eğiten, bilgi ve beceri kazandıran yükseköğretim kurumları olarak karşımıza çıkmaktadır (Güzel, 2006).

Yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi ön lisans programları ile meslek yüksekokullarında verilen eğitim ile başlamaktadır. Meslek yüksekokullarının amacı, gençlere başarılı kariyerler hazırlamak ve sanayi, sanayi ve hizmetlerin rekabet gücünü

artıracak, yeterli bilgi ve beceriye sahip orta düzey işgücünü (teknisyenler, profesyonel çalışanlar vb.) hazırlamaktır (Pehlivan, 2008). Ön lisans düzeyinde verilen turizm eğitimi öğrencilere bilgi ve beceri bileşeni kazandırılarak, turizm sektöründe çalışan orta düzey çalışanların sahip olması gereken nitelikleri kazandırmayı hedeflemektedir (Rutter, 1991). Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde, turizmle ilgili ilk resmi program 1965 yılında Ankara'daki Ticaret Muallim Okulu'nun adının “Ticaret ve Turizm Muallim Mektebi” olarak değiştirilmesiyle açılmıştır. Okulun temel amacı, ortaöğretim düzeyindeki ticaret ve turizm okullarına öğretmen sağlamaktır. 1982 yılında Gazi Üniversitesi kurulduğunda bu okulun adı, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi olarak değiştirilmiştir. 1960'ların sonundan ve 1970'lerin başından itibaren Ege, Boğaziçi, Uludağ ve Hacettepe gibi diğer üniversiteler meslek yüksekokullarında turizm alanında ön lisans programları açmaya başladılar. Hacettepe Üniversitesi'ndeki program dışında, bu programlar daha sonra dört yıllık lisans programlarına yükseltilmiş ve her üniversite bir Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu oluşturmuştur. Çukurova Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi de 1980'lerin başında turizm alanında lisans programları sunmaya başlamıştır (Okumuş ve Yağcı, 2006). Üniversitelerin turizm eğitim programları, çağdaş turizmin karmaşık sosyal, ekonomik ve teknik zorluklarını çözebilen, geniş teorik ve pratik bilgiye sahip, turizm sektöründe çalışabilecek niteliklere sahip, yabancı dil bilen ve üst düzeyde motivasyona sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Timur, 1992).

Lisans eğitiminin dışında lisansüstü düzeyde de turizm eğitimi verilmektedir. Lisansüstü düzeyde, turizmde ilk yüksek lisans programı, 1969 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat, Coğrafya ve Turizm Enstitüsü'nde; ilk doktora programları ise, 1975-1976 yıllarında Boğaziçi ve Ege Üniversitelerinde açılmıştır. 1982 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi'nin kurulmasının yanı sıra Ege Üniversitesi'ndeki turizm programları bu yeni üniversiteye devredilmiştir. 1980'li yılların başından itibaren Gazi ve Dokuz Eylül Üniversiteleri lisansüstü turizm eğitiminde kilit rol oynamışlardır (Okumuş ve Yağcı, 2006).

1980'li yılların başından itibaren Türkiye'de turizm sektörü hızla gelişmiştir. Turizm organizasyonlarında alt, orta ve üst pozisyonlar için kalifiye eleman sıkıntısı ortaya çıkmıştır. Bu eğilime paralel olarak, yüksek öğretimi daha da genişletmek için 1992-2004 yılları arasında 25 devlet ve 21 özel üniversite kurulmuştur. Bu yeni üniversitelerin çoğu ve mevcut olanlar, turizm ve konaklama işletmeciliği alanında ön lisans, lisans ve yüksek lisans programları arasında değişen programlar sunmaya başlamışlardır (Okumuş ve Yağcı, 2006). Yüksek lisans düzeyinde turizm eğitimi en az iki yıl sürerken, doktora düzeyindeki turizm eğitimi ise dört yıl alır ve yüksek lisans, uzmanlık derecesidir (Demirkol ve Pelit, 2002).

Yükseköğretimde sunulan turizm eğitimi, öğrencilerin sektördeki kariyerleri için fırsatlar yaratmaya odaklanmıştır. Turizm eğitimi, genellikle mesleki eğitim olarak adlandırılır ve eğitimciler sektör için yetenekli ve bilgili yönetim personeli yetiştirmeye odaklanırlar (Busby ve Klug, 2001). Turizm yükseköğretiminin nihai amacının turizm endüstrisine profesyonel olarak yetişmiş yetenekler kazandırmak olduğu düşünüldüğünde, müfredatının tasarımı ve öğretim paradigması geleneksel derslerden farklı olmalıdır. Turizm eğitimi sadece teorik müfredatlara odaklanmamalı, aynı zamanda yerel ve küresel düzeyde uygulama fırsatları sağlamalıdır (Ye ve Law, 2021). Lewis (2005)'a göre turizm eğitiminin mesleki ve liberal yönlerini dengelemek, çok yönlü mezun yetiştirme için hayati önem taşımaktadır. Bu denge, turizmde mesleki olarak işlevsel olmasının yanı sıra turizmin gelişimi konusunda eğitilmiş, bilgili ve sorumlu öğrencilerin geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır. Sadece mesleki fakirleşmeye odaklanmak öğrencileri yoksullaştırır ve geliştirmekte olan bir turizm toplumundaki paydaşlara yanıt verme olasılıklarını düşürür. Turizm faaliyetinin yönetimine yeni içgörüler sağlamayı amaçlayan turizm yükseköğretimi, kendisini gelecek için uygun hale getirecektir.

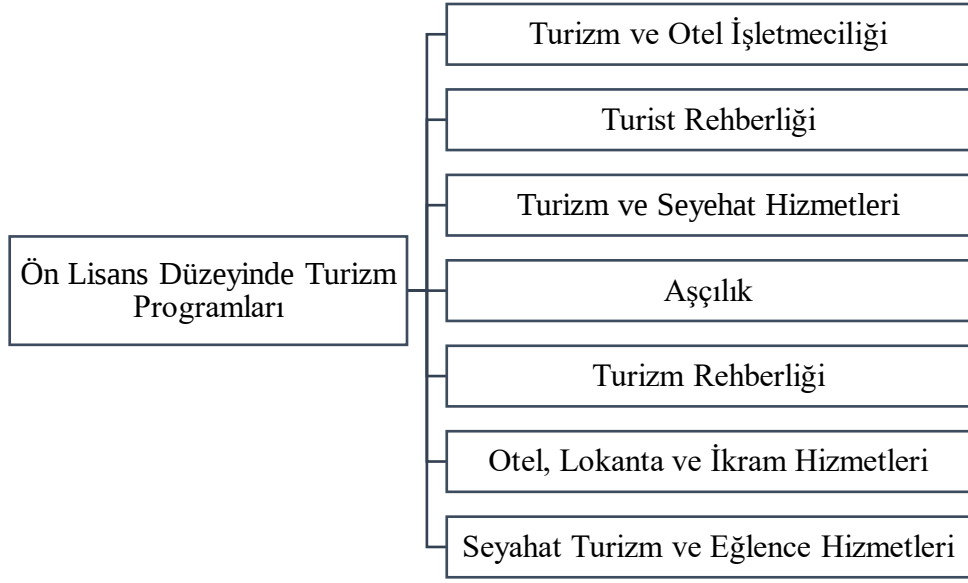
2.4.Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'na Yükseköğretim Kanunu'nun hükmüne göre, turizm eğitimi ön lisans düzeyinde, turizm sektörünün talep ettiği nitelikleri

edinmeyi, ilgili yetkinlikleri geliştirmeyi ve uygulama yapmayı hedefleyen dört yarıyıllık bir yükseköğretim programıdır. Bu tür eğitim programları, 1970'lerin ortalarında başlamış olup genellikle "Turizm İşletmeciliği" adı altında verilmektedir. Programlar arasında "Turizm ve Otel İşletmeciliği", "Turizm ve Seyahat İşletmeciliği" ve "Turist Rehberliği" gibi farklı alanlar yer alır. n lisans düzeyindeki turizm eğitiminin temel amacı, öğrencilere turizm sektöründe çalışan ara elemanların gereksinim duyduğu bilgi ve becerileri kazandırabilmektir (Güzeller, vd., 2009)

n lisans düzeyinde eğitim veren Meslek Yüksekokulları, ihtiyaç duyulan ara insan gücü açığını karşılayacak en önemli yükseköğretim kurumlarındandır. Bu eğitim modeli, turizm sektöründe hizmet ve üretim süreçlerinde rol alabilecek, yönetimde yardımcı olabilecek veya kendi işyerlerini açıp yönetebilecek nitelikli ara elemanları yetiştirmeyi ve sektöre kazandırmayı hedeflemektedir. Dolayısıyla turizm sektöründeki işletmelerde, iyi insan ilişkileri kurabilen, bilgi ve beceriyle donatılmış eğitimli personellerin istihdam edilmesi oldukça önemli bir durumdur. Turizm, otel ve seyahat eğitimi veren okullardan mezun olan öğrencilerin sayısının yıllar geçtikçe artmasının ve bu okullardan mezun olan öğrencilerin turizmde istihdam edilmesinin, Türkiye'deki turizm endüstrisinin gelişimine önemli bir katkısı vardır (Güzel vd., 2014).

n lisans düzeyinde turizm programları, Türkiye'de çeşitli niversiteler ve meslek yüksekokullarında sunulmaktadır. Bu programlar, turizm sektöründe çalışmak isteyen öğrencilere temel turizm bilgisi ve becerilerini kazandırmayı hedeflemektedir. Aşağıda Türkiye'de ön lisans düzeyinde turizm programları hakkında bilgiler yer almaktadır:

Şekil 3: Ön Lisans Düzeyinde Turizm Programları

Turizm ve Otel İşletmeciliği: Türkiye’deki birçok üniversitede bulunan Turizm ve Otel İşletmeciliği Meslek Yüksekokulu, öğrencilere otel işletmeciliği, seyahat acenteciliği, tur operatörlüğü gibi konularda eğitim vermektedir (Olcaı ve Çelik, 2010).

Turist Rehberliği: Türkiye’de meslek yüksekokullarında ön lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi verilmektedir. Bu u eğitim ile öğrencilere önde gelen turizm acentelerinin destekleriyle uygulamalı eğitim imkânı sağlamaktadır (Yenipınar ve Zorkirişci, 2013).

Turizm ve Seyahat Hizmetleri: Bu program, turizm sektöründe çalışmak isteyen öğrencilere turizm işletmelerinde konaklama, seyahat hizmetleri, tur organizasyonu gibi konularda eğitim vermektedir (Kılıç ve Genç, 2023).

Aşçılık: Bu ön lisans programının amacı, konaklama ve yeme-içme sektöründe eksik olan nitelikli, eğitilmiş iş gücünün artırılmasına yardımcı olmak ve gıda sektöründe ulusal ve uluslararası mutfaklardan örnekler sunabilen şef pozisyonlarına aday şefler yetiştirmektir (Doğu Akdeniz Üniversitesi, 2024).

Turizm Rehberliği: Programın amacı, turizm ve turizm yönelimi alanında pratik bilgiye sahip, ÷lke ve dünyadaki gelişmeleri takip edebilen, bilgi ve tecrübeleriyle bölgesine ve ÷lkesine değeri katan, nitelikli personel yetiştirmektir (Anadolu Üniversitesi, 2023).

Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri: Bu bölümün öğrencileri teorik derslerin yanı sıra bilgisayar laboratuvarında yürüt÷len Ön Büro Otomasyon Sistemleri, Yemek Servis Otomasyon Sistemleri gibi uygulamalı derslerle teorik bilgileri kullanma becerilerini geliştirebilirler (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2024).

Seyahat Turizm ve Eğlence Hizmetleri: Genellikle turizm endüstrisi içinde yer alan bir bölümdür. Bu bölüm, öğrencilere turizm, seyahat ve eğlence endüstrilerinde çalışma ve yönetim becerileri kazandırmayı amaçlar. Programlar genellikle turizm sektöründe liderlik rolleri üstlenmek için gerekli olan temel bilgi, beceri ve deneyimi sağlar (Bartın Üniversitesi, 2024).

Ön lisans düzeyinde turizm programları, turizm sektöründe kariyer yapmak isteyen kişilere gerekli temel bilgi ve becerileri sağlamaktadır. Bu programlar, öğrencilere turizm sektöründe çeşitli kariyer fırsatları sunmaktadır.

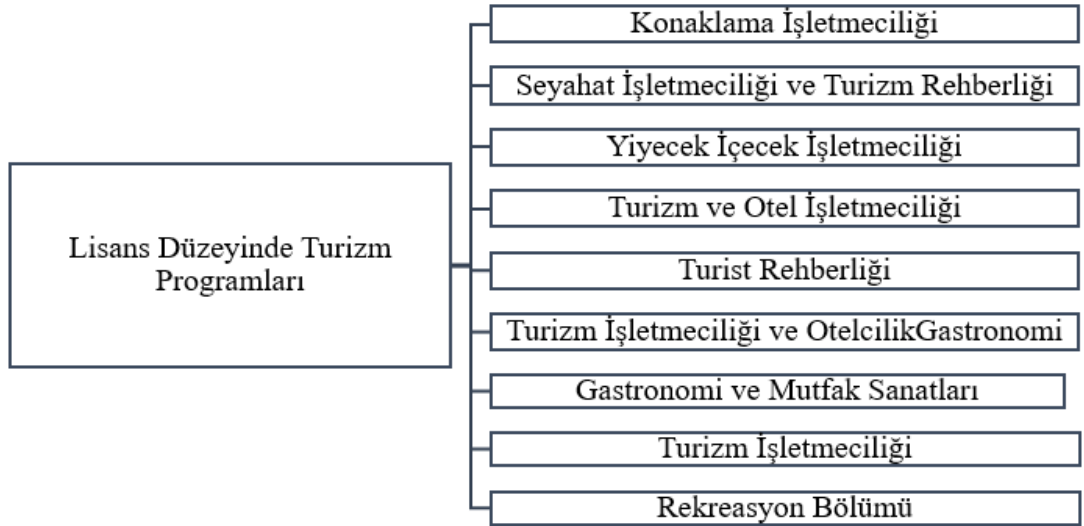
2.5.Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi

Dünya genelinde turizm endüstrisinin sürekli genişlemesi, eğitilmiş profesyonellere olan talebi artırmıştır. Turizm eğitimi, başlangıçta belirli sektörlerde çalışan personel için düzenlenen kurslarla başlamıştır. Bu kurslar, daha sonra teknik ve mesleki okulların kurulmasına yol açmış ve sonunda lisans ve lisansüstü programlara dönüşmüştür. Turizm sektörünün büyümesi, bu alanda yükseköğrenimi kaçınılmaz hale getirmiştir. Türkiye'de, turizm lisans eğitimi 1974 yılında başlamıştır. Lisans düzeyindeki turizm eğitimi, öğrencileri turizm sektöründe orta düzey yöneticilik pozisyonlarında görev alabilecek şekilde yetiştirmeyi amaçlayan en az sekiz yarıyıllık bir yükseköğretim programıdır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na

göre, fakülte, "yüksek düzeyde eğitim, bilimsel araştırma ve yayın yapan, birimleri ile ilişki kurulabilen yükseköğretim kurumu" olarak tanımlanmıştır (Çakmak, 2020).

Üniversitelerde sunulan turizm eğitimi, öğrencilerin gelecekteki endüstri kariyerleri için hazırlanmalarına odaklanmış durumdadır. Ancak, lisans düzeyindeki turizm eğitim programlarında hangi konuların öğretilmesi gerektiği konusunda dünya genelinde tam bir fikir birliği sağlanamamıştır (Wu, vd, 2014). Dünya çapında turizm endüstrisinin sürekli büyümesiyle birlikte, sektörde eğitimli profesyonellere olan talep artmış ve bu doğrultuda yeni bir müfredat şekillendirme çabaları yoğunlaşmıştır (Ring vd., 2009). Turizm eğitimi alan öğrenciler genellikle turizm sektöründe istihdam edilmektedir, bu nedenle öğrencilerin sektörün ihtiyaçlarına uygun olarak yetiştirilmesi son derece önemlidir.

Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren programların içeriği ve yoğunluğu üniversiteden üniversiteye farklılık gösterebilir. Aşağıda öne çıkan lisans programları yer almaktadır:

Şekil 4: Lisans Düzeyinde Turizm Programları

Konaklama İşletmeciliği: Otelcilik sektöründe kariyer yapmayı hedefleyen öğrencilere yönelik bir lisans programıdır. Bu program, öğrencilere otel işletmeciliği, konaklama yönetimi, misafir hizmetleri, işletme stratejileri ve endüstri içindeki en iyi uygulamalar hakkında bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlar. Konaklama İşletmeciliği programı, otel işletmecileri, otel yöneticileri, resepsiyonistler, konuk ilişkileri yöneticileri ve benzeri pozisyonlarda çalışmak isteyenlere yöneliktir (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, 2024).

Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği: Seyahat ve turizm işletmeciliği programları, seyahat acenteleri, tur operatörleri, hava yolu şirketleri ve diğer turizm hizmet sağlayıcıları için gereken becerileri öğrencilere sunar. Bu programlar, turistik paketlerin düzenlenmesi, rezervasyon işlemleri ve seyahat planlaması gibi konularda eğitim verir (Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, 2024).

Yiyecek İçecek İşletmeciliği: Gıda ve içecek sektöründe kariyer yapmayı hedefleyen öğrencilere yönelik bir lisans programıdır. Bu program, öğrencilere restoranlar, kafe, oteller, tatil köyleri, katering işletmeleri ve diğer yeme-içme işletmelerinin yönetimi ve işletilmesi konularında bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlar (Gedik Üniversitesi, 2024).

Turizm ve Otel İşletmeciliği: Öğrencilere otel işletmeciliği, konaklama yönetimi, restoran yönetimi ve misafir ilişkileri yönetimi gibi konularda derinlemesine bilgi ve beceri sunar. Bu programlar, otel ve konaklama işletmelerinde liderlik pozisyonlarına hazırlar (Ankara Üniversitesi, 2024).

Turist Rehberliği: Turizm sektöründe kariyer yapmak isteyen öğrencilere yönelik bir lisans programıdır. Bu program, öğrencilere turistik destinasyonlar hakkında bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlar ve turist gruplarını gezdiren ve bilgilendiren profesyonel turist rehberlerinin yetiştirilmesini hedefler (Kapadokya Üniversitesi, 2024).

Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik: Turizm sektöründe kariyer yapmayı hedefleyen öğrencilere yönelik bir lisans veya yüksek lisans programıdır. Bu program, öğrencilere otel işletmeciliği, seyahat acentası yönetimi, tur operatörlüğü, restoran yönetimi ve genel turizm işletmeciliği gibi konularda eğitim verir. Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik programı, turistik destinasyonların, konaklama tesislerinin ve yiyecek-içecek işletmelerinin etkili bir şekilde yönetilmesi ve işletilmesi için gereken becerileri kazandırmayı amaçlar (Mersin Üniversitesi, 2024).

Gastronomi ve Mutfak Sanatları: Öğrencilere mutfak sanatlarına odaklanarak yemek pişirme becerileri kazandırmayı amaçlar. Bu programda, öğrenciler yemek pişirme tekniklerini öğrenir, yemek sunumu ve mutfak hijyeni gibi konuları üzerinde çalışırlar (Bahçeşehir Üniversitesi, 2024).

Turizm İşletmeciliği: Öğrencilere turizm endüstrisinde liderlik rollerini üstlenebilmeleri için gerekli olan bilgi ve becerileri sağlar. Bu program genellikle turizm pazarlaması, destinasyon yönetimi, konaklama işletmeciliği ve etkinlik yönetimi gibi konuları içerir (Pamukkale Üniversitesi, 2024).

Rekreasyon Bölümü: İnsanların boş zamanlarını etkili bir şekilde değerlendirmelerine yardımcı olmayı amaçlar. Bu program, öğrencilere spor yönetimi, açık hava etkinlikleri planlama, rekreasyon programları tasarlama ve etkinlik organizasyonu gibi konularda eğitim verir (Bingöl Üniversitesi, 2024).

2.6. Mesleki Turizm Eğitiminin Sorunlar

Turizm eğitim kurumlarının ve turizm eğitimi alan öğrenci sayısının artması, bu alanda çeşitli sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Solmaz, 2019). Bu çalışmalarda sorunların farklı yönleri ortaya konulmuştur. Bu bağlamda turizm eğitiminde karşılaşılan bazı yaygın sorunlar aşağıda başlıklar halinde ele alınmaktadır.

2.6.1.Turizm Eğitimi Politikası ve Planlaması Sorunu

Turizm eğitimi politikası ve planlaması, bir ülkenin turizm sektörünün gelişimini desteklemek ve turizm endüstrisinin ihtiyaçlarını karşılamak için önemlidir. Ancak önceki araştırmalar bu alanda çeşitli sorunların ortaya çıktığını ortaya koymaktadır. Tablo 3'te bu alanda karşılaşılan sorunları ele alan çalışmalar özetlenmektedir.

Tablo 3: Turizm Eğitimi Politikası ve Planlaması Sorunu

Yazar (lar)	Sorun Alanı
Hacıoğlu, N. (1985)	Planlama eksikliği nedeniyle mezunlarının yalnızca % 6'sı turizm sektöründe çalışmaktadır
Kızılırmak, İ. (2000)	Turizm programları öğrencilerin en çok tercih ettiği programlar arasında yer almamaktadır.
Kuşluvan, S. ve Kuşluvan, Z. (2003).	Dört yıllık turizm ve otel işletmeciliği lisans programlarındaki öğrencilerin % 33'ünün turizm endüstrisinde çalışmak istemediğini belirtmektedir.
Uğurlu, K., & Çakmak, T. F. (2005)	Etkili turizm politikası ve planlaması, devlet kurumları, yerel topluluklar ve özel sektör aktörleri dahil olmak üzere çeşitli paydaşlar arasında işbirliğini gerektiren planlama yapılması gerekmektedir.
Boylu, Y. (2008)	Turizm eğitiminin ilkeleri ile sektörel turizmden beklentiler ve rolü konusunda sınır çizgisi henüz belirlenmemiş ve bu konuda makro planlar oluşturulmamıştır.

Kozak, M. A. (2009)	Eğitim sürecinin başından sonunda kadar geçen süreyi kapsayacak makro iş planlamasının olmaması.
Yeşiltaş, M., Öztürk, Y., & Hemmington, N. (2010).	Turizm eğitiminde sektöründe ihtiyaç duyacağı insan kaynaklarını hesaba katan bir planlama eksikliği vardır.
TURSAB, (2022)	Uygulanan yanlış politikalarla doyma noktasına gelen sektörde iş bulamayan, ancak yurt dışında çözüm arayan işsiz, potansiyel işsiz nesiller yaratılmaktadır.
Williams, A. M., & Hall, C. M. (2000)	Turizm eğitimi, iş gücü ihtiyaçlarını karşılamak için hükümet organları, yerel topluluklar ve özel sektörün işbirliğini içeren bir yaklaşımı gerektirmektedir.
Richards, G. (2002)	Turizm eğitiminde dil becerilerinin entegrasyon eksikliği, öğrencilerin uluslararası turizm pazarlarında iş bulma olanaklarını sınırlamaktadır
Pizam, A., & Okumus, F. (2013)	Turizm eğitimi müfredatları ile endüstri gereksinimleri arasındaki boşluk, kapsamlı politika reformları ve stratejik planlama gerektirmektedir.
Sheldon, P. J., Fesenmaier, D. R., & Tribe, J. (2011)	Turizm sektörünün değişen talepleri, eğitim programlarının sürekli gözden geçirilmesi ve endüstri eğilimleriyle uyumlu hale getirilmesini çağırılmaktadır.

Turizm eğitimi politikası ve planlaması ekonomik, sosyal ve çevresel gibi çeşitli faktörleri dikkate alan kapsamlı ve bütünlük bir yaklaşıma dayalı olarak geliştirilmelidir. Ancak bazı durumlarda böyle bir yaklaşımın eksikliği söz konusu olabilir ve bu durum politika ve planlama uygulamalarında sorunlara yol açabilir. Kozak (2009), akademik turizm eğitimin genel durumunu incelediği çalışmasında turizm eğitimi sürecinin başından sonunda kadar geçen süreyi kapsayacak makro iş planlamasının olmamasını turizm eğitiminde önemli bir sorun alanı olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda araştırmada, turizm eğitiminin bu aşamasında eğer önümüzdeki yıllar hedefleniyorsa bunun eğitime ve bilgiye yatırımla sağlanabileceği göz ardı edilmemesi gerektiği belirtilmiştir. Bu aşamada, öncelikle turizm eğitiminin yeniden yapılandırılmasına ve bunu gerektiren dinamiklere dikkat etmek ve izlenecek süreç hakkında doğru karar vermek gerektiği vurgulanmıştır.

Boylu'ya (2008) göre, turizm eğitiminin ilkeleri ile sektörel turizmden beklentiler ve rolü konusunda sınır çizgisi henüz belirlenmemiş ve bu konuda makro planlar oluşturulmamıştır. Mevcut durumun bu veya başka şekillerde sorgulanması, turizm eğitim ve öğretimi için ortak bir anlaşma ve anlayış temeli sağlayabilir. Turizm eğitimi, eğitim sürecinin tüm adımları dikkate alınarak ele alınmalıdır. İlk, orta ve yükseköğretimde turizm derslerinin her basamağın özelliğine göre tasarlanmaması, “öğretmenin öğrenci merkezli olması gerektiği” ilkesinin ihlali anlamına gelmektedir. Turizm gibi pek çok ekonomik, sosyokültürel ve politik yapıyı ilgilendiren bir disiplinin öğretiminin uygulanabilir bir yöntemle incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Günümüze gelindiğinde her düzeyde aynı içerik, aynı hedefler ve aynı yöntemlerle öğretim yapma monotonluğunun tek alternatifi bazı öğretmen ve öğretim elemanlarının bireysel ve mesleki farklılıklarıyla değişim yaratmalarıdır. Bu da bu alandaki eğitimin plansız olduğunun bir kanıtıdır ve disiplinin sorunlarına ilişkin müzakerelerde bu bireysel farklılıkların ortaya konulması, müzakerelerin de yöntem eksikliğinin olduğunu göstermektedir (Boylu, 2008). Yeşiltaş ve arkadaşlarına (2010) göre Türk turizm sektörü hızla gelişmiş ve eğitim kurumları sektörün insan kaynağı ihtiyacını hem nicelik hem de personel kalitesi açısından karşılayamamıştır. Bunun

sonucunda Türk turizm sektörü birkaç yıldır kalifiye personel sıkıntısı yaşamaktadır. Bu, kalkınmanın insan kaynaklarına ilişkin etkilerini hesaba katmayan bir turizm eğitimi geliştirme stratejisinin sonucudur. Başka bir deyişle, daha genel ulusal turizm kalkınma planlarının bir parçası olarak insan kaynakları geliştirme planlamasının eksikliği vardır.

Turizm eğitiminde ortaya çıkan planlama sorunu öğrencilerin turizm programlarını tercih etme durumlarını olumsuz etkilemektedir. Kızılırmak'ın (2000) da belirttiği gibi, turizm programlarının öğrencilerin en çok tercih ettiği programlar arasında yer almadığı, bazılarının ise aldıkları puan nedeniyle diğer alanlarda yer alamadıkları bilinmektedir. Orta öğretim için genel puanları ortalamanın altındadır ve diğer birçok öğrenciden daha az kararlı ve hırslıdırlar. Turizm ön lisans programlarına kaydolmadan önce, turizm sektörü ve uzun vadede kariyer beklentileri hakkında net bir bilgiye sahip değildirler. Birinci grupta karşılaştırıldığında, sadece turizm organizasyonlarını yönetme becerilerini ve bilgilerini geliştirmeleri değil, aynı zamanda işlevsel alanlarda bazı uygulamalı beceriler geliştirmeleri gerekmektedir. Ayrıca söz konusu planlama eksikliği nedeniyle sektörün insan kaynağı ihtiyacının tam olarak belirlenememesi turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim süreci sonunda farklı sektörlerde çalışmalarına neden olmaktadır. Birçok araştırma, turizm okullarından mezun olanların çoğunun turizm sektöründe çalışmak istemediğini ortaya koydu. Hacıoğlu'nun (1985) araştırmasına göre turizm mezunlarının yalnızca % 6'sı turizm sektöründe çalışmaktadır. Yani mezunların % 94'ü ekonominin diğer sektörlerinde çalışmayı seçmişti. Kuşluvan ve Kuşluvan (2003), dört yıllık turizm ve otel işletmeciliği lisans programlarındaki öğrencilerin % 33'ünün turizm endüstrisinde çalışmak istemediğini belirtmektedir.

Turizm eğitimi politikası ve planlaması sorunu, TURSAB tarafından da dile getirilmiştir. TURSAB (2022) tarafından düzenlenen 2. Turizm Forumunda Türkiye'de turizm eğitimi alanındaki en temel sorunun planlamadan kaynaklı nitelik sorunu olduğu eğitime genellikle nicelik olarak bakılmasının niteliksiz eğitimi beraberinde getirdiği belirtilmektedir. Söz konusu rapora göre, son yıllarda Türkiye'de turizm alanında

yükseköğretim veren fakültelerin sayısı artmıştır. Hatta aynı üniversite içerisinde farklı fakülteler veya farklı bölümler aynı anda açılabilmekte, bu da kamu kaynaklarının israfına yol açmaktadır. Türkiye'de sadece ara eleman yetiştirmek üzere uzmanlık eğitimi veren 81 eğitim kurumu ve çeşitli üniversitelerde 155 meslek yüksekokulu bulunmakta ve bu çok ciddi bir rakamdır. Turizm otelciliği, turizm ve turizm hizmetleri, turizm işletmeciliği, turizm animasyonu, kültürel miras ve turizm, aşçılık, şekerleme ve catering hizmetleri, sağlık turizmi işletmeciliği, marina hizmetleri başlıkları altında turizm alanında eğitim veren birçok farklı bölüm bulunmaktadır. Bu okulların hemen hepsi aynı müfredatta aynı konuları öğretmektedir. Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun (YÖK) 2023 yılı verilerine göre Türkiye'de 63 tane turizm fakültesi bulunmaktadır. Bu fakültelerin 38'i devlet üniversitelerinde, 25'i ise vakıf üniversitelerinde yer almaktadır. Ülke olarak her zaman ne kadar çok insan yetiştirilirse o kadar çok kazançlı çıkılır mantığı ile miktara odaklanılmaktadır. Ancak Türkiye'de bu tür politikalarla doyma noktasına gelen sektörde iş bulamayan, ancak yurt dışında çözüm arayan işsiz, potansiyel işsiz nesiller yaratmaktadır.

urizm eğitimi, öğrencilerin sektörde başarılı olabilmeleri için çok yönlü bir yaklaşımı gerektirmektedir. Williams ve Hall (2000), turizm eğitiminin iş gücü ihtiyaçlarını karşılamak için hükümet organları, yerel topluluklar ve özel sektörün işbirliğini içeren bir yaklaşımı benimsemesi gerektiğini belirtmektedir. Bu işbirliği, eğitim programlarının daha etkili olmasını ve öğrencilerin mezuniyet sonrası iş bulma şanslarının artmasını sağlayacaktır.

Richards (2002), turizm eğitiminde dil becerilerinin entegrasyon eksikliğinin, öğrencilerin uluslararası turizm pazarlarında iş bulma olanaklarını sınırladığını vurgulamaktadır. Dil becerilerinin müfredatta yeterince yer almaması, öğrencilerin yabancı turistlerle etkili iletişim kurmalarını engellemektedir. Bu nedenle, turizm eğitimi programlarına yabancı dil derslerinin dahil edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Pizam ve Okumus (2013), turizm eğitimi müfredatları ile endüstri gereksinimleri arasındaki boşluğun, kapsamlı politika reformları ve stratejik planlama

gerektirdiğini belirtmektedir. Eğitimin sektörle uyumlu hale getirilmesi için müfredatın sürekli güncellenmesi ve endüstri ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Bu, öğrencilerin mezuniyet sonrası sektörde daha hızlı adaptasyon göstermelerini sağlayacaktır.

Sheldon, Fesenmaier ve Tribe (2011), turizm sektörünün değişen taleplerinin, eğitim programlarının sürekli gözden geçirilmesi ve endüstri eğilimleriyle uyumlu hale getirilmesini çağırılmaktadır. Sektörün dinamik yapısı nedeniyle eğitim programlarının esnek olması ve yenilikçi yaklaşımları içermesi gerekmektedir. Bu sayede öğrenciler, sektördeki değişimlere daha hızlı uyum sağlayabileceklerdir.

Turizm eğitimi politikası ve planlaması, turizm sektörünün sürdürülebilir ve rekabetçi bir şekilde gelişmesine yardımcı olmalıdır. Bu nedenle, bu alanlarda yapılan çalışmaların etkili olması önemlidir. Ayrıca Turizm politikası ve planlamasının başarılı bir şekilde uygulanması için izleme ve değerlendirme şarttır.

2.6.2.Akademik Yeterlik ve Öğretim Programı Sorunları

Turizm eğitiminde akademik yeterlik ve öğretim programlarıyla ilgili çeşitli sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar, öğrencilerin turizm sektörüne hazırlanmasını ve sektörün ihtiyaçlarını karşılamasını zorlaştırabilir. Tablo 4'te bu alanda karşılaşılan sorunları ele alan çalışmalar özetlenmektedir.

Tablo 4: Akademik Yeterlik ve Öğretim Programı Sorunları

Yazar (lar)	Sorun Alanı
Ergin, A., & Yağcı, Ö. (2003)	Nitelikli öğretim elemanı eksikliği özellikle turizm meslek liselerinde ciddi bir sorun olmuştur.
Okumus, F., & Yağcı, O. (2006)	Nitelikli akademik kadro eksikliği, yanlış tasarlanmış müfredatlar, öğrenciler için sınırlı uygulamalı eğitim fırsatları turizm

	eğitimindeki sorunlardır.
Boylu, Y. (2008)	Turizm eğitiminde en önemli sorunun “içerik” sorunudur. Öğretim programlarında aynı becerilerin kazanılması hedeflenmektedir.
Kozak, M. A. (2009).	Ön lisans ve lisans düzeyindeki eğitim programlarının müfredatları birbirlerini destekleyici özellikte değildir.
Yeşiltaş, M., Öztürk, Y., & Hemmington, N. (2010).	Eğitim kurumları hem personel sayısı hem de nitelik açısından büyüyen sanayiye gerekli insan kaynağı tabanını sağlayamamaktadır. Ayrıca Yüksek lisans ve doktora programları açısından, akademik personel ve özellikle araştırma görevlisi akademik personel sayısının yetersizliği en büyük sorundur.
Temizkan, R., & Temizkan, S. P. (2014).	Dünyada turizm eğitim sistemlerine ilişkin görüş ve yaklaşımlarda çeşitlilik olduğu açıktır. Bu çeşitlilik, turizm eğitim kurumlarında çok çeşitli ders müfredatlarının bulunmasına yol açmaktadır. Ayrıca ülke içinde de turizm eğitimi veren kurumlar arasında müfredat farklılıkları görülebilmektedir
Ilban & Kaşlı (2015)	Turizm ve otelcilik programlarının müfredatlarında köklü farklılıklar vardır ve bunların öğrencilerin endüstrinin gerektirdiği beceri, bilgi ve tutumları geliştirmede başarısız oldukları sıklıkla tartışılmaktadır.

Yedla, V. R., & Ajoon, E. J. (2022)	Pandemi sırasında pedagojinin ani bir şekilde -öğrenmeye kayması, ağı ve teknik aksaklıklar, gerekli alet ve ekipmanların bulunamaması, çevre, pandemi durumu, stres, iş yükü ve kaynak eksikliği nedeniyle çalkantılara neden olmuştur.
Cooper, C., & Shepherd, R. (2002)	Turizm eğitimi programlarının yeterince güncellenmemesi ve akademik personelin sektörle uyumsuzluğu eğitimde büyük boşluklar yaratmaktadır.
Evans, N., & Thomas, R. (2004)	Turizm eğitimi veren kurumlarda akademik personelin yetersizliği ve müfredatın endüstri taleplerine yanıt verememesi ciddi sorunlardandır
Sharpley, R. (2005)	Turizm eğitiminde öğretim elemanlarının akademik ve sektörel deneyim eksikliği, öğrencilerin iş piyasasında rekabet edebilme yeteneğini olumsuz etkilemektedir.

Turizm eğitiminde en önemli sorunun “içerik” olduğu konusunda yaygın bir kanı vardır. Sorun bazen devletin turizm sektörüne müdahale etmemesi ve sektörün devlet müdahalesinden arındırılması, bazen de turizm sektörünün tamamen Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın denetiminde olması gerektiği önerisiyle çözülmeye çalışılmıştır.

Turizm eğitimi ile ilgili tartışmaların “içerik” sorununa sıkı sıkıya bağlı olmasının nedenlerinden biri de “aşırı özveri” meselesidir. “İçerik” konusundaki katı titizlik, turizm eğitimi alanındaki bazı bilim adamlarını tatmin edecek bir öneriye yol açmamış ve ortaya atılan tek öneri, ekonomi ve işletme müfredatının alana entegre edilmesi olmuştur (Boylu, 2008). Ergin ve Yağcı’ya (2003) göre nitelikli öğretim elemanı eksikliği özellikle turizm meslek liselerinde ciddi bir sorun olmuştur. Dört yıllık turizm ve otelcilik okullarının ilk mezunlarından bazıları ve turizm alanında yüksek lisans programlarından mezun olanlar bu öğretmenlik kadrolarının bir kısmını doldurmuşlardır. Bununla birlikte, turizmle ilgili bu programlardaki öğretim elemanlarının birçoğunun ne turizm alanında örgün eğitimi ne de endüstride çalışma deneyimi olmadığı da yaygın olarak bilinmektedir. Turizmle ilgili programlar sunmanın yanı sıra, çoğu meslek lisesi muhasebe, bilgisayar, elektronik ve diğer alanlarda diğer iki yıllık ön lisans programları sunmaktadır. Genellikle turizmi kolay bir alan olarak görülmekte ve turizm ve otelcilikte özel öğretim ve eğitim ihtiyacının çoğu zaman farkında değiller. Bu durum genellikle müfredat tasarımında, turizm öğrencilerinin anlaşılmasında ve endüstri ile ilişkilerin kurulmasında büyük sorunlar yaratmaktadır. Nitekim Kültür ve Turizm Bakanlığı (2002) göre bu programlarda kalifiye eleman eksikliği uygulamalı ve uygulamalı konuların öğretimini olumsuz etkilemiştir. İlban ve Kaşlı’ya (2015) göre, turizm ve otelcilik programlarının müfredatlarında köklü farklılıklar vardır ve bunların öğrencilerin endüstrinin gerektirdiği beceri, bilgi ve tutumları geliştirmede başarısız oldukları sıklıkla tartışılmaktadır. Bunu aşmak için Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK, 2001 yılında ülke genelindeki meslek liselerindeki tüm iki yıllık ön lisans programlarında müfredatın standart hale getirilmesi için ortak bir proje başlatmış ve uygulamıştır. Yeni müfredat da bölgesel farklılıkları tanımamakta, bazı önemli konuları göz ardı etmekte ve bazı basit konulara çok fazla odaklanmaktadır (Ergin ve Yağcı, 2003). Temizkan ve Temizkan’a (2014) göre de dünyada turizm eğitim sistemlerine ilişkin görüş ve yaklaşımlarda çeşitlilik olduğu açıktır. Bu çeşitlilik, turizm eğitim kurumlarında çok çeşitli ders müfredatlarının bulunmasına yol açmaktadır. Ayrıca ülke içinde de turizm eğitimi veren kurumlar arasında müfredat farklılıkları görülebilmektedir. Sektör

açısından bakıldığında, kurumların verdiği eğitimin kalitesini belirleyecek bir standart olmadığı için işverenler mezunlar hakkında herhangi bir yargıda bulunamamaktadır.

Okumuş ve Yağcı'ya (2006) göre, ön lisans programlarında turizm eğitimi alan öğrencilerin örgün eğitimlerinin bir parçası olarak turizm işletmelerinde 45 ila 60 iş günü geçirmeleri gerekmektedir. Bunun ilk iki yarıyıldan sonra yapılması gerekmektedir. Öğrenciler, endüstriyel yerleştirme kuruluşlarını kendileri bulabilirler veya alternatif olarak meslek liseleri uygun turizm kuruluşlarını bulmalarına yardımcı olabilir. Ancak bu konuyla ilgili çeşitli sorunlar da bildirilmiştir (Ergin ve Yağcı, 2003). Birincisi, daha önce de belirtildiği gibi, birçok meslek lisesi ana turizm destinasyonlarından uzak bölgelerde bulunmaktadır ve öğrencilerinin endüstriyel yerleşimleri için uygun turizm kuruluşlarıyla ilişkiler kurmakta sıklıkla zorluklarla karşılaşmaktadır. İkincisi, Türkiye'de turizmin zirve yaptığı sezon Mayıs başında başlar ve Eylül ayında sona erer. Bu nedenle turizm kuruluşları, bu dönemde eleman çalıştırmayı tercih etmektedir. Ancak, üniversitelerde akademik yıl normalde Eylül ortasında başlar ve Haziran sonunda sona erer. Üniversiteler, turizm programlarında bazı yoğun eğitim ve öğretime izin vererek ve kış tatilini kısaltarak bu sorunu aşmaya çalışmıştır. Ancak, bu tür düzenlemeler zordur ve hem öğrenciler hem de öğretim ve idari personel için daha fazla idari ve bürokratik zorluklar yaratma eğilimindedir. Endüstriyel yerleştirmelerle ilgili bir başka sorun da, öğrenci alan turizm kuruluşlarının onları genellikle ucuz işgücü olarak görmesi ve onlardan uzun saatler çalışmalarını beklemesidir. Öğrencilerin buna hazırlıklı olmaması iki tarafı da hayal kırıklığına uğratar. Son olarak, kaynak kısıtlamaları nedeniyle, öğretim elemanlarının turizm işletmelerinde yaptıkları stajlar sırasında öğrencileri ziyaret etmeleri genellikle zordur (Okumuş ve Yağcı, 2006).

Ilban ve Kaşlı'ya (2015) göre, turizm ön lisans programlarına kayıt yaptıran öğrenciler iki gruba ayrılabilir. Bu iki grup arasındaki belirgin farklılıklar, öğretim ve eğitimde zorluklara ve sorunlara yol açmıştır. Birinci grup orta öğretim otelcilik ve turizm okullarından gelmektedir. 11 yıllık zorunlu ilköğretimin ardından öğrenciler bu okullarda üç yıl süreyle turizm ve otel işletmeciliği eğitimi alabilmektedir. Bu süre

içinde sadece sektör hakkında iyi bir bilgi birikimi geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda turizm organizasyonlarında stajyer olarak çalışırlar. Öte yandan, orta öğretim ve eğitimleri boyunca matematik, biyoloji, kimya ve edebiyat gibi ana konuları derinlemesine incelemesinle. Bu nedenle, diğer programlar için ulusal üniversite yeterlik sınavında yer alma şansları çok düşüktür. Turizm alanında ön lisans derecelerine başladıklarında, pratik beceri ve bilgilerine ek olarak, turizm ve konaklama organizasyonlarını yönetme konusunda daha fazla bilgi ve beceri geliştirmek isterler. Ancak, bu öğrenciler genellikle ön lisans düzeyindeki öğretme ve öğrenme uygulamalarının, otelcilik ve turizm ortaokullarında öğrendiklerinin tekrarı olduğundan şikâyet etmektedirler. Turizm ön lisans programlarına gelen ikinci grup öğrenciler üç yıllık normal ortaokullardan gelen öğrencilerdir. Diğer taraftan Türkiye’de turizm alanında lisans diploması, normalde sekiz s0mestr s0ren d0rt yıllık bir öğrenim s0resinin başarıyla tamamlanmasının ardından verilmektedir. Programlar arasında farklılıklar olmakla birlikte, öğrencilerin mezun olabilmeleri için 50’den fazla ders almaları ve 150’den fazla kredi almaları gerekmektedir. ABD, İngiltere ve Avustralya’daki turizm ve otelcilik okullarıyla karşılaştırıldığında (Hobson, 1999), öğrenciler daha fazla ders çalışmak ve daha fazla kredi kazanmak zorundadır. Birçok yönden lisans bölümlerinin sorunları meslek liselerindeki ve ön lisans programlarının sorunlarına benzese de güçlükleri ön lisans programlarına göre belki daha hafiftir (Okumuş, 2003).Ön lisans programlarında olduğu gibi, nitelikli öğretim elemanı eksikliği turizmde d0rt yıllık lisans programlarında da önemli bir sorun olmuştur. İlk zamanlarda, alanında nitelikli akademisyen eksikliği nedeniyle, başta iktisat, işletme, coğrafya, eğitim ve dilbilim olmak üzere diğer disiplinlerden bazı akademisyenler turizm alanına geçerek önemli konumlarda bulunmuştur. Bu eğilim, turizm alanında hem lisans hem de lisansüstü programların müfredatları üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Bununla birlikte, yıllar geçtikçe, turizm lisans ve lisansüstü programlarından mezun olanlar bu akademik kontenjanların bir kısmını kademeli olarak doldurmuştur. Meslek liselerindeki önlisans programlarına göre d0rt yıllık lisans programları daha kaliteli öğretim kadrosuna sahiptir. Yönetim yapısı açısından, bu d0rt yıllık lisans programlarının çoğu bağımsız turizm ve otelcilik liseleri tarafından verilmektedir. İlk

zamanlarda bu okulların müdürleri başka alanlardan akademisyenlerdi. Birçok okul için durum hala böyle olsa da, son yıllarda bu tür okulların yönetiminde alan dışı akademisyenlerden lisans ve lisansüstü derecelerini turizm ve otelcilik alanında tamamlamış yerli turizm akademisyenlerine kademeli bir geçiş olmuştur. Bu geçişin devam edeceğine ve bunun müfredat ve diğer alanlara olumlu etkisinin gelecekte görüleceğine inanılmaktadır (Okumuş ve Yağcı, 2006).

Akıncı (2015) tarafından yapılan araştırmaya göre, mesleki turizm eğitimi alanında kaliteyi olumsuz etkileyen bazı faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler arasında sınavsız öğrenci alımı, program müfredatının sürekli değişmesi, uygulama alanlarının yetersizliği, okul-sektör işbirliğinin düşük seviyede olması, yabancı dil eğitimindeki zorluklar ve staj imkanlarının durumu yer almaktadır. Turizm eğitiminde öğrencilere aynı becerilerin kazandırılmaması gerekir. Çünkü alanda farklı düzeyde eğitim almış çalışanların ayırt edici ve karakteristik becerilere sahip olması beklenir. Örneğin, bir ortaokul mezununun teknik açıdan yetenek sergilemesi beklenirken, bir üniversite mezununun kavramsal beceriler (yönetim becerileri) sergilemesi beklenir. Garip olan, ortaöğretim ve üniversite eğitiminin içeriklerinin neredeyse hiç farklı olmamasıdır. Bu bağlamda farklı eğitim düzeyleri arasındaki benzer yönlerin ortaya çıkarılması büyük önem taşımaktadır. Farklı düzeylerde öğretilecek ortak konular, öğrenenin konuyu daha etkin ve kapsamlı kavrayabileceği düzeyde sunulmalıdır. Yaygın eğitim kurumlarında verilen dersler devam etmekte olup örgün eğitimdeki aksaklıklar devam etmekte ve farklı aksaklıklar ortaya çıkmaktadır. Öncelikle halk eğitim programlarına katılanlara görece kısa sürede çeşitli disiplinlerdeki konuları benimsetmek sağlanmakta ve örgün eğitim müfredatlarında yer alan konular kısa sürede tekrarlanmaktadır. Ancak alandaki yaygın eğitimin eğitmekten ziyade eğitmeye yönelik bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Yaygın eğitim, bir mesleğe yönelik becerilerin nispeten kısa sürede kazandırılmasını amaçlamalıdır (Boylu, 2008).

Öte yandan COVID-19 salgını tüm dünyayı tehlikeye sokmuş ve eğitim sektöründe yaşanan aksaklıklar nedeniyle ani bir şekilde çevrimiçi pedagojiye geçiş yaşanmıştır. Pedagojideki bu ani geçiş, öğretmenlerin ve öğrencilerin hazır

bulunuşluğu, öğrenme altyapısı ve ortamı, öğrencinin çevresi ve durumları dikkate alınmadan gerçekleşmiştir. Yedla, ve Ajoon'a (2022) göre pandemi sırasında pedagojinin ani bir şekilde e-öğrenmeye kayması, ağ ve teknik aksaklıklar, gerekli alet ve ekipmanların bulunamaması, çevre, pandemi durumu, stres, iş yükü ve kaynak eksikliği nedeniyle çalkantılara neden olmuştur. Bu da eğitimin kalitesi ve etkililiği konusunda endişelere neden olmuştur. Bunun için çevrimiçi pedagojiye yönelik müfredatın planlanması ve yeniden tasarlanması gerekmektedir. Bu sorunların üstesinden gelmek için turizm eğitimi sağlayan kurumların, güncel içerikleri, işbirlikleri ve pratik deneyimleri artırmak için çaba sarf etmeleri önemlidir. Ayrıca, sektörün ihtiyaçlarına ve değişen trendlere daha iyi ayak uydurmak için programlarını sürekli olarak gözden geçirmeleri gerekebilir.

Cooper ve Shepherd (2002), turizm eğitimi programlarının yeterince güncellenmemesi ve akademik personelin sektörle uyumsuzluğunun, eğitimde büyük boşluklar yarattığını belirtmektedir. Eğitim programlarının endüstri taleplerine uygun hale getirilmesi, öğrencilerin mezuniyet sonrası sektöre daha kolay adapte olmasını sağlayacaktır.

Evans ve Thomas (2004), turizm eğitimi veren kurumlarda akademik personelin yetersizliği ve müfredatın endüstri taleplerine yanıt verememesinin ciddi sorunlar arasında yer aldığını vurgulamaktadır. Bu sorunların çözümü için, akademik kadronun güçlendirilmesi ve müfredatın endüstri gereksinimlerine göre sürekli güncellenmesi gerekmektedir.

Sharpley (2005), turizm eğitiminde öğretim elemanlarının akademik ve sektörel deneyim eksikliğinin, öğrencilerin iş piyasasında rekabet edebilme yeteneğini olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Öğretim elemanlarının sektörel deneyim kazanması ve bu deneyimlerini öğrencilere aktarması, eğitim kalitesini artıracaktır.

2.6.3.Kuruluş Yeri ile Eğitim Araç ve Gereçleri Sorunu

Turizm eğitiminde kuruluş yeri ile eğitim araç ve gereçleri sorunları, öğrencilerin kaliteli bir eğitim almasını etkileyebilir. Tablo 5’te bu alanda karşılaşılan sorunları ele alan çalışmalar özetlenmektedir.

Tablo 5: Kuruluş Yeri ile Eğitim Araç ve Gereçleri Sorunu

Yazar (lar)	Sorun Alanı
Aymankuy, Y. (2002)	Okulların konumlarının uygunluğu, insan ve mali kaynakların mevcudiyetinin sorgulanması açısından herhangi bir fizibilite çalışması veya stratejik planlama yapılmadan açılmıştır
Gürdal, M. (2002)	Türkiye’de turizm eğitimi ve öğretimi veren eğitim kurumlarının kuruluş yerinin seçiminde temel sorun, söz konusu okulların kuruluş yerinin bilimsel verilere dayanmadan seçilmesidir.
Kozak, M. A. (2009).	Günümüzde birçok turizm okulu, mevcut sektör ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli insan kaynaklarına ve altyapıya sahip değildir.
Yeşiltaş, M., Öztürk, Y., & Hemmington, N. (2010).	Mesleki ortaöğretim kurumlarında eğitim, donanım ve tesis yetersizliği ve müfredatla ilgili sorunlar temel sorunlardır.
Çakır, A., Ünal, A., Çakır, G., & Demirel, G. (2011).	Turizm meslek yüksekokullarının mutfak atölyelerinin donanım ve donanım düzeyinin yetersizdir.

Bayrakatar, E. (2013)	Turizm eğitimi veren üniversitelerin uygulama olanakları bakımından yatırım, strateji ve mevzuat noktalarında sorunlar vardır.
Solmaz, S. A. (2019)	Turizm eğitiminde okullaşma oranının turizmin yoğun olduğu bölgelerde olmamasıdır.

Aymankuy'a (2002) göre, Türkiye'de turizm ön lisans programlarının çoğu 1990'lı yılların başından itibaren okulların konumlarının uygunluğu, insan ve mali kaynakların mevcudiyetinin sorgulanması açısından herhangi bir fizibilite çalışması veya stratejik planlama yapılmadan açılmıştır. Bu programları sunan çok sayıda meslek lisesi, ülkenin kırsal bölgelerindeki ücra kasabalarda bulunmaktadır. Dolayısıyla turizm ve otelcilik okuyan öğrenciler aslında birçok turizm ve otelcilik organizasyonu ve yerli ve yabancı turistlerle karşılaşmadan mezun olmaktadır. Kısacası, bulundukları konum nedeniyle, öğretmenler ve öğrenciler turizm kuruluşlarıyla uzun süreli iş ilişkileri kurmakta ve uzun süreli iş ilişkileri kurmakta sıklıkla güçlüklerle karşılaşmaktadırlar (Okumuş, 2003). Bu açıdan Gürdal'a (2002) göre, Türkiye'de turizm eğitimi ve öğretimi veren eğitim kurumlarının kuruluş yerinin seçiminde temel sorun, söz konusu okulların kuruluş yerinin bilimsel verilere dayanmadan seçilmesidir. Solmaz (2019) ise, turizm açısından çok gelişmemiş Gümüşhane, Bitlis, Şırnak ve Adıyaman gibi illerde lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlar açıldığını belirtmiştir. Buralarda açılan eğitim kurumlarının bölge turizminin gelişmesine katkı sağlayacağını ancak bu bölgelerdeki sınırlı başvuru imkânlarının eğitimli öğrencileri, turizm sektöründe uygulama imkânları gelişmiş bölgelerde eğitim gören öğrencilere göre dezavantajlı duruma düşüreceğini belirtmiştir.

Birçok üniversite turizm ve otelcilik alanında ön lisans programı açmaya karar verdiğinde, eğitim tesisleri ve donanımına ilişkin gereksinimler genellikle göz ardı edilmiş veya hafife alınmıştır (Aymankuy, 2002; Ergin ve Yağcı, 2003). Solmaz'a (2019) göre, turizm eğitimi veren eğitim kurumlarının temel sorunlarından biri altyapı

sorunlarıdır. Bu bağlamda, mevcut altyapı zorlukları iki ana başlık altında incelenebilir: fiziksel altyapı zorlukları ve akademik altyapı zorlukları. Özellikle, turizm eğitimi sunan kurumlar arasında uygulamalı eğitim verenlerin fiziksel altyapı zorunluluklarına odaklanması gerektiği belirtilmektedir. Bu konuda yapılan birçok çalışma, turizm eğitim kurumlarında uygulama laboratuvarlarının ya bulunmamasının ya da yeterince etkili bir şekilde kullanılmamasının ciddi bir dezavantaj olduğunu vurgulamaktadır (Tuna, 2002; Hacıoğlu vd., 2008; Çakır vd.,). Yükseköğretim turizm kurumlarının bu alanda uygulama olanaklarını araştıran Bayraktaroğlu (2013), çalışmasında şu güncel konuları tespit etmiştir;

- Derslerin verileceği uygulamalı birimlerin (mutfak, yardımcı laboratuvar, ön büro laboratuvarı vb.) uyumsuzluğu,
- Okullarda uygulamalı derslerin yürütülmesi için gerekli araç, gereç ve ekipman eksikliği,
- Uygulama fırsatlarını artırmada bazı bürokratik engeller ve finansal zorluklarla karşılaşmak,
- Ders saatlerinin artırılmasıyla ilgili olarak öğretim elemanlarının karşılaştığı ek ders ücreti sorunları,
- Akademisyenlerin turizm endüstrisini yakından takip etmediği durumlarda yaşanan mevzuat sorunları,

Bu alanda gerçekleştirilen başka bir çalışmada Çakır ve arkadaşları (2011), meslek yüksekokullarında mutfak kullanma olanaklarını değerlendirmişler ve 19 meslek-tekniik yüksekokulunda yaptıkları çalışmada okulların % 61,1'inin 5 yıldan daha kısa sürede uygulama fırsatı bulduğunu göstermişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, meslek yüksekokullarının mutfak uygulama laboratuvarlarının donanımı gereken standartlardan daha düşük ve genel olarak yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. İlgili literatür incelendiğinde, hem lisans hem de ön lisans düzeyinde eğitim veren kurumların genellikle fiziki altyapı sorunlarıyla mücadele ettiği görülmektedir. Hacıoğlu ve diğerleri (2008), fiziki altyapısı tamamlanmadan eğitime başlayan

okulların bu okulları tercih eden öğrencilerde önemli bir motivasyon eksikliğine neden olacağını ve turizm eğitimi için başvuruda bulunulmasının mümkün olması gerektiğini savunmaktadır.

Tuyluoğlu'nun (2003) araştırmasında turizm eğitiminin karşılaştığı sorunlar şu aşağıdaki gibi sıralanmıştır: Turizm eğitimindeki entegrasyon ve koordinasyon eksikliği,

- Turizm eğitiminde entegrasyon ve koordinasyonun eksikliği,
- Müfredatta uygulamalı derslerin yetersizliği,
- Turizm eğitimi için gerekli laboratuvarların yetersizliği veya hiç bulunmaması,
- Eğitim kurumlarının kuruluş yerlerinin uzak olmasıdır.

Ilban ve Kaşlı'ya (2015) göre, Türkiye'de akademik turizmde eğitimin temel sorunu, teknolojiyi etkin kullanabilen, yabancı dil bilen eleman yetiştirememek ve turizm sektörü ile ilişkilerde başarısızlıktır. Ayrıca kötü çalışma koşulları, yatırımcı-yönetici ilişkisi sorunları, turizm eğitiminin sektörün taleplerini karşılamaması sorunu öne çıkan konulardan bazılarıdır. Ayrıca insan kaynakları ile ilgili sorunların olduğu bilinmektedir. Özellikle mesleki standartların bulunmaması ve iş imkânlarının olmamasından kaynaklanan işe iyi koşullarda başlanamaması, iş güvencesinin olmaması ve makro iş planlamasının yapılmaması gibi sorunların halen devam eden sorunlar olduğu söylenebilir. Öğrencilerle ilgili konularda, yanlış tasarlanmış müfredatlar, öğrenciler için sınırlı uygulamalı eğitim olanakları, derse katılımın yetersiz olması, eğitim kalitesinin düşük olması, yasal dayanağı olmayan stajlar ve denetim eksikliği de öğrencilerin karşılaştığı diğer sorunlardır (Okumuş ve Yağcı, 2005; Hacıoğlu, vd. 2008; Akoğlu Kozak, 2009). Okumuş ve Yağcı'ya (2005) göre Türkiye'de turizm eğitiminde karşılaşılan problemler ve zorluklar birbiriyle yakından ilişkilidir ve aşağıdaki gibi birkaç alan altında gruplandırılabilir:

- Meslek liselerinin yerleri,
- Kalifiye öğretim elemanı eksikliği,

- Yönetim yapıları,
- Eğitim, ekipman ve tesislerin olmaması veya yetersizliği,
- Müfredatla ilgili sorunlar,
- Yeni öğrencilerin özellikleri ve nitelikleri,
- Endüstriyel yerleşimlerle ilgili sorunlar,
- Mezunları sektörde tutmanın zorluğu.

Bu sorunlara yönelik olarak turizm sektörü ile eğitim kurumları arasındaki iş birliğinin artırılması, kurumların fiziki altyapılarının iyileştirilmesi, daha fazla eğitim araç ve gereçlerinin sağlanması gibi çözümler önerilebilir.

2.6.4.Staj Sorunları

Turizm eğitiminde staj, öğrencilerin teorik bilgilerini pratiğe dönüştürebilmeleri, sektördeki deneyim kazanabilmeleri ve iş hayatına daha hazır bir şekilde girebilmeleri için kritik bir öneme sahiptir. Ancak turizm eğitiminde stajla ilgili bir dizi sorun ve zorluk bulunabilir. Tablo 6’da bu alanda karşılaşılan sorunları ele alan çalışmalar özetlenmektedir.

Tablo 6: Staj Sorunları

Yazar (lar)	Sorun Alanı
Özkan, E. (1992)	Öğrenciler staj yapacakları firma bulmakta zorluk çekiyorlar.
İlkiz, O., & Hitay, O. (1992)	Firmalar stajyerleri ucuz işgücü olarak görmektedir.
Gökdeniz, A., Çeken, H., & Erdem, B.(2002)	Stajyerlerin karşılaştığı standart altı ve sağlıksız çalışma koşulları
Küçüktopuzlu, K. F. (2002)	İşyerinde kadrolu işçiler ile stajyerler arasındaki çatışmalar

Okumuş, F. (2003)	Öğrenciler turizm kuruluşlarıyla uzun süreli iş ilişkileri kurmakta ve uzun süreli iş ilişkileri kurmakta sıklıkla güçlüklerle karşılaşmaktadırlar.
Demirkol, Ş., & Pelit, E. (2002)	Eğitim kurumları ile turizm endüstrisi arasında koordinasyon eksikliği öğrencilere uygun staj olanakları bulmada zorluklara yol açmaktadır.
Kaşlı, M., & İlban, M. O. (2013)	Stajyerlerin karşılaştıkları sorunların sonucunda işletmeye yönelik olumsuz algılar gelişmekte ve dolayısıyla öğrenciler mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmak istememektedirler.
Akay, B., Uslu, A., & Sancar, M. F. (2018)	Bazı öğrenciler, kendilerine gerekli bilgi ve becerileri sağlayacak yüksek kaliteli staj olanakları bulmakta zorluk yaşamaktadırlar. Bunun yanında bazı öğrenciler stajları sırasında yeterli denetim alamamaktadır, bu da gerekli becerileri öğrenmede ve uygulamada zorluklara yol açmaktadır.

Bayraktar'a (2013) göre, Türkiye'de turizm eğitiminde karşılaşılan bir başka sorun da staj sorunudur. Stajlar sayesinde lisans öğrencileri mesleğe ilk adımlarını atmakta ve eğitimleri sırasında edindikleri teorik bilgileri gerçek yaşam durumlarında uygulamaya başlamaktadırlar. Okulda öğretilen beceriler, uygulanmadıkça teorilerin ötesine geçmez. Ancak öğrenciler belirli bir konuda edindikleri bilgileri nasıl kullanacaklarını bilemeyebilirler ve kullanılmayan bilgiler unutulur. Stajlar, öğrencilere kariyerleri için önemli bir fırsat sunar. Bir staj programına katılan öğrenciler, teorik bilgilerini pratik uygulamaya dönüştürme ve gerçek iş ortamında

deneyim kazanma şansı elde ederler. Bu deneyim, öğrencilere sektördeki iş süreçleri, beklentiler ve gereksinimler hakkında gerçekçi bir bakış açısı kazandırır. Ayrıca, stajlar, öğrencilere sektördeki profesyonellerle birlikte çalışma ve iş ilişkileri kurma fırsatı sunar. Bu, öğrencilere meslektaşlarıyla işbirliği yapma, iletişim becerilerini geliştirme ve ağlarını genişletme şansı verir (Walo, 2001). Stajlar sayesinde, lisans öğrencileri gelecekteki kariyerleri hakkında perspektif kazanabilirler. Ayrıca staj, eğitimlerinin bir tamamlayıcısı olarak da değerlendirilebilir. Bu nedenle staj sürecinin öğrencilerin eğitim ve deneyimlerinin bir parçası olarak aydınlatılması önemlidir (Kaşlı ve İlban, 2013). Ancak staj ile ilgili konular, turizm eğitimin verildiği tüm eğitim kurumları için önemli bir sorun alanı olarak kabul edilmektedir. Öyle ki birçok çalışmada staj ile ilgili aşağıdaki konular sorun alanı olarak gösterilmektedir (Gökdeniz vd., 2002; İlkiz ve Hitay, 1992; Küçüktopuzlu, 2002; Özkan, 1992). Bunlar;

- Okulların ve işletmelerin gözetim eksikliği,
- Öğrencilerin staj yapacakları firma bulmakta zorluk çekmeleri,
- Firmaların stajyerleri ucuz işgücü olarak görmeleri,
- Stajyerlerin karşılaştığı standart altı ve sağlıksız çalışma koşulları,
- İşyerinde kadrolu işçiler ile stajyerler arasındaki çatışmalar,

Kaşlı ve İlban'a (2013) göre stajyerlerin karşılaştıkları sorunların sonucunda, işletmeye yönelik olumsuz algılar gelişmekte ve dolayısıyla öğrenciler mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmak istememektedirler. Hacıoğlu ve arkadaşları (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da, görüşme yapılan stajyer öğrenciler karşılaştıkları sorunlar nedeniyle mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmayacaklarını belirtmişlerdir. Bu sorunlar tespit edilip işletme yetkilileri ile paylaşılsa öğrencilerin staj sorunları azaltılabilir. Bu durum, turizm sektörü algısında olumlu değişikliklere neden olabilir. Sonuç olarak, üniversite eğitimi için önemli bir ulusal kaynak kurtarılacak ve kendi uzmanlık alanlarında çalışan bireylerden daha iyi turizm hizmetleri alınabilir.

Demirkol ve Pelit'e (2002) göre eğitim kurumları ile turizm endüstrisi arasında koordinasyon eksikliği öğrencilere uygun staj olanakları bulmada zorluklara yol açmaktadır. Ayrıca bazı öğrenciler, kendilerine gerekli bilgi ve becerileri sağlayacak yüksek kaliteli staj olanakları, bulmakta zorluk yaşamaktadırlar (Akay vd., 2018). Bunun yanında bazı öğrenciler stajları sırasında yeterli denetim alamamaktadır, bu da gerekli becerileri öğrenmede ve uygulamada zorluklara yol açmaktadır (Akay vd., 2018). Bazı kurumlarda ise stajların etkinliğini değerlendirmek ve öğrencilere geri bildirim sağlamak için yeterli değerlendirme mekanizmaları bulunmamaktadır. İlker (2013) araştırmasında turizm eğitimiyle ilgili sorunları genel ve özel olmak üzere iki ana kategoride ele almıştır. Genel sorunlar arasında şunlar bulunmaktadır (İlker, 2013);

Turizm eğitiminin politika ve planlaması: Turizm sektörünün dinamik yapısı ve sürekli değişen ihtiyaçlarına uygun olarak etkili bir eğitim politikasının belirlenmesi ve uygulanması.

Turizm sektörü eğitim kurumları arasında işbirliği: Sektördeki güncel gelişmelerin eğitim programlarına yansıtılması ve öğrencilerin sektörle doğrudan temasını sağlayacak işbirliği modellerinin oluşturulması.

Turizm eğitiminde entegrasyonun ve koordinasyon olmaması: Farklı disiplinler arası yaklaşımların bir araya getirilerek bütüncül bir eğitim sunulması ve farklı programların birbirleriyle uyumlu hale getirilmesi.

Kalifiye personelin yasal himaye altına alınması: Eğitim alanındaki profesyonellerin haklarının ve çalışma koşullarının yasal düzenlemelerle korunması.

Özel nitelikli sorunlar ise şunlardır:

Ders programları: Güncel sektör ihtiyaçlarına uygun, pratik becerileri kazandıracak ve teorik bilgiyi destekleyecek ders programlarının oluşturulması.

Eğitim araç ve gereçleri: Modern teknoloji ve eğitim materyallerinin etkin bir şekilde kullanılabilmesi için uygun araç ve gereçlerin temin edilmesi.

Öğretim elemanı: Nitelikli ve deneyimli öğretim elemanlarının istihdam edilmesi ve sürekli olarak kendilerini geliştirmelerinin teşvik edilmesi.

Öğrenci kontenjanı: Eğitim kalitesini koruyacak ve öğrenci-öğretim elemanı oranını dengede tutacak şekilde kontenjan planlaması yapılması.

Staj imkânı: Öğrencilerin teorik bilgilerini pratik tecrübelerle destekleyebilmeleri için kaliteli staj imkânlarının sağlanması.

Yüksekokulların kuruluş yeri: Turizm potansiyeli yüksek bölgelerde turizm eğitimi veren kurumların kurulması ve bu bölgelerin kalkınmasına katkı sağlanması.

Bu sorunlara yönelik olarak eğitim kurumları ile turizm endüstrisi arasındaki koordinasyonun artırılması, staj olanaklarının kalitesinin artırılması, stajlara daha iyi hazırlık sağlanması, stajların yeterli düzeyde denetlenmesi ve değerlendirilmesinin sağlanması gibi çözümler önerilebilir.

2.6.5.Yabancı Dil Öğretimine İlişkin Sorunlar

Yabancı dil bilgisi, turizm uzmanlarının gereksinimlerinden biridir. Yabancı dil bilgisinin sadece bir uzmanın ufkunu ve genel entelektüel seviyesini genişletmekle kalmayıp, aynı zamanda turizm yöneticilerinin mesleki yeterliliğinin ayrılmaz bir parçası olan çeşitli mesleki sorunları çözmek için gerekli bir araç olduğu iyi bilinmektedir. Turizm yöneticisinin mesleki faaliyetinin işlevlerinin genişletilmesi, daha iyi bir yabancı dil eğitim sistemi gerektirmektedir (Nematillokizi vd., 2020). Ancak bu alanda önemli sorunların olduğu görülmektedir. Tablo 7’de bu alanda karşılaşılan sorunları ele alan çalışmalar özetlenmektedir.

Tablo 7: Yabancı Dil Öğretimine İlişkin Sorunlar

Yazar (lar)	Sorun Alanı
Okumuş, F., & Kılıç, H. (2004)	Türkiye'de turizmin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda, turizm endüstrisinin temel sorunlarının yabancı dil bilen nitelikli insan gücü eksikliği ve hizmet kalitesinin düşüklüğü olduğu belirtilmektedir
Okumus, F., & Yağcı, O.(2006)	Turizmde öğrenciler için dilin önemine rağmen, birçok öğrenci üniversitelerden yabancı dil becerileri zayıf olarak mezun olmuştur.
Hussein, A. T., Temizkan, S.P., & Temizkan, R. (2008)	Türkiye'deki turizm lisans programları da kredi ve haftalık yabancı dil dersi saatleri açısından farklı dil öğretim yaklaşımlarına sahiptir.
İşigüzel, B. (2013).	İhtiyaca yönelik yabancı dil öğretiminin sağlanması amacıyla mesleki Almanca derslerinde kullanılacak ders kitaplarında sorun olduğu ve yabancı yayınevlerinin ders kitaplarının içeriğinin Türk turizm sektöründe çalışacak kişilerin yetiştirilmesine uygun olmadığı ortaya çıktı.
Türkeri, İ. (2014).	Üniversitelerde dil laboratuvarları ya da zorunlu hazırlık programları bulunmadığından yabancı dil bilgisi sektörün ihtiyaç duyduğu düzeye ulaşamamıştır.
Eker, N. & Zengin, B. (2016).	Üniversitelerin yabancı dil öğretimi konusunda yeterli altyapıya sahip olmaması dil eğitiminde olumsuzluklara neden olmaktadır.

Ayaz, N., Yalı, S., & Aydın, A.(2017).	Turizm sektöründe dil eğitimiyle ilgili, etkili materyallerin eksikliği ve dil kaygısı sorunları da dahil olmak üzere sorunlar vardır.
Cansu, E., & Tanrısever, C.(2020).	Turizm rehberliği programlarında, her üniversite kendi yabancı dil derslerini belirli hedeflere yönelik olarak düzenler ve öğrencilere sunar. Bu derslerin amacı, öğrencilerin turizm sektöründe etkili iletişim becerileri kazanmalarını ve uluslararası platformlarda başarılı olmalarını sağlamaktır. Ancak, pratik yabancı dil uygulama saatleri, genellikle teorik ders saatlerine kıyasla daha azdır. Bu durum, öğrencilerin dil becerilerini gerçek hayatta deneme ve geliştirme fırsatlarının sınırlı olabileceği anlamına gelir.
TURAK (2021)	Rehber eğitimi alanında uygulamalı yabancı dil eğitiminin yeterli olmadığı, teorik eğitimin ise öğretici açıdan daha yeterli olduğu görülmektedir.
Akgöz (2022)	Türkiye'de yabancı dil eğitimi gramer bilgisinin ötesine geçmemektedir.
Pelit, E., Çoban, E., & Tomakin, B. N. (2023).	Turizm sektöründe dil öğretiminin geçmişteki ile günümüzdeki farklılığı, yabancı dil öğretiminde bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda turizm eğitiminin en önemli sorunlarından biri özellikle turizm i fakültelerinde dil dersleri ve bu derslerde yapılan eğitimlerin belirli bir düzene sahip olmamasıdır.

Son on yılda tüm dünyada turizmin küresel büyümesi, Türkiye'nin dünya turizm topluluğuna entegrasyonu ve profesyonel turizm eğitiminin içeriğinin yenilenmesi ile bağlantılı olarak, turizm sektöründe istihdam düzeyi için yeterli

derecede yabancı dil bilen yüksek nitelikli personel ihtiyacı ve turizm üniversitelerinin öğrencilerinin dil eğitimi nedeniyle özel bir önem taşımaktadır. Turizm gibi uluslararası alanda çalışacak bireylerin başarısı, özellikle iletişim yetenekleri açısından büyük önem taşır. Bu yetenekler sayesinde insanlar, kendi kültürlerini diğer toplumların mensuplarına daha iyi aktarabilir ve böylece önyargıların önüne geçilebilir (Hussein vd., 2008). Turizm profesyonelleri, iletişimsel planın görevleriyle her gün sadece kendi ana dillerinde değil, aynı zamanda yabancı bir dilde de uğraşmak zorundadırlar. Yabancı ortaklarla iş görüşmeleri, yabancı turistlerle çalışma, belge doldurma, çalışanın iyi derecede yabancı dil bilmesini gerektirir. Bir turizm yöneticisinin yabancı dildeki bilgi akışını algılayabilmesi, sesli mesajlara yeterince cevap verebilmesi, tercüman yardımı olmadan iş görüşmeleri yapabilmesi veya hizmetlerine kısmen başvurabilmesi şüphesiz işinin sonuçları üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Nematillokizi vd., 2020).

Turizm eğitiminde müfredat açısından en önemli sorunlardan biri yabancı dil sorunu olarak ifade edilebilir. Turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının yabancı dil öğretimi ve endüstrinin ihtiyaçlarını karşılaması açısından önemli sorunlar yaşadığı belirtilmektedir (Solmaz, 2019). Türkiye’de Bilkent, Boğaziçi ve Yeditepe gibi bazı üniversitelerde, eğitim dili İngilizcedir; diğerlerinde ise Türkçe’dir, ancak öğrencilerin bir yabancı dili (çoğunlukla İngilizce) iyi öğrenmeleri ve başka bir dil öğrenmeleri beklenir. Öte yandan, Muğla Sıtkı Koçman ve Mustafa Kemal üniversitesi gibi bazı üniversitelerde, bazı dersler Türkçe ve bazı turizm ve otelcilik işletmeciliği dersleri İngilizce olarak okutulduğu için eğitim dili hem Türkçe hem de İngilizce’dir. Ancak, İngilizce öğretebilecek akademisyenler bulmak büyük bir zorluk olmuştur. Eğitim dilinin İngilizce olduğu üniversitelerde, öğrencilerin bir dil sertifikası sağlaması veya üniversiteye dayalı bir dil yeterlilik sınavını geçmesi gerekir. İngilizce seviyesi yeterli olmayan öğrenciler için üniversitelerde bir yıllık İngilizce hazırlık kursları bulunmaktadır. Turizmde öğrenciler için dilin önemine rağmen, birçok öğrenci üniversitelerden yabancı dil becerileri zayıf olarak mezun olmuştur (Okumuş ve Yağcı, 2006).

Hussein ve arkadaşlarına (2008) göre, yabancı dil becerisinin önemini tüm paydaşlar kabul etse de, diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'deki turizm lisans programları da kredi ve haftalık yabancı dil dersi saatleri açısından farklı dil öğretim yaklaşımlarına sahiptir. Demirkol'a (2002) göre Türkiye'de yabancı dil yeteneği o kadar önemlidir ki, turizm eğitimi almamış olsa bile, yabancı dil yeteneğinin yüksek olması sayesinde bir kişi yönetici pozisyonunda istihdam edilebilir. Bu durum, lisans mezunlarının sektörde yönetici pozisyonlarında istihdam edilmelerinin önündeki en güçlü engellerden biridir. Akgöz (2022) UTK22'de yaptığı çalışmada, Türkiye'de turizm eğitiminde yabancı dil sorununun yaşanmasını önemli bir sebebi de yabancı dil eğitiminin gramer bilgisinin ötesine geçmemesidir. Bu nedenle yabancı dil eğitimi sadece gramer ve kelime öğrenimi olarak değerlendirilmemelidir. Öğrencilere okuma, yazma ve özellikle konuşma pratiği verilmelidir. Öğrencileri eğitim sürecine dahil etmek ve not vermekle tehdit etmemek motivasyonun artmasına yardımcı olacaktır. Yabancı dil eğitimi etkileşimli olarak gerçekleşir. Bu nedenle yabancı dil eğitim sınıflarını belli bir sayı ile sınırlamak gerekmektedir. Sınıfların sadece sayıya göre değil, öğrenci seviyesine göre de belirlenmesi dil eğitiminin başarısına da olumlu katkı sağlamaktadır. Öğretim elemanlarının çağın gerekliliklerine ve değişen koşullara göre hazır hale getirilmesi de dil eğitimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Turizm eğitiminde dil eğitimi konusunda materyal eksikliği, dil öğrencileri ve öğretmenlerinin karşılaşılabileceği önemli bir sorundur. Materyal eksikliği, etkili bir dil eğitimi sağlama yeteneğini sınırlayabilir ve öğrencilerin dil becerilerini geliştirmesini zorlaştırabilir. Turizm sektörü sürekli değişmektedir ve güncel bilgilere dayalı dil materyali gereklidir. Eski veya güncel olmayan materyaller, öğrencilere sektördeki güncel trendleri ve terminolojiyi öğrenme fırsatı vermemektedir. Bu bağlamda ders kitaplarında yer alan konular ile sektörün ihtiyaç duyduğu personelin nitelikleri arasında ortaya çıkan uyumsuzluklar da yabancı dil eğitimi açısından sorun teşkil etmektedir. Örneğin İşigüzel (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ihtiyaca yönelik yabancı dil öğretiminin sağlanması amacıyla mesleki Almanca derslerinde kullanılacak ders kitaplarında sorun olduğu ve yabancı yayınevlerinin ders kitaplarının

içeriğinin Türk turizm sektöründe çalışacak kişilerin yetiştirilmesine uygun olmadığı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla turizm dil eğitimi materyalleri, iş uygulamalarını yeterince yansıtmamaktadır. Turizm eğitimi alan öğrenciler, turizm sektöründeki gerçek iş durumlarına hazırlanmaları için özelleştirilmiş materyallere ihtiyaç duymaktadır. Ayaz ve arkadaşlarına (2017) göre de turizm sektöründe dil eğitimiyle ilgili, etkili materyallerin eksikliği ve dil kaygısı sorunları da dahil olmak üzere sorunlar vardır. Bu sorunların üstesinden gelmek için turizm eğitim kurumları, güncel ve özelleştirilmiş materyalleri geliştirmeli ve öğrencilere iş uygulamalarını yansıtan materyaller sunmalıdır. Ayrıca, işbirliği yaparak ve dil merkezlerini iyileştirerek materyal eksikliğini aşmaya çalışabilirler.

Eker ve Zengin'e (2016) göre ise, üniversitelerin yabancı dil öğretimi konusunda yeterli altyapıya sahip olmaması dil eğitiminde olumsuzluklara neden olmaktadır. Bu bağlamda dil eğitimi materyalleri, turizm sektöründeki güncel trendleri ve iletişim ihtiyaçlarını yansıtmalıdır. Eski veya güncel olmayan materyaller, öğrencilerin eksik kalmasına neden olmaktadır. Öte yandan birçok eğitim kurumu, turizm eğitimi veren fakülteler veya okullar, yeterli sayıda ve nitelikli dil merkezi veya öğretim üyesi bulunduramayabilir. Bu, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerini zorlaştırabilir. Ayrıca dil eğitimi artık dijital kaynaklara dayalı hale gelmiştir. Eğitim kurumları, öğrencilere bu kaynaklara erişim sağlamak için yeterli teknolojik altyapıya sahip olmayabilir. Dil eğitimi sadece sınıf içinde değil, saha çalışmaları ve stajlarla desteklenmelidir. Ancak turizm eğitimi programları, öğrencilere bu tür pratik deneyimler sağlamakta yetersiz kalmaktadır (Emir vd., 2008). Bununla ilişkili başka bir çalışmada Türker'ye (2014) göre üniversitelerde dil laboratuvarları ya da zorunlu hazırlık programları bulunmadığından yabancı dil bilgisi sektörün ihtiyaç duyduğu düzeye ulaşamamıştır. Yıl itibarıyla teorik eğitim, uygulamalı eğitim ve yabancı dil öğretmenliği yapan öğretmenlerin iş niteliklerine uygun yetiştirilmedikleri ve iş tecrübelerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Öte yandan turizm programlarına öğrenci kabulünde yabancı dil puanları için bir eşik sisteminin bulunmaması ve bazı turizm programlarının yabancı dil puanıyla öğrenci kabul etmemesi yabancı dil

öğretimiyle ilgili önemli sorunlar arasında yer almaktadır (Türkiye Turizm Zirvesi Çalıştay Raporları, Turizm Yükseköğretiminin Sorunları (Lisansüstü), 2023).

Turizm eğitiminde sadece teorik dersler değil, aynı zamanda pratik uygulamalar da önemlidir. Uygulamalı dil eğitimi, turizm öğrencilerinin eğitimlerini günlük iş uygulamalarıyla entegre etmelerine yardımcı olur. Ancak önceki araştırmalar ve sektör raporları turizm eğitiminde uygulama eksikliği olduğunu belgelemektedir. Turizm rehberliği programlarında, her üniversite kendi yabancı dil derslerini belirli hedeflere yönelik olarak düzenler ve öğrencilere sunar. Bu derslerin amacı, öğrencilerin turizm sektöründe etkili iletişim becerileri kazanmalarını ve uluslararası platformlarda başarılı olmalarını sağlamaktır. Ancak, pratik yabancı dil uygulama saatleri, genellikle teorik ders saatlerine kıyasla daha azdır. Bu durum, öğrencilerin dil becerilerini gerçek hayatta deneme ve geliştirme fırsatlarının sınırlı olabileceği anlamına gelir (Cansu ve Tanrısever, 2020). Bu durum önemli bir sorun alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Dil eğitiminde uygulama, öğrencilere gerçek dünya iletişimde kullanabilecekleri beceriler kazandırır. Konuşma, yazma, dinleme ve okuma becerilerini geliştirmek için uygulama gereklidir. Turizm eğitiminde uygulamalı dil eğitimi, çok büyük bir öneme sahiptir. Turizm sektörü uluslararası bir sektördür ve farklı kültürlerden gelen turistlerle etkili iletişim kurabilme yeteneği büyük bir rekabet avantajıdır. Turizm sektöründe çalışanlar, her gün farklı dilleri konuşan turistlerle etkileşimde bulunurlar. Turizm eğitimi sırasında uygulamalı dil eğitimi, bu turistlerle daha etkili iletişim kurma yeteneği geliştirmeye yardımcı olur. Turistlerin dilini anlamak ve onlarla iletişim kurmak, olumlu bir müşteri deneyimi sağlar. Turizm çalışanları, ziyaretçilere bilgi vermek, sorunları çözmek ve memnuniyetlerini sağlamakla görevlidir. Uygulamalı dil eğitimi, müşteri hizmetlerinin kalitesini artırır ve müşterilerin ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verme yeteneğini geliştirir (Sanguanngarm vd., 2011). Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu (TURAK) da rehber eğitimi alanında uygulamalı yabancı dil eğitiminin yeterli olmadığını, teorik eğitimin ise öğretici açıdan daha yeterli olarak görüldüğünü belirtmektedir. Bu durumu destekleyen başka bir çalışmada ise Akgöz

(2022)Türkiye'de yabancı dil eğitiminin gramer bilgisinin ötesine geçmediğini belirtmektedir. Tüm bu bulgular turizm eğitiminde teorik bilginin aksine uygulama eksikliği olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yetersizliklerin üstesinden gelmek için eğitim kurumları ve programları, dil eğitimine daha fazla kaynak ayırabilir, pratik uygulamaları teşvik edebilir ve uluslararası işbirliği fırsatları sunabilir. Ayrıca, turizm eğitimini daha güncel ve iş dünyasının ihtiyaçlarına uygun hale getirebilirler.

Pelin ve arkadaşlarına (2023) göre, turizm sektöründe dil öğretiminin geçmişteki ile günümüzdeki farklılığı, yabancı dil öğretiminde bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda turizm eğitiminin en önemli sorunlarından biri özellikle turizm fakültelerinde dil dersleri ve bu derslerde yapılan eğitimlerin belirli bir düzene sahip olmamasıdır. Turizm eğitiminde dil eğitimi için daha etkili bir planlama yapmak için öncelikle, hangi dil becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini belirlemek önemlidir. Turizm sektöründe hangi dillere ihtiyaç duyulduğu araştırılmalı ve öğrencilerin veya katılımcıların bu dilleri hangi seviyede bilmeleri gerektiğinin belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca öğrenci veya katılımcıların dil seviyelerine uygun programlar hazırlanmalıdır. Başlangıç seviyesinden ileri düzeye kadar farklı programlar sunarak, her seviyede katılımcıya uygun bir eğitim sağlanmalıdır. TÜGEV tarafından yapılan bir araştırma, mesleki eğitim almış turizm personelinin karşılaştığı en önemli üç sorundan birinin yabancı dil eksikliği olduğunu göstermektedir. Aynı araştırmada turizm akademisyenleri arasında turizm eğitimi müfredatında yabancı dil derslerinin en önemli ikinci ders olması bu anlamda tam bir çelişkinin olduğunu göstermektedir (Halis ve Aydın, 2010). Yapılan bir araştırmada, turizm eğitimi alan öğrencilerin yabancı dil eğitiminden duydukları memnuniyet düzeyi incelendi. Bu araştırmaya göre, turizm eğitimini tamamlayan hem akademisyenlerin (% 85) hem de öğrencilerin (% 55,5) çoğunluğu, yabancı dil bilgisinin eksikliğinin en önemli sorun olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, öğrencilere sunulan yabancı dil eğitiminin yeterliliğine ilişkin olarak, öğrencilerin ve akademisyenlerin ortalama yanıtları, yabancı dil eğitiminin yetersiz olduğunu göstermektedir (Hussein vd., 2008). Turizm eğitiminde yabancı dil sorununun çözümü için, hem de turizm eğitimini veren kişilerin

birlikte çalışması gerekmektedir. Öğrenciler, yabancı dil öğrenme konusunda düzenli çalışmalıdır. Turizm eğitimi veren kurumlar ise, yabancı dil öğretimine daha fazla önem vererek etkili saçımları kullanmalı, kişilerin staj yapma imkanlarına ve iş dünyası ile bağlantılarına erişim sağlamalıdır. Böylece turizm sektöründe ihtiyaç paketlerinin bir araya getirilmesi yetiştirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Tezin üçüncü bölümü, belirlenen yöntem doğrultusunda araştırmanın amacını, modelini, veri toplama aracını ve verilerin analiz sürecini detaylı bir şekilde açıklamaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, ön lisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversitelerde görev yapan program/bölüm başkanlarının yabancı dil öğretiminde karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunların çözümüne yönelik görüşlerini ortaya koymaktır. Bu temel amaçtan hareketle çalışmada aşağıdaki soruların yanıtları aranmaktadır:

- Program/bölüm başkanlarının yabancı dil öğretiminde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
- Program/bölüm başkanlarının yabancı dil öğretiminde karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik önerileri nelerdir?

Bu araştırmanın önemi, turizm eğitimi alanında yabancı dil öğretiminin etkinliği ve kalitesini artırmak için stratejik önem taşımaktadır. Özellikle turizm sektöründe uluslararası iletişim becerileri ve dil yetkinliği önemli olduğundan, bu alandaki eğitim programlarının yabancı dil öğretimine yönelik güçlü bir temele dayanması gerekmektedir. Bölüm başkanlarının karşılaştığı sorunların anlaşılması ve çözüm önerilerinin belirlenmesi, bu programların etkinliğini artırarak öğrencilerin uluslararası alanda rekabet edebilirliklerini güçlendirebilir. Ayrıca, bu tür bir araştırma, eğitim politikalarının ve yöntemlerinin geliştirilmesinde de yol gösterici olabilir, böylece turizm sektörü için nitelikli insan kaynağı yetiştirilmesine katkı sağlayabilir.

3.2. Araştırma Modeli

Turizm eğitimi alanında yabancı dil eğitimine odaklanarak karşılaşılan sorunları ve bu sorunlara çözüm önerilerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kapsamındadır. Nitel araştırma, olayları, durumları ve olguları derinlemesine anlamak ve açıklamak için kullanılan bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem genellikle bireylerin, grupların veya olayların içsel dinamiklerini ve bağlamlarını anlamak için kullanılır (Creswell ve Poth, 2016). Nitel araştırma, katılımcıların bakış açılarını ve deneyimlerini anlamak, karmaşıklıkları ortaya koymak amacıyla kullanılır. Bu araştırma yöntemi katılımcıların deneyimlerini, düşüncelerini ve perspektiflerini detaylı bir şekilde anlamak için uygun bir çerçeve sunar. Bu çalışmada, turizm eğitimi veren üniversitelerde görev yapan bölüm başkanlarının yabancı dil öğretiminde karşılaştıkları sorunları derinlemesine anlamak ve bu sorunların çözümüne yönelik görüşlerini detaylı bir şekilde ortaya koymak amaçlandığından nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu nedenle, bu tür bir araştırmada nitel yöntemlerin kullanılması, derinlemesine ve kapsamlı bir anlayış sağlamak için uygun olabilir.

Durum çalışması ise bir nitel araştırma yöntemi olarak, belirli bir olayı, durumu veya olguyu detaylı bir şekilde incelemek amacıyla kullanılan bir yaklaşımdır (Yin, 2009). Durum çalışması, bilimsel sorulara yanıt aramada önemli bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2018). Bu yöntemin en belirgin özelliği, bir durumu çevreleyen ortam, bireyler, olaylar ve süreçlerin bütüncül bir bakış açısıyla incelenmesidir. Bu yaklaşım, ilgili duruma etkiye bulunan ve bu durumdan etkilenen faktörler üzerinde yoğunlaşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Durum çalışması, araştırmacılara belirli bir durumu, olayı veya süreci kapsamlı bir şekilde inceleme fırsatı sunar ve karmaşık ilişkileri anlamalarına yardımcı olabilir. Ön lisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversitelerde görev yapan program/bölüm başkanlarının yabancı dil öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ise bu çalışmada durum olarak belirlenmiştir.

Durum çalışması modeli, araştırmacıların katılımcıların gerçek yaşam deneyimlerini daha iyi anlamalarını sağlar ve bu da elde edilen verilerin daha derinlemesine ve anlamlı olmasını sağlar. Bu araştırma katılımcıların yabancı dil öğretimi ilgili deneyimlerini ve karşılaştıkları zorlukları anlamayı amaçladığından durum çalışması modeli bu araştırma için uygun olabilir.

3.3. Katılımcı Grubu

Bu çalışmada katılımcı grubu olarak turizm eğitimi alanında geniş bir yelpazede programlara sahip olan ve araştırmacının kolayca erişebilme olanağının olduğu İstanbul'daki belirli vakıf ve devlet üniversiteleri seçilmiştir. İstanbul'da toplam 53 üniversite bulunmaktadır. Bunlardan 35'i devlet üniversitesi, 18'i ise vakıf üniversitesidir. İstanbul'da bulunan üniversitelerden 11 tanesinde Turizm Fakültesi vardır. Bunlardan 6'sı devlet üniversitelerinde, 5'i ise vakıf üniversitelerinde yer almaktadır. Bu üniversitelerin hepsine ulaşmak istenmiştir ancak bunlardan yalnızca 8 tanesi dönmüş ve bu üniversitelerin her birinin program/bölüm başkanları araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen katılımcıların demografik bilgileri Tablo 8'de gösterilmektedir.

Tablo 8: Araştırmaya Dahil Edilen Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcı	Bölüm	Görevi	Unvan
1	Turizm Rehberliği	Bölüm Başkanı	Doç.Dr
2	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Program Başkanı	Öğr. Gör.
3	Turizm ve Seyahat Hizmetleri	Program Başkanı	Dr. Öğr. Üyesi
4	Otel, Lokanta ve İkram Hiz. / Aşçılık	Bölüm Başkanı	Öğr. Gör.
5	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Program Başkanı	Öğr. Gör
6	Turist Rehberliği	Program Başkanı	Öğr. Gör
7	Aşçılık Programı	Program Başkanı	Öğr. Gör
8	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Program Başkanı	Dr. Öğr. Üyesi

Toplamda 8 katılımcıdan oluşan çalışma grubu, turizm rehberliği, otel işletmeciliği, turizm ve seyahat hizmetleri gibi çeşitli alanlarda görev yapmaktadır. Katılımcılar arasında bölüm başkanları, program başkanları ve öğretim görevlileri bulunmaktadır. Akademik unvanlar da farklılık göstermektedir; doçent doktor, doktor öğretim üyesi ve öğretim görevlisi gibi unvanlar mevcuttur. Diğer taraftan katılımcıların görev yaptıkları programlara ilişkin bilgiler Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9: Katılımcıların Görev Yaptıkları Programlara İlişkin Bilgiler

Bölüm/Program	İngilizce eğitim veren öğretim elemanı sayısı	İngilizce ders saati (meslek dersleri hariç)	İngilizceye ek olarak ikinci seçmeli yabancı dil
Turizm Rehberliği	6	22	Almanca ve Rusça
Turizm ve Otel İşletmeciliği	1	25	İspanyolca ve Rusça
Turizm ve Seyahat Hizmetleri	15	12	Rusça
Otel, Lokanta ve İkram Hiz. / Aşçılık	3	224	
Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı	3	224	Almanca, Fransızca ve Arapça
Turist Rehberliği	1	12	Almanca, Fransızca, Arapça,
Aşçılık Programı	1	256	
Turizm ve Otel İşletmeciliği	3	20	

Tablo 9’da yer alan veriler her programın İngilizce eğitim veren öğretim elemanı sayısı, İngilizce ders saati ve ek olarak sunulan ikinci seçmeli yabancı diller açısından farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Turizm Rehberliği programında 6 öğretim elemanı haftada 22 saat İngilizce dersi vermekte ve öğrencilere Almanca ve

Rusça dillerini seçme imkânı sunulmaktadır. Turizm ve Otel İşletmeciliği programında ise sadece 1 öğretim elemanı bulunmakta olup haftada 25 saat İngilizce dersi verilmekte ve öğrencilere İspanyolca ve Rusça dilleri sunulmaktadır. Turizm ve Seyahat Hizmetleri programında 15 öğretim elemanı tarafından haftada 12 saat İngilizce dersi verilmekte ve ek olarak Rusça dili seçilebilmektedir. Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri / Aşçılık programında 3 öğretim elemanı ile haftada 224 saat İngilizce dersi sunulmakta ancak ikinci yabancı dil seçeneği bulunmamaktadır. Turizm ve Otel İşletmeciliği programında da 3 öğretim elemanı tarafından haftada 224 saat İngilizce dersi verilmekte ve öğrencilere Almanca, Fransızca ve Arapça dilleri sunulmaktadır. Turist Rehberliği programında ise 1 öğretim elemanı ile haftada 12 saat İngilizce dersi verilmekte ve öğrencilere Almanca, Fransızca ve Arapça dilleri sunulmaktadır. Aşçılık programında 1 öğretim elemanı tarafından haftada 256 saat İngilizce dersi verilmekte ancak ikinci yabancı dil seçeneği sunulmamaktadır. Son olarak, Turizm ve Otel İşletmeciliği programında 3 öğretim elemanı ile haftada 20 saat İngilizce dersi sunulmakta ve ikinci yabancı dil seçeneği bulunmamaktadır. Bu veriler, her programın dil eğitimi ve yabancı dil çeşitliliği konusundaki yaklaşımlarını göstermekte ve öğrencilere farklı dil öğrenme fırsatları sunduğunu ortaya koymaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Nitel araştırmalarda görüşmeler, gözlemler ve metin analizi gibi çeşitli veri toplama yöntemlerini kullanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada, turizm eğitiminde yabancı dil öğretiminde karşılaşılan sorunları program/bölüm başkanlarının görüşlerine göre değerlendirmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formundaki sorular, konunun çok yönlü ve bütüncül bir perspektifle ele alınmasını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Sorular mevcut literatüre dayanılarak oluşturulmuştur. Soruların tasarlanmasındaki amaç, görüşülen kişilerin daha fazla bilgi sunmasını sağlamaktır. Literatür taraması sonucu birçok soru hazırlanmış; ardından bu konuda uzman olan iki akademisyene (biris turizm eğitimi

üzerine çalışmaları bulunan, diğeri ise nitel analiz konusunda uzmanlaşmış) danışılarak sorular son haline getirilmiştir. Son şekli verilen görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik bilgileri ve görev yaptıkları programa ilişkin bilgiler yer alırken ikinci bölümde yabancı dil öğretiminde karşılaştıkları sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik görüşlerini ortaya koymaya yönelik sorular yer almaktadır.

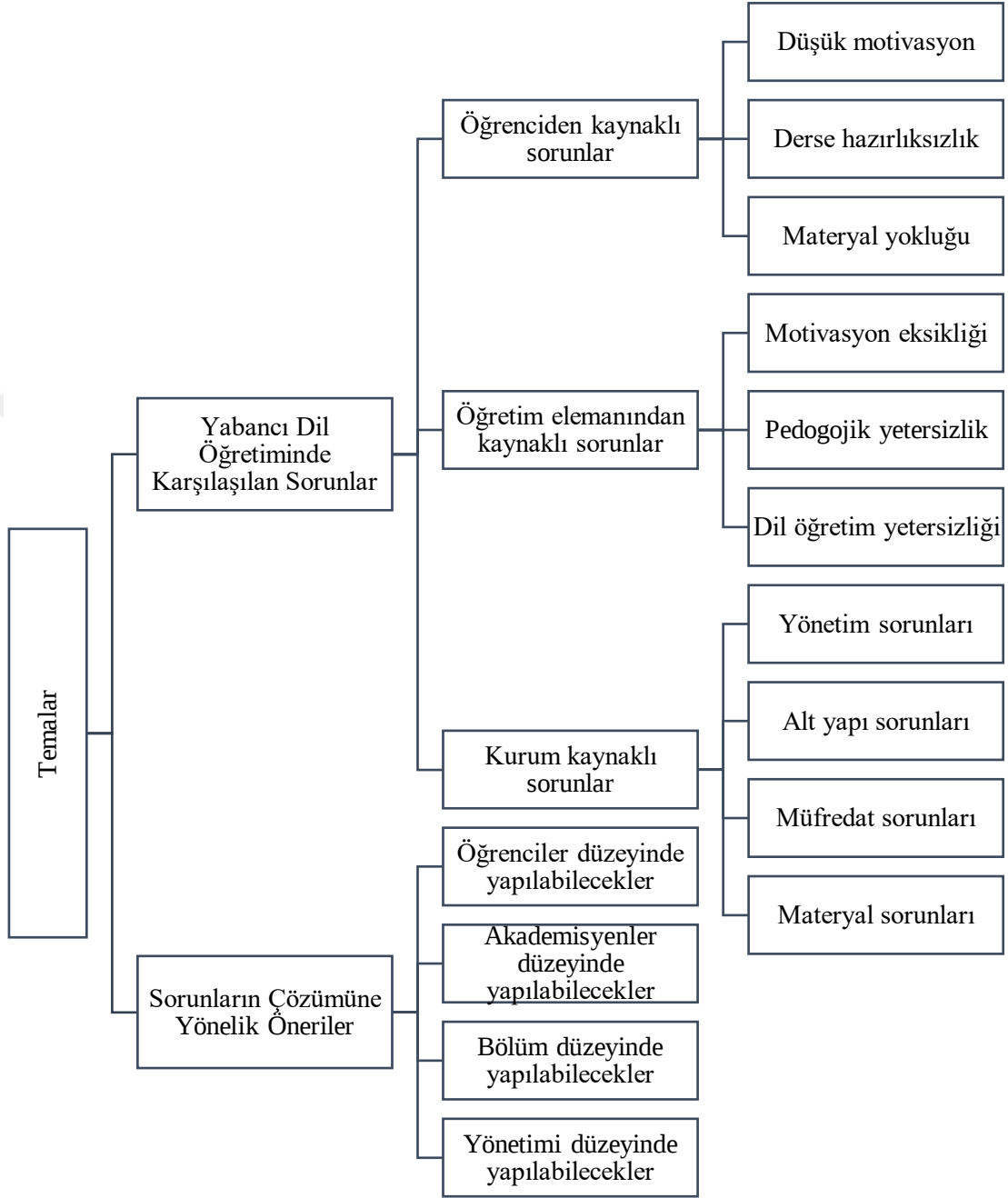
Araştırmanın veri toplama süreci titizlikle planlanmış ve uygulanmıştır. Görüşmeler, 15 Nisan 2024 ile 15 Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar araştırmacı tarafından belirlenen tarihlerde e-posta yoluyla bilgilendirilmiş ve randevular ayarlanmıştır. Her bir katılımcıyla farklı zamanlarda ve çalıştıkları kurum içerisinde belirlenen bir yerde yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde katılımcıların görüşlerini rahat bir şekilde ifade edebilmeleri için güven ortamı oluşturulmuştur. Görüşme öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı ve görüşmelerin nasıl yapılacağına dair bilgi verilmiş, görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kaydedileceği ve ses kayıtlarının nasıl kullanılacağı açıklanmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcılara herhangi bir müdahalede bulunulmamış, görüşlerini özgürce ifade edebilmeleri için gerekli ortam sağlanmıştır. Görüşmeler katılımcıların görüşlerini tam olarak aktarabilmeleri için yeterli süre devam etmiştir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda görüşmeler yönlendirilmiş ve istedikleri zaman görüşmeyi sonlandırabilmelerine olanak sağlanmıştır. Görüşmeler ve araştırmanın tamamında bilimsel etik kurallarına azami ölçüde dikkat edilmiştir. Katılımcıların kimlikleri ve görüşleri gizli tutulmuştur. Görüşmelerin ses kayıtları ve el yazısıyla alınan notlar güvenli bir şekilde saklanmıştır. Daha sonra ses kayıtları aynen yazıya geçirilmiş ve katılımcıların tam sözlerini yakalamak için birden çok kez dinlenmiştir. Verilerin anlaşılması için transkriptler yakından incelenmiştir.

Çalışmada inanırılığı sağlamak amacıyla, görüşmecilerle samimi bir iletişim kurmak önem taşımaktadır (Başkale, 2016). Bu doğrultuda, görüşmecilerin kendi ortamlarında iletişim sağlanarak daha doğru ifadeler kullanmaları teşvik edilmiştir. Güvenilirliği artırmak adına, konu dışına çıkılmamaya özen gösterilmiş ve görüşülen

kişiler bu doğrultuda yönlendirilmiştir (Graneheim vd., 2017). Nitel çalışmalarda, genelleme yapma zorluğu mevcuttur çünkü araştırma küçük bir gruba uygulanmaktadır (Shenton, 2004); ancak, diğer araştırmalar için geçerlilik sağlamak adına turizm eğitimi veren üniversitelerle sınırlı kalınmıştır. Literatürde belirlenen sorular doğrultusunda hareket edilmiştir. Doğru temaların belirlenmesi için inanırlığın sağlanması önem arz etmektedir (Garrison vd., 2006). Yapılan görüşmeler deşifre edildikten sonra, iki kişi tarafından tekrar dinlenerek deşifre edilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Bu araştırmada, görüşme verilerinin analizinde içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Verilerin içerik analizi ve ortaya çıkan durumun modellenmesi için MAXQDA-11 paket programı kullanılmıştır. İçerik analizi, araştırmacının belirli bir metin veya veri setini sistematik olarak incelemesini ve analiz etmesini sağlayan bir tekniktir. Bu analiz yöntemi, metinlerdeki içeriği açığa çıkarmak, örüntüleri ve temaları belirlemek amacıyla kullanılır. İçerik analizi genellikle yazılı materyaller, görüşmeler, medya içerikleri gibi çeşitli veri kaynakları üzerinde uygulanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). İçerik analizin amacı, elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Bu analiz türünde, katılımcıların görüşlerini doğrudan yansıtmak için sık sık alıntılara yer verilir. Betimsel analiz genellikle dört aşamadan oluşur: tematik çerçeve oluşturma, temalara göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada da aynı süreçler izlenmiştir. Görüşme soruları temel alınarak belirli temalar belirlenmiş, bu temalara göre veriler betimlenmiş ve yorumlanmıştır. Belirlenen temalar Şekil 1’de gösterilmektedir. Araştırmanın amacı doğrultusunda, görüşme verileri açık ve net bir şekilde yansıtabilmek ve katılımcı görüşlerini çarpıcı bir biçimde ortaya koymak için bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Bu yöntem, katılımcıların ifadelerinin araştırma sonuçlarını daha doğru bir şekilde temsil etmesini sağlamak için kullanılmıştır.

Şekil 5: Araştırma Kapsamında İncelenen Temalar

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

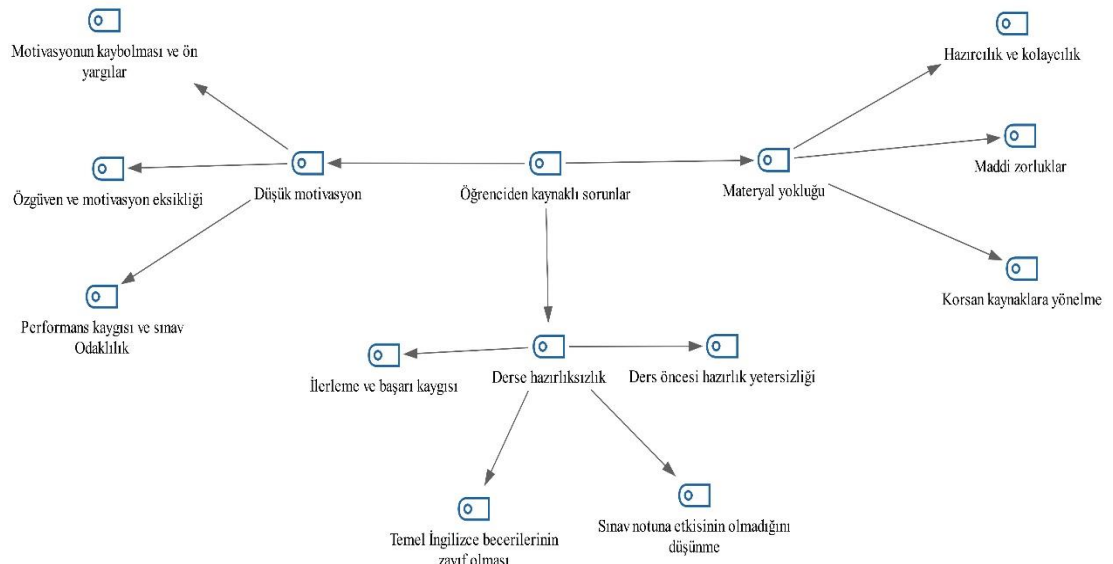
Çalışmanı bu bölümünde, verilerin analizine dayalı olarak elde edilen bulgular araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak detaylı bir şekilde sunulmaktadır.

4.1. Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar

Araştırma, yabancı dil öğretiminde karşılaşılan sorunları çeşitli temalarda ele almaktadır. Bu temalarda öğretim elemanından kaynaklı sorunlar, kurum kaynaklı sorunlar ve öğrenciden kaynaklı sorunlar yer almaktadır.

4.1.1. Öğrenci Kaynaklı Sorunlar

Bu tema altında katılımcıların yabancı dil öğretiminde öğrenci kaynaklı olarak karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir. Katılımcıların bu tema altındaki görüşlerinden hareketle oluşturulan kodlar Şekil 2’de gösterilmektedir.

Şekil 6: Öğrenciden Kaynaklı Sorunlar

Katılımcıların yabancı dil öğretiminde öğrenciden kaynaklı olarak karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşleri üç ana tema altında incelenmiştir. İlk olarak, "Ders Materyali Satın Almama" teması altında öğrencilerin materyal temininde yaşadıkları zorluklar ele alınmıştır. İkinci olarak, "Derse Hazırlık Yapma" teması altında öğrencilerin ders öncesi hazırlık sürecindeki sorunları incelenmiştir. Son olarak, "Öğrencilerin Yabancı Dil Öğrenme Motivasyonları" teması altında öğrencilerin motivasyonunu etkileyen faktörler ele alınmıştır.

Katılımcı yanıtları ders materyali edinimi üzerindeki farklı etkenleri ve öğrenci davranışlarını kodlar aracılığıyla özetlemektedir. Buna göre öğrencilerin çoğunluğu kaynaklara erişme konusunda sorun yaşamaktadır. Özellikle maddi zorluklar veya kolaylık arayışı gibi faktörler, öğrencilerin ders materyalleri satın alma konusundaki kararlarını etkilemekte ve korsan kaynaklara yönelmelerine neden olmaktadır. Buna göre katılımcılar öğrencilerin ders materyali almakta zorluk yaşadığını ve materyallerin pahalı olmasının öğrencileri etkilediğini belirtmektedir. Katılımcılar, öğrencilerin İngilizce kaynaklarına erişimde maliyeti yüksek olduğu için korsan veya alternatif yollarla erişmeye çalıştıklarını belirtmektedir. Bu durum özellikle yabancı dil kaynakları için geçerlidir ve öğrencilerin bu kaynaklara erişimini zorlaştırabilir.

Katılımcı 1: Sınıfta birkaç öğrenci materyali satın almayabiliyor ya da ders materyali ile derse gelmiyor.

Katılımcı 5: Bazı öğrenciler ders materyalini satın almada sorun yaşayabiliyor ve dersi materyal üzerinden takip etme zorlaşabiliyor.

Katılımcı 7: İngilizce kaynakları öğrencilere pahalı geldiği için almama yoluna gidiyorlar ya da kitapların korsanlarına ulaşmaya çalışıyorlar.

Bazı katılımcılar, öğrencilerin materyal satın almamalarının sadece maddi nedenlerden kaynaklanmadığını, aynı zamanda hazırcılık ve kolaycılık eğilimleriyle de ilişkili olduğunu belirtmektedir.

Katılımcı 2: Öğrenciler kesinlikle materyal satın almıyorlar ve PDF istiyorlar. Ya da telefonla ekran resmi çekiyorlar. Sorunun sadece maddi olduğunu düşünmüyorum. Hazırcılık ve kolaycılık da büyük etken.

Bu bulgulara göre öğrencilerin karşılaştığı maddi zorluklar, kolaycılık eğilimleri, yüksek maliyetli yabancı dil kaynakları ve alternatif erişim yolları gibi faktörler, ders materyali satın almama davranışını şekillendiren önemli etkenlerdir. Bu durum, eğitim kurumlarının ve yöneticilerin öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilmek için alternatif çözümler ve destekler geliştirmeleri gerektiğini göstermektedir.

Derse hazırlıklı gelme temasında elde edilen bulgular öğrencilerin derslere hazırlıksız gelme eğilimindeki temel nedenleri ve bu durumun ders başarısı üzerindeki potansiyel etkilerini ortaya koymaktadır. Özellikle temel İngilizce becerilerindeki eksiklikler, ders öncesi hazırlık yetersizliği ve öğrencilerin ödev ve ev çalışmalarının öneminin farkında olmamaları, derslere hazırlıksız gelme davranışının altında yatan önemli faktörlerdir. Katılımcılar öğrencilerin derslere hazırlıksız geldikleri konusunda hemfikirdirler. Buna göre katılımcılar öğrencilerin genel olarak ders öncesi yeterli hazırlık yapmadan derse katıldıklarını ve bu durumun ders başarısını etkilediğini belirtmektedir.

Katılımcı 1: Sınıfın neredeyse 3'te 1'i derse hazırlıklı gelmektedir.

Katılımcı 4: Sınıfın neredeyse 3'te 1'i derse hazırlıklı gelmektedir.

Katılımcı 8: Genel olarak bütün derslerde karşılaştığımız ortak bir sorun bu. Öğrenciler derslere yeterli şekilde hazırlanmadan, herhangi bir ön çalışma yapmadan geliyor.

Katılımcılar bu durumu farklı gerekçelerle açıklamaktadırlar. Özellikle ders öncesi hazırlık yetersizliği, derslere ön hazırlık yapmanın sınav notuna etkisinin olmadığını düşünme ve temel İngilizce becerilerinin zayıf olması bu gerekçelerde öne

çıkılmaktadır. Katılımcılar öğrencilerin temel İngilizce becerilerinin zayıf olduğunu ve bu nedenle derslere hazırlıksız geldiklerini, öğrencilerin ödev veya ev çalışmalarını sınav notlarını etkilemeyecekse yapmadıklarını ancak sınav notlarına bağlı olan çalışmaları yaptıklarını ifade etmektedir.

Katılımcı 2: Derslere hazırlıksız geliyorlar ve temelleri çok kötü. Aralarında birkaç öğrenci anlayabiliyor ya da konuşabiliyor. Geri kalan öğrenciler ya hiç temelleri yok ya da otelde öğrendikleri kısıtlı İngilizcenin yeterli olduğunu düşünüyorlar.

Katılımcı 7: Öğrencilere verilen ödev veya ev çalışmaları vize ve final sınavı notlarını etkilemeyecek ise öğrenciler bu çalışmaları yapmıyorlar. Ama sınav notuna endeksli verilen her çalışma yapılarak geliniyor.

Bu bulgular öğrencilerin en yaygın olarak ders öncesi hazırlık yetersizliği, sınav notlarına olan inanç eksikliği, temel İngilizce becerilerinin zayıflığı ve ilerleme/başarı kaygısı gibi sorunlarla karşılaşabileceğini göstermektedir. Bu tür sorunlar, öğrencilerin dil öğrenme süreçlerini etkileyebilir ve öğretmenlerin öğrencilerine daha iyi destek sağlamak için bu sorunları tanımlayıp ele almasını gerektirebilir.

Öğrencilerin yabancı dil öğrenme motivasyonlarıyla ilgili elde edilen bulgular, genellikle öğrencilerin yabancı dil motivasyonlarının düşük olduğunu göstermektedir. Katılımcı yorumları yabancı dil öğrenme motivasyonlarındaki eksikliklerin çeşitli faktörlerden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Özellikle özgüven eksikliği, negatif önyargılar, iş hayatıyla ilişkilendirme eksikliği ve yabancı dil öğrenme algısındaki zorluklar, öğrencilerin motivasyonunu düşüren temel etmenlerdir. Katılımcıların görüşlerinden öne çıkan vurgu, öğrencilerin yabancı dil öğrenmeyi zor ve başarısızlıkla sonuçlanacak bir süreç olarak algıladıklarını göstermektedir. Katılımcılara göre bu algı, öğrenme motivasyonunu düşürebilir ve öğrencilerin dil öğrenme performanslarını olumsuz etkileyebilir. Katılımcılar öğrencilerin son sınıfa

geldiklerinde sınav puanı alma endişesiyle İngilizceye yönelik motivasyonlarının azaldığını belirtmektedir. Bu durum, öğrencilerin dili sadece bir sınav aracı olarak görmelerine neden olmaktadır.

Katılımcı 1: Öğrenciler son sınıfa geldiklerinde sınav puanı alma endişesi ile çalışmaya başlamaktadırlar. İngilizce dışında farklı dillere daha istekliler.

Katılımcı 5: Yabancı dil öğrenmeye karşı ön yargılar (zaten öğrenemeyeceğiz, konuşamıyorum vb.) mevcuttur, bu nedenle de çekimser kaldıkları bir gerçektir.

Katılımcı 8: Yabancı dil öğrenmenin zor olduğunu düşünüyorlar ve bu düşünce performanslarına yansıyor. Yabancı dil öğrenmenin önemini kavrayamıyorlar

Diğer taraftan katılımcı görüşleri, öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye yönelik çekinme ve özgüven eksikliği yaşadıklarını vurgulamaktadır. Katılımcılar özellikle uzun yıllar İngilizce eğitimi almış olmalarına rağmen öğrencilerin konuşma ve öz güven eksikliği yaşadıklarını ifade etmektedirler.

Katılımcı 6: çekinmeleri ve kendilerine güvenmemeleri en önemli sorun.

Katılımcı 7: Uzun yıllar İngilizce eğitimi almış olup bunun karşılığında konuşamama ve öz güven yetersizliği artık öğrencilerde öğrenme konusunun tamamen sorunlu olduğunu düşündürüyor. Bu sebeple öğrenciler İngilizce eğitimini sadece tamamlamaları ve geçmeleri gereken bir dersmiş gibi görüp kalıp ezberliyor.

Son olarak katılımcılar öğrencilerin İngilizceye karşı isteksiz olmalarının altında, yıllardır başarısız deneyimlerin birikmesi ve önyargıların bulunması olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, yeni öğrenilen dillerdeki motivasyonunun İngilizceye göre daha yüksek olduğunu vurgulamaktadırlar.

Katılımcı 2: İkinci yabancı dil derslerinde yeni bir dil olduğu için daha motive ve daha istekli geliyorlar derslere. Önyargıları yok keyif alıyorlar

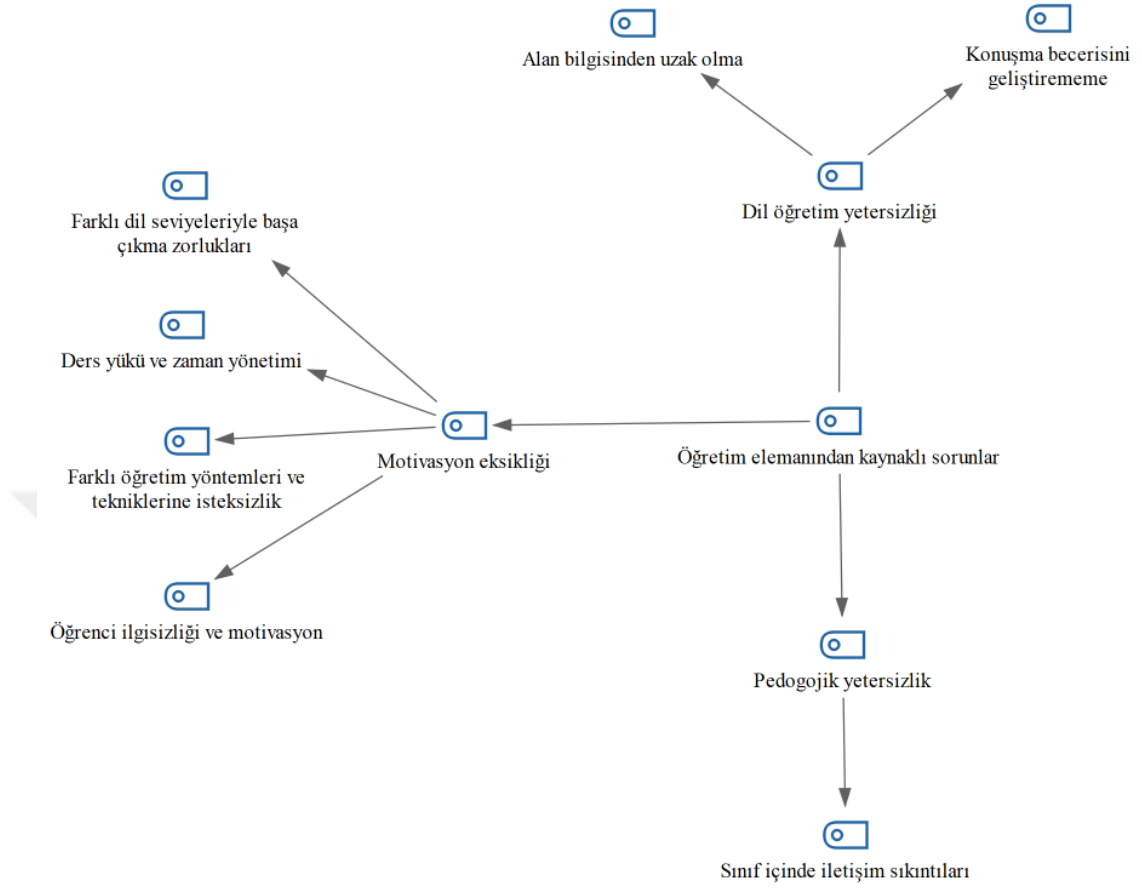
derslerden. Fakat İngilizce için isteksizler çünkü yıllardır görüp hala konuşamıyorlar ya da öğrenememişler. Bazen de ben biliyorum mantığıyla yaklaşıyorlar.

Katılımcı 5: Yabancı dil öğrenmeye karşı ön yargılar (zaten öğrenemeyeceğiz, konuşamıyorum vb.) mevcuttur, bu nedenle de çekimser kaldıkları bir gerçektir.

Özetlemek gerekirse öğrencilerin en yaygın olarak performans kaygısı ve sınav odaklılık, özgüven ve motivasyon eksikliği, motivasyon kaybı ve ön yargılar gibi motivasyonla ilgili sorunlarla karşılaşabileceği belirtilmektedir. Bu tür sorunlar, öğrencilerin dil öğrenme motivasyonunu olumsuz yönde etkileyebilir ve öğretmenlerin öğrencilerin bu zorluklarla başa çıkmasına yardımcı olmak için farklı stratejiler uygulamasını gerektirebilir.

4.1.2. Öğretim Elemanından Kaynaklı Sorunlar

Bu tema altında katılımcıların yabancı dil öğretiminde öğretim elemanlarından kaynaklı olarak karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir. Katılımcıların bu tema altındaki görüşlerinden hareketle oluşturulan kodlar Şekil 7’de gösterilmektedir.

Şekil 7: Öğretim Elemanından Kaynaklı Sorunlar

Yabancı dil öğretimiyle görevli öğretim elemanlarından kaynaklı olarak karşılaşılan sorunlar üç temada altında incelenmiştir. İlk olarak "Dil Öğretimi yetersizliği" temasında dil öğretimindeki yeterliliklerle ilgili sorunları içermektedir. İkinci olarak, "Pedagogjik Yetersizlik" temasında pedagojik becerilerle ilgili sorunlar yer almaktadır. Son olarak, "Motivasyon Eksikliği" teması motivasyonla ilgili sorunları içermektedir.

Dil öğretimi yetersizliği temasından elde edilen bulgular katılımcıların dil öğretimindeki öğretim elemanlarının genel dil yeterliliklerinden memnun olduklarını göstermektedir. Katılımcılar okuldaki yabancı dil öğretimiyle görevli öğretim

elemanlarının dil yeterliliklerinin ÖSYM tarafından yapılan ve kabul edilen dil yeterlilik sınav sonuçlarına göre belirlendiğini vurgulamaktadır.

Katılımcı 5: Yabancı dil de öğretim yapan öğretim elemanlarının İngilizce dil de yeterlilikleri bulunmaktadır. ÖSYM tarafından yapılan ve tarafından kabul edilen dil yeterlilik sınav sonuçları göz önünde bulundurulur.

Katılımcı 6: bu konuda öğrencilerden herhangi olumsuz geri bildirim alınmamıştır.

Katılımcı 7: Okulumuzda görevli yabancı dil hocalarının çoğu yabancı ya da Türk olanların da mutlaka yurtdışı geçmiş olması şartı aranmaktadır.

Diğer taraftan Katılımcı 1, öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirme konusunda yetersizlik yaşandığını belirtmektedir. Katılımcı 4, İngilizce dersinde öğrencilerin anlamadığı durumlarda Türkçe anlatımla desteklemeye çalışıldığını ifade etmektedir. Son olarak katılımcı 2, alan yetkisi olmayan hocaların dil puanları nedeniyle İngilizce derslerine girdiğini ve bu durumun öğrenciler için zorluklar yarattığını belirtmektedir.

Katılımcı 1: Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirme konusunda yetersiz kalılabilmektedir.

Katılımcı 2: Bazen alan yetkisi olmayan hocaların dil puanları nedeniyle özellikle İngilizce derslerine girdiğini gördük. Bu durum öğrenciler tarafından da anlaşılmakta ve eğitim süreçlerini zorlaştırmaktadır.

Katılımcı 4: İngilizce dersinde öğrenciler anlamıyor diye Türkçe anlatımla desteklemek.

Pedagojik yetersizlik temasından elde edilen bulgulara bakıldığında katılımcıların önemli bir çoğunluğu bu konuda herhangi bir sorun yaşanmadığını belirtmektedir. Bu olumlu görüşlerin ardında, üniversitelerin dil öğretimiyle ilgili

öğretim elemanlarını pedagojik eğitime tabi tutması ve bu alandaki becerilerini geliştirmelerini sağlaması yer almaktadır.

Katılımcı 1: Herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

Katılımcı 5: Eğitimcinin eğitimi kapsamında üniversite dönemsel olarak pedagojik eğitimler düzenlemektedir.

Katılımcı 7: Formasyon eğitimi alma şartı ön koşul olarak sunulduğu için hocalarımız pedagojik yeterlilik açısından olmaları gerektiği düzeyde olduklarından bir sorun yaşanmamaktadır.

Diğer taraftan katılımcı 2 ise bazı hocaların pedagojik yeterlilik eksikliği nedeniyle sınıf içinde iletişim sıkıntıları yaşayabileceğini ve olağan üstü durumları idare etmede zorluklar yaşayabileceğini ifade etmektedir. Bu durum, özellikle dil öğretiminde pedagojik becerilerin önemine ve eksikliğin potansiyel zorluklara yol açabileceğine işaret etmektedir.

Katılımcı 2: Bazı hocalar bu eksiklikten ötürü sınıf içinde yaşanan iletişim sıkıntıları yaşayabiliyorlar. Ayrıca olağan üstü durumları idare etmede sıkıntı yaşayabiliyorlar.

Katılımcıların ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde dil öğretiminde pedagojik yaklaşımların ve eğitim tekniklerinin başarılı bir şekilde uygulandığını göstermektedir. Bu durum, dil öğrenimini destekleyici bir ortam sağlamak için pedagojik yeterliliklerin önemini vurgulamaktadır.

Motivasyon eksikliği temasından elde edilen bulgular incelendiğinde katılımcıların yabancı dil öğretimiyle görevli öğretim elemanlarının motivasyonlarından kaynaklı zorlukları dile getirmesi, dil eğitim sürecinde karşılaşılan önemli bazı sorunları yansıtmaktadır. Katılımcı görüşlerine göre öğrencilerin dil

eğitimine karşı ilgisizlikleri, dil ğretimcilerinin motivasyonlarını olumsuz etkileyebilir.

Katılımcı 2: Özellikle ğrencilerin dil eğitimine karşı ilgisizlikleri dil hocalarının motivasyonlarını oldukça dşşrmektedir.

Katılımcı 5: Öğretim elemanlarının öğretmeye teşvik edici yöntemleri mevcuttur, motivasyonla ilgili tek sorun öğrencilerin derse olan ilgilerinin az olması olabilir. Bu nedenle farklı yöntem ve tekniklerin uygulanmaması olabilir

Katılımcı 6: Yabancı dil öğretmenin yanında öğrencileri cesaretlendirmeye de çalışılması hem ders hocası hem de cesareti olan öğrenciler için zaman kaybı yaratmakta buda motivasyonu dşşrmekte.

Katılımcılara göre bazı ğretim elemanları, farklı ğretim yöntemlerini kullanma konusunda isteksiz olabilir. Bu durum, öğrencilerin dil eğitimine daha etkili ve ilgi çekici bir şekilde yaklaşmalarını zorlaştırabilir.

Katılımcı 1: Farklı ğretme yöntem ve tekniklerini kullanma konusunda daha az isteklilerdir.

Katılımcı 4: MYO çatısı altında Farklı birden fazla alanda İngilizce ders verdikleri için farklı şekilde hazırlanmak gerektirebilir. Bu da Öğr. Elemanı için zor olabilmektedir.

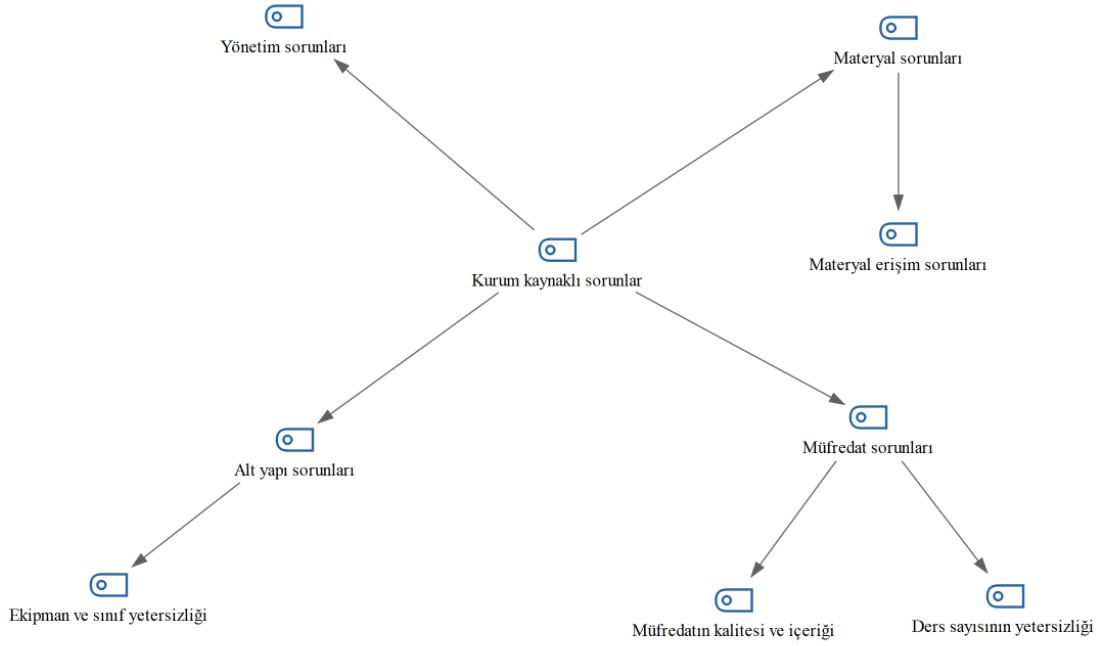
Diğer taraftan katılımcı 3'e göre ğretim elemanları, farklı dil seviyelerindeki öğrencilerle başa çıkmakta zorlanmaktadır. Özellikle dil seviyesi dşşk sınıflarda ders vermek, motivasyonu olumsuz etkilemektedir.

Katılımcı 3: Dil bilgisi farklı seviyelerde olan öğrencilerle ders yapmakta zorlanmaktadırlar. Özellikle dil seviyesi dşşk sınıflarda ders yapmak motivasyonlarını dşşrmektedir.

Bu bulgulara göre ğretim elemanlarının farklı ğretim yöntemlerini kullanmaya karşı isteksizlikleri, öğrencilerin dil eēitimine olan ilgisini etkileyebilir ve öğrenme sürecini zorlaştırabilir. Özellikle, dil seviyeleri farklı olan öğrencilerle başa çıkma zorluēu, ğretim elemanlarının motivasyonunu olumsuz etkileyebilir ve ders verimliliēini azaltabilir. Ayrıca, ğrenci ilgisizliēi ve düşük motivasyon, ğretim elemanlarının ekstra çaba harcamasına neden olabilir. Bununla birlikte, ders yükü ve zaman yönetimi konusundaki zorluklar da ğretim elemanlarının motivasyonunu düşürebilir ve etkili bir ğretim için gerekli zamanı bulmalarını engelleyebilir.

4.1.3. Kurum Kaynaklı Olarak Karşılaşılan Sorunlar

Bu tema altında katılımcıların yabancı dil ğretiminde kurum kaynaklı olarak karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri deēerlendirilmiřtir. Katılımcıların bu tema altındaki görüşlerinden hareketle oluşturulan tema ve kodlar şekil 8’de gösterilmektedir.

Şekil 8: Kurum Kaynaklı Olarak Karşılaşılan Sorunlar

Katılımcıların yabancı dil öğretiminde kurum kaynaklı sorunlara ilişkin görüşleri üç ana tema altında incelenmiştir. İlk temada “Materyalleri Sorunları” yer almaktadır. Bu tema, öğretim materyalleri ile ilgili yaşanan sorunları içermektedir. İkinci tema “Müfredat Sorunları” temasıdır. Üçüncü tema “Altyapı Sorunları” sorunlardır. Sınıf ortamlarının yetersizliği, teknolojik altyapının eksikliği veya kalitesizliği gibi konular bu tema altında değerlendirilmektedir. Son olarak “Yönetimden kaynaklı sorunlar” teması yer almaktadır.

Eğitim materyalleri kaynaklı sorunlar temasından elde edilen katılımcı görüşleri, eğitim materyalleriyle ilgili zorlukların özellikle materyal erişim sorunları ve temin zorlukları üzerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Katılımcı görüşleri ekipman eksikliği, dil öğrenme sınıflarının yeterli donanıma sahip olmaması ve yurtdışı kaynaklarının pahalı olması gibi materyal erişim sorunlarını vurgulamaktadır. Özellikle yabancı dil kaynaklarının maliyetinin yüksek olması, öğrencileri zorlamakta ve eğitim materyallerine erişimi kısıtlamaktadır. Katılımcılar ayrıca ders kitaplarının

CD veya orijinal kitap olarak temin edilememesi nedeniyle materyal temininde yaşanan zorlukları belirtmektedir. Bu durum, öğretim elemanlarının materyalleri kendilerinin temin etmesine ve öğrencilere ulaştırmak için ek çaba harcamasına neden olmaktadır.

Katılımcı 1: İlgili ekipmanlarla donatılmış dil öğrenme sınıflarının olmaması.

Katılımcı 2: Kitabın PDF'ini hoca kendisi buluyor ama CD'si olmadığı için listening kısımlarını youtubedan açıp hoca kendisi dinletmek zorunda kalıyor. Kitapların kendisi olmuyor genelde. Bu yüzden hocalar kitapları PDF'ten kendileri bastırmak zorunda kalıyor.

Katılımcı 6: bazı yabancı dil kaynaklarının yurtdışı kaynakları olması sebebiyle pahalı olması öğrencileri zorlamakta.

Katılımcı 7: Eğitim maliyetlerini düşürmek için bir dönem öğrencilere kolaylık olması adına kurumumuz firmadan kitapları alıp öğrencilere satıyordu. Bu konuda öğrencilerde başka algılara yol açtığı için vazgeçildi. Yabancı kaynakların pahalı olması zorlanılan bir durum

Diğer taraftan katılımcıların yarısı genel olarak eğitim materyalleri temin etme konusunda herhangi bir problem yaşamadıklarını belirtmektedirler.

Katılımcı 3: Herhangi bir zorluk yaşanmamaktadır.

Katılımcı 4: Genellikle sorun yok.

Katılımcı 5: Materyal sunma veya anlatımı noktasında sorun yoktur.

Katılımcı 8: Herhangi bir problemimiz bulunmamaktadır

Bu bulgular eğitim materyalleri konusundaki zorlukların belirli gruplarda yoğunlaştığını ve diğerlerinde pek yaşanmadığını göstermektedir.

Katılımcıların müfredat kaynaklı karşılaştıkları zorluklarla ilgili verdiği yanıtlar özellikle öğretim elemanı yetersizliğinde kaynaklı ders saati azlığı, müfredatın içeriği ve çeşitlendirilmesi, derslerin online gerçekleşmesinin öğrenci ilgisini azaltması gibi konularda katılımcıların ortak vurgularını yansıtmaktadır. Katılımcılar müfredatta öğrencilerin yabancı dil öğrenmeleri için yeterli yabancı dil ders sayısı bulunmadığını ders saatlerini artırmak veya farklı dilleri müfredata eklemek istemelerine rağmen, uygun öğretim elemanı bulma zorlukları yaşadıklarını belirtmektedirler. Bu bağlamda katılımcılar müfredatın çeşitlendirilmesi gerektiğini turizm ve otelcilik gibi alanlara yönelik daha çekici müfredatların geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Katılımcı 1: Ders saatlerini artırmak istesek de ya da farklı dilleri müfredata eklemek istesek de öğretim elemanı bulamama zorluklarından gerçekleştirilememektedir.

Katılımcı 5: Müfredatta öğrencilerin yabancı dil öğrenmeleri için yeterli yabancı dil ders sayısı bulunmaktadır. Belki de turizm ile ilgili bölümlere zorunlu hazırlık eklenebilir, böylece yabancı dil ile ilgili alt yapı sektörün de ihtiyacı olan öğrenimi yüksek oranda sağlayabilir.

Katılımcı 8: Müfredatın çeşitlendirilmesi, her bölüme uygun derslerin verilmesi konusunda bazı sıkıntılarımız var. Turizm ve otelcilik öğrencilerine yönelik, onların ilgisini çekecek tarzda bir müfredat geliştirilebilir.

Katılımcı 2'nin ifadesinde, müfredatların bilgisi yetersiz olan hocalar tarafından hazırlandığı ve sık öğretim üyesi değişikliklerinin müfredat tekrarlarına neden olduğu belirtilmektedir. Bu durum öğrencilerin derslere olan ilgisini azaltabilmektedir.

Katılımcı 2: Müfredatlar birimler tarafından hazırlanıyor. Genellikle yabancı dil eğitimiyle yeterli bilgisi olmayan hocalar ders saati vb. gereklilikleri belirliyor.

İçeriklerde ise sık öğretim üyesi değişikliği nedeniyle müfredat tekrarlarıyla karşılaşılıyor öğrenciler. Bu da dile karşı ilgiyi daha da düşürüyor.

Son olarak dört katılımcı müfredat kaynaklı herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmektedir.

Katılımcı 3: Herhangi bir zorluk yaşanmamaktadır.

Katılımcı 4: Sorun yok.

Katılımcı 6: herhangi bir zorluk yaşanmamakta.

Altyapı kaynaklı sorunlar temasında elde edilen bulgular katılımcıların çoğunlukla okul altyapısının genel olarak yeterli olduğunu, ancak bazı katılımcıların ekipman veya sınıf yetersizliği gibi sorunlarla karşılaştığını göstermektedir. Katılımcıların çoğunluğu herhangi bir fiziki altyapı zorluğu yaşamadıklarını ifade etmektedirler. Okulun genel altyapısının yeterli olduğu ve ekipmanların sorunsuz bir şekilde kullanılabildiği katılımcılar tarafından belirtilmektedir.

Katılımcı 2: Bu konuda sıkıntılarımız yok her sınıfta akıllı tahta ve bilgisayar var.

Katılımcı 3: Herhangi bir zorluk yaşanmamaktadır.

Katılımcı 4: Sorun yok.

Katılımcı 5: Fiziki sınıf veya sanal sınıf ortamlarında herhangi bir sorun yoktur. Her sınıfta projeksiyon ve bilgisayar bulunmakta ve çalışmaktadır.

Katılımcı 7: Okulumuz bu konuda şanslı okullardan özellikle hazırlık sınıflarında kullanılan materyaller olduğu için hazırlık sınıfları sadece hazırlık bölümü ve yabancı dil bölümleri tarafından kullanılmaktadır. Bunun dışında okulumuzda ki tüm sınıflarda projeksiyon, ses sistemi ve bilgisayar bulunmaktadır.

Bazı katılımcılar ekipman veya sınıf yetersizliği gibi sorunlarla karşılaştığını vurgulamaktadır.

Katılımcı 1: Ekipman ve sınıf yetersizliğidir.

Son olarak yönetimden kaynaklı sorunlar temasına ilişkin bulgular katılımcıların çoğunlukla okul yönetiminin etkin ve öğrenci odaklı bir yaklaşıma sahip olduğundan memnun olduğunu göstermektedir.. Katılımcıların genel olarak yönetimle ilgili olumlu görüşleri, okuldaki yönetim süreçlerinin etkin bir şekilde yürütüldüğünü ve öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılandığını göstermektedir.

Katılımcı 2: Yönetimsel olarak da sıkıntı yok. Hem Yabancı Diller Yüksekokulu hem de ders verilen birim yöneticileriyle koordineli çalışılıyor.

Katılımcı 5: Yönetim, öğrenci odaklı bakış açısına sahiptir. Bu nedenle öğrenciler için tüm alt yapı sunulmaktadır ve yönetimsel bir sorun yoktur

Katılımcı 7: Okulumuz yönetimi öğrencinin eğitime ulaşması için her konuda son derece destekçidir.

Bulgulara göre, katılımcıların tamamı yönetimden kaynaklı herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcılar, yönetimin öğrencilerin eğitime erişimini sağlamak için etkili destek sağladığını vurgulamışlardır. Ayrıca, Yabancı Diller Yüksekokulu ve ders verilen birim yöneticileriyle koordineli bir çalışma ortamının olduğunu ve yönetimsel olarak herhangi bir sıkıntı yaşamadığını belirtmiştir

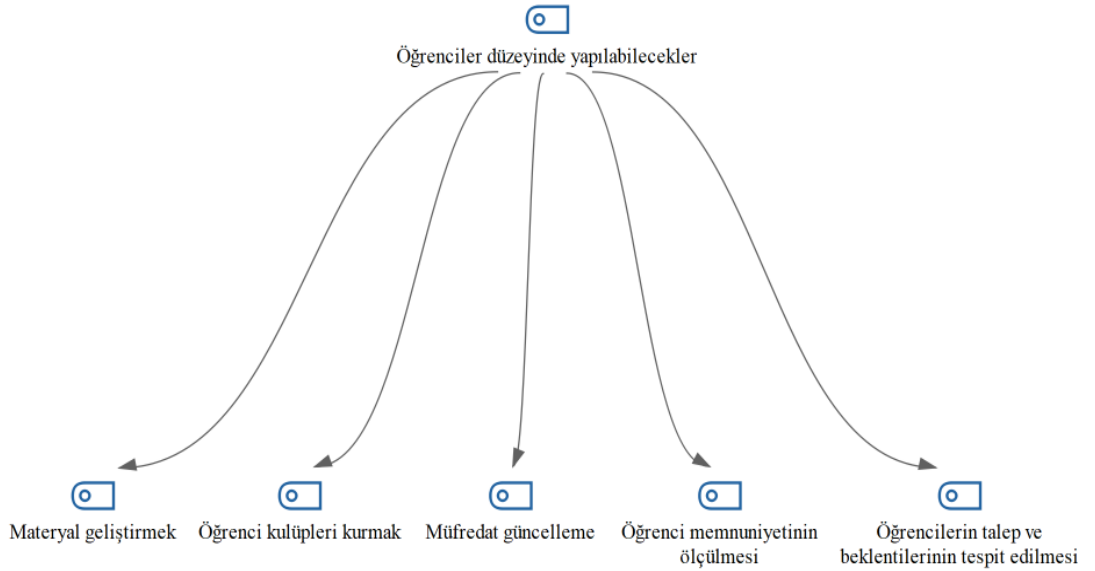
4.2. Yabancı Dil Eğitiminde Karşılaşılan Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında katılımcıların yabancı dil eğitiminde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik önerileri hakkında görüşleri

incelenmiştir. Bu tema altında öğrenciler, akademisyenler, bölüm ve yönetim düzeyinde yapılabilecekler incelenmektedir.

4.2.1. Öğrenciler Düzeyinde Yapılabilecekler

Bu temada, katılımcıların yabancı dil eğitiminde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak öğrenci düzeyinde yapılabilecekler hakkında önerileri sunulmaktadır. Katılımcıların bu tema altındaki görüşlerinden hareketle oluşturulan tema ve kodlar Şekil 9’da gösterilmektedir.

Şekil 9: Öğrenciler Düzeyinde Yapılabilecekler

Katılımcılar, öğrencilerin dil öğrenme sürecini daha etkili hale getirmek ve karşılaşılan zorlukları aşmak için çeşitli strateji ve yöntemler önermiştir. Öğrencilere dönük yapılabilecekler temasından elde edilen bulgulara öğrencilerin talep ve beklentilerinin değerlendirilmesi, memnuniyetlerinin ölçülmesi, müfredatın çeşitlendirilmesi, dil becerilerinin pratikle geliştirilmesi ve öğretim yöntemlerinin revize edilmesi gibi konular, katılımcıların ortak önerileri olarak dikkat çekmektedir. Katılımcılar, öğrencilerin talep, beklenti ve memnuniyetlerini önemsemektedir. Araştırma çalışmaları yaparak öğrencilerin beklentilerini daha iyi anlamayı ve bu

doğrultuda eğitim programlarını geliştirmeyi önermektedirler. Öğrencilerin memnuniyetini ve başarılarını artırmak için geri bildirimlerin düzenli olarak toplanması ve değerlendirilmesi önemli bir adım olarak vurgulanmaktadır.

Katılımcı 1: Öğrencilerin istek ve beklentilerini öğrenmeye yönelik araştırma çalışmaları yapılması gerekmektedir.

Katılımcı 4: İngilizce ve diğer derslerin dönem sonunda öğrenciler ile bir anket yapılarak memnuniyet ve memnuniyetsizlikler belirlenmelidir. Buna göre adımlar atılmalıdır.

Katılımcı 5: Her bir öğrencinin yabancı dili öğrenme isteği mevcuttur ancak bazı çekimser duyguların nedeniyle kendilerini aktif olarak konuşmaya itici gücü bulamamaktadırlar.

Bazı katılımcılar, dil düzeylerindeki gelişmeyi teşvik etmek için müfredatta değişiklikler yapılmasını önermektedirler. Bu şekilde düşünen katılımcılar aynı zamanda öğretim yöntemlerinin ve tekniklerinin çeşitlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması, öğrencilerin derslere daha fazla katılımını teşvik edebilir ve öğrenme sürecini daha etkili hale getirebilir.

Katılımcı 5: Öğrencilerin yabancı dili etkili bir şekilde öğrenebilmeleri için öğretim yöntem ve tekniklerinin belki de değişmesi gerekmektedir.

Katılımcı 7: Öğrencilerin hazırlık sınıflarını tercih etmeleri için belli bir seviyede hazırlık eğitimini tamamlayan öğrencilerin üniversitenin anlaştığı olduğu yurt dışındaki bir okul aracılığı ile öğrencilerin yaz döneminde yurt dışına gitmelerini sağlayarak öğrendikleri eğitimin tamamlayıcı olması ve kalıcı olmasını sağlamak.

Son olarak diğer katılımcılar, eğitim materyallerinin geliştirilmesi ve öğrencilere daha fazla yabancı dil deneyimi sunulması gerektiğini belirtmektedir. bu görüşe göre öğrencilere erişilebilir eğitim materyalleri sağlanması ve yabancı dil

deneyimlerinin çeşitlendirilmesi, dil öğrenme sürecini daha keyifli hale getirebilir ve öğrencilerin motivasyonunu artırabilir.

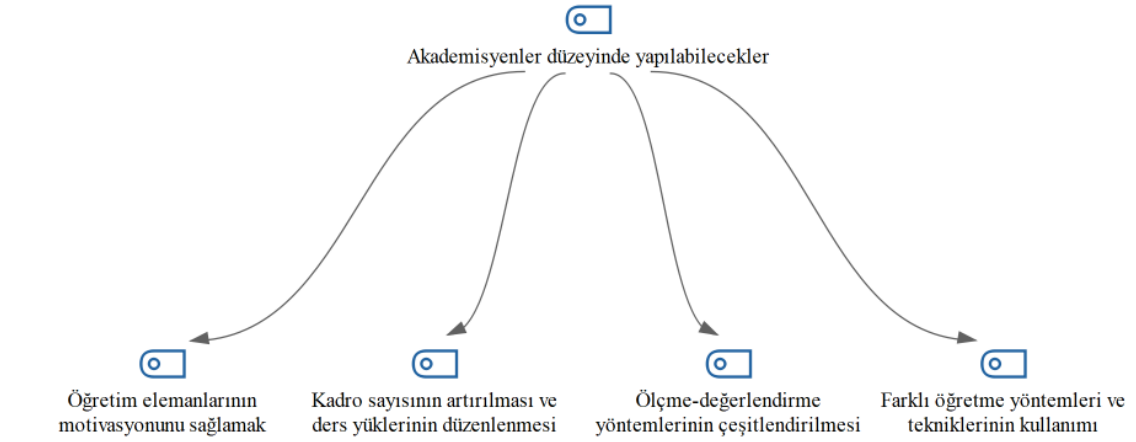
Katılımcı 3: Öğrenciler çoğunlukla yabancı dil konuşmada zorluk çekmektedir. Bu nedenle İngilizce konuşma kulüpleri ile dil becerileri geliştirilebilir.

Katılımcı 7: Daha erişilebilir eğitim materyalleri oluşturmak ya da bulmak. Yabancı dil eğitimi verilen öğrencilere okudukları üniversitedeki yabancı öğrencilerle etkileşime geçebilecekleri ve bunu belki de zorunlu bir eğitim uygulaması yaparak bir yabancı öğrenciye mihmandarlık yaptırmak öğrencilerimizin eğitimini pekiştiren bir yöntem olabilir.

Bu bulgular, katılımcıların öğrencilerin dil öğrenme süreçlerini iyileştirmek için farklı ve kapsamlı yaklaşımlar önerdiğini göstermektedir. Bulgular öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmek için programların ve öğretim metodolojilerinin sürekli olarak gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

4.2.2. Akademisyenler Düzeyinde Yapılabilecekler

Bu temada, katılımcıların yabancı dil eğitiminde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak akademisyenler düzeyinde yapılabilecekler hakkında önerileri sunulmaktadır. Katılımcıların bu tema altındaki görüşlerinden hareketle oluşturulan tema ve kodlar Şekil 10'da gösterilmektedir.

Şekil 10: Akademisyenler Düzeyinde Yapılabilecekler

Katılımcılar, öğrencilerin dil öğrenme sürecini daha etkili hale getirmek ve karşılaşılan zorlukları aşmak için çeşitli strateji ve yöntemler önermiştir. Akademisyenlere dönük yapılabilecekler temasında elde edilen önerilerde çoğu katılımcı, öğretim elemanlarına farklı öğretim yöntemleri ve teknikleri konusunda bilgi sağlamanın önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu yaklaşım, dil öğretiminde çeşitliliği artırarak öğrencilerin farklı öğrenme stillerine ve ihtiyaçlarına uyum sağlamayı hedeflemektedir. Bu görüşte olan katılımcılar tarafından aynı zamanda öğretim elemanlarının bilgilendirilmesiyle birlikte ölçme-değerlendirme süreçlerinde de farklı yöntemlerin kullanılması önerilmiştir.

Katılımcı 1: Farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin bir arada kullanılması ve ölçme-değerlendirme için yine farklı yöntemlerin kullanılması bu konularda öğretim elemanlarının bilgilendirilmesi yararlı olacaktır.

Katılımcı 3: Farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin bir arada kullanılması ve ölçme-değerlendirme için yine farklı yöntemlerin kullanılması bu konularda öğretim elemanlarının bilgilendirilmesi yararlı olacaktır.

Katılımcı 5: Ayrıca farklı öğretim teknik ve uygulamaları öğrenmeleriyle öğrencilerin konuşma becerilerini artırıcı uygulamalar eklenebilir.

Motivasyonun önemine vurgu yapan katılımcılar, öğretim elemanlarının yeterli motivasyonunu sağlamanın ders saati süreleri, maddi ve sosyal imkânların yanı sıra farklı öğretim tekniklerini öğrenmeleriyle mümkün olabileceğini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar ise öğretim elemanlarının ders yüklerinin azaltılması ve kadro sayısının artırılmasıyla daha rahat bir ortam sağlanabileceğini belirtmişlerdir. Bu durum, öğretim elemanlarının daha verimli ve etkili bir şekilde ders vermelerine olanak tanıyabilir.

Katılımcı 2: Yabancı dil hocalarına, program ve turizm öğrencileri ile alakalı dönem başında bilgilendirme yapıyoruz. Öğrenci bazında çalışan öğrencileri ve özel durumları olan öğrencileri bildiriyoruz. Dönem sonunda dil becerilerinin hangi düzeyde olmalarını arzuladığımızı kendilerine iletiyoruz. Herhangi bir sorunla da karşılaştıklarında bize iletmelerini ve sorunları beraber çözeceğimizi söylüyoruz.

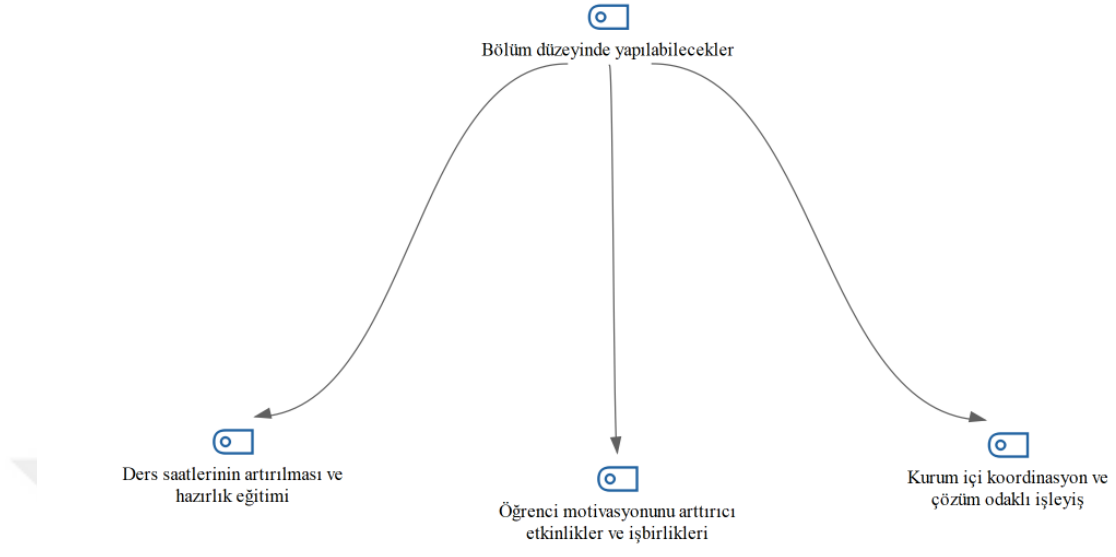
Katılımcı 5: Öğretim elemanlarının yeterlilikleri yüksek öneme sahiptir, zaten yeterliliğe sahip olan öğretim elemanlarımızın yeterli motivasyonlarının sağlanması; ders saati süreleri, maddi imkanlar, sosyal imkanların sağlanması motivasyon artırıcı olabilir. Ayrıca farklı öğretim teknik ve uygulamaları öğrenmeleriyle öğrencilerin konuşma becerilerini artırıcı uygulamalar eklenebilir.

Katılımcı 7: Hocalarımızın ders saat yüklerini kadrodaki hoca sayılarını arttırarak rahatlık sağlamak.

Bu bulgular her bir katılımcının farklı perspektiflerden benzer çözüm önerileri sunduğunu göstermektedir.

4.2.3. Bölüm Düzeyinde Yapılabilecekler

Bu temada, katılımcıların yabancı dil eğitiminde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak bölüm düzeyinde yapılabilecekler hakkında önerileri sunulmaktadır. Katılımcıların bu tema altındaki görüşlerinden hareketle oluşturulan tema ve kodlar Şekil 11’de gösterilmektedir.

Şekil 11: Bölüm Düzeyinde Yapılabilecekler

Bölüm düzeyinde yapılabilecekler temasından elde edilen bulgularda özellikle kurum içi koordinasyonun ve çözüm odaklı işleyişin önemi vurgulanırken, öğrenci motivasyonunu arttırmaya yönelik etkinliklerin düzenlenmesi ve yeni öğrenci işleyişinin kolaylaştırılması üzerinde de durulmuştur. Bu önerilerin birleşimiyle bölüm düzeyinde daha etkili ve motive edici bir yabancı dil eğitimi sağlanması hedeflenmektedir. Katılımcılar öncelikle kurum içindeki koordinasyonun ve çözüm odaklı işleyişin önemini vurgulamışlardır. Bu görüşe göre özellikle öğretim elemanlarıyla düzenli toplantılar yaparak müfredatı güncellemek ve öğretim yöntemlerini iyileştirmek, dil eğitiminin kalitesini artırmada kritik bir rol oynamaktadır.

Katılımcı 2: Program olarak Yabancı Diller Yüksekokulu koordinatörüyle sürekli olarak karşılaşılan sorunlarla ilgili görüşüp, çözüm yolları arıyoruz.

Katılımcı 3: Bölüm olarak yabancı dil dersi veren öğretim elemanlarıyla her yarıyıl toplantı yapmaktayız. Gerekli görüldüğünde ders materyali ve müfredatta değişikliğe gidilmektedir.

Katılımcı 4: Dersi veren öğretim elemanı ile dönemli veya yıllık toplantılar yapılarak ders izlencelerinde gerekli düzenlemeler yapılmalı. Ölçme ve değerlendirme faaliyetleri daha eğlenceli olacak şekilde QUIZ'ler eklenebilir.

Diğer taraftan bazı katılımcılar öğrenci motivasyonunu artırmak için çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu görüşe göre sektörel etkinlikler, teknik geziler ve sektör profesyonelleriyle etkileşim, öğrencilerin dil öğrenme sürecine ilgi ve bağlılıklarını artırmakta etkili olabilir. Öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden etkinlikler, dil eğitimini daha keyifli hale getirebilir.

Katılımcı 5: Bölüm olarak gerekli bölüm toplantıları gerçekleşmekte ve öğrencilerin motivasyonlarını artırıcı sektörel etkinlikler ve teknik geziler düzenlenmektedir. Zaman zaman sektör profesyonelleriyle öğrenciler bir araya getirilmektedir ki motivasyonlarını artırıcı ve sektörün de ihtiyaçlarını, sektör temsilcisinden duyup buna yönelik çalışmalarını planlamaları önemlidir. Tüm bunlar bizim bölümümüzde gerçekleşmektedir. Ancak belki bu tarz etkileşimlerin düzenli aralıklarla gerçekleşmesi daha iyi olabilir. Ek olarak kulübe üye olan öğrencilerin yabancı dil ile ilgili etkinliklerinin aktifleştirilmesi de etkili olabilir.

Katılımcı 6: öğrencinin motivasyonunu arttıracak etkinlikler yapmak

Son olarak katılımcılar yabancı dil derslerinin daha etkili olabilmesi için ders saatlerinin artırılması ve müfredatta farklı dillerin eklenmesi gerektiğini ve zorunlu hazırlık uygulamasının gerekliliğini vurgulamıştır. Bu öneri, öğrencilerin dil öğrenme sürecini destekleyerek dil becerilerini geliştirmeye yönelik bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

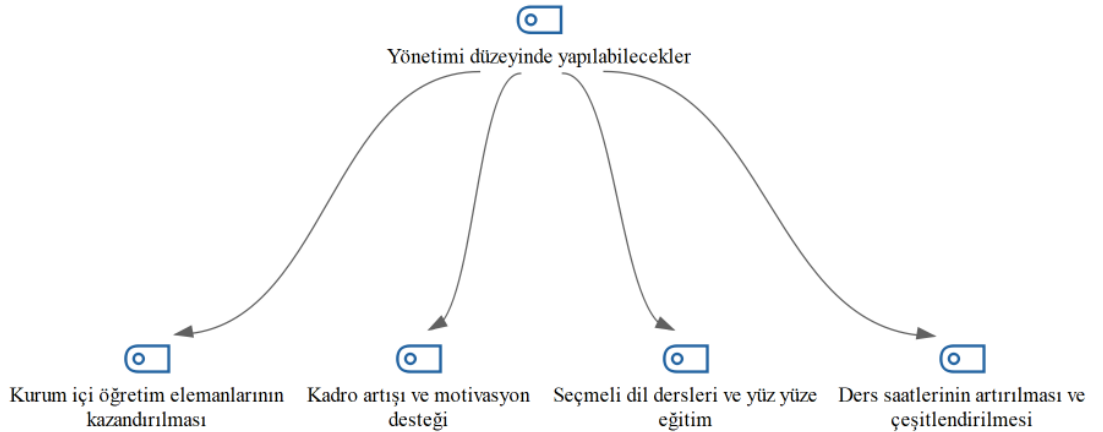
Katılımcı 1: Ders saatlerinin artırılması ve farklı dillerde yabancı dil derslerinin müfredata eklenebilmesi faydalı olacaktır. İlgili öğretim elemanlarının kurum bünyesine kazandırılmaya çalışılması önemli görülmektedir.

Katılımcı 7: Bölüm düzeyinde öğrencilerimizden ilk kez okulumuza kayıt yaptırmış yeni öğrencilerimizin hazırlık bölümünü tercih etmeleri sağlanarak bölümlerinde bu eğitimi almak yerine yeterlilik sınavlarına girerek muaf olmalarını sağlamak bölüm işleyişi ve bünyemizdeki yabancı dil hocalarımızın işlerini kolaylaştıracaktır.

Bu önerilerin bir araya gelmesiyle, yabancı dil eğitiminin kalitesinin artırılması ve öğrenci memnuniyetinin sağlanması hedeflenmektedir. Önerilen çözüm yolları, dil eğitim sürecini daha etkili hale getirerek öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeye yönelik pratik ve uygulamalı yaklaşımları desteklemektedir.

4.2.4. Yönetimi Düzeyinde Yapılabilecekler

Bu temada, katılımcıların yabancı dil eğitiminde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak yönetim düzeyinde yapılabilecekler hakkında önerileri sunulmaktadır. Katılımcıların bu tema altındaki görüşlerinden hareketle oluşturulan tema ve kodlar Şekil 12’de gösterilmektedir.

Şekil 12: Yönetimi Düzeyinde Yapılabilecekler

Fakülte/YO/MYO üst yönetimi düzeyinde yapılabilecekler temasından elde edilen bulgulara değerlendirildiğinde katılımcılar ders saatlerinin artırılması, kadro ve motivasyon desteğinin sağlanması, müfredatın çeşitlendirilmesi ve yüz yüze eğitim ile dil öğretimi daha verimli hale getirilebilir ve öğrenci başarısı artırılabilir. Katılımcıların çoğunluğu, dil eğitiminin daha etkili olabilmesi için ders saatlerinin artırılması veya farklı dillerin müfredatlara eklenmesini önermektedirler. Bu, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek için daha fazla fırsat sunabilir.

Katılımcı 1: Ders saatlerinin artırılması ve İspanyolca gibi farklı dillerde yabancı dil derslerinin müfredata eklenebilmesi faydalı olacaktır.

Katılımcı 4: Alanda ders saatleri yetersiz ise arttırılabilir. MYO bünyesinde 4 saatlik bir İngilizce saati yeterlidir. Daha fazla ders saati öğrenciyi derse küstürebilir.

Katılımcı 8: Yabancı dil derslerinin müfredatlarının zenginleştirilmesi yönünde çalışmalar yapılabilir. Ders saatleri artırılabilir

Diğer taraftan katılımcılar tarafından seçmeli dil dersleri ve ikinci yabancı dil derslerinin yüz yüze gerçekleştirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Özellikle online derslerin öğrenci katılımını düşürdüğü ve aktif öğrenmeyi engellediği belirtilmektedir.

Katılımcı 3: İngilizce hariç yabancı dilin seçmeli olması ve öğrencilerin istediği yabancı dili seçmeleri.

Katılımcı 5: Ortak dersler kapsamında olan İngilizce I ve İngilizce II derslerinin yanı sıra seçmeli olan Mesleki yabancı dil dersleri ve ikinci yabancı dil derslerinin yüz yüze olması gerektiğini düşünüyorum. Online gerçekleştirilen derslere öğrenci katılım oranı düşük olmakta ve sonradan izleme imkanlarının olması da aktif olarak katılım oranlarını düşürmektedir. Ayrıca derse tam katılım sağlasalar bile aktif şekilde derse odaklanmaları düşmektedir

Son olarak katılımcılara göre ğretim elemanlarının ders saat yüklerinin azaltılması ve motivasyonlarının yüksek tutulması için kadro artışı ve olanakların iyileştirilmesi gerekmektedir. Katılımcılara göre bu durum eēitim kalitesini artırabilir ve ğretim elemanlarının daha etkili bir şekilde çalışmalarını saēlayabilir. Ayrıca ilgili ğretim elemanlarının kurum bünyesine kazandırılması, dil eēitimi programlarının kalitesini artırabilir. Böylece ğrenciler daha nitelikli eēitim alabilirler.

Katılımcı 1: İlgili ğretim elemanlarının kurum bünyesine kazandırılmaya çalışılması önemli görülmektedir.

Katılımcı 7: Hocalarımızın ders saat yüklerini azaltmak adına düzenli olarak kadro ilanlarına çıkararak hoca sayısını yükseltmek ve hocalara saēlanan olanakları iyileştirerek onların motivasyonlarını yüksek tutmaya çalışmak olabilir.

Bu neriler, dil eēitimi programlarının daha etkili ve ğrenci odaklı hale getirilmesi için önemli adımlar içermektedir.

SONUÇ

Turizm sektörü, çeşitli kültürlerden ve ülkelerden insanları bir araya getiren bir endüstridir. Bu bağlamda, turizm alanında çalışacak profesyonellerin etkili iletişim kurabilmek adına güçlü bir yabancı dil yeteneğine sahip olmaları gerekmektedir. Yabancı dil bilgisi, turizm uzmanlarının gereksinimlerinden biri olup, bu bilgi yalnızca uzmanların bakış açısını genişletmekle kalmaz, aynı zamanda turizm yöneticilerinin mesleki yeterliliğinin ayrılmaz bir parçası olan çeşitli mesleki sorunları çözmek için de gereklidir. Turizm yöneticilerinin işlevlerini genişletmek amacıyla daha iyi bir yabancı dil eğitim sistemi geliştirilmesi gerektiği bilinmektedir (Nematillokizi ve diğerleri, 2020). Ancak, bu alanda önemli sorunların olduğu da bilinmektedir. Bu çalışma, turizm sektöründe nitelikli personel yetiştirilmesinde yabancı dil becerilerinin önemine vurgu yaparak, turizm eğitiminde karşılaşılan yabancı dil sorunlarını ve bu sorunların çözümüne yönelik somut önerileri ele almaktadır. Çalışma, ön lisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversitelerde görev yapan program/bölüm başkanlarının görüşlerine dayanarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın sonuçları, turizm eğitiminde yabancı dil öğretimiyle ilgili önemli sorunları ve öğrencilerden kaynaklı olarak karşılaşılan zorlukları açıkça ortaya koymuştur. Öğrencilerin materyal temininde yaşadıkları güçlükler, derslere hazırlıksız gelme eğilimleri ve yabancı dil öğrenme motivasyonlarındaki düşüklük gibi faktörler, eğitim sürecini olumsuz etkileyebilmektedir. Materyal temininde yaşanan sorunlar, öğrencilerin maddi zorluklarla ve hazırcılık eğilimleriyle başa çıkmaya çalıştıklarını göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin ders materyallerine erişimini zorlaştırmakta ve ders başarılarını olumsuz etkileyebilmektedir. Derslere hazırlıksız gelme eğilimleri, öğrencilerin temel İngilizce becerilerindeki eksiklikler ve ders öncesi hazırlık yetersizliğiyle ilişkilendirilmiştir. Diğer taraftan yabancı dil öğrenme motivasyonundaki düşüklük, öğrencilerin performans kaygısı, özgüven eksikliği ve motivasyon kaybı gibi faktörler de öğrencilerden kaynaklı sorunlar olarak ön plana çıkmıştır. Ayaz ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan çalışmada da turizm

sektöründe dil eğitimiyle ilgili çeşitli sorunlar belirtilmiştir. Bu sorunlar arasında, etkili materyallerin eksikliği ve dil kaygısı öne çıkmaktadır. Turizm sektöründe çalışanların dil becerilerini geliştirmek için yeterli veya etkili eğitim materyallerinin bulunmaması, dil öğrenme sürecini olumsuz etkileyebilir ve sektördeki dil ihtiyacını karşılamakta zorluklar yaratabilir. Ayrıca, dil kaygısı da turizm çalışanlarının dil becerilerini geliştirmelerini engelleyen önemli bir faktördür. Dil kaygısı, öğrenme sürecinde özgüven eksikliğine ve başarısızlık korkusuna neden olabilir, bu da dil öğrenme motivasyonunu düşürebilir.

Araştırma sonuçları, program/bölüm başkanlarının yabancı dil öğretiminde kurum kaynaklı olarak çeşitli sorunlara karşılaştıklarını göstermiştir. İlk olarak, materyal erişiminde yaşanan zorluklar belirlenmiştir. Program/bölüm başkanlarının dil öğrenme sınıflarının yeterli donanımına sahip olmaması, yurtdışı kaynaklarının pahalı olması ve ders kitaplarının temininde güçlükler yaşanması gibi sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Müfredat kaynaklı zorluklar da önemli bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır. Yabancı dil ders saatlerinin yetersiz olduğu ve müfredatın çeşitlendirilmesi gerektiği, ayrıca, uygun öğretim elemanı bulmada zorluklar yaşandığını görülmüştür. Altyapı sorunları bağlamında, okul altyapısının genel olarak yeterli olduğu, ancak bazı durumlarda ekipman veya sınıf yetersizliği yaşandığı tespit edilmiştir. Önceki araştırma bulguları da bu sonucu desteklemektedir. Örneğin Eker ve Zengin (2016), yabancı dil öğretimi için yeterli altyapıya sahip olmayan üniversitelerin dil eğitiminde aksaklıklara yol açtığını ileri sürmektedir. Bu gözlem, akademik ortamlarda etkili dil öğrenme ortamlarının kolaylaştırılmasında yeterli kurumsal desteğin kritik rolünü vurgulamaktadır. Türkeri'ye (2014) göre üniversitelerde dil laboratuvarlarının veya zorunlu hazırlık programlarının bulunmaması, yabancı dil yeterliliğinin sanayinin talep ettiği seviyeye ulaşamamasına neden olmuştur. Bu, endüstri gereksinimlerine uygun dil becerilerinin geliştirilmesinde dil laboratuvarları ve hazırlık programları gibi kurumsal girişimlerin önemini vurgulamaktadır. Solmaz (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre, turizm eğitiminde yabancı dile açısından en önemli sorunlardan biri müfredatta ortaya

çıkılmaktadır. Müfredat eksikliği turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının yabancı dil öğretimi ve endüstrinin ihtiyaçlarını karşılamada önemli zorluklar yaşadığı vurgulanmaktadır. Bu durum, turizm sektöründe çalışacak olan bireylerin yeterli düzeyde yabancı dil becerilerine sahip olmalarını engelleyebilir ve eğitim programlarının endüstri gereksinimlerine uygun olmadığını gösterir.

Araştırma sonuçları, program/bölüm başkanlarının yabancı dil öğretiminde akademisyenlerden kaynaklı olarak çeşitli sorunlara karşılaştıklarını göstermiştir. Öğretim elemanlarının konuşma becerilerinin geliştirilmesinde ve bazı derslerin alan yetkisi olmayan hocalar tarafından verilmesinde zorluklar yaşandığı görülmüştür. Bazı öğretim elemanlarının sınıf içi iletişim ve olağanüstü durumları idare etmede yetersizlikler yaşadığı belirtilenmiştir. Bununla birlikte, bazı öğretim elemanlarının sınıf içi iletişim ve olağanüstü durumları yönetme konularında yetersizlikleri dikkat çekmektedir. Ayrıca öğrencilerin ilgisizliği, farklı dil seviyelerindeki öğrencilere ders verme zorlukları ve ders yükü gibi faktörlerin öğretim elemanlarının motivasyonunu olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Cooper ve Shepherd (2002), turizm eğitimi programlarının yeterince güncellenmemesi ve akademik personelin sektörle uyumsuzluğunun eğitimde büyük boşluklar yarattığını belirtmektedir. Evans ve Thomas (2004), turizm eğitimi veren kurumlarda akademik personelin yetersizliği ve müfredatın endüstri taleplerine yanıt verememesinin ciddi sorunlar arasında yer aldığını vurgulamaktadır. Sharpley (2005), turizm eğitiminde öğretim elemanlarının akademik ve sektörel deneyim eksikliğinin, öğrencilerin iş piyasasında rekabet edebilme yeteneğini olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Bu bulgular, Hussein ve arkadaşları (2008) çalışmalarında belirtilen, Türkiye'deki turizm lisans programlarının yabancı dil öğretiminde farklı yaklaşımlar benimsemesi ve akademisyenlerin dil yeterliliklerinin olmasına rağmen, programların yapısal ve içeriksel farklılıklarının olduğu bulgusunu desteklemektedir. Bu durum, Türkiye'deki turizm eğitimi alanında yabancı dil öğretiminin çeşitliliğini ve programların öğretim metodolojileri ile ilgili farklı yaklaşımları yansıtmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar yabancı dil eğitimi alanında karşılaşılan sorunlara çözüm odaklı öneriler sunmakta ve bu alandaki iyileştirmeler için önemli adımlar ortaya koymaktadır. Yabancı dil eğitiminde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik öneriler, katılımcıların farklı perspektiflerini ve çözüm odaklı yaklaşımlarını yansıtmaktadır. Araştırmaya katılanlar, dil eğitimindeki etkinliği artırmak için ders saatlerinin artırılması ve müfredatta çeşitlilik sağlanmasını önermişlerdir. Ayrıca, yüz yüze eğitimin önemine vurgu yapılmış, online derslerin öğrenci katılımını düşürdüğü ve aktif öğrenmeyi engellediği belirtilmiştir. Öğretim elemanlarının ders yüklerinin azaltılması ve motivasyonlarının yüksek tutulması için kadro artışı ve olanakların iyileştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, öğrenci motivasyonunu artırmak için sektörel etkinlikler, teknik geziler ve sektör profesyonelleriyle etkileşim gibi çeşitli faaliyetlerin düzenlenmesi önerilmiştir. Eğitim materyallerinin geliştirilmesi ve öğrencilere daha fazla yabancı dil deneyimi sunulması da dil öğrenme sürecini destekleyebilir. Bu önerilerin bir araya gelmesiyle, yabancı dil eğitimindeki sorunlara daha kapsamlı ve etkili çözümler geliştirilebilir, dil becerileri gelişimini destekleyecek uygulamalara odaklanılabilir ve dil eğitimindeki kalite ve verimlilik artırılabilir. Bu öneriler önceki araştırmalar tarafından turizm eğitiminde dil eğitimi konusunda karşılaşılan farklı sorunlara ışık tutmaktadır. Ayaz ve arkadaşları (2017) çalışmalarında, turizm eğitiminde dil eğitimiyle ilgili olarak dil kaygısı sorunlarının da dahil olduğu çeşitli sorunların bulunduğunu belirtmektedirler. Eker ve Zengin'e (2016) göre ise, üniversitelerin yabancı dil öğretimi konusunda yeterli altyapıya sahip olmaması dil eğitiminde olumsuzluklara neden olmaktadır. Hussein ve arkadaşları (2008) Türkiye'deki turizm lisans programlarının dil öğretim programlarının kredi ve haftalık yabancı dil dersi saatleri açısından çeşitlilik gösterdiğini belirtmektedirler. Cansu ve Tanrısever (2020) ise her üniversitenin turizm rehberliği programlarında yabancı dil derslerini kendi amaçları doğrultusunda hazırlayıp uyguladığını ve uygulamalı yabancı dil öğretim saatlerinin teorik eğitim saatlerine göre daha az olduğunu aktarmaktadırlar. Araştırmada belirtilen katılımcı görüşleri ve önceki çalışmaların bulguları, bu önerilerin etkili bir şekilde hayata geçirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu sonuçlardan hareketle ders saatlerinin artırılması, müfredatın çeşitlendirilmesi, öğretim elemanlarına destek sağlanması ve öğrenci motivasyonunu artırmak için çeşitli etkinlikler düzenlenmesi gibi adımlar, dil eğitiminde başarıyı artırmaya yönelik önemli öneriler olabilir. Bu önerilerin uygulanmasıyla, turizm eğitimindeki dil sorunlarına yönelik çözümler geliştirilebilir ve dil becerilerinin gelişimi desteklenebilir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları vardır. Birincisi, araştırma katılımcılarının sadece İstanbul'daki belirli vakıf ve devlet üniversitelerinden seçilmiş olmasıdır. Bu durum, Türkiye genelindeki turizm eğitimi veren üniversitelerin tamamının temsil edilmediği anlamına gelmektedir, bu da sonuçların genelleştirilebilirliğini sınırlayabilir. İkinci olarak, araştırmanın zaman kısıtlamaları nedeniyle daha geniş bir katılımcı grubuyla çalışma yapılamamış olması da bir sınırlılıktır. Bu sınırlılıklar, çalışmanın sonuçlarının ve önerilerinin yorumlanması ve uygulanması sürecinde dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abay, Ali Rıza: "Çıracak öğrencilerin sorunları (bostancı çıracılık eğitim merkezi öğrencileri örneği)." **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** 4 (2002): 107-139.
- Acar, Dilek: "Turizmin Tarihî Kökenleri–I: Eski Çağlar–Mezopotamya Uygarlıkları." **Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi** 31.3 (2020): 307-313.
- Ahipaşaoğlu, H. Suavi., & İrfan Arıkan: **Seyahat İşletmeleri Yönetimi ve Ulaştırma Sistemleri.** Detay Yayıncılık, 2003.
- Airey, David, and John Tribe: **An international handbook of tourism education.** Routledge, 2006.
- Ajit, Kumar: "Characteristic Of Formal Education.", <https://allbednotes.blogspot.com/2013/05/characteristic-of-formal-education.html>, (Erişim Tarihi: 04.11.2023).
- Ak, Rengin ve Berna. Ak Bingül: "Eğitim-Büyüme İlişkisi Yazını Üzerine Bir Değerlendirme." **The Knowledge Economy** (2011): 153-167.
- Akay, Bayram, Uslu. Abdullah, and Muhammet Fatih Sancar: "Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj döneminde yaşadıkları sorunlar: Lisans ve ortaöğretim turizm öğrencileri örneği." **OPUS International Journal of Society Researches** 8.1 (2018): 212-236.
- Akdağ, Gürkan: **Turizmin Gelişimi.** A. Çakıcı İçinde, Genel Turizm (s. 47-67). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2019.

- Akgöz, Erkan: The Problems Of Language Education Of Personnel In Tourism Enterprises And Solution Suggestions. **International Tourism Congress ITC2022 Tourism – Going Back/Forward To Sustainability November (16) 17-19, 2022, Poland.**
- Akın, Halil Murat: Türkiye’de eko turizmin sürdürülebilir gelişimi: Kaçkar dağları milli parkı örneği. **Yüksek Lisans Tezi**, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- Akoğlan-Kozak, M: "An Analysis of Academic Tourism Education in Turkey." **Muğla University Journal of Social Sciences** 22 (2009): 1-20.
- Akoğlu, Tunay: "Bilimsel Turizm veya Turizm Ekonomisi." **Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi** 3.2 (1967): 19-27.
- Akova, İsmet: **Genel turizm bilgisi**. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Kültürel Miras ve Turizm Ön Lisans Programı, İstanbul, 2022.
- Aksu, Murat, and Turgay Bucak: "Mesleki turizm eğitimi." **Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi**, 4. 2 (2012), 7-18.
- Akyüz, Yahya: **Türk Eğitim Tarihi**. Ankara: Pegem Akademi (2014).
- Alkan, Cevat, Hıfzı Doğan, and S. İlhan Sezgin: **Mesleki ve teknik eğitimin esasları: kavramlar, gelişim, uygulamalar, yönelmeler**. Gazi Üniversitesi yayınları, 1991.
- Alkan, Cevat: "Bir gelişim süreci olarak mesleki-teknik eğitim." **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 5(1), (1972). 209-219.
- Alptekin, Erdem, and Sait Kaya: "Türkiye’de İşsizlik Sorunu Çıkmaz Sokakta." **AR-GE Bülten** (2008): 8-18.

- Altınsoy, Fatma, and Kübra Karakaya Özyer: "Liseli ergenlerde okula aidiyet duygusu: Umutsuzluk ve yalnızlık ile ilişkileri." **Elementary Education Online** 17.3 (2018), 1751-1764.
- Amaç, Burak: Bartın'ın Ekoturizm Olanakları, **Yüksek Lisans Tezi**, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak, 2003.
- Anadolu Üniversitesi, (2024). Turizm Rehberliği Bölümü. <https://www.anadolu.edu.tr/akademik/fakulteler/1575/turizm-rehberligi-bolumu/program-profil>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Ankara Üniversitesi, (2024). <https://www.ankara.edu.tr/programlar/1/935/4470-2110/>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Arap, Kavili Sultan: "Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye'de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri." **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi** 65.01 (2010): 1-29.
- Avrupa Sürdürülebilir Turizm Vakfı: Avrupa'da Sürdürülebilir Kalkınma İçin Proje Yönetimi. 2011.
- Ayaz, Nurettin, Sibel Yalı, and Arzuhan Aydın: "Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin İngilizce Öğrenmedeki Başarısızlık Nedenleri." **Turar Turizm & Araştırma Dergisi** 6.1 (2017): 59-72.
- Aybek, Birsal, and Serkan Aslan: "İlkokul birinci sınıf öğretmenlerinin 4+ 4+ 4 kesintili zorunlu eğitim sisteminde yaşamış oldukları sorunlara ve çözüm önerilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi." **Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi** 5.3 (2015): 327-346.

- Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, (2024). <https://akademik.adu.edu.tr/fakulte/turizm/default.asp?brm=4500&yk=365783&s=gb>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Aydın, Ayhan: "Zorunlu Temel Eğitim Uygulaması ve Çözüm Bekleyen Sorunlar." **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** 8.8 (2000): 98-103.
- Aydın, İnci: "Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Çocuk İşçiliği." **İş ve Hayat** 4.7 (2018): 65-81.
- Ayikoru, Maureen, John Tribe, and David Airey: "Reading tourism education: Neoliberalism unveiled." **Annals of Tourism Research** 36.2 (2009): 191-221.
- Aymankuy, Şimal: **Gastronomide Sürdürülebilirlik Yaklaşımları ve Uygulamalar**, Detay Yayıncılık, (2023).
- Aymankuy, Yusuf, and Şimal Aymankuy: "Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarının Bulundukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi İçin Öneri Bir Model." **Turizm Eğitim Konferansı-Workshop**. 2002.
- Bağış, Radiye Canan: "Çocuk emeğine ve çıraklık eğitimine sosyolojik bir bakış: Denizli Kent Örneği." **Doktora Tezi**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, (2017).
- Bahçeşehir Üniversitesi, (2024). <https://bau.edu.tr/icerik/10653-uygulamali-bilimler-yuksekokulu-gastronomi>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Bardakoğlu, Övünç: **Destinasyon Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar (İzmir Örnekleri)**, Detay Yayıncılık, 2022.
- Bartın Üniversitesi, (2024). Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü. <https://seyahaturizm.bartın.edu.tr/>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).

- Bayrakatar, Engin: Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Uygulama Olanakları. **MS thesis**. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Baytok, Ahmet: **Afyonkarahisar ve Turizm**, Detay Yayıncılık, 2022.
- Belhassen, Yaniv, and Kellee Caton: "Advancing understandings: A linguistic approach to tourism epistemology." **Annals of Tourism Research** 36.2 (2009): 335-352.
- Bell, Simon: **Design for outdoor recreation**. Taylor & Francis, 2008.
- Bıçkı, D., D. Ak, and S. Özgökçeler: "Avrupa’da ve Türkiye’de Sosyal Turizm’’, **Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 31. (2013), 49-73.
- Billington, Ray: **Felsefeyi yaşamak**. (çev. A.Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1997.
- Bingöl Üniversitesi, (2024). <https://sporbilimleri.bingol.edu.tr/bolumler/rekreasyon-bolumu/>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Binici, Hanifi and Arı Necdet: "Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar." **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi** 24.3 (2004), 383-396.
- Boylu, Yasin: "Problems related to approach to tourism education." **Journal of Management and Economics Research** 6.9 (2008): 30-37.
- Boylu, Yasin: Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Amacına Yönelik Beklentilerinin Değerlendirilmesi. **Yayınlanmamış Doktora Tezi**. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004.
- Bozok, Düriye: **Turizm İşletmelerinde Profesyonel Yönetici ve Eğitimi Sorunları: Anket Uygulaması**. Turizm Yıllığı: Ankara, 1992.

- Bozok, Düriye: "Turizm İşletmelerinde Profesyonel Yönetici ve Eğitimi Sorunları: Anket Uygulaması". **Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı**, 7, 1992, 40-53.
- Brent Ritchie, J. R., and C. R. Goeldner: "Travel, Tourism and Hospitality Research: A Handbook for Managers and Researchers." (1994).
- Bulduk, Sıdıka: **Gıda ve personel hijyeni**. Detay, 2010.
- Bunting, Camille J: **Interdisciplinary teaching through outdoor education**. Human Kinetics, 2006.
- Busby, Graham, and Julia Klug: "Movie-induced tourism: The challenge of measurement and other issues." **Journal of vacation marketing** 7.4 (2001): 316-332.
- Butler, Richard W: "The concept of a tourist area cycle of evolution: Implications for management of resources." **Canadian Geographer/Le Géographe canadien** 24.1 (1980): 5-12.
- Buyruk, Halil: "Ekonomik kalkınma hedefinden bin yıl kalkınma hedeflerine: Eğitim-kalkınma ilişkisine dair bir çözümleme." **Mülkiye dergisi** 40.1 (2016): 11-142.
- Buyruk, Halil: "Gelişen teknolojiler, değişen işgücü nitelikleri ve eğitim." **OPUS International Journal of Society Researches** 8.14 (2018): 599-632.
- Cansu, Emrullah, and Canan Tanrısever: "Turist Rehberlerinin Yabancı Dil Eğitimleri Üzerine Bir Araştırma A Study On Foreign Language Trainings Of Tourist Guides." **Turar Turizm ve Araştırma Dergisi** 9.1 (2020): 26-44.
- Cooper, Chris, and Rebecca Shepherd: "The relationship between tourism education and the tourism industry: Implications for tourism education." **Tourism recreation research** 22.1 (1997): 34-47.

- Cooper, Chris, and Rebecca Shepherd: "The relationship between tourism education and the tourism industry: Implications for tourism education." **Tourism recreation research** 22.1 (1997): 34-47.
- Cooper, Chris., & Shepherd, Robin: Tourism education programs often lack updates and alignment with industry demands. **Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education**, (2002): 1(1), 5-15.
- Çakır, Ali, et al: "Meslek Yüksekokullarındaki Mutfak Atölyelerinin Araç-Gereç Donanımları ve Yeterlilik Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Ampirik Bir Araştırma." **I. Uluslararası Turizm ve Otelcilik Sempozyumu** (2011).
- Çakır, Mehmet Ali: **Mesleki rehberlik**. (Ed: Alim Kaya). Ankara: Anı Yayıncılık, 2007.
- Çakmak, Çiğdem: Amerika, Avustralya, İngiltere, Japonya ve Türkiye’de Yükseköğretim Kurum ve Programlarında Akreditasyon Süreçleri. **Yüksek Lisans Tezi**, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2020.
- Çakmak, Muzaffer, Mehmet Sarıışık, and Şevki Ulema: "Tourism Students’ Views and Thoughts on Undergraduate Education: A Research in State Universities." **Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi** 7.1 (2021): 352-366.
- Çakmak, Özlem: "Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi." **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi** 11 (2008): 33-41.
- Çakmak, Tolga: **Anadolu Düşünürleri**, Detay Yayıncılık, 2023.
- Çallı, Didar Sarı: "Turizm yazınında teorik çerçevede yaşanan tartışmalar ve turizmoloji üzerine nitel bir değerlendirme." **Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi** 7.1 (2015): 135-142.

- Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, (2024). <http://seyahat.turizm.comu.edu.tr/>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Çelik, Meryem: "Öğrenme çocuk ile büyür: Erken çocukluk eğitiminde Waldorf yaklaşımı." **Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** 15.2 (2013): 39-51.
- Çımat, Ali, and Ozan Bahar: "Turizm sektörünün Türkiye ekonomisi içindeki yeri ve önemi üzerine bir değerlendirme." **Akdeniz İ.İ.B.F Dergisi**, 3. 6 (2003).1-18.
- Çoban, Serhat: "Uzaktan ve teknoloji destekli eğitimin gelişimi." **İstanbul: XVI. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildiri Kitabı** (2013).
- Dal, Sibel ve Nilgün, Tatar: "Temel kavramlar." S. Dal ve M. Köse (Edt.), **Öğretim ilke ve yöntemleri** içinde (ss. 1-45). Ankara: Anı Yayıncılık (2017).
- Dann, Graham, Dennison Nash, and Philip Pearce: "Methodology in tourism research." **Annals of tourism research** 15.1 (1988): 1-28.
- Demirci, Ayşe: "Hazır giyim alanında çalışan bireylerin çıraklık eğitimine devam ederken karşılaştıkları eğitim problemleri." **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (2007).
- Demirel, Fatih: "Osmanlı Eğitim Sisteminin Modernleşmesi Sürecinde Hiyerarşi." **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** 25.2 (2012): 507-530.
- Demirel, Özcan ve Ün, Kamile: **Eğitim Terimleri**. Ankara: Şafak Matbaacılık, 1987.

- Demirkol, Şehnaz, and Elbeyi Pelit: "Türkiye'deki turizm eğitim sistemi ve Avrupa Birliği sürecinde olası gelişmeler." **Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi** 2 (2002): 125-146.
- Dikmen, Aslıhan: Çocuklarda Doğa Eğitiminin Önemi, <https://www.bilimsenligi.com/cocuklarda-doga-egitiminin-onemi.html/>, 2018.
- Dillon, Justin, Mark Rickinson, and Kelly Teamey: "The value of outdoor learning: evidence from research in the UK and elsewhere." **Towards a convergence between science and environmental education**. Routledge, 2016. 193-200.
- Doğan, Hıfzı, Ayten Ulusoy, and Fatma Hacıoğlu: **Okul Sanayi İlişkileri**. Ankara: Önder Matbaacılık, 1997.
- Doğan, Hıfzı: **Eğitimde program ve öğretim tasarımı**. Önder Matbaacılık, 1997.
- Doğanay, Hayati, and Serhat Zaman: **Türkiye turizm coğrafyası**. Konya: Çizgi Kitabevi, 2001.
- Doğu Akdeniz Üniversitesi, (2024). Aşçılık Önlisans Programı (Türkçe) (A.A.S, 2 Yıl). <https://www.emu.edu.tr/tr/programlar/ascilik-on-lisans-programi-turkce/778>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Dokuz Eylül Üniversitesi, (2024). Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü. <https://imyodeu.edu.tr/tr/turizm-4/>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Drisko, James W., and Tina Maschi. **Content analysis**. Pocket Guide to Social Work Re, 2016.
- Echtner, Charlotte M., and Tazim B. Jamal: "The disciplinary dilemma of tourism studies." **Annals of tourism research** 24.4 (1997): 868-883.

- Emir, Oktay, Soner Arslan, and Şensoy Kılıçkaya: "Turizm işletmeciliği ve otelcilik programı öğrencilerinin staj uygulamaları hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi: Afyon Kocatepe Üniversitesi örneği." **Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi**, 10 (11), (2008). 273 - 291.
- Emir, Oktay, Soner Arslan, ve Şensoy Kılıçkaya: "Turizm işletmeciliği ve otelcilik programı öğrencilerinin staj uygulamaları hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi: Afyon Kocatepe Üniversitesi örneği." **Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi**, 10 (11), 2008, 273 - 291.
- Erdayı, A. Utku: "Dünyada genç işsizliği sorununun çözümüne yönelik ulusal politikalar ve Türkiye." **Çalışma ve Toplum** 3.22 (2009): 133-162.
- Erden, Münire: **Öğretmenlik mesleğine giriş**. Epsilon Yayıncılık, 2005.
- Erdoğan, Ali, and Yusuf Yıldırım: "Türkiye’de lisans düzeyinde verilen turizm eğitimi üzerine genel bir değerlendirme: geleceğe yönelik öneriler ve bir ders programı önerisi." **Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi** 3.2 (2014): 16-26.
- Erdoğan, Mehmet: "Ekoloji temelli yaz doğa eğitimi programının ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik bilgi, duyuşsal eğilimler ve sorumlu davranışlarına etkisi." **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri** 11.4 (2011): 2223-2237.
- Erdoğan, Nazmiye: "Kitle turizmi, alternatif turizm ve ekoturizmde sürdürülebilirlik üzerine bir değerlendirme." **Türkiye’nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı** 3.4 (2003): 133-139.
- Erdoğan, Selen: **Güncel Yaklaşımlarla Turizm İşletmelerinde Örgütsel Davranış**, Detay Yayıncılık, 2023.

- Ereli, Emel: Türkiye'deki ilköğretim okul bahçelerinde peyzaj planlama ve tasarım ilkelerinin saptanması. **MS thesis**. Fen Bilimleri Enstitüsü, 2001.
- Eren, Duygu: **Örnek Olaylarla Turizm Sektörlerinde Hizmet Telafisi ve Stratejileri**, Detay Yayıncılık, 2022.
- Ergin, Akif, and Özcan, Yagci: "An evaluation of the vocational school and short term higher education project of the ministry of education and higher education council." **Journal of Education** 25.1 (2003): 256-264.
- Ergün, Bircan: Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Verilen Kurumlardaki Hizmet Kalitesine Yönelik Bir Değerlendirme. **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2013.
- Ertas, Hulya, et al: "Okul dışı bilimsel etkinliklerin 9. sınıf öğrencilerinin enerji konusunu günlük hayatla ilişkilendirme düzeyine etkisi." **Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi** 5.2 (2011): 178-198.
- Ertuğral, Suna Muğan: "Beşeri sermaye oluşumunda mesleki eğitimin önemi." **International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries** 2.3 (2018): 49-63.
- Ertuğrul, Ömer Faruk: "A novel type of activation function in artificial neural networks: Trained activation function." **Neural Networks** 99 (2018): 148-157.
- Ertürk, Selahattin: **Eğitimde" program" geliştirme**. Edge Akademi, 2013.
- Eshach, Haim: "Bridging in-school and out-of-school learning: Formal, non-formal, and informal education." **Journal of science education and technology** 16 (2007): 171-190.

- Evans, Nigel: "Tourism: A strategic business perspective." **The SAGE handbook of tourism studies** (2009): 215-234.
- Evans, Nigel., & Thomas, Rhodri: Inadequate academic staff and curriculum issues in tourism education. **Tourism Management**,(2004): 25(4), 447-459.
- Fidan, Nurettin ve M. Erden: **Eğitime Giriş**, Ankara: Alkım Yayınları, 1998.
- Fidan, Nurettin, and Yaşar Baykul: "İlköğretimde temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması." **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** 10.10 (1994), 7-20.
- Fidan, Nurettin: **"Okulda öğrenme ve öğretme."** Ankara: Pegem Akademi 1986.
- Gedik Üniversitesi, (2024). <https://uzemigunsem.gedik.edu.tr/blog/yiyecek-ve-icecek-isletmeciligi-bolumu-nedir>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Goeldner, Charles R., JR Brent Ritchie, and Robert W. McIntosh: "Tourism: Principles." **Practices, Philosophies** 2 (2009), 55-95.
- Goeldner, Charles: "The evaluation of tourism as an industry and a discipline." **International Conference for Tourism Educators, University of Surrey, Guildford**. 1988.
- Goodenough, Richard A., and S. J. Page: "Planning for tourism education and training in the 1990s: Bridging the gap between industry and education." **Journal of Geography in Higher Education** 17.1 (1993): 57-72.
- Gökdeniz, Ayhan, Hüseyin Çeken, and Barış Erdem: "Okul-Sektör İşbirliği Çerçevesinde Stajdan Beklentiler, Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Uygulama." İçinde **Turizm Eğitimi Konferans-Workshop**. 2002.

- Göksoy, Süleyman: "Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Zorunlu Eğitim Uygulamaları." **Asya Öğretim Dergisi** 1.1 (2013): 30-41.
- Gu, Huimin,
Raphael R.
Kavanaugh, and Yu
Cong:
Güçer, Evren: "Empirical studies of tourism education in China." **Journal of Teaching in Travel & Tourism** 7.1 (2007): 3-24.
- "Türkiye'deki turizm eğitimi ile Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki turizm eğitiminin karşılaştırılması ve sektörün turizm eğitiminden beklentileri." **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2004.
- Gürdal, Mehmet: "Türkiye'de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma-Eğitimin Kalitesi-Staj-İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri." **Turizm Eğitimi Konferans-Workshop**. No. 11. 2002.
- Gürkan, Tanju, and
Gürkan Ültanır: "Rudolf Steiner'in Eğitim Felsefesi ve Waldorf Okullarına Genel Bir Bakış." **Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)** 27.2 (2019): 509-528.
- Gürkan, Tanju: **Öğretmenlik mesleği ile ilgili temel kavramlar**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2006.
- Gürol, Mehmet:
Güven, İsmail: **Okul Sanayi İşbirliği**. Pegem A Yayıncılık, 1997.
- "Eğitimde 4+ 4+ 4 ve fatih projesi yasa tasarısı= reform mu?." **İlköğretim online** 11.3 (2012): 1-22.
- Güzel, Neriman
Gonca: **Yüksek Öğretimde Turizm Eğitimi ve Hizmet Kalitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2006.
- Güzel, Neriman
Gonca: **Yükseköğretimde Turizm Eğitimi ve Hizmet Kalitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2006.

- Güzel, T., et al: "Turizm eğitimi alan öğrencilerin turizmde kariyer algılamaları: Çanakkale, Mersin ve Kıbrıs' ta bir araştırma. 3." **Doğu Akdeniz Sempozyumu** 18 (2014): 176-187.
- Güzeller, Cem, Sevcin Yıldız, and Engin Üngören: "Konaklama İşletmelerinde Performans Değerleme Ölçeği Çalışması." **Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi** 6.4 (2009),
- Hacıoğlu, N., et al: **Tourism education in Turkey**. Detay Publication: Ankara, 2008.
- Hacıoğlu, N: (1985). 'Is Tourism Education Enough', *Milliyet Gazetesi*, 6 May, p.8.
- Haktanır, Gelengül: **Okul öncesi dönemde çevre eğitimi**. Türkiye Çevre Vakfı Yayını, 2007.
- Halis, Muhsin, and Seda Aydın: "Turizm Eğitiminde Uygulanan Müfredat Bağlamında Öğrenci Kazanımlarının ve Eğitim Koşullarının Değerlendirilmesi Akademisyen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, V." **Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi** (2010): 377-393.
- Hirst, Paul: **Knowledge and the Curriculum**, Routledge and Kegan Paul, London, 1974.
- Hofstein, Avi, and Sherman Rosenfeld: "Bridging the gap between formal and informal science learning." **Studies in Science Education**, 28. 1. (1996): 87-112.
- Huchingson, Robert, and June Huchingson: "Waldorf education as a program for gifted students." **Journal for the Education of the Gifted** 16.4 (1993): 400-419.
- Hunt, John D., and Donlynn Layne: "Evolution of travel and tourism terminology and definitions." **Journal of travel research** 29.4 (1991): 7-11.

- Hunziker, Walter., & Krapf, Kurt: "Tourism as the sum of the phenomena and relationships arising from the travel and stay of non-residents." **Publications AIEST Association International expert scientific tourism**, 1941
- Hussein, Azize Tunç, Saadet Pınar Temizkan, and Rahman Temizkan: "Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Veren Lisans Programlarında Yabancı Dil Eğitimi: Akademisyen ve Öğrencilerin Değerlendirmeleri." **Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi** 1 (2008): 102-119.
- Hussein, Safa., Aref, Faezeh., & Yasmin, Farah. Approaches to foreign language teaching in Turkish tourism higher education programs. **Tourism Studies Journal**, (2008): 12(3), 45-60.
- Ilban, Mehmet Oğuzhan, and Mehmet Kaşlı: "The impact of tourism education problems on the students' affective commitment." **European Journal of Social Sciences** 46.4 (2015): 390-403.
- Işıklar, Abdullah, Ali Haydar Şar, and Mustafa Koç: "İşverenler ve usta öğreticilerin mesleki eğitim merkezlerinden gelen öğrencilere yönelik görüşlerinin incelenmesi." **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi** 8.2 (2011): 863-878.
- İlköğretim Kurumları Yönetmeliği: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19942&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=51992>
- İnan, Ramazan: **Otel İşletmelerinde Dönüşümlü Liderlik Presenteeism ve İş Yaşam Dengesi İlişkisi**, Detay Yayıncılık, 2022.
- İşigüzel, Bahar: "Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Programlarındaki Mesleki Almanca Dersleri Üzerine Bir Araştırma." **Humanities Sciences** 8.4 (2013): 363-371.

- James, Joan K., and Theresa Williams: "School-based experiential outdoor education: A neglected necessity." **Journal of Experiential Education** 40.1 (2017): 58-71.
- Johnston, Shirley D: "Performing a complete canine semen evaluation in a small animal hospital." **Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice** 21.3 (1991): 545-551.
- Jovicic, Zikica: "A plea for tourismological theory and methodology." **Revue de Tourisme** 43.3 (1988): 2-5.
- Kaçmaz Ersü, Nazmiye Nazmiye: "Lisede eğitim gören gençler ile çıraklık eğitim merkezine devam eden gençlerin sağlık risk ve problemlerinin karşılaştırılması." **Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi** 27.5 (2018): 305-316.
- Kapadokya Üniversitesi, (2024). <https://kapadokya.edu.tr/akademik/kapadokya-meslek-yuksekokulu/turist-rehberligi>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Karademir, Ersin: "Öğretmen ve öğretmen adaylarının fen ve teknoloji dersi kapsamında okul dışı öğrenme etkinliklerini gerçekleştirme amaçlarının planlanmış davranış teorisi yoluyla belirlenmesi." **Yayımlanmamış doktora tezi**. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013.
- Karadoğan, Sabri: **Eğitimde Sınıf-Okul Dışı Öğrenme Uygulamaları ve Yaşanan Sorunlar**, Maya Akademi Yayıncılık, 2016.
- Karakaya, Çiğdem: "İnsan ve çevre" ünitesi için sınıf dışı öğretim uygulamasının çevre okuryazarlığı üzerine etkisi." **Yayımlanmamış Doktora Tezi**. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 2016.

- Karaman, Yasemin: "Planlı Dönemde Kadın Eğitimi Politikamız." **Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)** 27.1 (2019): 401-427.
- Kaşlı, Mehmet, and Mehmet Oğuzhan İlban: "The influence of problems faced during internships on interns' views of their profession and their intention to work in the tourism industry." **Eurasian Journal of Educational Research**, 52, 2013, 79-96.
- Kavak, Yüksel: **Dünyada ve Türkiye’de. İlköğretim** Ankara: Pegem Yayıncılık (1997).
- Kaya, Defne, and Mustafa Gündüz: "Alternatif eğitim ve toplumsal değişim üzerindeki etkisi: Waldorf okulları örneği." **Milli Eğitim Dergisi** 44.205 (2015): 5-25.
- Kaya, Mutlu: **Marka Şehirler**, Detay Yayıncılık, 2022.
- Kazu İbrahim Yaşar, Şentürk Mustafa ve Duman Burcu: "Çıraklık Eğitim Sisteminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri (Elâzığ İli Örneği), **Türkiye’de Yaygın Eğitim Sisteminin Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumu**, (2020). 1-16.
- Kepenekci, Yasemin Kahraman: "Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin ulusal hukuksal dayanakları." **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 40. 1 (2007). 271-285.
- Kervankıran, İsmail, Fatma Sert Eteman, and Ayşe Şardağ: "Türkiye’de turizm coğrafyası araştırmalarında disiplinler ilişkisinin sosyal ağ analizi ile incelenmesi." **Gaziantep University Journal of Social Sciences** 18.3 (2019): 938-965.
- Khan, Maryam M: "Tourism development and dependency theory: mass tourism vs. ecotourism." **Annals of Tourism Research** 24.4 (1997): 988-991.

- Kılıç, Ahmet
Gökhan, And Kansu
Gençer: "Turizm ve Seyahat Hizmetleri Programında Görevli Akademisyenlerin Eğitim Profili: Türkiye'deki Üniversiteler Örneği." **International Journal of Contemporary Tourism Research** 7.1 (2023): 57-65.
- Kılıç, Özel: Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin uygulama oteli memnuniyet düzeyleri. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi örneği. **Basılmamış yüksek lisans tezi**, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 2018.
- Kılıçbey, Murat: **Genel Turizm**. Gazi Kitabevi, 2017.
- Kırlar-Can, Burçin,
Mehmet Ertaş, and
Metin Kozak: "Understanding the philosophy of tourism education: A perspective study in Turkey." **International Journal of Tourism Research** 23.6 (2021): 1112-1125.
- Kırmızı, Ahmet: Turizm eğitimi alan lisans ve önlisans öğrencilerinin turizm endüstrisine yönelik görüşlerinin karşılaştırılması: Sakarya Üniversitesi örneği. **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya, 2017.
- Kısa, Salman: İŞKUR ve Yerel Yönetimlerde Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Eğitim-İstihdam İlişkisi Yönünden Analizi: Ankara İli İŞKUR İl Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Karşılaştırmalı Analizi, **Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. (2012).
- Korkmaz, Özgen,
and Tunç Seçkin: "Mesleki-teknik eğitim öğretmenlerinin bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerinden yararlanmaya ilişkin görüşleri." **Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi** 11.3 (2010): 263-276.

- Koşan, Abdülkadir: "Eğitimde okul-endüstri işbirliği." **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** 2.1-2 (2003), 107-129.
- Kozak, Meryem Akoğlan: "Akademik turizm eğitimi üzerine bir durum analizi." **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** 22 (2009): 1-20.
- Kozak, Nazmi; Kozak, Meryem Akoğlan; Kozak, Metin: **Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar**. 22. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık, 2020.
- Kunwar, Ramesh Raj. "Tourism education, curriculum spaces, knowledge production, and disciplinary pluralism." **The Gaze: Journal of Tourism and Hospitality** 9 (2018): 83-155.
- Kusluvan, Salih, and Zeynep Kusluvan: "Perceptions and attitudes of undergraduate tourism students towards working in the tourism industry in Turkey." **Tourism management** 21.3 (2000): 251-269.
- Kuzgun, Yıldız: **Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş**. Nobel Yayın Dağıtım, 2003.
- Laçın Şimşek, Canan: **Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi**. Ankara: Pegem Akademi, 2011.
- Lakin, Liz: "Science beyond the classroom." **Journal of Biological Education** 40.2 (2006): 89-90.
- Lam, Terry, and Honggen Xiao: "Challenges and constraints of hospitality and tourism education in China." **International Journal of Contemporary Hospitality Management** 12.5 (2000): 291-295.
- Leiper, Neil: "Towards a cohesive curriculum tourism: The case for a distinct discipline." **Annals of tourism Research** 8.1 (1981): 69-84.

- Lewis, Acolla: "New Directions in Caribbean Tourism Education." **New Perspectives in Caribbean Tourism**, 2008.
- Luka, Ineta, and Agita Donina: "Challenges of tourism education: Conformity of tourism curriculum to business needs." **Academica Turistica** 1.85 (2012): 101.
- Mahmut, Özer: "Mesleki ve Teknik Eğitimde Sorunların Arka Planı ve Türkiye nin 2023 Eğitim Vizyonunda Çözümüne Yönelik Yol Haritası." **Yükseköğretim ve Bilim Dergisi** 1 (2019): 1-11.
- Matheson, David: **An introduction to the study of education**. Routledge, 2014.
- Melber, Leah M., and Linda M. Abraham: "Beyond the classroom: Linking with informal education." **Science Activities** 36.1 (1999): 3.
- Mersin Üniversitesi, (2024). <https://www.mersin.edu.tr/akademik/turizm-isletmeciligi-ve-oteltcilik-yuksekokulu>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- MESEM: MESEM Mesleki Eğitim Merkezi Nedir? <https://ogrencimerkezi.org/mesem-mesleki-egitim-merkezi-nedir/>, (Erişim Tarihi: 04.11.2023).
- Meyer, Dorothea: "Pro-poor tourism: From leakages to linkages. A conceptual framework for creating linkages between the accommodation sector and 'poor'neighbouring communities." **Tourism and the millennium development goals** (2013): 123-148.
- Mill, Robert Christie ve Morrison, Alastair M: **The Tourism System**. New Jersey: Prentice Hall; Subsequent edition, 1992.

- Milli Eğitim Temel Kanunu,; 1973 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>, 1973
- Morgan, Michael. "From production line to drama school: higher education for the future of tourism." **International Journal of Contemporary Hospitality Management** 16.2 (2004): 91-99.
- National Research Council (NRC). Learning science in informal environments: People, places, and pursuits. Washington, DC: National Academies Press. Erişim adresi: <https://www.nap.edu/read/12190/chapter/2>. (2009).
- Nazmi Kozak. **Genel turizm bilgisi**. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2002.
- Nordlund, Carrie: "Waldorf education: Breathing creativity." **Art Education** 66.2 (2013): 13-19.
- Nuray, Eker and Burhanettin Zengin. "Turizm rehberliği eğitimi müfredatlarının uygulama yeterliliğinin profesyonel turist rehberleri bakış açısıyla irdelenmesi." **Turar Turizm ve Araştırma Dergisi** 5.2 (2016): 4-19.
- Oktay, Huriye: Türkiye'de Öğretmen İstihdamında Yaşanan Sorunlar. **Yüksek Lisans Tezi**. DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2012.
- Okumus, Fevzi, and Ozcan Yağcı: "Tourism higher education in Turkey." **Journal of teaching in travel & tourism** 5.1-2 (2006): 89-116.
- Okumuş, Fevzi, and Hasan Kılıç. "Turizm İşletmeleri ve Merkezlerinde Rekabet Avantajı Geliştirilmesi ve Korunması." **Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi** 1.1 (2004),

- Okumuş, Fevzi. "Türkiye de turizm e [itimi ve sorunlarã [Tourism education and its problems in Turkey]." Paper presented at Mugla University Monthly Conferences, January 2003, Mula, Turkey.
- Okuyucu, Ayşe, and Öznur Akgış. "Türkiye’de Konaklama Sektörünün Yapısal ve Mekânsal Değişimi: 1990-2013." **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi** 20.1 (2016): 249-269.
- Olçay, Atınç, and Zafer Çelik: "Turizm ve Otel İşletmeciliği Programında Öğrenim Gören Öğrencilerin Otelcilik Mesleğine İlişkin Algıları." **Gaziantep University Journal of Social Sciences** 9.2 (2010), 279-301.
- Olçay, Atınç. "Türk turizminde eğitimin önemi." **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** 7.2 (2008): 383-390.
- Ozaner, Sancar: "**Çevre (Doğa) Eğitimi.**" **Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar-Ekolojik, Ekonomik, Politik ve Yönetmel Perspektifler**-Betaş Yayınları, 2004.
- Özoğlu, Hakan: Kurdish notables and the Ottoman state: evolving identities, competing loyalties, and shifting boundaries. State University of New York Press, 2012.
- Özsoy, Ceyda Erden. "Mesleki eğitim-istihdam ilişkisi: Türkiye’de mesleki eğitimin kalite ve kantitesi üzerine düşünceler." **Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)** 5.5 (2015): 173-181.
- Öztürk Aynal, Ş: Haydi çocuklar doğaya ve bahçelere açıyoruz: mekân dışı eğitim İsveç’’ten örnekler. **International Journal of Social Science**, 6(1), (2013). 371- 384.

- Öztürk, Zeynep. Mesleki ve teknik anadolu lisesi öğrencilerinin okula yabancılaşmaya yönelik görüşleri ve mesleki eğitime yönelik tutumları. **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Düzce Üniversitesi, Düzce (2019).
- Özyakışır, Deniz. "Beşeri sermayenin ekonomik kalkınma sürecindeki rolü: teorik bir değerlendirme." **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi** 6. 1 (2011), 46-71.
- Palmberg, Irmeli E., and Jari Kuru. "Outdoor activities as a basis for environmental responsibility." **The journal of environmental education** 31.4 (2000): 32-36.
- Pamukkale Üniversitesi, (2024). <https://www.pau.edu.tr/turizmfakultesi/tr/sayfa/turizm-isletmeciligi>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Parkin, Danny: "Is outdoor education environmental education?." **Environmental Education and information** 17 (1998): 275-286.
- Pavlova, Margarita. **Technology and vocational education for sustainable development: Empowering individuals for the future**. Springer Science & Business Media, 2008.
- Pearce, Douglas G., and Richard Butler: **Tourism research: Critiques and challenges**, Routledge, 1993.
- Pehlivan, Rabiye: Lisans düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin sektör ile ilgili tutumlarının mezuniyet sonrası kariyer seçimine etkisi. **Yüksek Lisans Tezi**, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

- Pekkaya, Mehmet, and Yusuf Yıldırım: "Memurların Meslek Seçiminde Belirleyici Faktörler: Bir Üniversite’de Uygulama." **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi** 14.4 (2018): 1045-1063.
- Pelit, Elbeyi, Eda Çoban, And Buse Nur Tomakin. "Turist Rehberliği Eğitiminde Yaşanan Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme." **Turist Rehberliği Dergisi (TURED)** 6.1 (2023): 52-80.
- Pınar, Ezgi. "Mesleki eğitim politikalarına devlet-sermaye ilişkileri açısından bakmak." **Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016.
- Pizam, Abraham ve Okumus, Fevzi. "‘The gap between tourism education curricula and industry requirements necessitates comprehensive policy reforms and strategic planning’". **Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education**, (2013): 12(1), 15-23.
- Priest, Simon: "Redefining outdoor education: A matter of many relationships." **The Journal of environmental education** 17.3 (1986): 13-15.
- Richards, G. Lack of integration of language skills in tourism education limits students' employment opportunities in international tourism markets. *Journal of Tourism Studies*, 2002 13(2), 25-34.
- Richardson, Scott: "Undergraduates’ perceptions of tourism and hospitality as a career choice." **International Journal of Hospitality Management** 28.3 (2009): 382-388.
- Ring, Amata, Astrid Dickinger, and Karl Wöber: "Designing the ideal undergraduate program in tourism: Expectations from industry and educators." **Journal of Travel Research** 48.1 (2009): 106-121.
- Rutter, Duncan: "Catering education and training in France and Britain: some implications for productivity." **Tourism Management** 12.4 (1991): 356-360.

- Saklı, Ali Rıza. "Disiplinler Arası Bir Disiplin Olarak Kamu Yönetimi." **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi** 13.2 (2011): 97-120.
- Salmi, Hannu Sakari. **Science centre education: Motivation and learning in informal education**. Helsingin Yliopisto (Finland), 1993.
- Sanguanngarm, Nittaya, S. Sukamolson, and B. Anantasate: "The development of an “English for tourist guides” course using a task-based approach to enhance the oral English communication ability of Chiang Mai Rajabhat University undergraduates." **English for Specific Purposes World** 31.10 (2011): 1-21.
- Sari, Kinanthi Mustika. "Analysis of Potential Objects for Outdoor Learning in Natural Science for Students Junior High School." **Journal of Physics: Conference Series**. 1097. 1. IOP Publishing, 2018.
- Saygılı, Şeref, Cengiz Cihan, and Z. Ali Yavan. "Eğitim ve sürdürülebilir büyüme Türkiye deneyimi, riskler ve fırsatlar." **TÜSİAD Büyüme Stratejileri Dizisi** 7 (2006).
- Scheffler, Israel. **Conditions of knowledge: An introduction to epistemology and education**. Chicago: University of Chicago Press. (1965).
- Sevimli, Figen, and Ömer Faruk İşcan. "Bireysel ve iş ortamına ait etkenler açısından iş doyumu." **Ege Academic Review** 5.1 (2005): 55-64.
- Sezgin, Mete, and Şafak Ünüvar. "Kültürler Arası İletişimde Turizmin Önemi, Alternatif Turizm ve Pazar Olgusu". **Journal Of Azerbaijani Studies** 10-12 (1-2), ." (2009), 392- 404.

- Sezgin, Mete, Muammer Zerenler, and Abdullah Karaman. "Otel işletmelerinin menü planlamasında yaratıcılık, yenilikçilik, girişimcilik faaliyetleri üzerine bir araştırma." **Sosyoekonomi** 8.8 (2008). 127-143.
- Sezgin, Orhan Mesut: **Genel Turizm Ve Turizm Mevzuatı**. Detay Yayıncılık, 2001.
- Sharpley, Richard. Academic and industry experience gaps among tourism educators affect students' job market readiness. **Journal of Teaching in Travel & Tourism**,(2005): 5(1), 37-54.
- Shavit, Yossi, and Walter Muller. "Vocational secondary education." **European societies** 2.1 (2000): 29-50.
- Sheldon, Pauline J., Fesenmaier, Daniel R., & Tribe, John. "The evolving demands of the tourism sector call for a continuous review and update of educational programs to ensure alignment with industry trends". **Journal of Teaching in Travel & Tourism**, (2011): 11(1), 1-15.
- Skirrow, Ingrid: "Making it happen." **Knowledge Quest** 31.5 (2003): 19.
- Smith, Erica, & Lou Wilson: "School-based apprenticeships and traineeships in Australia." **Education+ Training** 46.2 (2004): 64-74.
- Soh, Tuan Mastura Tuan, and Tamby Subahan Mohd Meerah: "Outdoor education: An alternative approach in teaching and learning science." **Asian Social Science** 9.16 (2013): 1.
- Solmaz, Seyit Ahmet: "Turizmin Doğuşu: Sosyolojik Bir Olgu Olarak Turizm Nasıl Ortaya Çıktı?." **Journal of Social, Humanities And Administrative Sciences** 5.19 (2019): 867-882.

- Solmaz, Seyit Ahmet. "Türkiye'de Turizm Eğitim-Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Bir İnceleme." **Journal of International Social Research** 12.63 (2019), 583-866.
- Szczepanski, Anders: "Outdoor education: Authentic learning in the context of urban and rural landscape: A way of connecting environmental education and health to sustainable learning: Literary education and sensory experience. Perspective of the where, what, why, and when of learning." Perspective of the Where, What, Why, and When of Learning. Perspective of the Where, What, Why and When of Learning (February, 2013) (2009).
- Şahinkesen, Ali. "Eğitimde İkili Sistem:(Okul-İşyeri İşbirliğine Dayalı Sistem)." **Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)** 25.2 (1992): 687-701.
- Şener, Seçil., Seda, Fandaklı., Mustafa, Yağımlı., Tarık, Aslan: Eğitim Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği." **The Journal of International Scientific Researches** 8.1 (2023): 83-94.
- Şimşek, Ahmet, and Selahattin Kaymakcı. **Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminin amacı ve kapsamı." Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi**, Ankara: Pegem Akademi, 2015
- Şimşek, Ufuk, Birgül Küçük Turgut, and Yavuz Topkaya: "Cumhuriyet dönemi eğitim politikalarının ideolojik temelleri." **Turkish Studies**, 7(4), (2012), 2809-2823.
- Şişman, Mehmet: **Eğitim Bilimine Giriş**, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2007.

- Tal, Tali, and Orly Morag: "Reflective practice as a means for preparing to teach outdoors in an ecological garden." *Journal of Science Teacher Education* 20.3 (2009): 245-262.
- Tekin, Musa Tarık, and Yavuz Bolat. "Mesleki Eğitime Erişim Yolu Olarak SODES (Sosyal Destek Programı) Projeleri." *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 6.1 (2017): 8-20.
- Temizkan, Rahman, and Saadet Pınar Temizkan. "A study on foreign language teaching model for undergraduate programs in tourism." *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 13.50 (2014): 58-72.
- Thomas, Deissinger, Erica Smith, and Richard Pickersgill: "Models of Full-time and Part-time Vocational Training for School-leavers: A comparison between Germany and Australia." *International Journal of Training Research* 4.1 (2006): 30-50.
- Timur, Alp: "Türkiye’de turizm eğitiminin yapısı, uygulanan politikalar ve sonuçları." *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*. 1992.
- Toskay, Tunca: **Turizm: Turizm Olayına Genel Yaklaşım**, Der Yayınları, İstanbul, 1989.
- Tribe, John: "Research trends and imperatives in tourism education." *Acta Turistica* (2002): 61-81.
- Tribe, Keith. "Adam Smith: critical theorist?." *Journal of economic literature* 37.2 (1999): 609-632.
- Tuna, Muharrem: **Turizm Çevre ve Toplum**, Detay Yayıncılık, 2007.

- Tuna, Muharrem. "Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Alanında Eğitim Veren Meslek Yüksek Okullarının Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma." **Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop Kitabı**. 2002.
- Tuncer, Murat, And Ramazan Tanaş. "Bilgisayar programcılığı öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme becerilerinin öğrenci ve öğretim elemanı görüşlerine göre değerlendirilmesi: Tunceli Meslek Yüksekokulu Örneği." **KSU Sosyal Bilimler Dergisi** 8.2 (2011): 119-131.
- TURAK (2021). Turizm eğitimi değerlendirme ve akreditasyon kurulu yükseköğretim turizm programları değerlendirme ölçütleri. <https://turak.org/belgeler/>, (Erişim Tarihi: 26.10.2023).
- Turizm Ajansı, (2023). <https://www.turizmajansi.com/haber/2023-te-turizmde-calisan-sayisi-ne-kadar-artti-h65389#:~:text=Turizm%20Databank%C4%B1n%20T%C3%9C%C4%B0K%20verilerinden,art%C4%B1%C5%9F%20%25%2013%20ile%20havayollar%C4%B1nda%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Turizm Bakanlığı: 2nd Tourism Forum, sub-commission reports, general assembly discussions and decisions. Ankara: Author, (2002).
- TurizmDatabank: <https://www.turizmdatabank.com/>. 2022,
- TURSAB, (2023). TÜRSAB İstatistik Kasım 2023 Raporu. <https://www.tursab.org.tr/e-dergi?pdf=/assets/assets/uploads/yillar-ziyaret/2023/tursab-istatistik-kasim-2023-raporu.pdf>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).

- TÜRSAB: TÜRSAB 2. Turizm forumu raporu “turizmde geleceğe bakış“ Lütfi Kırdar uluslararası kongre ve sergi sarayı 11 Mayıs 2022.
- Tutcu, Alper. "Ekoturizm ve Türkiye'nin ekoturizm potansiyelinin değerlendirmesi." **Atlas Sosyal Bilimler Dergisi** 1.6 (2021): 68-82.
- TÜBİTAK. 4004-Doğa Eğitimi Ve Bilim Okulları Destekleme Programı Çağrı Metni. 4, (2018).
- Türk Hava Kurumu: Çhha Uçuş Eğitim Okulu Yamaç Paraşütü Uçuş Eğitim Yönergesi 311, (2017) (S 1-117).
- Türkay, Oğuz, and Kamil Yağcı. "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Okulda ve Turizm Sektöründe" Öğrenme" lerinin Sektörden Ayrılma Eğilimlerine Etkisi." **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 9 (4), (2007). 219 – 246.
- Türkay, Oğuz., & Kamil Yağcı: "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Okulda ve Turizm Sektöründe" Öğrenmelerinin Sektörden Ayrılma Eğilimlerine Etkisi." **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 9 (4), 2007, 219 – 246.
- Türkeri, İlker. "Yükseköğretim düzeyinde turizm eğitiminin özel nitelikli sorunları ve çözüm önerileri." **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi** 3.4 (2014): 1-14.
- Türkiye Turizm Zirvesi: Çalıştay Raporları Turizm Yükseköğretiminin Sorunları (Lisansüstü), Anadolu Üniversitesi Basımevi, 2023.

- Türkmen, Hakan. "Informal (Sınıf-Dışı) fen Bilgisi Eğitime Tarihsel Bakış ve Eğitimimize Entegrasyonu." **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** 3.39 (2010), 46-59.
- Tüylüoğlu, Tuğba: "Türkiye’de Turizm Eğitiminin Niteliği. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi. 2003.
- Uçar, Canan, and Mehmet Arif Özerbaş: "Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve Türkiye’deki konumu." **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi** 2.2 (2013): 242-253.
- Uçum, Mehmet: "Çıraklık Eğitiminde Güncelliğini Yitiren ve Öğretim Kapsamına Alınacak Yeni Mesleklerin Belirlenmesi", T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı, 1, 11. (2009).
- Uğurlu, K., and T. F. Çakmak. "Turizm Eğitim Politikaları ve Türk Turizm Eğitimindeki Sorunlar, içinde: ed, Küçükaltan, D." Çeken, H. Mercan, ŞO **Turizm Politikası ve Planlaması, Detay Yayıncılık**, Ankara (2005).
- United Nations Environment Programme, World Tourism Organization. Making Tourism More Sustainable: A Guide For Policy Makers. France: Unep Publication; 2005.
- Unur, Kamil ve Hasan Köşker: "Türkiye’de turizm eğitimi ve turizm eğitimi alan öğrencilerin turizme bakış açılarına yönelik araştırmaların incelenmesi." **Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** 12.1 (2015): 44-71.

- UNWTO, (2023). Global Investments Overview. <https://www.unwto.org/world-tourism-day-2023>, (Erişim Tarihi: 17.02.2024).
- Usta, Öcal. **Turizm: genel ve yapısal yaklaşım**. Detay yayıncılık, 2016.
- Ünlüönen, Kurban., & Kılıçlar, Arzu: **Genel Turizm**, Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Ünlüönen, Kurban., Tayfun, Ahmet., & Kılıçlar, Arzu: **Turizm Ekonomisi**, 2.baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2009.
- Ünlüönen, Kurban., ve Yasin Boylu: "Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi." **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi** 4.12 (2005): 11-32.
- Üzümcü, Tülay Polat, and Süheyla Bayraktar. "Türkiye’de Turizm Otel İşletmeciliği Alanında Eğitim Veren Yükseköğretim Kuruluşlarındaki Eğitimcilerin Turizm Mesleki Eğitiminin Etiksel Açından İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması." **Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi s 80** (2004).
- Vatandaş, Celalettin. "Cumhuriyetin ilk yıllarında bir toplumsal değişim aracı olarak eğitimin modernleştirilmesi." **Istanbul Journal of Sociological Studies** 42 (2010): 41-62.
- Volgger, Michael, and Harald Pechlaner: "Governing networks in tourism: what have we achieved, what is still to be done and learned?." **Tourism Review** 70.4 (2015): 298-312.
- Walker, George: "International education and the International Baccalaureate." **Phi Delta Kappa Fastbacks** 522 (2004): 3.

- Walo, Maree. "Assessing the contribution of internship in developing Australian tourism and hospitality students' management competencies." **International Journal of Work-Integrated Learning** 2.2 (2001): 12.
- Williams, A. M., & Hall, C. M. "Tourism education requires a collaborative approach involving government bodies, local communities, and the private sector to address workforce needs." **Tourism Management**, 2000. 21(1), 55-63.
- Wilson, Erica. A'journey of her own?': the impact of constraints on women's solo travel. **Master Thesis**. Griffith University, 2004.
- Witt, Leonie. D: **An Ecotourism Model For South African National Parks, North-West University**, Potchefstroom, 2011.
- Wood, Megan. **Ecotourism: Principles, practices and policies for sustainability**. UNEP, 2002.
- Woods, Roger: **The conservative revolution in the Weimar Republic**. Springer, 1996.
- WTTC, Global Economic Impact & Trends 2021, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://wttc.org/Portals/0/Documents/Reports/2021/Global%20Economic%20Impact%20and%20Trends%202021.pdf, (Erişim Tarihi: 07.11.2023).
- Wu, Bihu, et al. "Cracks in the ivory tower? A survey-based analysis of undergraduate tourism education and educators in China." **Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education** 14 (2014): 26-38.

- Xiao, Honggen. "Tourism education in China: Past and present." **Asia Pacific Journal of Tourism Research**, 49. 2 (1999): 68-72.
- Yalçınalp, Emrah. "Trabzon'da Bazı Turizm Merkezleri Ölçeğinde Yayla Turizminin Ekoturizm Kapsamında İncelenmesi." **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 2005.
- Yapıcı, Olcay
Özışık, Gülsün
Yıldırım, and Bal.
Cengiz. "How did Covid-19 affect career intentions of students studying tourism." **Journal of Tourism & Gastronomy Studies** 9.1 (2021): 84-98.
- Yarmacı, Nihan,
Melike Çakır Keleş,
and Bilge Ergil. "Su altı dalış turizminin mevcut durumu, sorunları ve geliştirilmesine yönelik öneriler: Kaş örneği." **Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi** 1.1 (2017): 66-87.
- Yavuz, Cavit: **Otel İşletmelerinde Kurumsal İletişim**, Detay Yayıncılık, 2022.
- Yavuz, Melek. Afyonkarahisar-Sandıklı ilçesi Akdağ tabiat parkı'nın ekoturizm potansiyelinin değerlendirilmesi. **MS thesis**. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Yazıcı, Tahsin, ve
Çobanoğlu, Elif
Omca. "Türkiye'de Sınıf Dışı Eğitim ve Tarihsel Kökenleri." **Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi** 2017.9 (2017): 385-401.
- Yazıcıoğlu, İrfan: **Gastronomi ve Teknoloji**, Detay Yayıncılık, 2022.
- Ye, Huiyue, and Rob
Law: "Impact of COVID-19 on hospitality and tourism education: a case study of Hong Kong." **Journal of Teaching in Travel & Tourism** 21.4 (2021): 428-436.

- Yedla, Venkata Rao, and E. Joshu Ajoon. "Re-orienting curriculum of tourism education in the context of covid-19: An empirical study." **Habitus Toplumbilim Dergisi** 3.3 (2022): 251-274.
- Yenipınar, Uysal, and Ayşe Zorkirişçi: "Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde turist rehberliği eğitimi." **Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** 10.2 (2013): 111-136.
- Yeşiltaş, Mehmet, Yüksel Öztürk, and Nigel Hemmington. "Tourism education in Turkey and implications for human resources." **Anatolia** 21.1 (2010): 55-71.
- Yeşiltaş, Murat. **Turizmin Genel Yapısı ve Temel Kavramlar**. Eskişehir: Türkiye Cumhuriyeti Anadolu Üniversitesi Yayını. 2018.
- Yıldırım, Ahmet, and Oğuzhan Çarıkçı: "Mesleki Eğitimin Gelecek Vizyonu; İnsan Kaynakları Planlaması Açısından Bir Bürokratik Model Denemesi." **Journal of Suleyman Demirel University Institute of Social Sciences** 29.4 (2017), 397-413.
- Yörük, Sinan, Abdullah Dikici, and Ahmet Uysal: "Bilgi toplumu ve Türkiye’de mesleki eğitim." **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** 12.2 (2002): 299-312.

EKLER

Değerli Hocam;

İstanbul Üniversitesi, SBE, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında, önlisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin yabancı dil eğitimlerinde karşılaşılan sorunların akredite edilen programların bölüm başkanlarının bakış açısıyla ortaya koymak amacıyla bir yüksek lisans tez çalışması yürütülmektedir. Tezde veriler, görüşme yoluyla toplanmaktadır. Görüşme soruları, tarafınıza sırasıyla yöneltilecektir. Sizden kimliğinizi açığa vuracak herhangi bir bilgi istenmemektedir. Toplanan veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacak olup; üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Bu nedenle, sorulara doğru cevaplar vermeniz ve cevapsız soru bırakmamanız, araştırmanın amacına ulaşması bakımından önem taşımaktadır. Ayıracağınız zaman ve değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

Prof. Dr. İsmail KIZILIRMAK

İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi
Turizm İşletmeciliği

Hasan Gazi Topbaş

İstanbul Üniversitesi, SBE
Turizm İşl. Anabilim Dalı

1-Üniversite:

2-Fakülte/Yüksekokul:

3-Bölüm adı:

4-Göreviniz:

5-Unvanınız: () Prof. Dr. () Doç.Dr. () Dr. Öğr. Üyesi () Öğr.

Gör.

6-Bölümdeki kadrolu toplam öğretim elemanı sayısı:

7-İngilizce eğitimi veren öğretim elemanı sayısı:

8-Öğrencilerin İngilizce okuma, konuşma, anlama ve yazmalarını sağlamak amacıyla müfredatta yer alan derslerin toplam (teorik + uygulama) ders saati (mesleki İngilizce ile İngilizce yürütülen meslek dersleri hariç):

9-Öğrencilerin ikinci yabancı dilde okuma, konuşma, anlama ve yazmalarını sağlamak amacıyla müfredatta yer alan derslerin toplam (teorik + uygulama) ders saati

10-Kaç yıldır turizm eğitiminde akreditasyona sahipsiniz?

GÖRÜŞME SORULARI

1. **Son sınıf öğrencilerinizin** genelini dikkate alarak, girecekleri bir YÖKDİL sınavında, alabilecekleri puanlara göre dağılım nasıl gerçekleşebilir? Yüzde kısmına yazacağınız sayıların toplamı %100 olmalıdır.

Puan aralıkları	%
0-49	
50-54	
55-59	
60-69	
70-79	
80-84	
85-89	
90-100	
Toplam	100

2. Yabancı dil öğretiminde öğrenci kaynaklı olarak karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
 - Ders materyali satın almama ile ilgili sorunlar nelerdir?
 - Derslere yeterli hazırlık yapmadan gelinmesiyle ilgili sorunlar nelerdir?
 - Öğrencilerin yabancı dil öğrenme motivasyonları ile ilgili sorunlar nelerdir?
3. Yabancı dil öğretiminde kurum kaynaklı olarak karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
 - Eğitim materyalleri konusunda karşılaşılan zorluklar nelerdir?
 - Müfredat kaynaklı karşılaşılan zorluklar nelerdir?
 - Fiziki altyapı kaynaklı karşılaşılan zorluklar nelerdir?
 - Yönetimden kaynaklı karşılaşılan zorluklar nelerdir?
4. Yabancı dil öğretimiyle görevli öğretim elemanlarından kaynaklı olarak karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
 - Yabancı dil öğretimiyle görevli öğretim elemanlarının dil öğretimi yeterliliklerinden kaynaklı zorluklar nelerdir?
 - Yabancı dil öğretimiyle görevli öğretim elemanlarının pedagojik yeterliliklerinden kaynaklı zorluklar nelerdir?
 - Yabancı dil öğretimiyle görevli öğretim elemanlarının motivasyonlarından kaynaklı zorluklar nelerdir?
5. Öğrencilere yabancı dil öğretiminde karşılaşılan sorunların çözümü için neler yapılabilir?
 - Fakülte/YO/MYO üst yönetimi düzeyinde yapılabilecekler nelerdir?
 - Bölüm düzeyinde yapılabilecekler nelerdir?
 - Yabancı dil öğretim görevlilerine dönük yapılabilecekler nelerdir?
 - Öğrencilere dönük yapılabilecekler nelerdir?

Teşekkürler...